

T.C.
KONYA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

KENTSEL DÖNÜŞÜM ALANLARININ
SAĞLIKLI MAHALLE TASARIMI İLKELERİ
BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ:
ALTIN HAMLE KENTSEL DÖNÜŞÜM ALANI

Esra AYGÜZER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

Haziran-2023
KONYA
Her Hakkı Saklıdır

TEZ KABUL VE ONAYI

Esra AYGÜZER tarafından hazırlanan “Kentsel Dönüşüm Alanlarının Sağlıklı Mahalle Tasarımı İlkeleri Bağlamında Değerlendirilmesi: Altın Hamle Kentsel Dönüşüm Alanı ” adlı tez çalışması 15/06/2023 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan

Prof. Dr. Mehmet TOPÇU

Danışman

Doç. Dr. Neslihan SERDAROĞLU SAĞ

Üye

Doç. Dr. Hatice Derya ARSLAN

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Prof. Dr. Mevlüt Uyan
Enstitü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Esra AYGÜZER

13/07/2023

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KENTSEL DÖNÜŞÜM ALANLARININ SAĞLIKLI MAHALLE TASARIMI İLKELERİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ: ALTIN HAMLE KENTSEL DÖNÜŞÜM ALANI

Esra AYGÜZER

Konya Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Neslihan SERDAROĞLU SAĞ

2023, 150 Sayfa

Jüri

Prof. Dr. Mehmet TOPÇU
Doç. Dr. Neslihan SERDAROĞLU SAĞ
Doç. Dr. Hatice Derya ARSLAN

Geçmişten günümüze yaşanan teknolojik ve ekonomik gelişmeler ile dünya genelinde aşırı nüfus artışı ve hızlı kentleşmeye bağlı olarak sağlık, güvenlik, sürdürülebilirlik, hizmetlere erişim, eşitlik, trafik ve yaşam standartları konusunda birçok sorun yaşanmaktadır. Bu sorunların çözülmesi için çeşitli çalışmalar başlatılmış ve daha iyi yaşam şartları sunulması amacıyla farklı kurum ve kuruluşlar tarafından sağlıklı kent parametreleri üretilmiştir. Kentsel dönüşüm ve sağlıklı mahalle tasarımı uygulanma amacı, uygulama alanı ve ulaşmak istediği kazanımlar açısından ortak bir çerçeveye sahiptir. Kentsel dönüşüm süreci kentlerin çevresel, ekonomik, fiziksel ve sosyal açıdan yapısını yeniden şekillendirmektedir. Problemlerin çözüme kavuşması, sağlıklı yaşam alanları sunulması için gerçekleştirilmesi planlanan süreç iyi yönetilmediği takdirde yaşanacak sorunların önlenmesi ve kullanıcı memnuniyetinin sağlanması açısından dönüşüm alanlarının sağlıklı mahalle tasarımına uygun şekillendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Tezde ulaşılmak istenen amaç, kentsel dönüşüm alanlarının sağlıklı mahalle tasarımı ilkeleri bağlamında değerlendirilmesi ile mevcut uygulamaların sağlıklı mahalle tasarımı açısından olumlu ve olumsuz niteliklerinin tartışılmasıdır. Geniş kapsamlı literatür araştırması doğrultusunda bir sağlıklı mahalle tasarımı gösterge seti ve kontrol listesi hazırlanmıştır. Bu aşamada sağlıklı mahalle için belirlenen parametreler için Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), Sağlıklı Kentler Birliği (SKB), kentsel yaşam kalitesi göstergeleri, Avrupa Kentsel Şartı, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü(OECD) ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'nin yaptığı çalışmalar ve analizler dikkate alınmıştır. Sağlıklı mahalle tasarımı ilkeleri ve göstergeleri için ise bu kurum ve kuruluşlar haricinde Yazıcıoğlu Halu (2010), Bird ve ark., Urban Land Institute, Nsw Department Of Health, International Journal of Hygiene and Environmental Health, Centers for Disease Control and Prevention ve sağlıklı mahallelere üzerine araştırmalar yapan diğer uzmanların çalışmaları dikkate alınmıştır. Tez kapsamında yapılan saha araştırmasıyla, sağlıklı mahalle tasarımı ilkelerine yönelik belirlenen ölçütler test edilmiştir. Örnek alan olarak konumu, karma kullanımlı bir alan olması, 50 hektardan büyük bir alanda bütüncül olarak planlanması, farklı kullanıcı kitlelerine yaşam alanı sunması ve yakın zamanda dönüşüm süreci geçiren tamamlanması nedeniyle Konya kenti Altın Hamle Kentsel Dönüşüm Projesi seçilmiştir. Bu tezin alan çalışması üç aşamada gerçekleşmiştir. İlk olarak sağlıklı mahalle tasarımı kontrol listesine ilişkin mekânsal analizler yapılmıştır. İkinci olarak kentsel dönüşüm alanının sağlıklı mahalle tasarımı kapsamında değerlendirilmesine yönelik uzman ve kullanıcılarla anket gerçekleştirilmiştir. Son olarak anket ve mekânsal analizler sonucu proje alanı sağlıklı mahalle tasarımı ilkeleri ve kontrol listesine dayalı olarak

değerlendirilmiştir. Analiz ve değerlendirmeler için Google Earth, Photoshop, Autocad ve Excel programlarından faydalanılmıştır.

Bulgular sonucunda Altın Hamle Kentsel Dönüşüm Alanında sağlıklı çevre ve sürdürülebilirlik, güvenlik, halk katılımı ve iş birliği ve konut parametrelerinin göstergelerinin çoğunluğu varlığını gösterse de eksik olduğu yönler de bulunduğu, bu eksiklerin düzeltilmesi gerektiği tespit edilmiştir. Ayrıca yönetmelikte zorunlu hale getirilen donatı alanlarının asgari standartların karşılandığı, ancak evrensel tasarım, yeşil yapılaşma, halk katılımı ve farklı konut seçeneklerinin sunumu gibi standartlarla zorunlu hale getirilmemiş göstergelerde sorunlar olduğu belirlenmiştir.

Bu tez çalışmasının kentsel dönüşüm projelerinin sağlıklı mahalle tasarımı yetersizliklerin ve Konya kenti için kentsel dönüşümün eksik noktalarının tartışılmasına kapı açması nedeniyle katkı sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Dönüşüm, Sağlıklı Mahalle Tasarımı, Sağlıklı Kent Parametreleri, Altın Hamle Kentsel Dönüşüm Projesi, Konya.

ABSTRACT

MS THESIS

THE EVALUATION OF URBAN TRANSFORMATION AREAS WITHIN THE CONTEXT OF HEALTHY NEIGHBORHOOD DESIGN PRINCIPLES: ALTIN HAMLE URBAN TRANSFORMATION AREA

Esra AYGÜZER

**Konya Technical University
Institute of Graduate Studies
Department of City and Regional Planning**

Advisor: Doç. Dr. Neslihan SERDAROĞLU SAĞ

2023, 150 Pages

Jury

**Prof. Dr. Mehmet TOPÇU
Doç. Dr. Neslihan SERDAROĞLU SAĞ
Doç. Dr. Hatice Derya ARSLAN**

Due to the technological and economic developments from the past to the present, overpopulation and rapid urbanization across the world, there are many problems in terms of health, safety, sustainability, access to services, equality, traffic and living standards. Various studies have been initiated to solve these problems and healthy city parameters have been produced by different institutions and organizations in order to provide better living conditions. Urban regeneration and healthy neighborhood design have a common framework in terms of the purpose of implementation, the area of application and the gains they want to achieve. The urban transformation process reshapes the environmental, economic, physical and social structure of cities. It is of great importance to shape the transformation areas in accordance with healthy neighborhood design in order to prevent the problems that will be experienced if the process planned to be carried out to solve the problems and to provide healthy living spaces is not well managed and to ensure user satisfaction.

The aim of the thesis is to evaluate urban transformation areas in the context of healthy neighborhood design principles and to discuss the positive and negative qualities of current practices in terms of healthy neighborhood design. A healthy neighborhood design indicator set and checklist were prepared in line with the extensive literature research. At this stage, studies and analyses conducted by the World Health Organization (WHO), Healthy Cities Association (HCU), urban quality of life indicators, European Urban Charter, Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) and Turkish Statistical Institute (TurkStat) were taken into consideration for the parameters determined for healthy neighborhoods. For healthy neighborhood design principles and indicators, apart from these institutions and organizations, the studies of Yazıcıoğlu Halu (2010), Bird et al., Urban Land Institute, Nsw Department of Health, International Journal of Hygiene and Environmental Health, Centers for Disease Control and Prevention and other experts conducting research on healthy neighborhoods were taken into consideration. With the field research conducted within the scope of the thesis, the criteria determined for healthy neighborhood design principles were tested. The Golden Hamle Urban Transformation Project in Konya was chosen as a case study area because of its location, the fact that it is a mixed-use area, that it is planned holistically in an area larger than 50 hectares, that it offers living space to different user groups, and that it has recently undergone and completed a transformation process. The fieldwork for this thesis took place in three stages. First, spatial analyses related to the healthy neighborhood design checklist were conducted. Secondly, a survey was conducted with experts and users to evaluate the urban transformation area within the scope of healthy neighborhood design. Finally, as a result of the survey

and spatial analysis, the project area was evaluated based on the healthy neighborhood design principles and checklist. Google Earth, Photoshop, Autocad and Excel programs were used for analysis and evaluations.

As a result of the findings, it has been determined that although the majority of the indicators of healthy environment and sustainability, security, public participation and cooperation and housing parameters are present in the Altın Hamle Urban Transformation Area, there are also missing aspects and these deficiencies need to be corrected. In addition, it has been determined that the minimum standards of the reinforcement areas made compulsory in the regulation are met, but there are problems in indicators that are not made compulsory by standards such as universal design, green construction, public participation and the presentation of different housing options.

It is thought that this thesis study will contribute to the discussion of the inadequacies of healthy neighborhood design of urban transformation projects and provide guidance. In this way, it is also important for the city of Konya as it opens the door to discuss the missing points of urban transformation.

Keywords: Urban Transformation, Healthy Neighborhood Design, Healthy City Parameters, Altın Hamle Urban Transformation Project, Konya.

ÖNSÖZ

Aylar hatta yıllar süren tez çalışmam boyunca gece gündüz sabırla, samimiyetle ve anlayışla, zamanını ayırıp yardımlarını esirgemeyen tezimi başarıyla tamamlamamda bana destek olan sevgili akıl hocam sayın Doç. Dr. Neslihan SERDAROĞLU SAĞ'a bana sağladığı katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Her anımda ve tüm hayatım boyunca maddi ve manevi olarak her zorlukta yanımda olan, beni her an yüreklendiren ve yılmadan devam etmemi sağlayan, desteklerini ve dualarını eksik etmeyen en kıymetli varlıklarım değerli annem Durdane AYGÜZER, biricik kardeşim Emre AYGÜZER ve canım babam Yunus AYGÜZER'e sonsuz sevgilerimi ve şükranlarımı sunarım.

Esra AYGÜZER
KONYA-2023

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
ÖNSÖZ	viii
İÇİNDEKİLER	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı ve Önemi	3
1.2. Çalışmanın Temel Araştırma Soruları ve Varsayım	5
1.3. Çalışmanın Kapsamı	5
2. KAVRAMSAL ALTYAPI	7
2.1. Kentsel Dönüşüm.....	7
2.1.1. Kentsel dönüşümün tanımı ve amaçları	7
2.1.2. Kentsel dönüşüm uygulamalarının etkisi ve karşılaşılan problemler	8
2.2. Sağlıklı Kent Planlaması Kavramı ve Tarihsel Gelişimi	10
2.3. Sağlıklı Kent Parametreleri	17
2.3.1. Dünya sağlık örgütünün (WHO) belirlediği sağlıklı kent parametreleri	17
2.3.2. Sağlıklı kentler birliğinin belirlediği sağlıklı kent parametreleri.....	18
2.3.3. Kentsel yaşam göstergelerine göre sağlıklı kent parametreleri	19
2.3.4. Avrupa kentsel şartına göre sağlıklı kent parametreleri	20
2.3.5. Ekonomik kalkınma ve iş birliği örgütü (OECD)'nün belirlediği sağlıklı kent parametreleri	21
2.3.6. TÜİK' in belirlediği sağlıklı kent parametreleri	22
2.4. Sağlıklı Mahalle Tasarımı.....	24
2.4.1. Sağlıklı mahalle kavramı	25
2.4.2. Sağlıklı mahalle tasarımı ve ilkeleri	25
2.4.3. Sağlıklı mahalle tasarıma ilişkin göstergeler	31
2.5. Kentsel Dönüşüm Alanlarının Sağlıklı Mahalle Tasarımı İlkeleri Bağlamında Değerlendirilmesinde Faydalanılacak Gösterge Seti	36
2.6. Dünya'da ve Türkiye'de Sağlıklı Kent Planlamasına İlişkin Uygulama Deneyimleri	40
2.6.1. Sandnes	41
2.6.2. Gothenburg	44
2.6.3. Bursa	46
2.6.4. Eskişehir-Tepebaşı.....	49
2.7. Bölüm Sonucu.....	54
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	55
3.1. Çalışmanın Materyalleri	55
3.2. Çalışmanın Yöntemi	55

3.2.1. Göstergeler ve ölçüm yöntemleri.....	56
3.2.2. Sağlıklı mahalle tasarımı kontrol listesine ilişkin mekânsal analizlerin yapılması.....	61
3.2.3. Uzman ve kullanıcılarla gerçekleştirilen anket formunun oluşturulması	62
3.2.4. Anket ve mekânsal analizler sonucu proje alanının sağlıklı mahalle tasarımı ilkeleri ve kontrol listesine dayalı olarak değerlendirilmesi.....	64
4. SAĞLIKLI MAHALLE TASARIM KRİTERLERİ ÇERÇEVESİNDE ALTIN HAMLE KENTSEL DÖNÜŞÜM ALANININ DEĞERLENDİRİLMESİ	67
4.1. Konya Kenti Kentsel Dönüşüm Süreci ve Projeler Hakkında Bilgiler.....	67
4.2. Altın Hamle Kentsel Dönüşüm Projesi.....	69
4.3. Sağlıklı Mahalle Tasarım İlkeleri Çerçevesinde Değerlendirme.....	72
4.3.1. Sağlıklı çevre ve sürdürülebilirlik.....	74
4.3.2. Eğitim.....	83
4.3.3. Güvenlik.....	85
4.3.4. Ulaşım ve erişebilirlik.....	90
4.3.5. Halk katılımı ve iş birliği	98
4.3.6. Sosyal refah, gelir ve istihdam.....	102
4.3.7. Konut	105
4.3.8. Fiziksel, sosyal ve kültürel aktive.....	109
4.4. Anket ve Mekânsal Analizler Sonucu Proje Alanının Sağlıklı Mahalle Tasarımı İlkeleri ve Kontrol Listesine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi.....	113
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	124
KAYNAKLAR	128
EKLER	138
Ek-1: Anket Formu	138

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

cm	: Santimetre
d	: Örnekleme hatası
Ha	: Hektar
m	: Metre
n	: Örneklem sayısı
N	: Evrendeki kişi sayısı
p	: İncelenecek olayın görülüş sıklığı
t	: Yanılma payı
q	: İncelenecek olayın görülmeyiş sıklığı

Kısaltmalar

CDC	: Centers for Disease Control and Prevention
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
HİS	: Herkes İçin Sağlık
MCAP	: Çok Şehirli Eylem Planları
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü
SKB	: Sağlıklı Kentler Birliği
TOKİ	: Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
ULI	: Urban Land Institute
WHO	: World Health Organization

1. GİRİŞ

Dünya genelinde aşırı nüfus artışı ve hızlı kentleşmeye bağlı olarak sağlık, güvenlik, sürdürülebilirlik, hizmetlere erişim, eşitlik, trafik ve yaşam standartları konusunda birçok sorun yaşanmaktadır. Bu sorunların en aza indirilmesi ve yaşam kalitesinin artırılması konusunda çeşitli çalışmalar başlatılmış ve sağlıklı kent parametreleri üretilmiştir.

Ekonomik ömrünü tamamlamış, gecekonduların bulunduğu alanlarda yapılan dönüşümlerde alandaki kullanıcıların beklenti ve gereksinimleri dikkate alınmadan bir tasarım süreci gerçekleştiğinde yeni oluşan yerleşim alanı kullanıcılara daha sağlıklı bir yaşam ortamı sunmamaktadır. Kullanıcıların yaşam standartlarını, erişebilirlik problemlerini ve ihtiyaç duydukları gereksinimlerini dikkate almadan gerçekleşen dönüşüm projeleri soylulaştırma, kültürel çöküntü, çevresel ve sosyal sorunlar, işsizlik gibi sorunları beraberinde getirmektedir. Bu sebeple oluşan yeni yaşam alanlarının hepsinin sağlıklı mahalle tasarımı sunduğunu ifade etmek yanlış olacaktır (ODPHP, 2010; Aytaç,2018).

Sağlıklı mahallelerin oluşturulması veya kontrolü amacıyla belirlenen parametreler için Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), Sağlıklı Kentler Birliği (SKB), kentsel yaşam kalitesi göstergeleri, Avrupa Kentsel Şartı, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'nun yaptığı çalışmalar ve analizler dikkate alınmıştır. Sağlıklı mahalle tasarım ilkeleri ve göstergeleri için ise bu kurum ve kuruluşlar haricinde Yazıcıoğlu Halu (2010), Bird ve ark. Urban Land Institute, Nsw Department Of Health, International Journal of Hygiene and Environmental Health, Centers for Disease Control and Prevention ve sağlıklı mahalleler üzerine araştırmalar yapan diğer uzmanların çalışmaları dikkate alınmıştır. Göstergelerin ölçüm yöntemi olarak da bu kaynaklar haricinde arazi kullanım haritası, altyapı haritası, Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği ek-2, Konya Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği, TSE ve anket görüşmeleri dikkate alınmıştır.

Gür ve Dostoğlu (2016) da çalışmalarında, ekonomik ve işlevsel açıdan ömrünü tamamlamış, yetersiz altyapıya sahip Bursa-Doğanbey bölgesinde gerçekleşen kentsel dönüşüm sürecini yaşam kalitesi perspektifinden ele almışlardır. Dönüşüm öncesi ve sonrası yaşam kalitesi memnuniyeti hakkında anketler yapılmıştır. Yeni yaşam alanlarının oluşması sürecinde kullanıcı katılımının çok önemli olduğu ve süreci çok

fazla etkilediği tespit edilmiştir. Yeterli katılım olmadığı durumlarda çevresel, fiziksel ve ekonomik sorunların oluştuğu görülmektedir.

Genel olarak dönüşüm projelerine bakıldığında sadece fiziksel değil sosyal, çevresel, kültürel ve ekonomik olarak da bir dönüşüm geçirildiği açıkça görülmektedir. Bu sebeple sağlıklı mahalle ve yaşam alanlarının oluşması için kentsel dönüşüm projelerinin asgari standartlara ve özellikle kullanıcı katılımına, görüşüne bağlı olarak gerçekleşmesi daha sağlıklı sonuçlar doğuracaktır.

Sağlıklı mahalle tasarımı ve kentsel dönüşüm projeleri arasında ortak hedefleri kapsaması dolayısıyla büyük bir bağ bulunmaktadır. Kentsel dönüşüm süreci, kullanıcılara daha rahat ve adil yaşam şartları sunmayı, kenti problemlerden arınmış daha kullanışlı bir hale getirmeyi amaçlamaktadır. Fakat bu amacını dönüşümü planlanan alanın sahip olduğu potansiyeller, sorunlar, kullanıcı beklentileri ve kaynaklar şekillendirmektedir. Bu kriterlere dikkat edilerek yapılan sağlıklı bir kent planlaması da sağlıklı bir mahalle oluşumunu sağlamaktadır (Şenyol Kocaer ve Bal, 2013; Kahraman, 2006; CDC,2013). Centers for Disease Control and Prevention yayınladığı sağlıklı topluluk tasarımı kılavuzunda dönüşümü yapılacak ya da yeni oluşturulacak kentsel alanların tasarımı konusunda bir kontrol listesi yayınlamıştır. Bu kılavuz fiziksel, sosyal, toplumsal, ekonomik ve çevresel açıdan pek çok alanı etkileyerek ilkeler barındırmaktadır. Genel olarak bakıldığında kentlerin tasarımının mahalle sağlığını doğrudan etkilediği ve yönlendirdiği tespit edilmiştir. Bu nedenle bir kentsel dönüşüm projesinin sağlıklı mahalle tasarımını doğrudan etkilediği ve ayrı düşünülemeyeceği reddedilemez bir gerçektir. Sağlıklı mahalle tasarımının da doğrudan kullanıcıların yaşam şartlarını ve beklentilerini yönlendirdiği göz önüne alındığında sağlıklı mahalle tasarımı çok büyük önem taşımaktadır.

Kentsel dönüşüm projeleri aracılığı ile tasarlanan alanların sağlıklı mahalle tasarımı çerçevesinde değerlendirilmesi ve göstergeleri varlığının tespiti aşamasında anket görüşmeleri haricinde farklı veri kaynakları kullanılabilir. Örnek olarak Türkiye’de örnek olarak seçilmiş çalışma alanında yer alan donatı alanlarının büyüklüklerinin analizi için Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği, donatı alanları ve konutlar arası mesafe büyüklüğü için Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği, duraklar arası mesafe ve engelli bireyleri için genişliklerin belirlenmesi için Türk Standartları Enstitüsü dikkate alınmalıdır. Ayrıca donatı alanlarının erişebilirliklerini ölçmek amacıyla Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği, alanın kullanım analizi için de altyapı ve arazi kullanım haritaları dikkate alınabilir.

1.1. Çalışmanın Amacı ve Önemi

Sağlık konusuna yönelik önemli çalışmalar, Cenevre’de 1977 yılından itibaren sağlık toplantıları ile başlamıştır. Bu çalışmalarda büyük önem taşıyan Sağlıklı Kentler Projesi ile de sağlıklı kentler kavramı ortaya çıkmıştır. Sağlıklı kent kavramı çeşitli disiplinleri kapsamaktadır. Kavram sadece sağlık alanıyla sınırlı kalmayarak her alanda yaşam standartlarını ve memnuniyetini üst düzeye taşıyacak çalışmaların ve hizmetlerin sunulması ile daha sağlıklı ve huzurlu ortamların oluşturulmasını içermektedir.

Sağlıklı yaşam alanlarının oluşturulması, yaşam kalitesini de ilgilendiren bir etken olduğu için pek çok kurum, kuruluş ve organizasyon, sağlıklı ve yaşam kalitesi yüksek kentler oluşturmak için parametreler ve politikalar üretmiştir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), Sağlıklı Kentler Birliği (SKB), kentsel yaşam kalitesi göstergeleri, Avrupa Kentsel Şartı, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) vb. tarafından birbirine benzer ancak farklılıklar da barındıran parametreler oluşturulmuştur. Bu parametrelerin genel amacı, yaşam kalitesini iyileştirmeye yönelik hizmet ve imkânların artırılması ve herkes için eşit erişimin sağlanması üzerine odaklanmıştır.

Sağlıklı kent planlaması, dünya genelinde yaşanan çevre kirliliği, trafik sorunu, güvenlik, sağlık hizmetlerinin yetersizliği, yoksulluk, konut sorunu, atık yönetimi, eşitsizlik ve benzeri daha birçok soruna çözüm üretilmesini sağlamaktadır. Bu sorunlara çözüm üretilmesi kentlerin refahını ve kalitesini arttıracak, kaynakların doğru kullanımı ile geleceğin kaynaklarının tüketilmesini engelleyecektir. Özellikle dezavantajlı grupta bulunan yaşlılar, engelliler, çocuklar ve kadınlar için daha sağlıklı ortamlar oluşması ile hizmetlerin artırılması sağlanacaktır (Url1; Url2; Url3).

Sağlıklı mahalle tasarımı ise sağlıklı kent planlamasıyla doğru orantılı olarak fiziksel aktivite, sağlıklı çevre, istihdam, eğitim, barınma, ulaşım, güvenlik, hizmetlere eşit erişim ve sosyal bağlantıları güçlendirmeyi hedeflemektedir. Kentsel dönüşüm sürecinin de toplumsal bozulmanın nedenlerini araştırarak sorunları çözmek, kentsel alanın fiziksel olarak değişim isteğine cevap vermek, yaşam kalitesini artırmak ve ekonomik kalkınma sağlamak, kentsel alanın yayılmasını önlemek ve katılımlı bir süreçle kenti yeniden şekillendirmek amacı vardır (CDC,2013).

Sağlıklı kent planlaması günümüzün ve geleceğimizin sağlıklı şekillenmesi, sürdürülebilir kentlerin oluşması, yaşam kalitesinin artması, kaliteli çevreler üretilmesi ve ihtiyaçların karşılanarak eşitliğin sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır.

Mekânsal, sosyal ve fiziksel sorunların sağlıklı kent planları ile çözümlenmesi mümkündür. Bu sebeple en küçük birimden başlayarak planların sağlıklı şekilde gerçekleşmesi planın kalıcı ve etkili olmasını sağlayacaktır. Bu da sağlıklı mahalle tasarımlarının gerekliliğini göstermektedir. Türkiye'nin hemen hemen her şehrinde riskli yapı gruplarına sahip, sağlıklı, çöküntü ve atıl durumda bulunan ve güvenlik sıkıntısı yaşanan alanlar bulunmaktadır. Bu alanlar, sağlıklı ve yaşam kalitesi yüksek yeni yaşam alanlarının oluşturulmasında kentsel dönüşüm sürecinde öncelikli eylem alanları olarak ele alınmaktadır. Kentsel dönüşüm sosyal, ekonomik ve fiziksel sürdürülebilirliği sağlayacak kapsamlı ve entegre eylemler bütünü olarak düşünüldüğünde kentsel dönüşüm projeleri ile sağlıklı mahallelerin yaratılması hedeflenmelidir. Günümüzde uygulanan kentsel dönüşüm projelerinde modern yapılar, kamusal hizmet alanları ve erişim konusunda yaşam kalitesini arttırmaya yönelik çabalar gözlemlenmektedir. Fakat dönüştürülen bu alanların sağlıklı mahalle tasarım ilkelerine ne kadar uyum sağladığı konusu merak uyandırmaktadır. Kentsel dönüşümün sosyal, ekonomik ve fiziksel sürdürülebilirliği sağlayacak şekilde uygulanması başarıya ulaşmasının ön koşuludur. Bu tez de özellikle dönüşüm uygulamaları sonrasında oluşan yaşam alanlarının sağlıklı mahalle tasarım ilkelerine ve göstergelerine uygunluğunu tartışmak gelecekte yapılacak projelerin başarı düzeyini de etkileyebilecek olması nedeniyle önem arz etmektedir. Bu kapsamda tezin amacı kentsel dönüşüm alanlarının sağlıklı mahalle tasarımı ilkeleri bağlamında değerlendirilmesi ile mevcut uygulamaların sağladığı olumlu ve olumsuz etkilerin tartışılmasıdır. Bu doğrultuda literatür araştırmaları sonucunda kullanılan/benimsenen sağlıklı mahalle tasarım ilkelerine yönelik oluşturulan sağlıklı mahalle tasarımı kontrol listesi ile Altın Hamle kentsel dönüşüm proje uygulaması değerlendirilmiştir. Bu dönüşüm alanı Konya ili Meram ilçesi, Yenişehir Mahallesi'nde yer almaktadır. Önemli kentsel noktalara ve donatı alanlarına ortalama 2 km mesafede bulunması, 60 hektarlık karma kullanımlı bir proje alanı olması, çeşitli kullanıcılara hitap etmesi sebebiyle bu dönüşüm projesi örnek olarak seçilmiştir. Anket görüşmeleri ile alanda yaşayanların ve uzmanların sağlıklı mahalle tasarımına yönelik memnuniyet/beklenti düzeylerini ölçerek çözüm önerileri belirlemek hedeflenmektedir.

Tez kavramsal araştırmalar sonucunda dünyada ve Türkiye'de sağlıklı kent ve sağlıklı mahalle tasarım ilkelerine yönelik kullanılan parametre ve göstergelerin sentezlenmesi ile literatüre yapacağı katkı nedeniyle de önem taşımaktadır. Tez kapsamında yapılan saha araştırmasıyla, sağlıklı mahalle tasarım ilkelerine yönelik

belirlenen ölçütler ile test edilebilecektir. Bu sayede kentsel dönüşümün eksik noktalarının tartışılmasına kapı açması nedeniyle Konya kenti için de önem teşkil etmektedir. Tezin kentsel dönüşüm projeleri ile komşuluk ilişkilerinin iyi olduğu, sosyal çevresi ve fiziksel çevresi sürekli gelişen, yaratıcılığı yüksek, çeşitli fonksiyonları geliştirme olanağı bulunan, yaşam kalitesi yüksek sağlıklı mahalle tasarımlarının geliştirilmesini vurgulayacak bir çalışma olması açısından büyük bir önem taşımaktadır.

1.2. Çalışmanın Temel Araştırma Soruları ve Varsayım

Bu tez çalışmasının amacı doğrultusunda varsayım;

“Konya’da gerçekleşen kentsel dönüşüm projelerinde sağlıklı mahalle tasarım ilkeleri tam anlamıyla dikkate alınmaktadır.” olarak belirlenmiştir.

Bu tez çalışmasında cevap aranan temel araştırma soruları aşağıda aktarılmıştır.

1. Sağlıklı mahalleler oluşturabilmek için gerekli tasarım ilkeleri nelerdir?
2. Sağlıklı kent göstergeleri nelerdir?
3. Altın Hamle kentsel dönüşüm projesi ile oluşan alan sağlıklı mahalle tasarım ilkelerine ne kadar uyum sağlamaktadır?
4. Yaşayanların ve uzmanların bu kentsel dönüşüm projesinde sağlıklı mahalle tasarım ilkelerine ilişkin memnuniyet düzeyi ne durumdadır?

1.3. Çalışmanın Kapsamı

Bu tez çalışması 5 bölümden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde çalışmanın amacı ve önemi, temel araştırma soruları, varsayımlar ve çalışmanın kapsamı hakkında kısaca bilgi verilmiştir.

Kaynak araştırması bölümünde kentsel dönüşüm kavramından ve tanımlarından, sağlıklı kent planlaması parametreleri kapsamında Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), Sağlıklı Kentler Birliği (SKB), kentsel yaşam kalitesi göstergeleri, Avrupa Kentsel Şartı, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)’nun belirlediği sağlıklı kent parametrelerinden bahsedilmiştir. Dünya’da ve Türkiye’de sağlıklı kent planlamasına ilişkin uygulama deneyimleri başlığı altında Dünya’da ve Türkiye’de sağlıklı kent planlamasına ilişkin uygulama deneyimleri ele

alınmıştır. Bu bölümde Dünya örnekleri olarak Gothenburg ve Sandnes şehirleri, Türkiye'den Bursa ve Eskişehir şehirleri seçilmiştir. Şehirler; sağlıklı kent planlaması proje ve uygulamaları, sağlıklı kent planlaması kavram matrisi ve parametreleri çerçevesinde değerlendirilmiş ve bu çalışmanın diğer çalışmalardan farkı, sağlayacağı faydalar ve ortaya koyduğu tespitlerden bahsedilerek başlık tamamlanmıştır. Bölümün son kısmında ise sağlıklı mahalle tasarımı başlığı altında sağlıklı mahalle kavramı, sağlıklı mahalle tasarımı ve ilkeleri ve sağlıklı mahalle tasarımına ilişkin göstergelerden bahsedilmiştir.

Materyal ve yöntem bölümünde çalışmada kullanılan materyaller, çalışmanın yöntemi, yöntem süreci, oluşturulan göstergeler ve ölçüm yöntemleri ve son olarak sahada kullanılacak anket formu ve değerlendirme sisteminden bahsedilmiştir.

Araştırma sonuçları ve tartışma bölümünde, Konya kentinde yaşanan kentsel dönüşüm sürecinden, Altın Hamle kentsel dönüşüm projesinden bahsedilmiş ve sağlıklı mahalle tasarım ilkeleri çerçevesinde yapılan analizler ve anketler sonucunda değerlendirme yapılmıştır. Sağlıklı mahalle tasarımı için belirlenen parametrelerin proje alanında etkisi ve varlığı hakkında bir çıkarımda bulunarak projenin sağlıklı mahalle tasarım ilkelerine uygunluğu tartışılmıştır.

Sonuç ve öneriler bölümünde; alanda yapılan araştırmalar ve analizlerin sonucu aktararak kaynak araştırması bölümünde aktarılan verilerle karşılaştırılmış ve yorumlanmıştır. Altın hamle kentsel dönüşüm projesi ve benzer projeler için sağlıklı mahalle tasarım ilkelerine uygun bir süreç izlenmesi için neler yapılması gerektiği hakkında önerilerde bulunulmuştur.

2. KAVRAMSAL ALTYAPI

Bu tezin kaynak araştırması kapsamında öncelikle kentsel dönüşüm kavramı, amaçları ile kentsel dönüşüm uygulamalarının etkileri ve karşılaşılan sorunlar ele alınmıştır. Ardından, farklı kurum, kuruluş, birlik, örgüt, yaklaşım ve belgelerde yer alan sağlıklı kent parametreleri, sağlıklı kent planlaması uygulama deneyimleri, sağlıklı mahalle tasarımı ve ilkelerine yönelik akademik araştırmalar incelenmiş ve araştırmalar sentezlenerek sağlıklı mahalle tasarımı gösterge seti oluşturulmuştur.

2.1. Kentsel Dönüşüm

Bu bölümde kentsel dönüşüm kavramından, tanımından, amaçlarından, hedeflerinden ve kentsel dönüşüm sonucu yaşanan problemlerden kısaca bahsedilmiştir.

2.1.1. Kentsel dönüşümün tanımı ve amaçları

Kentsel dönüşüm kavram olarak yapılaşmış veya daha önce yapılaşmamış belirli bir alanın mekânsal ve ekonomik açıdan yenilenmesi, problemlili kentsel alanların daha yaşanabilir ve sağlıklı hale getirilmesi, canlandırılması, sağlamlaştırılması ve yeniden yapılandırılması için yapılan ve uygulanan projelerin tümüdür (Kartal, 2013; Bayram, 2006). Günümüzde kentsel dönüşüm olarak ifade edilen anlayış özellikle 1851 konut kanunu sonrasında yapılmaya başlanan müdahaleler sonrası 'Bahçe Şehir' ve 'Endüstri Kenti' projeleri ile daha çok ön plana çıkmıştır (Polat ve Dostoğlu, 2007). Kentsel dönüşüm üzerine pek çok tanım bulunmaktadır:

Lichfield'e göre, kentsel yaşam alanlarında gerçekleşen bozulmaların uzlaşmacı bir biçimde çözümlenmesidir (İlkme, 2008).

Donnison'a (1993) göre, kentin çöküntü alanlarında yaşanan sorunların çözümlenmesi için uygulanacak yeni yöntemlerdir.

Keleş'e göre, soylulaştırma, kentsel yenileme, koruma, yeniden canlandırma, yeniden yaratma ve geliştirme vb. gibi kavramları da karşılayan kentin köhneleşmiş bölgelerinde değişim ve yeniden biçimlendirme sürecidir (Keleş, 2004).

Selim (2011), mekânsal ve fiziksel olarak deformasyon geçiren alanlarda uygulanması planlanan kentsel dönüşüm için ayırt edici üç özellikten bahsetmiştir:

- i. Değişiklik yapılacak alanın yerleşik kullanıcılarının, proje süresinde ve sonrasında aktif olabilecek aktörlerin sürece dâhil edilmesi.
- ii. Kamunun temel sorumlulukları ile ilgili kentsel bölgenin, sorunlarının ve potansiyellerinin kesiştiği eylem ve hedefleri kapsamı.
- iii. Birden fazla paydaşın bir arada bulunduğu ortaklıklar içermesi.

Kentsel dönüşüm sürecinin çevresel ve fiziksel, ekonomik, sosyal ve kültürel hayatı etkileyen amaçlara yönelik şekillenen hedefleri bulunmaktadır. Roberts'a göre kentsel dönüşümün amaçları;

1. Kentte yaşanan toplumsal problemlerin fiziksel koşullar ile ilişkilendirilmesi,
2. Kenti şekillendiren öğelerin ekonomik ömrünü tamamlaması ve fiziksel değişime ihtiyaç duyması,
3. Kullanıcıların yaşam kalitesini ve hayat standartlarını arttıracak canlı bir ekonomik hayat sunmak,
4. Kendi kendine yeten, kentsel alanların en faydalı şekilde kullanıldığı yeni yaşam alanları sunmak,
5. Kamusal hedefler ile dönüşmesi planlanan alanın ortak çıkarlar doğrultusunda ilerlemesi için kentsel politikalar oluşturmaktır (Akkar, 2006).

2.1.2. Kentsel dönüşüm uygulamalarının etkisi ve karşılaşılan problemler

Yapılaşmış kentsel bir yaşam alanı belirli bir süre sonunda kullanıma ve kullanıcı kesime dayalı olarak, doğa olaylarından etkilenerek, sanayileşme gibi değişimler geçirerek ekonomik ömrünü tamamlamakta estetik ve fonksiyonel olarak sahip olduğu cazibesini kaybetmektedir (Arabulan, 2015). Kentsel dönüşüm süreci kentlerin çevresel, ekonomik, fiziksel ve sosyal açıdan yapısını yeniden şekillendirmektedir. Problemlerin çözüme kavuşması, sağlıklı yaşam alanları sunulması için gerçekleştirilmesi planlanan süreç iyi yönetilmediği takdirde soylulaştırma (yerinden edindirme), eşitsizlik gibi mağduriyetler ve rant (getirim) alanları gibi yeni sorunlarda ortaya çıkarabilmektedir. Süreç sadece fiziki yapıyı değiştirmedeği gibi yaşam biçimlerini de köklü değişikliklere sürüklemektedir (Şenyol Kocaer ve Bal, 2013; Kahraman, 2006). Kentsel dönüşümün boyutlar açısından kentler üzerindeki etkileri kısaca Tablo 2.1 de aktarılmıştır.

Tablo 2.1. Kentsel dönüşümün etkileri (Polat ve Dostoğlu, 2007; Akkar, 2006; Yaman, 2014; Şişman ve Kibaroğlu, 2009)

Fiziksel ve Çevresel Etkileri	Kentsel alanlarda köhneleşmiş yapıların, çöküntü alanların, kaçak yapıların ve gecekondulaşmanın önüne geçilmesi, görsel ve estetik açıdan standartlara uygun kentsel alanlar ve konutların kullanıcılara sunulması
Sosyal Etkileri	İlgili kentsel alanda sosyal ölçekli sorunların çözüme kavuşması, sosyal ve mekânsal açıdan bağ kurulması
Ekonomik Etkileri	Kullanıcıların yaşam kalitesini ve hayat standartlarını arttıracak canlı bir ekonomik hayat sunulması, çok aktörlü katılım süreci sağlanması, planlı ve refah yaşam alanları sunulması
Kültürel Etkileri	Kentsel alanın sahip olduğu tarihi, kültürel ve doğal dokuyu, özgün kimliği koruyacak ve sürdüreceği bir anlayışı benimseyen kentsel dönüşüm uygulamalarının tercih edilmesi

Kentsel dönüşümün kentler üzerindeki etkilerine bakıldığında fiziksel ve çevresel açıdan ömrünü tamamlamış alanların daha estetik ve işlevsel olarak kente kazandırılmasını hedeflediği görülmektedir. Sosyal açıdan ise etkileşimin yüksek olduğu, daha anlaşılabilir ve çözüm odaklı yaşam alanları oluşmasını hedeflediği söylenebilir. Ekonomik açıdan bakıldığında daha refah, hayat standartları yüksek ve planlı kentlere ulaşmak hedeflenmiştir. Son olarak kültürel açıdan bakıldığında ise kimliği olan, doğal ve kültürel kaynaklarına sahip çıkan bir anlayışa sahip alanlar oluşturmayı hedeflemektedir.

Karakurt'a (2013) göre kentsel dönüşüm, yaşamı kolaylaştırması, önemli ve tarihi yapıların gelecek nesillere aktarılması, karma arazi kullanımı, kentsel yenileme, kentsel canlandırma, tarım arazilerinin korunması, yüksek yoğunluk, toplu ulaşım sistemi ve farklı fonksiyonların birbirine yakınlığı açısından çok etkili bir süreçtir. Fakat olumlu etkilerinin yanı sıra olumsuz durumlar da yaşanmaktadır. Kentsel dönüşüm sonucu karşılaşılan problemler;

- Kentsel alanlara yoğun göç,
- Nüfus yığılmaları,
- Soylulaştırma (yerinden edindirme),
- Rant alanları (arazi değer artışları),
- Bazı kullanıcı kesiminin bilinçsiz olması ve sürece uyum sağlayamaması (Öteleşme, kıyıda kalma),
- İhtiyaç dışı fonksiyon alanları oluşturulması,
- Doğal ve tarihi yapıların korunamaması,

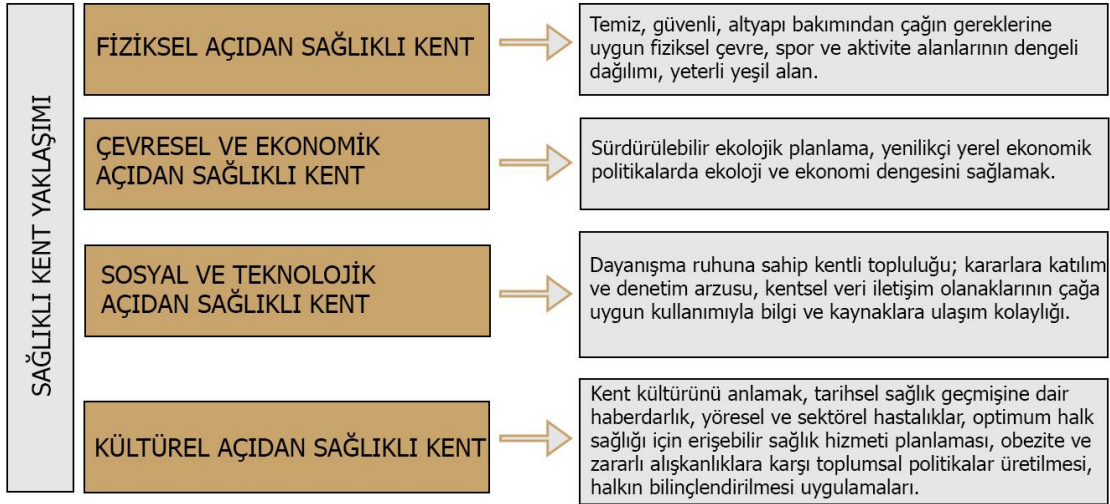
- Dönüşüm sonrası yerleşen kullanıcı türleri arasında sosyal ve kültürel uyum oluşmaması (Sosyal ayrışma),
- Komşuluk ilişkilerinin azalması veya yok olması,
- Kontrolsüz kentsel yayılmaya fırsat oluşturması,
- Kentsel kimlik değişimi, olarak sıralanabilir (Kaypak, 2010; Yenice, 2014; Özden, 2015; Karkış, 2015)

2.2. Sağlıklı Kent Planlaması Kavramı ve Tarihsel Gelişimi

Kent, içinde farklı insan gruplarının yaşadığı, çeşitli istihdam olanaklarına sahip, yoğunluğu yüksek ve kıra göre daha gelişmiş yaşam alanlarıdır. Genel olarak kent yaşayan nüfusun çoğunluğunun sanayi, hizmet ve ticaret sektörleri ile uğraştığı, tarımsal etkinliklerin minimumda bulunduğu, zorunlu gereksinimlerin karşılandığı (yeme-içme, barınma, dinlenme vs.), kıra oranla yüksek nüfuslu yerleşim birimleri olarak tanımlanmaktadır (Şahin, 2018; Jaysawal, 2014).

Dünya Sağlık Örgütüne göre sağlık kavramı ise, kişilerin ve grupların kendi ihtiyaçlarını karşılayarak, çevreyi kullanma ve çevreyle uyum sağlamasıdır. Tüm hayatı ve çeşitli disiplinleri etkileyen sağlık, yaşamı etkileyen en önemli şeydir (WHO,1990).

Dünya Sağlık Örgütü'nün sağlıklı kentler için başlattığı Sağlıklı Kentler Projesi ile Sağlıklı Kent kavramı ortaya çıkmıştır (Barton, 2003). Sağlıklı kent kavramı farklı disiplinleri (kent planlaması, sosyoloji, coğrafya, ekonomi, çevrebilim, politika vd.) içinde barındırır. Bu sebeple her kent için her kültür için her birey için sağlıklı kent kavramı farklı bir anlam ifade etmektedir (Url4). T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na göre ise sağlıklı kentler niteliklerine ve hizmet tiplerine göre dört farklı başlıkta kategorize edilmiştir. Bu dört kategori fiziksel, çevresel ve ekonomik, sosyal ve teknoloji ve kültürel olarak ayrılmıştır. Şekil 2.1. de Şolt'un Sağlıklı Kent Yaklaşımı Kavram Matrisi ile kategoriler ve kapsama alanları verilmiştir. Sağlıklı kent olabilmek için bu dört kategorinin bütünleşik bir yaklaşımla ele alınması gerekmektedir (Şolt, 2021).

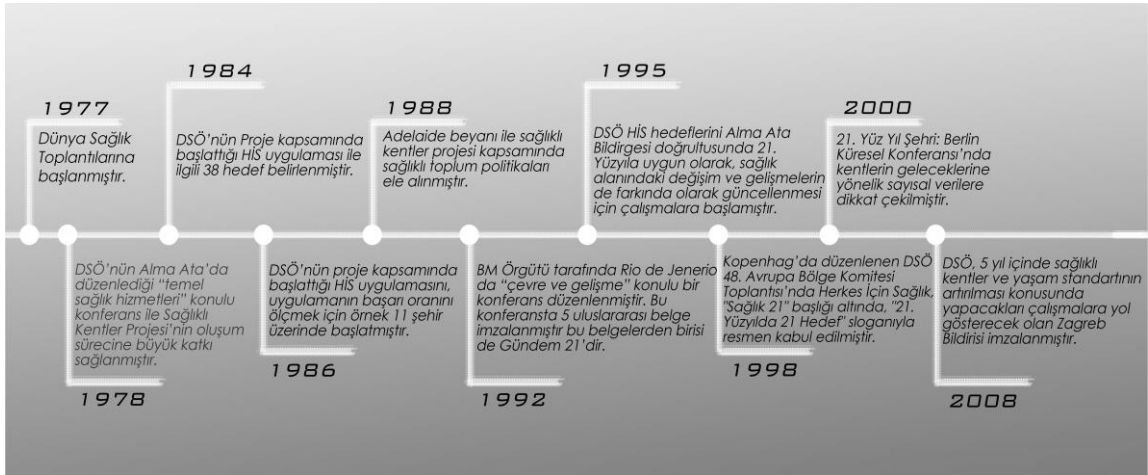

Şekil 2.1. Sağlıklı kent yaklaşımı kavram matrisi (Şolt, 2021)

Sağlıklı kent, kullanıcılarının sadece sağlığı ile değil fiziksel ve sosyal çevreleri ile de ilgilenmektedir. Bu sayede hizmetlere erişim kolaylığı, iyi bir yaşam kalitesi, temiz bir çevre ve toplumsal bir birliktelik sunmaya ortam oluşturmaktadır. Farklı disiplinler için ifade edilen tanımlara bakıldığında genel anlamda sağlıklı kent; yaşanabilir, gelişmiş ve gelişmeye açık, yaşam standartları yüksek, güvenilir, bütüncül, sürdürülebilir şehirler olarak tanımlanmaktadır (Tatar,1998). Sağlıklı kentler için belirlenen ana hedefler ise aşağıdaki gibidir (Tsourus, 2017);

1. Sürdürülebilir kalkınma hedeflerini uygulamak ve yerel düzeyde sağlık ile ilgili çalışmalar yapmak, sağlıklı ortamlar oluşturmak
2. Sağlık konusunda yaşanan eşitsizlikleri minimuma indirmek
3. Dezavantajlı gruplar için (çocuk, yaşlı, engelli, yoksul ve işsizler) ihtiyaçlara uygun hizmetler ve destekler sağlamak
4. Zararlı alışkanlıklar, obezite ve hareketlilik konularında oluşacak hastalıklara yönelik programlar oluşturmak
5. Kentsel planlama ve tasarım sürecine sağlık konusunu entegre etmek
6. Halk katılımını arttıracak ortamlar oluşturmak.

Sağlıklı Kentler Projesinin gelişim şeması ise Şekil 2.2.'de verilmiştir.

Şekil 2.2. Sağlıklı kentler projesinin tarihsel gelişim süreci (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Kentleşmenin hızlanması ile birlikte oluşan göçlerin ve kentte oluşan baskı ile ortaya çıkan sağlıksız yapılaşma ve ortamların önüne geçmek için DSÖ Sağlıklı Kentler Projesini bir çözüm aracı olarak geliştirmiştir. Sağlıklı Şehirler Projesi 1984'te Ilona Kickbusch tarafından Kanada'da başlamıştır (Lindheim,1983; Fingerhut,1990). Dünya Sağlık Örgütü, 1977 yılında ulusal hükümetlerin sağlık hizmetlerinin verilmesindeki rolü hakkında sağlık toplantılarına başlamıştır. 1978 yılında ise Kazakistan, Alma Ata'da düzenlenen ve temel sağlık hizmetlerini konu alan konferansta 2000 yılı hedef alınarak 15 maddelik Alma Ata Bildirgesi yayınlanmıştır. Bu bildirge daha sağlıklı, daha yaşanabilir ve daha sorumluluk sahibi bir süreçten bahsetmektedir. Bu konferans Sağlıklı Kentler Projesi'nin oluşum sürecine büyük katkı sağlamıştır (Url6; Kıvanç, 2015).

1984 yılında ise Proje kapsamında planlanan "Herkes İçin Sağlık (HİS)" uygulaması ile ilgili 38 hedef belirlenmiştir (Aktan,2017; Url8). Bu hedefler içerisinde önemli olanları sıralanacak olursa;

- Eşitsizlikleri azaltmak.
- Toplum katılımını arttırmak.
- Toplumun güvenliğini arttırmak.
- Sağlık hizmetlerini ve sağlık sistemlerini herkes için erişebilir kılmak
- Ulusal ve uluslararası işbirlikleri kurmak, şeklindedir.

1986 yılında DSÖ Proje kapsamında başlattığı HİS uygulamasının başarı oranını ölçmek için seçilmiş 11 şehir üzerinde uygulamayı başlatmıştır. 1991 yılında 11

şehirdeki uygulamanın sonuçlarından hareketle bu projenin gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin sahip olduğu kentsel sağlık sorunlarına yönelik bir çözüm oluşturabileceği yönünde görüşler ortaya çıkmıştır (Altuntaş, 2012).

1987 yılında Bruntland Raporu ile dünya gündemine giren sürdürülebilir kalkınma kavramı da sağlıklı kentin oluşumunda önemli bir ivme kazandırmıştır. Nitekim raporda sürdürülebilir kalkınma kavramı gelecek kuşakların ihtiyaçları göz önüne alarak bugünün ihtiyaçlarını sağlıklı ve dengeli bir şekilde karşılamak olarak tanımlanmaktadır (Ortak Geleceğimiz Raporu; 1987). Bu doğrultuda sürdürülebilir kentler ile sağlıklı kentler arasında doğrudan bir ilişki kurulabilir.

1988 yılında Adelaide Beyanı ile Sağlıklı Kentler Projesi kapsamında sağlıklı toplum politikaları ele alınmıştır. 1992’de ise Birleşmiş Milletler Örgütü tarafından Rio de Janeiro’da çevre ve kalkınma konulu bir konferans yapılmıştır. Bu konferansta 5 uluslararası belge imzalanmıştır, bu belgelerden birisi de Gündem 21’dir. Bu konferans aynı zamanda dünya çevre hareketi açısından çok büyük önem taşımaktadır (Başaran, 2007).

1998 yılında 48. Avrupa Bölge Komitesi Toplantısı için Kopenhag’da toplanılmıştır. Toplantı da HİS uygulaması “21. Yüzyılda 21 Hedef” sloganı ile kabul edilmiştir. 21 Hedef, bölgedeki tüm insanlar için tam sağlık potansiyeline ulaşmayı hedeflemektedir. İki ana amacı vardır:

- i- *Yaşamları boyunca insanların sağlığını geliştirmek ve korumak*
- ii- *Ana hastalıkların ve yaralanmaların görülme sıklığını azaltmak ve neden oldukları acıları hafifletmek* (Başaran, 2007).

DSÖ, 1998 yılında kentsel planlama uygulayıcıları ve akademisyenler ile düzenli çalışmaya başlamıştır. İlk adım olarak, 2000 yılında Sağlıklı şehir planlamasına yönelik bir DSÖ kılavuzu yayınlanmış ve sağlıklı şehir planlaması için 12 temel hedef belirlemiştir. Bu 12 hedefi de sektörler arası iş birliği, toplum katılımı, eşitlik ve siyasi destek gibi ilkelerle, planlamayla nasıl iç içe geçtiğini göstermiştir (Price, 1997). Sağlıklı şehir planlaması için belirtilen 12 temel hedef ise aşağıdaki gibidir;

1. *Sağlıklı bir yaşam tarzı*
2. *Sosyal birlik*
3. *Konut kalitesi*
4. *İş*
5. *Ulaşılabilirlik*

6. *Beslenme*
7. *Emniyet*
8. *Eşitlik*
9. *Hava kalitesi*
10. *Su ve kanalizasyon*
11. *Toprak ve katı atıklar*
12. *Global iklim* (Barton vd. 2003)

DSÖ'nün sağlıklı şehir planlamasına ilişkin girişimi ise kentsel, mekânsal ve ulaşım planlamasının sağlığın belirleyicilerini etkilediği inancına dayanmaktadır (Duhl,1999). Bu girişimin temelleri, DSÖ Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı'nın Avrupa Sürdürülebilir Şehirler ve Kasabalar Kampanyası'na katılımıyla 1990'ların ortalarında atılmıştır (Lawlor, 2003; McCarthy, 1999).

2000 yılında yapılan 21. Yüz Yıl Şehri: Berlin Küresel Konferansı'nda kentlerin geleceğine yönelik sayısal verilere dikkat çekilmiştir. Kentlerde yaşayan insan sayısının 5 milyarı katlayacağı ve 2025 yılına gelindiğinde her 5 kişiden 3'ünün kentli olacağından, "milyonluk kentler, mega kentler" ortaya çıkacağından söz edilmiştir. Fakat bu durum çoğu kent için bir tehdit anlamına gelmektedir. Nüfus artış hızının yükselmesi özellikle geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelerde işsizlik, açlık, barınma sorunu vb. birçok sorunu da beraberinde getirecektir. DSÖ daha gelişmiş daha dengeli bir sisteme sahip olması gerektiğini vurgulayarak tüm üye ülkeleri HİS prensipleri çerçevesinde yaşam biçimi, sağlık hizmetleri ve çevre düzeni dengesini koruyan bir politika geliştirme ve uygulama sürecine davet etmektedir (Toprak, 2002).

DSÖ, 2008 yılında 5 yıllık süreçte sağlıklı ve yaşam standartları yüksek kentler için yapılacak çalışmaları planlamak için Hırvatistan Zagreb kentinde konferans düzenlemiş ve bu konferans sonucunda da Zagreb Bildirisi yayınlanmıştır (Urf1). Günümüzde de çalışmalar aşamalar halinde devam etmektedir.

Genel olarak Sağlıklı Kentler Projesinin gelişim sürecine bakıldığında çok aşamalı ve katılımlı bir süreçtir. Proje sadece sağlık konusunda değil ulaşım, altyapı, planlama, eğitim, sanayi, hizmet vb. bütün konuları kapsayan, kent ve insan sağlığını ön plana alan, yönetimleri harekete geçirici bir yönlendirici olan geniş bir kalkınma projesidir. Proje sayesinde eşitsizliklerin giderilmesi, hizmetlerin artırılması, toplum için daha sağlıklı politikaların geliştirilmesi, güçlü sosyal ve fiziksel çevre oluşturmak, toplumsal birliktelik sağlamak, herkes için sağlık hizmetleri sağlamak gibi hedefler

amaçlanmıştır. Sağlıklı kentler projesi kapsamında uzmanlar ve karar vericiler tarafından oluşturulan hedeflerin ve politikaların her üye ülkede planlı bir şekilde uygulanması ve birlikte mücadele edilmesi sağlıklı kentlerin oluşması sürecinde büyük önem taşımaktadır. Uluslararası dayanışma, aktörler ve sektörler arası iş birliği bu açıdan önemlidir (Akçakaya, 2006).

Sağlıklı kent olmak için üye olan şehirler Sağlıklı Kentler Ağı altında toplamaktadır. Bu ağa katılabilmek için bazı şartlar vardır (Url1). Bunlar;

- *Politik taahhüt*
- *Sağlıklı kent proje ofisinin kurulması*
- *Kent sağlık profilinin çıkarılması*
- *Sağlıklı kent göstergelerinin belirlenmesi*
- *Kent sağlık gelişim planının hazırlanması*

DSÖ Sağlıklı Kentler Ağı hedeflerin kısa vadede uygulanması ve takip edilebilirliği açısından 1987 yılından itibaren 5'er yıllık aşamalar oluşturmuştur. Bu aşamalar Tablo 2.2. de verilmiştir.

Tablo 2.2. DSÖ sağlıklı kentler ağının aşamaları (Url1; Url5)

AŞAMALAR	ANA TEMA	ÜYE KENT SAYISI
<i>Birinci Aşama 1987-1992</i>	Kenti daha sağlıklı olması için yapılandırmak.	35
<i>İkinci Aşama 1993-1997</i>	Kapsamlı ve sağlıklı politika ve programlar geliştirmek.	39
<i>Üçüncü Aşama 1998-2002</i>	Sürdürülebilir kalkınma, bütüncül planlama ve gelişmiş bir yapı için çalışmalar yapmak.	50
<i>Dördüncü Aşama 2003-2008</i>	Sağlık çerçevesinin planlama sürecine daha etkin dâhil edilmesi ve sağlıklı yaşlanma süreci.	75
<i>Beşinci Aşama 2009-2013</i>	Sağlık açısından eşitliğin sağlanması. Bu evrede Önemseyen ve Destekleyici Çevreler, Sağlıklı Yaşam ve Sağlıklı Kentsel Çevre ve Tasarım olmak üzere 3 ana tema belirlenmiştir.	84
<i>Altıncı Aşama 2014-2018</i>	Herkes için yaşanan ve yanabilecek eşitsizlikleri azaltmak, genel sağlık iyileştirmesi ve katılımcı yönetim	93
<i>Yedinci Aşama 2019-2025</i>	Ağı stratejik olarak, yerel yönetimlerin bütün devlet ve bütün toplum yaklaşımları yoluyla sağlık ve refahı geliştirmede sahip olduğu önemli rolü vurgulamaya ve teşvik etmeye devam edecek şekilde konumlandırır.	93+x

Yedinci aşama halen devam ettiği için güncel üye kent sayısı tamamlanmamıştır ve çalışmalar aktif olarak devam etmektedir. DSÖ'nün 13.Genel Çalışma Programı (GPW13), Sağlık 2020 ve BM Sürdürülebilir Kalkınma 2030 Gündemi 7. Aşamının genel olarak çerçevesini oluşturmaktadır. Yeni hedefler, stratejiler ve yaklaşımlar belirlenmiştir. Bu aşamada 6p olarak isimlendirilen 6 başlıkta (barış, gezegen, toplum, katılım, mekân ve refah) çalışmaların yapılması hedeflenmiştir. Bu başlıklar aynı zamanda BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin de çerçevesini oluşturmaktadır. Sağlıklı ve refah kalkınma, adil ve sürdürülebilir bir süreç için tartışmalar, toplantılar, konferanslar gerçekleştirilmiştir. 2018 yılında Kopenhag Belediye Başkanları Mutabakatı imzalanmış ve 7. Aşama süresince belirlenen amaçların vizyon olarak kabul edilerek bu Mutabakat çerçevesinde çalışılması kararlaştırılmıştır. Türkiye 7. Aşamada da Sağlıklı Kentler Ağına katılmıştır. 7. Aşama için hedefler, gereksinimler ve stratejik yaklaşımlar Şekil 2.3. te verilmiştir (DSÖ, 2018).

Şekil 2.3. 7. Aşama için hedefler, gereksinimler ve stratejik yaklaşımlar (DSÖ, 2018)

DSÖ, Sağlıklı Kentler Projesi kapsamında 1987 yılından beri dünyada 100 den fazla üye kent bulunmaktadır. 2019 yılı itibari ile üye ülke sayısı 194'tür. Türkiye 9 Haziran 1949 yılında üye olduğu Dünya Sağlık Örgütü Topluluğunda Ankara, Eskişehir, Afyonkarahisar, Bursa, İzmir, Aydın, Trabzon, Manisa, Denizli ve bazı diğer kentleri sağlıklı kentler projesi kapsamında bulunmaktadır (Metin, 1997).

2.3. Sağlıklı Kent Parametreleri

Bu bölümde farklı kurum, kuruluş, birlik ve belgelerde yer alan sağlıklı kent planlamasına yönelik parametreler ve ilkeler aktarılmıştır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), Sağlıklı Kentler Birliği, Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü (OECD), Yaşanabilir Kentler Yaklaşımı, Avrupa Kentsel Şartı ve TÜİK' in belirlemiş olduğu sağlıklı kent planlama ilkeleri ele alınmıştır.

2.3.1. Dünya sağlık örgütünün (WHO) belirlediği sağlıklı kent parametreleri

DSÖ 1948'de kurulmuştur. Örgütün merkezi Cenevre'dir. Genel merkezi dışında da 6 bölge ofisi ve üye ülkelerde kurulan ofisler ile aktif olarak hizmet vermektedir. DSÖ'nün amacı; kullanıcıların üst düzey sağlık sistemine ulaşmaları için uluslararası sağlık çalışmaları yürütmektir (Url2). Genel merkez dışındaki 6 bölge ofisi aşağıda verilmiştir (Metin, 1997).

1. Avrupa Bölge Ofisi (EURO-Regional Office for Europe)
2. Doğu Akdeniz Bölge Ofisi (EMRO- Regional Office for Eastern Mediterranean)
3. Afrika Bölge Ofisi (AFRO- Regional Office for Africa)
4. Amerikan Bölge Ofisi (AMRO- Regional Office for the Americas)
5. Güney-Doğu Asya Bölge Ofisi (SEARD-Regional Office for South-East Asia)
6. Batı Pasifik Bölge Ofisi (WPRO-Regional Office for the Western Pacific)

DSÖ Anayasası (1948) sağlık kavramını, sadece sağlık açısından değil sosyal, fiziksel ve ruhsal olarak da iyileşme hali olarak tanımlamaktadır (Url2). Türkiye, DSÖ'nün kurulma ve Anayasa oluşturma süreçlerine aktif olarak katkı sağlamış ve Anayasayı da onaylayarak 1949 yılında DSÖ'ne üye olmuştur (Url2). DSÖ ve Türkiye arasındaki ilişkiler iki yıllık iş birliği anlaşmaları ile yürütülmektedir. Türkiye sadece sağlık örgütüne bağlı kalmamış farklı kuruluşlarla da sağlık açısından ilişkileri arttırmak için farklı projeler başlatmıştır. Bu projeleri 1950 yılında Teknik Yardım Anlaşması çerçevesinde yürütmektedir. HİS stratejilerine uygun sağlıklı kent planlamasına yönelik 38 hedef belirlenmiştir. Bu hedefler aynı zamanda Sağlıklı Kentler Projesinin de amaçlarıdır. Bu hedeflerden 6 tanesi çok önemlidir (Url1; Url3). Bunlar;

1. Dünyada sağlık eşitsizliklerini azaltmak
2. Sağlığın geliştirilmesiyle kişilerin yaşam kalitesinin yükseltilmesi

3. Sektörler arası iş birliğinin sağlanması
4. Toplum katılımının güçlendirilmesi
5. Sağlık sisteminin ve sağlık hizmetlerinin herkes için erişebilir olması
6. Dünya genelinde yaşanan ortak sorunlar için uluslararası iş birliklerinin sağlanmasıdır.

2.3.2. Sağlıklı kentler birliğinin belirlediği sağlıklı kent parametreleri

DSÖ'nün başlattığı sağlıklı kentler hareketinin Türkiye'de daha çok benimsenmesi, uygulanması ve gelişebilmesi için bu konuya ilgi duyan 10 şehir ortak bir kararla 2 Aralık 2004 de Sağlıklı Kentler Birliği'ni kurmuşlardır. Bu şehirler; Afyonkarahisar, Bursa, Van, Ordu, Kadıköy, Çankaya, Tepebaşı, Ürgüp, Kırıkkale ve Yalova'dır. Birliğin kurulmasına yönelik çalışmalara 2003 yılı itibari ile başlanmıştır. Birlik kuruluş amacına uygun bir şekilde faaliyetler (sempozyum, çalıştay, kongre, yarışma vb.) göstererek üye ülkelerle birliktelik sağlamaya çalışmıştır.

Sağlıklı Kentler Birliği, DSÖ'ye üye ülkelere ve şehirlere kendi sistemine dâhil etmek amacı ile davetler yollamıştır. Türkiye bu süreçte birliğin kurulması için çalışmalar yapan 10 şehir birliğin kurucu üyeleri olmuşlardır. 2019 yılının sonunda ise birliğin 73 üye belediyesi bulunmaktadır. Bunların 17 tanesi büyükşehir, 8 tanesi şehir ve 48 tanesi de ilçe belediyesidir (Aydın, 1997). Günümüzde güncel olarak ise 120 üyesi bulunmaktadır.

Şekil 2.4. Sağlıklı kentler birliği üye haritası (Ur19)

Sağlıklı Kentler Birliği üye haritasına bakıldığında (Şekil 2.4) üye şehirlerin Marmara Bölgesi, Ege Bölgesi, Akdeniz Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesinde yoğunlaştığı dikkat çekmektedir (Sağlıklı Kentler Birliği 2020-2024 Stratejik Planı). Sağlıklı Kentler Birliğinin belirlediği sağlıklı kente ilişkin ilkeler;

- Güvenilir ve tarafsız olmak
- Sorumluluk sahibi ve sorumlulukları kolaylaştırıcı olmak
- Katılımcı ve yenilikçi olmak
- İnsan odaklı, şeffaf ve toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı olmak
- Sürdürülebilirliğe duyarlı olmaktır (Sağlıklı Kentler Birliği 2020-2024 Stratejik Planı).

2.3.3. Kentsel yaşam göstergelerine göre sağlıklı kent parametreleri

Kentsel Yaşam Kalitesi kavramı 1960'lı yıllarda Sosyal Göstergeler Hareketi ile ortaya çıkmıştır. Tekeli, kentsel yaşam kalitesini yaşanılan aktif mekânda insan haklarının ön plana çıkartılması olarak yorumlamıştır (Tekeli, 2010). Kentsel yaşam kalitesi kentsel hizmetlerin ve imkânların asgari düzeyin üzerinde sunulması olarak da tanımlanmaktadır (Geray, 1998).

Yaşam kalitesi için önemli üç yaklaşım olmuştur:

Birincisi; Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi yaklaşımıdır. Bu yaklaşım 5 basamaktan oluşmaktadır ve insanların istek ve ihtiyaçlarını bu basamaklara göre sınıflandırmaktadır. Kişinin ihtiyacı üst basamaklarda ise öncelikle altındaki basamakları karşılaması gerektiği görüşünü savunmaktadır. Kademeli olarak ihtiyaçlar giderildikçe doğru orantılı olarak yaşam kalitesi de artmış olacaktır (Kula, 2015; Koesel, 2004).

Şekil 2.5. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi (Cao, 2013)

İkincisi; kapasite yaklaşımıdır. Bu yaklaşım bireylerin ortalama bir birey olarak değerlendirilmesini eleştirmekte ve her bireyin farklı bir kapasitesi olduğunu savunmaktadır. Yaşam kalitesi ölçümlerinin de ortalama olarak değil kişilerin kapasitesine göre yapılması gerektiğini öne sürmektedir. Yaşam kalitesinin iyileştirilmesi için hizmetlerin ve imkânların artırılmasının yanı sıra kişilerin kapasitelerinin artırılması için de çalışmalar yapılması gerekmektedir (Durğun, 2013).

Üçüncüsü ise; Birleşmiş Milletler 'in oluşturduğu insani gelişme yaklaşımıdır. Kapasite yaklaşımının geliştirilmiş halidir. Bu yaklaşım kişisel gelişmelerin yaşanabilmesini, insanların seçeneklerinin gelişmesine bağlamaktadır. Bölgeler arası farklılıkları ölçmek için insani gelişme endeksi oluşturulmuştur ve bu endeks yaşam kalitesinin bir ölçüm birimi olarak değerlendirilmektedir (Yılmaz, 2002).

Kentsel yaşam kalitesinin ölçülmesi için birçok çalışmada göstergeler seti oluşturulmuştur. Bu set oluşturulurken Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği ve Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü'nün belirlediği göstergeler de kaynak olarak alınmıştır. Göstergeleri 9 başlık altında toplamışlardır (İnan, 2019). Bunlar;

1. Altyapı
2. Bilgi ve iletişim
3. Ulaşım
4. Güvenlik
5. Kültür, spor ve dinlenme
6. Sağlık
7. Çevre
8. Eğitim
9. Konut'tur.

2.3.4. Avrupa kentsel şartına göre sağlıklı kent parametreleri

Kentsel Rönesans için Avrupa kampanyası kapsamında ve Avrupa konseyinin belirlediği kentsel politikalardan hareketle kentli haklarını konu alan Avrupa Kentsel Şartı 1980-1982 yıllarında geliştirilmiş 1992 yılında kabul edilmiştir (Güvenç, 1998). Şart, kentin insan haklarını savunacağı bir sisteme sahip olması gerektiğini belirtmekte ve bu konuda evrensel ilkeler sunmaktadır (İnan, 2019). 13 maddelik ilke ve 20 maddelik bir bildirgeden oluşmaktadır (Gürel, 2009).

Kentsel Şartın, yaşam kalitesini geliştirmek ve sağlıklı kent oluşturmak amaçlı koyduğu 13 ilke ise şunlardır;

1. Ulaşım ve dolaşım
2. Kentlerde çevre ve doğa
3. Kentlerin fiziksel formları
4. Kentsel tarihi mimari miras
5. Konut
6. Kent güvenliğinin sağlanması ve suçların önlenmesi
7. Kentlerdeki özürlü ve sosyo-ekonomik bakımdan engelliler
8. Kentsel alanlarda spor ve boş zamanları değerlendirme
9. Yerleşimlerde kültür
10. Yerleşimlerde kültürlerarası kaynaşma
11. Kentlerde sağlık
12. Halk katılımı, kent yönetimi ve kent planlaması
13. Kentlerde ekonomik kalkınma (Gürel, 2009; OECD, 2017).

2.3.5. Ekonomik kalkınma ve iş birliği örgütü (OECD)'nün belirlediği sağlıklı kent parametreleri

OECD, 2011 yılında “Daha İyi Yaşam Endeksi” yayınlamaya başlamıştır. Bu endekse göre 34’ü üyesi olan 38 ülke için sosyo-ekonomik açıdan ülkelerin refah düzeyini hesaplamış ve karşılaştırmıştır. Bu karşılaştırmalar istihdam ve gelir düzeyleri, konut, çevre, sağlık, güvenlik ve memnuniyet kategorilerinde uygun şekilde olmasına özen gösterilerek OECD üye ülkeleri arasında yapılmıştır. Bu ülkeler için belirli aralıklarla “Hayat Nasıl” raporları yayınlanmakta ve bu ülkelerin güncel durumları takip edilerek politikalar üretilmektedir (OECD, 2015).

Örgüt, istihdam sağlamayı, ekonomik gelişmeyi, sağlıklı çevreyi ve eşit bir yönetimi hedeflemektedir. Bu hedefler kentsel yaşam kalitesi göstergelerinin bazılarını kapsamaktadır. Hedefler kapsamında 11 parametre sunulmuştur (TÜİK, 2016; Url10). Bunlar;

1. Daha iyi yaşam endeksi
2. Konut
3. Gelir ve servet
4. İş imkânı ve gelirler

5. Eğitim ve beceri
6. Sağlık ve kaliteli çevre
7. Vatandaşlığın korunması
8. Şeffaflık
9. Memnuniyet
10. Güvenlik
11. Eğitim'dir.

OECD bu parametreler doğrultusunda 2016 yılında yayınladığı “Daha İyi Yaşam Endeksi” sıralamasına göre 34 ülke arasında Norveç birinci, Türkiye sonuncu sırada yer almıştır (Url11; Url12).

2.3.6. TÜİK’ in belirlediği sağlıklı kent parametreleri

TÜİK, 1891 yılında Osmanlı zamanında kurulan kurumun farklı isimlerle değişerek gelen bir kurumdur. Sırasıyla Merkezi İstatistik Encümeni, Merkez İstatistik Daire, İstatistik Umum Müdürlüğü, Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) ve 2005 yılından bu yana da Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) adını alarak görevine devam etmiştir. Kurumun genel olarak görevleri; nüfus sayımı, fiyat endeksi, enflasyon takibi ve hesabı, gelir takibi, istatistik program hazırlama ve kalkınma planları belirleme olarak özetlenebilir (Url13).

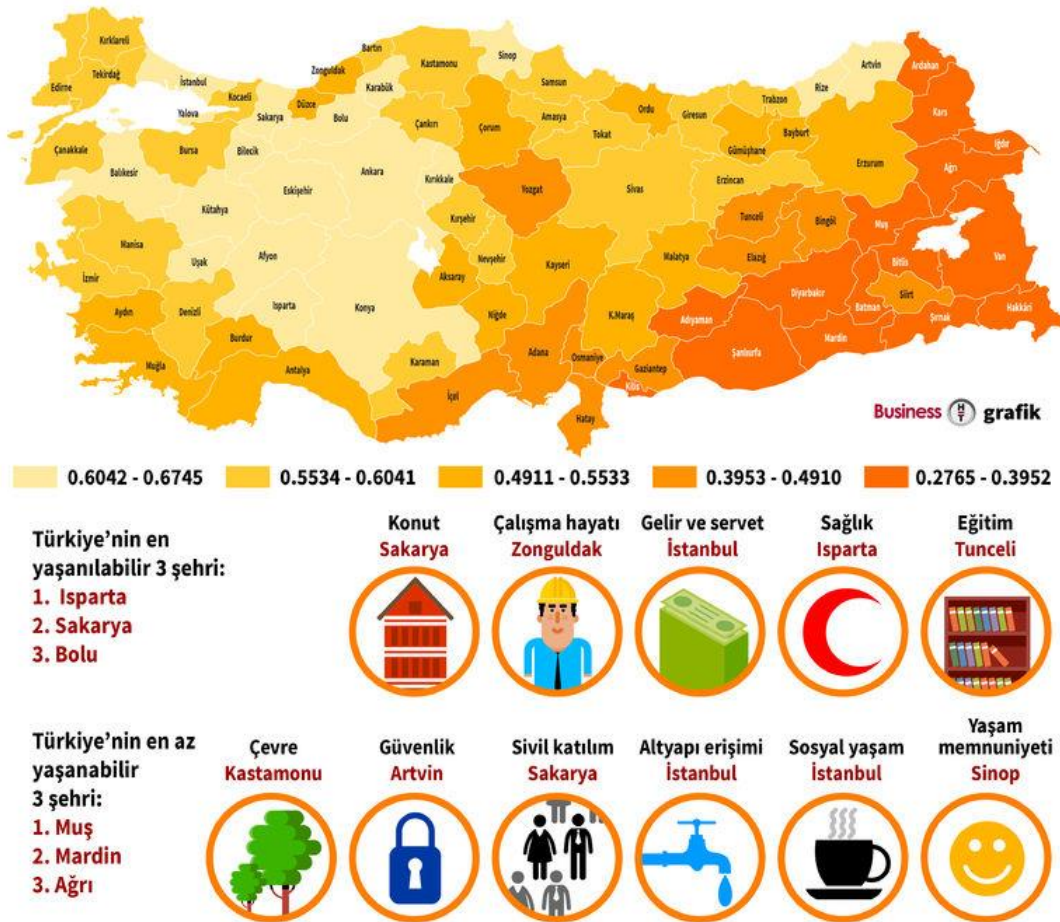
TÜİK 2015 yılında yaşanabilirlik ölçütleri ve kentsel yaşam kalitesini etkileyen konuları göz önüne alarak ‘İllerde Yaşam Endeksi’ çalışması başlatmıştır. Çalışmanın amacı öznel ve nesnel göstergeler kullanarak illerin yaşam boyutlarını ölçmek, iyileşmesine yönelik yeni gösterge sistemleri oluşturmaktır. Bu hedef doğrultusunda 11 parametre, 48 gösterge belirlenmiştir (Sezik, 2019). Bu parametreler;

1. Yaşam memnuniyeti
2. Konut
3. Altyapı hizmetlerine erişim
4. Sosyal yaşam
5. Eğitim
6. Çalışma hayatı
7. Gelir ve servet
8. Çevre
9. Güvenlik

10. Sağlık

11. Sivil katılım

TÜİK illerde yaşam endeksi ile şehirlerdeki yaşanabilirlik ölçütlerini, belirlediği 11 parametre çerçevesinde analiz etmeye çalışmıştır.

Şekil 2.6. TÜİK "illerde yaşam endeksi" araştırması yaşanabilirlik ölçütleri (Ur115)

Her boyut için Türkiye için ayrı ayrı endeks çalışması yapılmıştır. Yaşam endeksleri 0-1 arasında değer almaktadır. 1'e yakın değerler yaşam kalitesinin daha iyi olduğunu göstermektedir. Haritaya bakıldığında yaşam kalitesi bakımından İç Anadolu Bölgesi ilk sırada Doğu Anadolu Bölgesi ise son sıradadır. Örneğin konut endeksinde Sakarya birinci olurken, sağlık endeksinde Isparta birinci olmuştur (Ur114).

İncelenen 6 farklı kuruluş, birlik ve belgeye göre sağlıklı kent parametrelerinin karşılaştırması Tablo 2.3 de yer almaktadır.

Tablo 2.3. Sağlıklı kent parametreleri (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

PARAMETRELER	DSÖ	SAĞLIKLI KENTLER BİRLİĞİ	OECD	KENTSEL YAŞAM KALİTESİ GÖSTERGELERİ	AVRUPA KENTSEL ŞARTI	TÜİK
<i>Sağlık</i>	+	+	+	+	+	+
<i>Çevre</i>			+	+	+	+
<i>Eğitim</i>		+	+	+		+
<i>Güvenlik</i>		+	+	+	+	+
<i>Ulaşım ve Erişebilirlik</i>	+	+		+		+
<i>Halk Katılımı</i>	+	+		+	+	+
<i>Refah</i>	+	+	+	+		+
<i>Konut</i>	+		+	+	+	+
<i>Sürdürülebilirlik</i>		+				
<i>İşbirliği</i>	+	+			+	
<i>Gelir ve İstihdam</i>			+			+
<i>Sosyal ve Kültürel Faaliyetler</i>				+	+	+

Tabloya göre 6 belge içinde sağlık ilkesi ortaktır. Genel olarak tabloya bakıldığında Kentsel Yaşam Kalitesi Göstergeleri ile TÜİK benzerlik göstermekte ve 9 ortak ilkeye sahiptir. Sağlıklı Kentler Birliği ise DSÖ' nün ilkelerine eğitim ve güvenlik ilkeleri eklenerek genişletmiştir. Sürdürülebilirlik konusunu ilke edinmişlerdir. Refah ilkesi Avrupa Kentsel Şartı hariç tüm görüşler için geçerlidir.

Genel olarak sağlıklı kent parametreleri sağlık, çevre, eğitim, güvenlik, ulaşım ve erişebilirlik, halk katılımı, refah, konut, sürdürülebilirlik, iş birliği, gelir ve istihdam ve sosyal ve kültürel faaliyetler olarak 12 başlık altında ele alınmıştır.

2.4. Sağlıklı Mahalle Tasarımı

Bu bölümde sağlıklı mahalle kavramı, sağlıklı mahalle tasarımına yönelik yapılan bilimsel çalışmalar, sağlıklı mahalle tasarımı ilkeleri ve göstergeleri aktarılmıştır. Sağlıklı kent parametreleri ile bütünleşik bir sağlıklı mahalle tasarımı kontrol listesi oluşturulmuştur.

2.4.1. Sağlıklı mahalle kavramı

Sağlıklı mahalle, komşuluk ilişkilerinin ve empati duygusunun yüksek oranda olduğu, sosyal çevresi ve fiziksel çevresi sürekli gelişen, yaratıcılığı yüksek, çeşitli fonksiyonları geliştirme olanağı bulunan topluluklardır (ODPHD,2010; Aytaç,2018). Yapılı ve doğal çevre, insanların yaşadığı, çalıştığı ve eğlendiği fiziksel çevrenin nesnel ve öznel özelliklerini kapsar, bu nedenle planlama uzmanları, yapılı ve doğal çevreyi sağlığın önemli bir belirleyicisi olarak görmektedir (Bird, 2018).

2009 Canadian Senate Report (Kanada Senatosu Raporu) göre sağlıklı ilgili yapılan araştırma sonuçlarına bakıldığında yaşanan yerler ve sosyo-ekonomik belirleyicilerin sağlığın %60'ını etkileyeceği varsayılmıştır. Sağlıklı yiyecek ve aktif ortamlara ulaşan, etkileşimi yüksek olan topluluklar daha sağlıklı iken düşük gelirli, sağlık durumu kötü ve aktivitesi düşük topluluklar ise daha sağlıksız olarak belirtilmiştir. Aktif, güvenilir, sağlık imkânları çeşitli ve erişimi yüksek tasarımlar toplulukları daha mutlu ve sağlıklı hissettirmektedir (BC Sağlıklı Topluluklar Derneği,2010; Aytaç,2018).

2.4.2. Sağlıklı mahalle tasarımı ve ilkeleri

Sağlıklı mahalle tasarımı; fiziksel aktivite, sağlıklı beslenme, sosyal sermaye, güvenlik vb. hizmetlere erişim sağlar ve sosyal bağlantıları güçlendirir. Karma kullanım sunan, ulaşılabilirliği yüksek ve ulaşım seçeneklerinin çeşitli olduğu, her kesimden kullanıcıya (gelir grubuna göre, demografik yapısına göre, yeteneklerine göre vs.) hizmet ve imkân veren mahalle tasarımlarıdır (ODPHD,2010; Aytaç,2018). Mahalle tasarımı, bir topluluğu oluşturan tüm insan yapımı unsurları içerir. Okullar, parklar, bakkallar/marketler, yollar, evler veya istihdam merkezlerinin bulunduğu yerler bir topluluk tasarımı oluşturur. Topluluk tasarımına genellikle planlama süreçleri tarafından karar verilir.

Sağlıklı mahalle tasarımının hedefi, herkes için daha mutlu ve sağlıklı ortam sağlamaktır. Sağlıklı mahalle tasarımı, geleneksel planlama kavramlarını (arazi kullanımı, ulaşım, topluluk tesisleri, parklar ve açık alan gibi) sağlık temalarıyla (fiziksel aktivite, kamu güvenliği, sağlıklı gıda erişimi, zihinsel sağlık, sosyal eşitlik konuları, hava ve su kalitesi, vb.) bütünleştirmeyi hedeflemektedir (Design for Health.2006-2012; Barton,2003; Sağlıklı Kentler Birliği,2010).

Sağlıklı mahalle tasarımı ilkelerine yönelik farklı çalışmalar bulunmaktadır.

Bunlar;

- Aytaç ve Vural Arslan'ın (2018), sağlıklı kentler bağlamında sağlıklı mahalle tasarımı ve performans değerlendirme modeli önerisi,
- Bird ve arkadaşlarının (2018) sağlıklı mahalle tasarımı üzerine çalışmaları,
- British Columbia Healthy Communities oluşturduğu PlanH planı (2012),
- Centers for Disease Control and Prevention (CDC,2013; CDC,1999) oluşturduğu sağlıklı topluluk tasarım kılavuzu,
- NSW Health (2009) oluşturduğu sağlıklı topluluk tasarım kılavuzu,
- Urban Land Institute (2013;2015) sağlıklı mahalle tasarımı üzerine çalışmaları,
- Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization Europe,2015) sağlık konusunda yaptığı araştırmalar,
- Sağlıklı Kentler Birliği 2020-2024 Stratejik Planı
- Türkiye istatistik kurumu (2016) illerde yaşam endeksi araştırmaları; teze yön veren kaynaklar olarak sıralanabilir.

Çalışmaların ortak noktası sağlıklı kent parametrelerinden esinlenerek tasarım çalışmalarının yönlendirilmesine yardımcı olacak ilkeler oluşturma çabalarıdır.

Aytaç (2018) üç temel sağlıklı mahalle tasarım ilkesi belirlemiştir;

1. **Eksiksiz:** *Toplulukta çeşitli-karma arazi kullanımları bulunmaktadır.*
2. **Kompakt:** *Topluluk yoğunlaşmıştır, geniş bir alana yayılmamıştır.*
3. **Bağlı:** *Yerleşim, varış noktalarına ulaşmayı rahat ve konforlu planlanmıştır.*

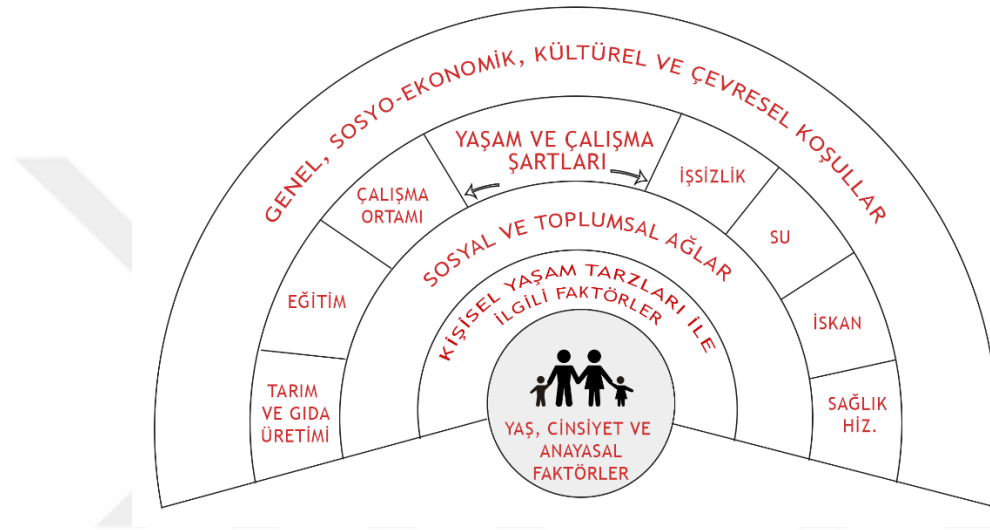
Bird (2018) Sokak bağlantısı, karma arazi kullanımı ve kompakt konut tasarımı gibi özelliklere sahip mahallelerin, genel nüfus arasında daha yüksek fiziksel aktivite, yetişkinler arasında daha yüksek sosyal katılım ve hareketlilik ile ilişkili olduğunu belirtmiş ve sağlıklı mahalle tasarımı için 3 ilke belirlemiştir. Bunlar;

1. *Mahallede yürünebilirliği artırmak,*
2. *Eksiksiz ve kompakt mahalleler inşa etmek,*
3. *Güvenli ve verimli altyapı ile bağlantıyı geliştirmektir.*

British Columbia Healthy Communities oluşturduğu Plan PlanH (2012) ise daha sağlıklı topluluklar oluşturmak için katılım ve iş birliğini destekleyen bir projedir.

Planda sağlıklı bir toplum ve mahalle oluşması için üç ilke belirlenmiştir (BC Sağlıklı Topluluklar Derneği,2012). Bunlar;

- **Sağlıklı İnsanlar:** Yerel koşullar, insanların yaşadığı, çalıştığı, öğrendiği ve oynadığı yerlerde sağlıklı davranışları ve seçimleri destekler.
- **Sağlıklı Toplum:** Canlı yerler ve mekânlar aidiyet, kapsayıcılık ve bağlılığı geliştirir.
- **Sağlıklı Ortam:** İyi planlanmış yapılı çevreler ve sürdürülebilir doğal ortamlar, tüm yaşayanların şimdi ve gelecekte gelişmelerini destekler.

Şekil 2.7. Sağlığın temel belirleyicileri (World Health Organization Europe,2015)(Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization Europe,2015) sağlık konusunda yaptığı araştırmalar, analizler ve çalışmalar sonucunda sağlığın temel belirleyicilerini Şekil 2.7 de olduğu gibi demografik veriler, anayasal faktörler, sosyal ve toplumsal ağlar, yaşam ve çalışma şartları, genel, sosyo-ekonomik, kültürel ve çevresel koşullar olarak belirtmiştir. Sağlıklı bir mahalle tasarımı için bu belirleyiciler dikkate alınarak tasarım önerileri geliştirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezleri (Centers for Disease Control and Prevention) ise Amerika Birleşik Devleti için sağlıklı topluluk tasarımı kılavuzu oluşturmak amacıyla sağlıklı mahalle ve topluluk tasarımları üzerine analizler ve çalışmalar yapmıştır. Oluşturulan kılavuzda (2010), aile sağlığı geçmişinin, yaşam tarzının ve çevrenin, sağlığı belirleyen en önemli üç ana faktör olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla kılavuz yaşanan çevre tasarımının, hava kalitesi, sosyal bağlantılar, fiziksel aktivite düzeyi, sağlıklı gıdaya erişim, su kalitesi, sosyal eşitlik, iklim

değişikliği gibi konularda özellikle fiziksel ve zihinsel sağlığı etkileyebileceğini belirtmiştir (CDC,1999).

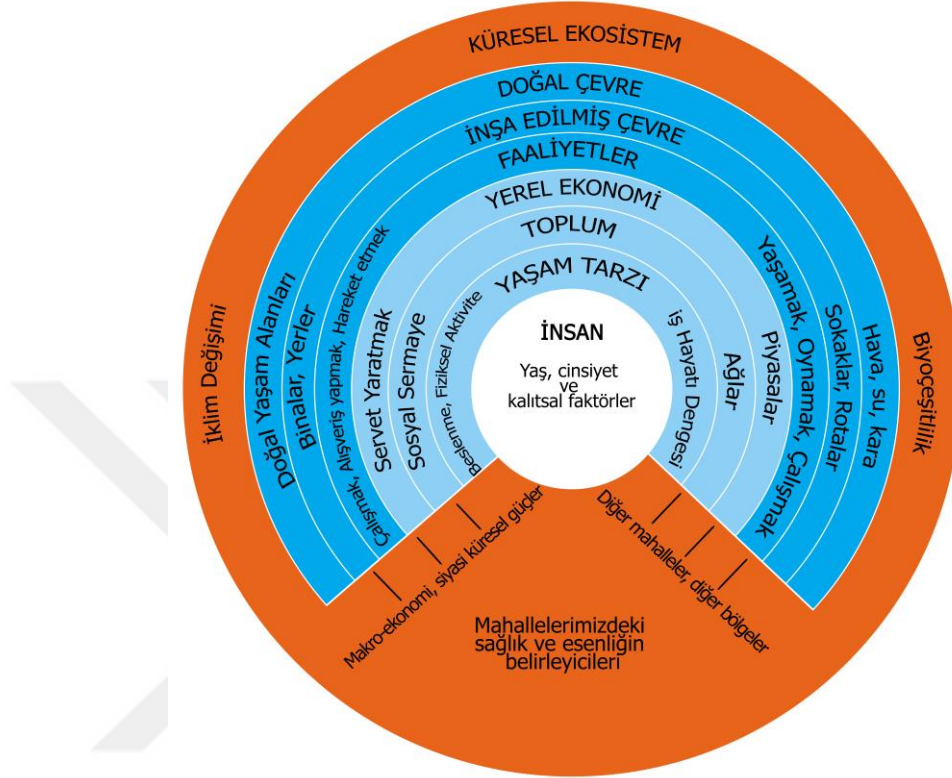
Sağlıklı kent planlaması kavramı ve tarihsel gelişimi bölümünde aktarılan DSÖ'nün belirlediği sağlıklı şehir planlaması için belirtilen 12 temel hedef ise sağlıklı mahalle tasarımı gösterge seti için oluşturulacak tasarım ilke ve göstergelerini destekler niteliktedir. Sağlıklı Kentler Birliğinin belirlediği sağlıklı kente ilişkin ilkelere bakıldığında ise, insan odaklı, şeffaf ve toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı olmak, güvenilir ve tarafsız olmak ve katılımcı ve yenilikçi olmak gibi örnek alınacak ilkeler bulunmaktadır (Sağlıklı Kentler Birliği 2020-2024 Stratejik Planı).

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı sağlıklı kentleri; fiziksel, çevresel ve ekonomik, sosyal ve teknolojik ve kültürel olarak kategorize etmiştir. Şolt (2021) ise bu dört kategoriyi bütünleşik olarak ele almanın daha sağlıklı olduğunu ifade etmiştir. Bu sebeple mahallelerin de bu kategorilerin ortak faydasının sağlandığı şekilde tasarlanması veya yeniden şekillendirilmesi gerekli görülmektedir. Sağlıklı mahalle tasarımı için oluşturulacak gösterge setinin Sağlıklı Kentler Projesi kapsamında planlanan Herkes İçin Sağlık uygulamasının en önemli hedeflerini de sağlaması düşünülmektedir. Bu hedefler; eşitsizliklerin azaltılması, toplum katılımının artırılması, güvenlik sağlanması, iş birlikleri kurulması ve herkes için erişilebilir hizmetlerin sunulması olarak sıralanmıştır (Aktan,2017; Ural8). Sağlıklı Kentler Projesinin amaçları olan eşitsizliklerin giderilmesi, hizmetlerin artırılması, toplum için daha sağlıklı politikaların geliştirilmesi, güçlü sosyal ve fiziksel çevre oluşturmak, toplumsal birliktelik sağlamak, herkes için sağlık hizmetleri sağlamak gibi hedefler sağlıklı mahalle tasarımının sağlanması ile elde edilmek istenen sonuçlardır (Akçakaya, 2006).

CDC' nin oluşturduğu sağlıklı mahalle tasarımı kılavuzunda sağlıklı mahalle tasarımı kontrol listesi yer almaktadır. Kontrol listesi, topluluklar için herhangi bir planın, daha sağlıklı hale getirecek plan olduğundan emin olmak için bir kılavuzdur ve önerilen bir planın uygulanıp uygulanmayacağı konusundaki tartışmalarda kontrol listesinin kullanılması önerilmektedir. Liste 7 yönlendirici ilkeden oluşmaktadır (CDC,2013). Bunlar;

1. Daha sağlıklı ve daha uygun fiyatlı yiyecek seçenekleri sunulması.
2. Araçsız kolay ulaşımın sağlanması.
3. Günde en az 30 dakika dışarı çıkılması ve fiziksel olarak aktif hale gelmeyi özendirilmesi.
4. Topluluk içinde güvenin sağlanması.

5. Komşularla iletişim için fırsatlar sunulması.
6. Topluluğun yaş, gelir veya fiziksel yetenekten bağımsız olarak tüm insanlar için yaşanabilir hale getirilmesi.
7. Temiz bir çevre oluşturulmasıdır.

Şekil 2.8. Sağlık haritası (NSW Department Of Health,2009)

NSW HEALTH Sağlıklı Kentsel Gelişim Kontrol Listesi (2009) için ise Şekil 2.8’de aktarıldığı üzere bir sağlık haritası hazırlamıştır. Sağlık haritası, sosyal, ekonomik ve çevresel sistemlerde hareket eden çevre halkalarda gösterilen yerleşimi farklı yönleriyle konumlandırır. Sağlık haritası şunları içermektedir (NSW Department Of Health,2009);

- Yaş, cinsiyet ve kalıtım gibi insan faktörleri
- Diyet, fiziksel aktivite ve iş-yaşam dengesi gibi yaşam tarzı faktörleri
- Sosyal sermaye ve ağları içeren topluluk faktörleri
- İstihdam yaratma ve pazarlara erişim ve piyasaların doğası dâhil olmak üzere yerel ekonomi
- Çalışma, alışveriş, dolaşma, yaşama, oynama ve öğrenme gibi aktiviteler
- Binalar, yerler, sokaklar ve yollar dâhil olmak üzere yapıllı çevre
- Hava, su, toprak ve doğal yaşam ortamı

Yapılı çevre, planlama etkisi ile oluşmaktadır fakat plan çevreyle birlikte dolaylı olarak farklı faktörleri de etkilemektedir. Yürüme, alışveriş, istihdam, sosyal etkileşim, ulaşım vb. birçok faktör yapılı çevrenin oluşmasını sağlayan planlama kararları sonucu değişim geçirmektedir. Bu sebeple NSW Sağlıklı Kentsel Gelişim Kontrol Listesi eşitlik, katılım, dayanışma ve iş birliği ilkelerini rehber kabul ederek 10 konu üzerinde detaylanmıştır (Nsw Department Of Health,2009). Bunlar;

1. Sağlıklı gıda
2. Fiziksel aktivite
3. Barınma (Konut)
4. Ulaşım ve fiziksel bağlantı
5. Kaliteli istihdam
6. Topluluk emniyeti ve güvenliği
7. Kamuya açık alan
8. Sosyal altyapı
9. Sosyal uyum ve sosyal bağlantı
10. Çevre ve sağlık' tır.

Hazırlanan bu rehber kontrol listesinin; planların veya önerilerin gelişim aşamasında ya da taslak hakkında yorum sağlamaya yardımcı olacak bir geri bildirim mekanizması olarak kullanılması amaçlanmıştır (Nsw Department Of Health,2009). Kontrol listelerinden faydalanarak verilen kararların hem yapılı çevre hem de dolaylı olarak etkilenen diğer faktörler üzerindeki etki ve önemi analiz edilebilecektir. Bu değerlendirmeler ışığında sağlıklı mahalle tasarım ilkeleri;

1. Sağlıklı ve doğal sürdürülebilir çevre koşullarına sahip, karma kullanımlı bir tasarım sunulması (Gür,2016; CDC,2013; Sağlıklı Kentler Birliği,2010; Story vd.2018)
2. Eğitim tesislerinin yakınlığı ve meslek eğitimlerinin verilmesi (CDC,2013)
3. Yapılı çevrenin konfor ve güvenliğinin sağlanması (Polat,2021; CDC,2013),
4. Aktif ulaşımın (yaya, bisiklet) ve bağlantılı ulaşım altyapısının geliştirilmesi (Sağlıklı Kentler Birliği,2010; Barton,2003; CDC,2013),
5. Sosyal etkileşim ve topluluk katılım düzeyinin yüksekliği (Polat,2021; Nsw Department Of Health,2009),

6. Hizmetlerin eşit olarak karşılanması, kaliteli altyapı ve istihdam fırsatı (Gür,2016; CDC,2013),
7. Yaşanabilir konut seçeneklerinin sunulduğu yerleşimlerin oluşturulması (CDC,2013).
8. Fiziksel aktivitenin günlük yaşama dâhil edildiği, sosyal uyum ve sosyal bağlantı için fırsatlar (CDC,1999; Story vd.2008) olarak sıralanabilir.

2.4.3. Sağlıklı mahalle tasarıma ilişkin göstergeler

Sağlıklı mahalle tasarımına ilişkin göstergeler bölümünde, belirlenen sağlıklı mahalle tasarım ilkelerini değerlendirmede kullanılan göstergelere yönelik yapılan çalışmalar incelenmiştir.

Sağlıklı kent planlamasının etkilerinin daha kolay analiz edilebilmesi amacıyla sağlıklı mahalle tasarımı için bir kontrol listesi oluşturulması amaçlanmıştır. Kentlerin en küçük topluluk birimleri olan mahallelerin oluşturulacak gösterge seti ile analiz edilmesi sayesinde daha sağlıklı sonuçlara ulaşılabilecektir. Mekânsal, sosyal ve fiziksel sorunların sağlıklı mahalle tasarımları sayesinde çözümlenmesi sağlıklı kent planlarının da oluşmasına öncelik sağlayacaktır.

Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezleri (Centers for Disease Control and Prevention) fiziksel aktiviteyi günlük rutinlere dâhil etmenin inme, kardiyovasküler hastalık gibi önde gelen kronik hastalıklara karşı riski azaltmaya yardımcı olduğunu belirtmiştir (CDC,1999; Story vd.2008). Fiziksel aktivite alanları oluşturulması, araç kullanımı ve trafik üzerinde de bir düzenleme yapılması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Yürümeyi, bisiklete binmeyi veya toplu taşıma araçlarını kullanmayı daha kolay ve güvenli hale getiren topluluklar, özel araç yolculuklarını azaltmaya yardımcı olmaktadır. Hız yapan araçlar veya güvenli olmayan yaya geçitleri nedeniyle yürümek veya bisiklete binmek konusunda kullanıcılar kendini güvende hissetmeyebilir (Sağlıklı Kentler Birliği,2010; Barton,2003; CDC,2013). Destinasyonlar arasında 400-500m (veya yaklaşık 5 dakikalık yürüme mesafesi) mesafe, rahat bir yürüme mesafesi için genel olarak kabul edilen bir ölçüdür. Güvenli bir ortam sağlanması amacıyla toplu taşıma araçlarına yönlendirme yapılabilir bunun için de tasarımda yaya yolu, kaldırımlar, bisiklet yolu ve kontrollü araç yolları önerilebilir (Nsw Department Of Health,2009).

Obezite gibi sağlık sorunlarını önlemede fiziksel aktivite kadar sağlıklı ve uygun fiyatlı gıdaya erişim de büyük önem taşımaktadır. Bilimsel araştırmalar, düşük gelirli ve yetersiz hizmet alan toplulukların, özellikle yüksek kaliteli meyve ve sebzeler olmak üzere sağlıklı gıda satan mağazalara genellikle daha az erişime sahip olduğunu ifade etmiştir. Kaliteli sağlıklı gıdaya erişim olmadığında, kullanıcıların paketli gıdadan kaçınması daha zor bir süreçtir (Story vd.,2018 ; Gallagher, 2007; CDC,2013).

Sağlıklı gıda kadar sağlıklı ruh hali de önem taşımaktadır. Sağlıklı bir zihin ve ruh hali için de sosyal bağlantılar ve etkileşimler büyük bir rol oynamaktadır. Sosyal etkileşim, sivil katılım, kişisel eğlence gibi faaliyetler için parklar, kamusal alanlar ve karma kullanımlı topluluklar tasarlamak kullanıcılara daha sağlıklı bir sosyal ortam sunacaktır (Polat,2021). Karma kullanım, daha spontane sosyal etkileşime izin vermektedir ve insanların işe, okula veya alışverişe gitmek için çok uzaklara seyahat etmeleri gerekmediğinde, eğlence ve sosyal aktiviteler için daha fazla zamanları olmaktadır. (Gür,2016; CDC,2013; Sağlıklı Kentler Birliği,2010).

Topluluklarda sosyal eşitlik sağlanması da önemlidir. Sosyal eşitlik; yaş, gelir, yetenek veya kültürel gelenekten bağımsız olarak her topluluk üyesinin geçim, hizmet ve kaynaklara adil erişim, topluluğun siyasi ve kültürel yaşamına tam katılım gibi özelliklere sahip olunması gerektiği anlamına gelmektedir (Gür,2016; CDC,2013).

Mevcut fiziksel, çevresel, demografik ve sosyoekonomik eğilimler tarafından desteklenen mahallelerde fiziksel alan, konut, çevre, ulaşım ve toplum sağlığı ile ilgili yaşanan problemlere yanıt olarak sağlıklı mahalle tasarımına ilişkin ilkeler, göstergeler oluşturulmuştur. İlkelere uygun oluşturulan göstergelerle bağlantılı olarak tasarımda değişiklikler meydana gelmiştir. Bu değişiklikler yaşanan sorunların azaltılmasına ve çözüm üretilmesine yardımcı olmaktadır. Bu konuda birçok bilimsel ve ampirik çalışma yapılmıştır. Bu bölümde bu çalışmalar tablolar halinde verilmeye çalışılacaktır.

Bird (2018), konut, sağlıklı gıda, çevre ve ulaşım üzerine analizler ve çıkarımlar yapmıştır. Urban Land Institute (2013), tıp ve arazi kullanım topluluğu arasında ortak bir dilin olmamasının sağlıklı yerler inşa etmedeki en önemli zorluk olduğunu ifade ederek sağlıklı topluluklar oluşturmaya yönelik yeni bir yaklaşım oluşturmak için kullanılabilir on önemli ilkeyi ortaya koymuştur. Toplum, endüstri, konut, ulaşım, açık alanlar ve gıda üzerine analizler ve çıkarımlar yapmıştır. Urban Land Institute (2015), binalara ve projelere yönelik yaklaşımlardaki değişiklikler yoluyla sağlığı iyileştirme fırsatları oluşturmak için sağlıklı mahalleler oluşturma araç seti yayınlamıştır. Yapılı Çevrede Sağlığı Geliştirmek için de fiziksel aktivite, çevre,

yiyecek ve su olarak belirlediği tasarım alanlarına yönelik toplamda 21 stratejik adım önermiştir. Fiziksel aktivite, sağlıklı gıda, çevre ve sosyal refah üzerine analizler ve çıkarımlar yapmıştır. NSW HEALTH' in Sağlıklı Kentsel Geliştirme Kontrol Listesi (2009) kapsamında yol gösterici ilkeler ve göstergeler belirtilmiştir. Bu kılavuz toplulukların mevcut ve olası durumları tespit edilmek için kullanılmaktadır. TÜİK (2016), illerde yaşam endeksi araştırmasına dayalı olarak 11 parametre ve bu parametreleri ölçmek için göstergeler belirlemiştir. Son olarak Sağlıklı Kentler Birliği ise 2020-2024 stratejik planında DSÖ'nün sağlıklı şehirler prensibini örnek olarak parametreler, ilkeler ve göstergeler oluşturmuştur.

Tablo 2.4. Sağlıklı mahalle tasarımı ilke ve göstergelerine yönelik bazı çalışmalar (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Kaynaklar	Çalışmaların belirlediği temel başlıklar	Çalışmaların belirlediği ilkeler	Çalışmaların belirlediği göstergeler
Bird ve ark. (2018)	<ul style="list-style-type: none"> Konut Daha sağlıklı gıda ortamı Doğal ve sürdürülebilir çevre Ulaşım 	<ul style="list-style-type: none"> Konut kalitesini artırın. Uygun fiyatlı ve her kesim için kullanışlı olacak çeşitli konutlar sağlayın. Daha sağlıklı, uygun fiyatlı gıda tedarikini artırın. Çevresel tehlikelere maruz kalma ihtimallerini azaltın. Doğal çevreye erişimi ve etkileşimi artırın. Güvenli ve verimli altyapı ile bağlantıyı geliştirin. Her yaş ve aktivite için hareketliliği etkinleştirin. Aktif seyahat altyapısını oluşturun. Toplu taşımaya öncelik verin. 	<ul style="list-style-type: none"> Fiziksel aktivite için artan fırsatların varlığı Artan güvenlik algısı İyileştirilmiş sosyal, zihinsel ve davranışsal sonuçlar Madde kullanımında azalma Sağlık hizmetlerine katılımın artması Alternatifler arasında artan hareketlilik Yeşil alan kullanımının artması Sokak aydınlatmasının sağlanması İyileştirilmiş yaya güvenliği
Urban Land Institute (2013)	<ul style="list-style-type: none"> Liderlik ve öğrenme Endüstri, binalar, toplum Sağlıklı barınma Sağlıklı, adil ve sürdürülebilir ulaşım Adil parklar ve açık alanlar Gıda ve gayrimenkul 	<ul style="list-style-type: none"> Sağlıklı karma kullanımlı yerler oluşturun. İnsanları önceliğe yerleştirin. Ekonomik değerler oluşturun. Topluluk katılımını artırın. Adil erişimi sağlayın. Evrensel tasarım ilkelerini uygulayın. Esnek tasarım kriterleri oluşturun. Sağlıklı seçimleri kolaylaştırın. Paylaşılan alanlara enerji verin. Sağlıklı gıdaya erişimi teşvik edin. Kentsel tarım politikaları oluşturun. 	<ul style="list-style-type: none"> İnsan ölçeğinde bina ve merdiven tasarımı Sokak ağaçlandırması, aydınlatma, kaldırımlar ve peyzaj düzenlemeleri Dokulu dönüş şeritleri ve basitleştirilmiş kavşaklar Yüksek vasıflı işgücünü çekme ve elde tutma yeteneği Kompakt, karma ve yürünebilir mahalle sistemi Çevre maliyetlerini azaltan çeşitli ulaşım seçenekleri Yürüme mesafesinde toplu taşıma durakları Artan nüfus yoğunluğu Cezbedici, güvenli, yasal ortamlar ve halk katılımı Herkese uygun çeşitli konutların varlığı İyi tasarlanmış kamusal ve yarı kamusal alanlar Güvenli toplu taşıma, bisiklet ve yaya bağlantıları

			<ul style="list-style-type: none"> • Özel tasarlanmış banklar, tabelalar ve çöp kutuları • Boş arazilerin topluluk bahçeleri için kullanılması
Urban Land Institute (2015)	<ul style="list-style-type: none"> • Fiziksel aktivite • Sağlıklı yiyecek ve içecek • Sağlıklı çevre ve sosyal refah 	<ul style="list-style-type: none"> • Karma arazi kullanımı sağlayın. • İnsan ölçeğinde iyi bağlantılı sokak ağları tasarlayın. • Kaldırımlar ve cazip, yaya odaklı sokak manzaraları sağlayın. • Bisikleti desteklemek için altyapı sağlayın. • Günlük kullanımı teşvik etmek için görünür, çekici merdivenler tasarlayın. • Oyun ve rekreasyon için yüksek kaliteli alanlar sağlayın. • Sağlıklı gıda perakendesini teşvik edin. • Yerinde bahçecilik ve çiftçilik desteği sağlayın. • İçme suyuna erişimi geliştirin. • Sigarayı yasaklayın. • Sağlıklı iç hava kalitesini destekleyen malzeme ve ürünler kullanın. • Uygun havalandırma ve hava akışını kolaylaştırın. • İç mekan aydınlatma kalitesini en üst düzeye çıkarın. • Gürültü kirliliğini en aza indirin. • Doğaya erişimi artırın. • Sosyal katılımı kolaylaştırın. • Evcil hayvan dostu politikalar benimseyin. 	<ul style="list-style-type: none"> • Yayaları cezbetmek için zemin katta hizmet kullanımları • Yürüyüş için çeşitli rota seçenekleri • Aydınlatılmış sokaklar ve kamusal alanlar • Bisiklet rafları, sokak lambaları, kamusal sanat eserleri, banklar ve otobüs durakları gibi olanaklar • Gölge ve soluklanma sağlamak için kaldırımlar boyunca sokak ağaçları ve banklar • Her yaş için çok kullanımlı alanlar • Gölge ve rüzgar koruması sunan barınaklar • Kafeteryalarda, otomatlarda ve diğer perakende satış sitelerinde daha sağlıklı yiyeceklerin satışı • Günlük bahçecilik faaliyetleri için alanlar • Yeniden kullanılabilir su şişeleri için içme suyu çeşmeleri • Sigara içme yasağı konusunda bilgilendiren tabelalar • Gürültü kirliliğine karşı akustik olarak tasarlanmış duvarlar, çift camlı pencereler ve iyi kapatılmış kapılar • Gürültü ve hava kirliliğine karşı sessiz asfalt kaplamalar, toprak zemin, yeşil çatılar ve yeşil duvarlar • Otomatik aydınlatma sistemi
Nsw Department Of Health (2009)	<ul style="list-style-type: none"> • Sağlıklı gıda ve barınma • Fiziksel aktivite ve ulaşım • Sağlıklı çevre ve sosyal refah 	<ul style="list-style-type: none"> • Taze, besleyici ve uygun fiyatlı gıdaya erişimi teşvik edin. • İnsan ve çevre sağlığını destekleyen konutları teşvik edin. • Fiziksel aktiviteyi arttırın. • Ulaşım ve fiziksel bağlantıyı güçlendirin. • Telefon ve internet bağlantısını iyileştirin. • Güvenli, sağlıklı, erişilebilir, çekici ve bakımı kolay kamuya açık alanlar oluşturun. • Kültürel kimlik duygusu, yer duygusu yaratın ve kamusal sanatı dahil edin. • İnsanlar arasında sosyal etkileşimi ve bağlantıyı arttıracak ortamlar sağlayın. • Sosyal dezavantajı en aza indirin ve kaynaklara adil erişimi teşvik edin. • Kaliteli istihdam fırsatları oluşturun. • Topluluk emniyeti ve güvenliği 	<ul style="list-style-type: none"> • Konut bahçelerinin ve ortak alanların bahçecilik faaliyetlerine uygun kullanımı • Kanalizasyon sistemi • Kaliteli ve çeşitli konut seçenekleri • Hizmet alanlarına yakın konutlar • İstihdam kaynaklarına yakınlık • Karma arazi kullanımı • Sokak düzeni, bağlantısı, manzarası ve yol tasarımı (yokuşlara paralel, tenteli) • Aktif ulaşım biçimleri (yaya ve bisiklet yolları) • Bağlantılı sokak ağları (Izgara sokak modelleri) • Sokak genişlikleri ve peyzajlarının kalitesi • Geliştirilmiş ve iyileştirilmiş toplu taşıma seçenekleri

		<p>sağlayın.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Çevre ve sağlık ilişkisini güçlendirin. • Gürültü, koku ve ışık kirliliği ile ilişkili rahatsızlık ve sağlık etkilerini en aza indirin. • Tehlike potansiyelini (hem doğal hem de insan yapımı) göz önünde bulundurun ve bunların hafifletilmesini ele alın. 	<ul style="list-style-type: none"> • Uygun aydınlatma, yönlendirme ve dinlenme sistemi • Mobil kuleler, yüksek hızlı internet erişimi • Kamusal kültürel, sosyal ve açık alanların varlığı • Güvenli ve davetkâr sokaklar • Kümelenmiş tesisler (mağazalar, okullar ve diğer aktivite merkezleri) • Erişilebilir topluluk tesisleri ve çekici kamusal alanlar • Yaşam alanlarına yakın iş, eğitim, ticaret alanları • Yağmur suyunun peyzaja entegre edilmesi • Gürültüye duyarlı arazi kullanımları (toprak zemin, yeşil çatı vd.) • Doğal afet veya başka bir tehlike durumunda tahliye yolları ve güvenli yönlendirme/toplanma alanları
<p>Türkiye İstatistik Kurumu (2016) Tablo 3- Tablo 4</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konut • Çalışma hayatı • Gelir ve servet • Sağlık • Eğitim • Çevre • Güvenlik • Sivil katılım • Altyapı hizmetlerine erişim • Sosyal yaşam • Yaşam memnuniyeti 		<ul style="list-style-type: none"> • Fert başına düşen oda sayısı • Konutun içinde tuvalet mevcudiyeti oranı • İstihdam oranı • İşsizlik oranı • İşinden memnuniyet oranı • Orta ve üstü gelir grubundaki hanelerin oranı • Temel ihtiyaçlarını karşılayamadığını beyan eden hanelerin oranı • Bebek ölüm hızı • Hekim başına düşen müracaat sayısı • Sağlığından memnuniyet oranı • Kamunun sağlık, eğitim, temizlik hizmetlerinden memnuniyet oranı • Fakülte veya yüksekokul mezunlarının oranı • Km² 'ye düşen orman alanı • Sokaktan gelen gürültü problemi yaşayanların oranı • Ölümlü ve yaralanmalı trafik kazası sayısı (bin kişide) • Gece yalnız yürürken kendini güvende hissedilenlerin oranı • Kamunun asayiş hizmetlerinden memnuniyet oranı • Sendika/dernek faaliyetleri ile ilgili olanların oranı • Kanalizasyon ve şebeke suyuna erişim oranı • Belediyenin toplu taşıma hizmetlerinden memnuniyet oranı • Sosyal ilişkilerinden memnuniyet oranı
<p>Sağlıklı Kentler Birliği</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Güvenilir Ve Tarafsız 	<ul style="list-style-type: none"> • DSÖ Sağlıklı Şehirler Hareketinin yaygınlaşmasını sağlamak. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kentli dergisini düzenli olarak yılda dört sayı çıkarmak ve

2020-2024 Stratejik Planı	<ul style="list-style-type: none"> • Sorumluluk Sahibi • Katılımcı Ve Yenilikçi • İnsan Odaklı, Şeffaf Ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Duyarlı • Sürdürülebilir 	<ul style="list-style-type: none"> • Üye Belediyeler için kent sağlığı ve şehircilik alanlarında, iyi uygulama örneklerini araştırarak, üyelerin kurumsal kapasitelerini güçlendirme ve sürekli iyileştirmeye yönelik ulusal ve uluslararası kongreler, konferanslar, çalıştaylar, farkındalık çalışmaları ve yarışmalar, teknik eğitimler ve basılı ve görsel yayınlar ile destek sağlamak. • Kurumsal kapasiteyi güçlendirerek ve sürekli gelişimini sağlayarak yurtiçi ve yurtdışı faaliyetlerde hizmet verimliliğini arttırmak. • Üye Belediyeler arasında güçlü ve birleştirici iletişim ağını geliştirmek. 	<p>ilgili bütün paydaşlara ulaşmasını sağlamak.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Her yıl en az 1 ulusal ve 1 uluslararası kongrelerde DSÖ Sağlıklı Şehirler Birliği ve Sağlıklı Kentler Birliği çalışmalarını anlatmak. • Üye Belediyelere yönelik her yıl en az online 1 anket düzenleyerek sorunlara yönelik yıllık çalışma programı belirlemek. • Birlik tarafından yapılan çalışmaların daha etkin ve sürdürülebilir olması amacıyla üye belediyelere yönelik yapılan çalışmalarda memnuniyet anketleri düzenlemek. • Birlik olarak her yıl DSÖ Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı'nın konferans ve toplantılarına Birlik personelleri olarak katılım sağlayıp çıktıları raporlamak. • Her yıl düzenli olarak Birlik personeline yönelik hizmet verimliliğini artırıcı en az 1 adet eğitim almalarını sağlamak. • Birlik tarafından düzenlenen kongre, konferans, çalıştay ve eğitimlere katılan üye belediye oranını %20 arttırmak.
----------------------------------	--	---	--

Tablo 2.4'de farklı kaynakların belirledikleri tasarım alanları, tasarım ilkeleri ve tasarım göstergeleri aktarılmıştır. Bird (2018), ULI (2013), ULI(2015), Nws Health (2009), TÜİK ve Sağlıklı Kentler Birliğinden aktarılan veriler incelendiğinde tasarım alanı olarak en fazla ulaşım, fiziksel aktivite, sağlıklı gıda, çevre ve barınma (konut) parametrelerinin kullanıldığı tespit edilmiştir.

2.5. Kentsel Dönüşüm Alanlarının Sağlıklı Mahalle Tasarımı İlkeleri Bağlamında Değerlendirilmesinde Faydalanılacak Gösterge Seti

Kentsel dönüşüm proje alanlarının “sağlıklı mahalle tasarımı ilkeleri” çerçevesinde analiz edilebilmesi için Tablo 2.4’e ek olarak, Sağlıklı Kent Parametreleri bölümünde farklı kaynaklar incelenerek oluşturulan ve Tablo 2.3 de aktarılan sağlıklı kent parametreleri de dikkate alınmıştır. İncelenen kaynaklar sonucunda sağlıklı mahalle tasarımı için belirtilen ilkeler ve göstergeler sentezlenerek Tablo 2.6’da sağlıklı mahalle tasarımı gösterge seti oluşturulmuştur.

Tablo 2.5 Sağlıklı kent parametreleri tablosu incelendiğinde;

- DSÖ, Sağlıklı Kentler Birliği, OECD, Kentsel Yaşam Kalitesi Göstergeleri, Avrupa Kentsel Şartı ve TÜİK kaynaklarında geçen **sağlık**; OECD, Kentsel Yaşam Kalitesi Göstergeleri, Avrupa Kentsel Şartı ve TÜİK kaynaklarında geçen **çevre** ve DSÖ ve Sağlıklı Kentler Birliği kaynaklarında geçen **sürdürülebilirlik** parametreleri **Sağlıklı Çevre ve Sürdürülebilirlik**;
- Sağlıklı Kentler Birliği, OECD, Kentsel Yaşam Kalitesi Göstergeleri ve TÜİK kaynaklarında geçen **Eğitim**;
- Sağlıklı Kentler Birliği, OECD, Kentsel Yaşam Kalitesi Göstergeleri, Avrupa Kentsel Şartı ve TÜİK kaynaklarında geçen **Güvenlik**;
- DSÖ, Sağlıklı Kentler Birliği, Kentsel Yaşam Kalitesi Göstergeleri ve TÜİK kaynaklarında geçen **Ulaşım ve Erişebilirlik**;
- DSÖ, Sağlıklı Kentler Birliği, Kentsel Yaşam Kalitesi Göstergeleri, Avrupa Kentsel Şartı ve TÜİK kaynaklarında geçen **halk katılımı** ve DSÖ, Sağlıklı Kentler Birliği ve Avrupa Kentsel Şartı kaynaklarında geçen **iş birliği** parametreleri **Halk Katılımı ve İşbirliği**;
- DSÖ, Sağlıklı Kentler Birliği, OECD, Kentsel Yaşam Kalitesi Göstergeleri ve TÜİK kaynaklarında geçen **refah** ve OECD ve TÜİK kaynaklarında geçen **gelir ve istihdam** parametreleri **Sosyal Refah, Gelir ve İstihdam**;
- OECD, Kentsel Yaşam Kalitesi Göstergeleri, Avrupa Kentsel Şartı ve TÜİK kaynaklarında geçen **Konut**;
- Kentsel Yaşam Kalitesi Göstergeleri, Avrupa Kentsel Şartı ve TÜİK kaynaklarında geçen **Fiziksel, Sosyal ve Kültürel Aktive**; parametreleri temel başlıklar olarak seçilmiştir. Parametreleri benzer ilke ve göstergelere sahip olmasından dolayı gruplandırılmış ve sağlıklı mahalle tasarımı parametreleri olarak belirlenmiştir.

Tablo 2.5. Sağlıklı mahalle tasarımına yönelik parametre listesi (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

SAĞLIKLI KENT PARAMETRELERİ	SAĞLIKLI MAHALLE TASARIMI PARAMETRELERİ
1. Sağlık	Sağlıklı Çevre ve Sürdürülebilirlik
2. Çevre	
3. Sürdürülebilirlik	
4. Eğitim	Eğitim
5. Güvenlik	Güvenlik
6. Ulaşım ve Erişebilirlik	Ulaşım ve Erişebilirlik
7. Halk Katılımı	Halk Katılımı ve İşbirliği
8. İşbirliği	Sosyal Refah, Gelir ve İstihdam
9. Refah	
10. Gelir ve İstihdam	
11. Konut	Konut
12. Fiziksel, Sosyal ve Kültürel Aktive	Fiziksel, Sosyal ve Kültürel Aktive

Sağlıklı mahalle gösterge seti toplamda 8 parametre, 20 tasarım ilkesi ve 41 göstergedен oluşmaktadır Tablo 2.6 da aktarılmıştır.

- Sağlıklı Çevre ve Sürdürülebilirlik için; 4 ilke 8 gösterge,
- Eğitim için; 2 ilke 2 gösterge,
- Güvenlik için; 2 ilke 5 gösterge,
- Ulaşım ve Erişebilirlik için; 4 ilke 9 gösterge,
- Halk Katılımı ve İş birliği için; 1 ilke 3 gösterge,
- Sosyal Refah, Gelir ve İstihdam için; 3 ilke 5 gösterge,
- Konut için; 2 ilke 4 gösterge,
- Fiziksel, Sosyal ve Kültürel Aktive için; 2 ilke 5 gösterge, belirlenmiştir.

Tablo 2.6. Sağlıklı mahalle tasarımı gösterge seti (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

SAĞLIKLI MAHALLE PARAMETRELERİ	SAĞLIKLI MAHALLE TASARIM İLKELERİ	SAĞLIKLI MAHALLE TASARIM GÖSTERGELERİ
<i>Sağlıklı Çevre ve Sürdürülebilirlik</i>	<p>Hedef: Sağlıklı ve doğal sürdürülebilir çevre koşullarına sahip, karma kullanımlı bir tasarım sunulması</p> <p>Alt Hedefler:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sağlıklı seçimleri kolaylaştırın. 2. Yerinde bahçecilik ve çiftçilik desteği sağlayın. 3. Gürültü, koku ve ışık kirliliği ile ilişkili rahatsızlık ve sağlık etkilerini en aza indirin. 4. Farklı kullanım alanlarını bir arada bulundurun. (eğitim, konut, ticaret vs.) 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1. Sağlıklı gıda satış noktalarına toplu taşıma veya güvenli yürünebilir rotalar (Ev yemekleri ve organik gıda satış noktaları, fırın, manav vs.) 1.2. Yerel marketler (bakkal vs.) bulunması 2.1. Boş arazilerin, ortak kullanım alanlarının ve konut bahçelerinin tarımsal üretim yapılacak şekilde tasarlanması 2.2. Yağmur suyunun peyzaja entegre edilmesi (çatı-oluk sistemi, drenaj boruları) 3.1. Çevre maliyetlerini azaltan çeşitli ulaşım seçeneklerinin varlığı 3.2. Gürültü ve hava kirliliğine karşı akustik olarak tasarlanmış duvarlar, çift camlı pencereler, iyi kapatılmış kapılar, sessiz asfalt kaplamalar, toprak zemin ve yeşil çatıların kullanımı 3.3. Estetik, sanatsal öğelerin kullanımı (Ağaç, su, bank ve kuş evi gibi) 4.1. Kümelenmiş tesislerin bulunması (mağazalar, parklar, okullar ve diğer aktivite merkezleri)

Eğitim	Hedef: Eğitim tesislerinin yakınlığı ve meslek eğitimlerinin verilmesi Alt Hedefler: 1. Öğrenciler için eğitim tesisleri bulundurun. 2. Meslek eğitim alanları oluşturun.	1.1.Yaşam alanlarına yürünebilir mesafede eğitim ve öğretim tesisleri bulunması 2.1. Halk eğitim merkezi, gençlik merkezleri vb. tesislerin varlığı
Güvenlik	Hedef: Yapılı çevrenin konfor ve güvenliğinin sağlanması Alt Hedefler: 1. Tehlike potansiyellerini göz önünde bulundurun ve bunların hafifletilmesini ele alın. 2. Kullanıcıların kendini güvende hissetmesini sağlayın.	1.1. Doğal afet veya başka bir tehlike durumunda tahliye yolları ve güvenli toplanma alanlarının varlığı 1.2. Güvenlik kameralarının varlığı 2.1. Aydınlatma sağlanmış kamusal alanlar ve yolların varlığı 2.2. Güvenli ve davetkâr sokakların varlığı 2.3. Binaların zemin kat hizmet kullanıcıları
Ulaşım ve Erişebilirlik	Hedef: Aktif ulaşımın (yaya, bisiklet) ve bağlantılı ulaşım altyapısının geliştirilmesi Alt Hedefler: 1. Verimli altyapı ile bağlantıyı geliştirin. 2. Esnek tasarım kriterleri oluşturun. (Her yaş ve aktivite için hareketliliği etkinleştirin.) 3. Araba bağımlılığını azaltın ve aktif ulaşımı teşvik edin. (yaya, bisiklet, toplu taşıma) 4. Erişim ve etkileşim fırsatlarını artırın.	1.1.Yürüyüş için çeşitli rota seçenekleri ve yaya yollarının varlığı 1.2.Şeritler, cadde otoparkları ve bordürler ile trafikten korunan bisiklet yolları ve bisiklet geçitlerinin varlığı 1.3.İyi tanımlanmış rotalar ve yönlendirme levhaları bulunması 1.4.Yürüme mesafesinde toplu taşıma durakları olması 2.1.Engelli olanlar için rampaların varlığı (150*150 cm manevra alanı, en az 90 cm geçiş genişliği bırakılması) 2.2.Sinyalizasyon sisteminin varlığı (trafik lambası) 2.3. Kaldırımların genişliğinin yürünebilirliğe/standartlara uygun olması 3.1. Toplu taşıma sisteminin bulunması 4.1. Sokak düzeni, bağlantısı, manzarası ve yol tasarımı (yokuşlara paralel, tenteli, ızgara sokak modelleri)
Halk Katılımı ve İşbirliği	Hedef: Sosyal etkileşim ve topluluk katılım düzeyinin yüksekliği Alt Hedefler: 1. İnsanlar arasında sosyal etkileşimi ve bağlantıyı teşvik edecek ortamlar sağlayın.	1.1.Halka açık toplanma alanları, mahalle meydanı varlığı 1.2. Projelerde fikir belirtme durumu (proje öncesi-süresinde veya sonrasında katılım sağlanmış mı?) 1.3. Ortak kamusal hizmetlere katkıda bulunma (bahçe temizliği, yeşil alan bakımı, vs.)
Sosyal Refah, Gelir ve İstihdam	Hedef: Hizmetlerin eşit olarak karşılanması, kaliteli altyapı ve istihdam fırsatı Alt Hedefler: 1. Sosyal dezavantajı en aza indirin ve kaynaklara adil erişimi teşvik edin. 2. Telefon ve internet bağlantısını teşvik edin. 3. Kaliteli istihdam fırsatına erişimi artırın.	1.1. Komşuluk ilişkilerinin varlığı 1.2. Yürünebilir ortamlardaki sağlık hizmet alanlarının varlığı 2.1. Yüksek hızlı internet erişimi varlığı 3.1. Kaliteli iş çeşitliliğine fırsat sunan hizmet ve iş alanlarının varlığı 3.2. Mahalle sakinlerinin yaşam kalitesinden memnuniyeti
Konut	Hedef: Yaşanabilir konut seçeneklerinin sunulduğu yerleşimlerin oluşturulması Alt Hedefler: 1. Konut kalitesini artırın. 2. Uygun fiyatlı insan ölçeğinde ve çeşitli konut sağlayın.	1.1. Hizmet alanlarına yakın konutların varlığı 1.2. Konutlar arası mesafenin büyüklüğü ve konutta insan ölçeği(Mahremiyet sağlanması açısından) 2.1. Düşük kirali konutların varlığı 2.2. Kaliteli ve çeşitli konut seçenekleri
Fiziksel, Sosyal ve Kültürel Aktive	Hedef: Fiziksel aktivitenin günlük yaşama dâhil edildiği, sosyal uyum ve sosyal bağlantı için fırsatlar Alt Hedefler: 1. Fiziksel aktiviteyi artırın. 2. İyi tasarlanmış kamusal ve yarı kamusal alanlar oluşturun.	1.1. Kompakt, yürünebilir mahalle sistemi 2.1. Sosyal ve kültürel alanların varlığı (sinema, avm, müze, kongre merkezi, fuar alanı vs.) 2.2. Fiziksel aktivite alanlarının varlığı (spor tesisleri ve alanları, havuz, park vs.) 2.3. Açık ve yeşil alanların varlığı ve yeterliliği 2.4. İbadet yerlerinin varlığı ve yeterliliği

Bu gösterge seti çalışma alanının analizi aşamasında yol gösterici bir rehber olarak kullanılacaktır.

2.6. Dünya’da ve Türkiye’de Sağlıklı Kent Planlamasına İlişkin Uygulama

Deneyimleri

Dünya genelinde DSÖ Sağlıklı Şehirler Ağına üye 100’den fazla sağlıklı şehir bulunmaktadır. Bunların çoğunluğu Avrupa bölgesindedir. Avrupa'daki Sağlıklı Şehirler, uluslararası bir ağa katılmak, bilgi alışverişi yapmak ve şehirlerini daha sağlıklı hale getirmek için sistematik olarak çalışmak gibi belirli eylemlere devam eden taahhütleriyle DSÖ tarafından Sağlıklı Şehirler olarak belirlenmiştir. Projelerin amacı eşitsizliği azaltıp, toplumsal hizmeti arttıracak şekilde sağlık hizmetleri ve sağlığın geliştirilmesi üzerine çalışmaktadır (Url16).

Bu şehirlerin ortak sağlık sorunlarını ele almak için DSÖ, yakın iş birliği içerisinde olduğu Çok Şehirli Eylem Planlarını (MCAP) başlatmıştır. MCAP’nın hedefleri, birinci basamak sağlık hizmetleri ve sağlığın teşviki ve geliştirilmesinde harekete geçmek ve diğer şehirler için faydalı bilgiler üretmektir (Wallace, 1990). MCAP’nın ele aldığı sorunlar arasında sağlıklı şehirler, çevre ve sağlık, işsizlik, engelli ve yaşlı bireyler, trafik sorunları ve yaşam biçimleri gibi dünya genelinde ortak sorunlar yer almaktadır (WHO,1997; Mumfors,1961; Hall,1996; WHO,1995; Fingerhut,1990).

DSÖ’nün Avrupa Sağlıklı Şehirler ağına katılımı 1997 yılında sona ermiştir (Tsouros,1990). Bu süreçte yardımcı olması için, Avrupa Bölgesinde sağlıklı şehirleri teşvik etmek ve kendi kendine sürdürülebilir mekanizmalar kurmak için ulusal ağ koordinatörleri tarafından bir Avrupa Ulusal Sağlıklı Şehirler Ağları organizasyonu olan EURONET oluşturulmuştur (Costa,1983). EURONET, Ulusal Sağlıklı Şehirler ağlarının geliştirilmesi ve güçlendirilmesinde ve ağlar ile üye şehirleri arasında bilgi alışverişi ve destek mekanizmalarının oluşturulmasında DSÖ ile ortaklaşa çalışmaktadır. DSÖ Sağlıklı Şehirler ağına katılan şehirler ve bu şehirlerde yapılan örnek uygulamalardan yabancı ülke örneği olarak Glasgow ve Sandnes şehirleri Türkiye’den de Bursa ve Eskişehir şehirleri deneyimleri aktarılmıştır. Bu örnekler kent profili, kent planlaması ve sağlıklı kent planlama/projeleri açısından analiz edilmiştir. Şehirlerin örnek projeleri, sağlıklı kent planlaması kavram matrisine göre (fiziksel açıdan, çevresel ve ekonomik açıdan, sosyal ve teknolojik açıdan ve kültürel açıdan sağlıklı kent) değerlendirilmiştir.

2.6.1. Sandnes

Kent Profili:

2019 nüfusu 63.375 kişi olan Sandnes, Norveç'in bir liman kentidir. Sandnes, yıllık yaklaşık %2'lik bir nüfus artış oranı ile çok hızlı bir şekilde genişlemektedir. Aynı zamanda Sandnes bölgenin ulaşım merkezi konumundadır (Url18). Bu durum şehir için hem bir avantaj hem de dezavantaj oluşturmaktadır. Son yirmi yılda Sandnes, petrolle ilgili faaliyetler ve danışmanlık hizmetlerinde yüksek oranda istihdam sağlayan bir sanayi kasabasından bir hizmet ve ticaret kasabasına dönüşmüştür. Zenginleşmenin bir sonucu olarak Norveç'te en hızlı genişleyen bölgelerden birisidir. Birçok Avrupa şehrine örnek olacak projeler yürütmesi ve projelerinin başarı sağlamasından dolayı Sandnes kenti örnek olarak seçilmiştir (Zanussi; Duhl, 1995; WHO, 2003).

Kent Planlaması:

Norveç genelinde bölgesel, ulusal ve belediyeler düzeyinde siyasi sisteme sahiptir. Belediye düzeyinde yerel kalkınma planlaması, kültürel mirasın korunması ve tarım arazilerinin entegre arazi kullanımı ve ulaşım planlaması ve ana karayolu ve raylı sistemin sürdürülmesi gibi genel ulusal çıkarları korumayı amaçlayan ulusal politika kılavuzlarından etkilenir. Bölgesel düzey, toplu taşıma sistemi, arazi kullanımı ve perakende ticaret ve endüstriyel gelişmeyi içeren ilçe planları aracılığıyla yerel planlamayı etkilemektedir. Bu açılardan planlamaya dikkat edilmesi daha güçlü bir planlama sistemi ortaya çıkarmaktadır (Url18; WHO,2003).

DSÖ Şehir Eylem Grubu, Sağlıklı Şehir Planlaması için Haziran 2001 de Sandnes için bir sağlık geliştirme planı taslağı üzerinde çalışmaya başlamıştır. Aynı zamanda kapsamlı belediye planı hazırlanması içinde adımlar atılmıştır. Kapsamlı belediye planı Belediye'nin faaliyetlerini yönlendiren ana uzun vadeli belge olduğundan, sağlığı geliştirme planını kapsamlı belediye planına dâhil edilmiştir. Planın ana konusu doğa, kültür ve sağlık olarak revize edilmiştir. Sağlık geliştirme planının, kapsamlı belediye planına dâhil edilmesi somut girişim ve eylemler ile kamusal bir ağırlığa sahip olmuştur. Bu revize edilmiş kapsamlı belediye planı 2002 de mecliste kabul görmüştür. Arazi kullanımı ve toplumdan gelecek soruları karşılayacak mekânsal planlama stratejileri oluşturulmuştur (WHO,2003).

Sağlıklı Kent Planlaması Proje ve Uygulamaları:

Kent 1991 yılında DSÖ Sağlıklı Kentler Ağına katılmıştır. 1990'ların başında, Sandnes Çevre Bakanlığı tarafından başlatılan ve en büyük on kentsel bölgeyi kapsayan ulusal bir projeye katılmıştır. Bu proje, sağlıklı şehir planlaması ile bağlantılıdır; projenin ana hedefi, taşıt yolculuğunu azaltmak ve bisikleti, yürümeyi ve toplu taşımayı teşvik etmektir. Projenin stratejik amacı ise; arazi kullanımı, ulaşım planlaması ve çevre korumasının uzun vadede planlama sürecine bütünleşmiş edilerek sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmektir. Çevre Bakanlığı, projenin sonuçlarına bakarak bölgeye ve belediyelere karayolu güvenliği inisiyatifleri, toplu taşıma şeritleri ve bisiklet ve yaya yollarının uygulanması için fon sağlamıştır. Sağlıklı kent planlaması kapsamında Bisiklet şehri projesi, çocuk kent konseyi, çocukların parkurları gibi projeler geliştirilmiş ve uygulanmıştır (WHO,2003).

Sandnes Bisiklet Şehri Projesi: Proje amacı, Sandnes'i Norveç'teki iki bisiklet kasabasından biri olarak tanıtmak, bisikleti ana ulaşım aracı olarak tanıtmak ve otomobil kullanımını azaltmak. Bu amaçla birçok proje yürütülmüştür. Bunlar;

1. Ana bisiklet yolunu planlamak ve inşa etmek.
2. Şehir merkezi ve çevre mahalleler için sistem oluşturmak.
3. Bisikletçiler için park yerleri planlamak ve inşa etmek.
4. Sandnes ve bölge için bir bisiklet haritası yapmak.
5. Bisiklete binmeyi teşvik eden çeşitli kampanyalar uygulamak (Özel bir elektronik kilit sistemine sahip 225 bisiklet şehir merkezinin farklı noktalarına koyulmuştur.).
6. Bisikletçiler için rekreasyon rotalarının planlanması (70 kilometrelik bisiklet şeritleri oluşturulmuştur.).
7. Ücretsiz bir şehir bisikleti sisteminin planlanması ve uygulanması (1996 yılında ücretsiz bisikletler kullanıma sunulmuştur.)(Ur118).

Bu projeler sayesinde günlük bisiklet kullanımını arttırılmaya, araba kullanımını azaltılmaya çalışılmıştır. Ayrıca günlük egzersiz sayılacağı için sağlık açısından, trafiği ve hava kirliliğini azaltması yönünden de çevre açısından da proje avantaj sağlamaktadır (Ur118; WHO,2003).

Çocuk Kent Konseyi Projesi: Çocuk Kent Konseyi, gençleri Belediyenin siyasi faaliyetlerine yönelik anlayışlarını ve katılımlarını artırmaya teşvik etmek ve onlara planlamada kendi isteklerini yönetme fırsatı vermek için 1995 yılında kurulmuştur. Sandnes Belediye Meclisi, her yıl konseyin kısa vadeli projeler için bağışlayabileceği parayı tahsis eder. İlkokul ve ortaokul sınıflarından bütçelenen paranın nasıl kullanılacağına dair önerilerde bulunması istenir. Okul konseyi bu önerilerin önceliklerini belirler ve belediyeye sorulacak sorular hazırlar. Konsey için okuldan iki çocuk delege olarak seçilir. Her okuldan seçilen bu delegeler her yıl Kasım ayında belediyede toplanarak paranın nasıl kullanılacağına dair kararlar alırlar. Bu proje sayesinde çocuklar demokrasiyi ve belediye işleyişini, belediye ise çocuklar için hangi konuların önemli olduğunu anlamaktadır (Url18; WHO,2003).

Çocuk Parkurları Projesi: Projenin amacı; mekânsal planlama da çocukların haklarını ön plana çıkartmak, çocuklara çevrenin planlanması sürecinde şekillendirme ve katılma fırsatı vermek ve daha iyi bir arazi kullanımı sağlamaktır. Proje 1998-2000 yılları arasında yapılmıştır. Projeye 8-13 yaş arası çocuklar ve öğretmenler dâhil olmuştur. Okullarda bu çocuklara alanlar ve yollar hakkında bilgiler verilerek alanları kendi kullanımlarına göre haritalandırmaları istenmiştir. Bu haritalar dijital formda belediye haritalama programına yüklenmiş halkın erişimine sunulmuştur. Çocukların kendi alanlarını yönetmesi çocuklar için daha sağlıklı, daha refah ve daha kaliteli ortamlar oluşturmuştur. Mekânsal planlama süreçlerinde çocukların oluşturduğu bu harita kayıtları dikkate alınmaktadır. Belediye de çalışan çocuk temsilcileri de yerel planlama süreçlerinde bu haritaların dikkate alınması için destek vermektedir (Url18; WHO,2003).

Bu projeler haricinde Sağlık ve çevrenin entegrasyonu, engelli insanlar, trafik, sosyal faaliyet alanları, su kaynakları, iyi konut ve topluluklar, mülteci ve göçmenler ve güvenlik açısında da kapsamlı belediye planında politikalar oluşturulmuştur. Sağlıklı şehir planlaması belediye için en önemli konulardan birisi haline gelmiştir. Planlamada sağlığa ve iyi yaşam koşullarına gereken önemin verildiğinden emin olmak için Sandnes, tüm yerel kalkınma teklifleri ve planlarında kullanılmak üzere sağlık ve çevresel etki için bir kontrol listesi hazırlamıştır (WHO,2003).

2.6.2. Gothenburg

Kent Profili:

2019 nüfus sayımına göre 579.281 kişilik nüfusa sahip Gothenburg şehri İsveç'in en büyük ikinci şehridir. Şehir körfezde yer almasından dolayı liman geçim kaynağıdır. Şehir, İsveç'in merkezinde ve yeşil alanlarıyla ünlüdür (Url19). Gothenburg otomobil imalatı ve biyokimya endüstrisi ile bir ticaret ve üretim şehridir. Şehir sahip olduğu konum ve üniversiteler ile aynı zamanda bir öğrenci şehridir. Şehir hizmet ve eğitim sebebi ile yayılmıştır bu durumda araç kullanımını arttırarak trafik sorununu ortaya çıkartmıştır. Madureira'nın yaptığı analizlere göre şehir çalışma ücretleri ve yaşam koşullarını eşitlemeye çalışsa da şehrin yayılması ve sınıf ayrımı sebebi ile konut sorunu da yaşamaktadır. Güvenlik ve iş birliği içinde bir planlama sürecini ele alması açısından Gothenburg şehri örnek şehir olarak seçilmiştir. Orta doğunun en ünlü gazetesi olan Şarkul Avsat, 2020 yılı Avrupa'nın en yaşanabilir şehirleri listesinde Gothenburg 11. seçilmiştir (Url23).

Kent Planlaması:

Belediye 4 yılda bir tüm bölgeleri kapsayacak kapsamlı bir belediye planı yapmaktadır. Ayrıca kısa vadede sorunların çözümlenmesine yönelik kalkınma planları ile belediye planlarının daha etkili olmasını sağlanmaya çalışılmıştır. Şehir ve kalkınma planları altyapı kullanımı, ulaşım ve trafik üzerine arazi kullanımına yönelik bir bütünlük sağlamaya çalışmaktadır (WHO, 1999; Url20).

Sağlıklı Kent Planlaması Proje ve Uygulamaları:

Gothenburg, 1988 yılında DSÖ Sağlıklı Şehirler Ağına üye olmuştur. Sağlığın iyileştirilmesi ve sağlıklı şehir planlaması için politikalar oluşturulmuştur. Çeşitli konferanslar ile şehirdeki politikacılar ve plancılar bir araya gelerek fiziksel çevreyi şekillendirmek için sağlık konusuna dikkat edilmesi gerektiği konusunda fikir birliğine varmıştır. Ayrıca sağlık ve güvenlik konusunu ilgilendiren birçok konuda sürece dâhil edilmiştir. Refahın arttırılması ve sosyal sorunların azaltılması için de geçmişten beri yapılan çalışmalar devam ettirilmiştir. 1999 yılında oluşturulan kapsamlı belediye planı ve kalkınma planları ile çevre, sağlık ve sosyal açı perspektifine kullanıcı perspektifi de eklenmiştir. Kentin sadece fiziki bir yapı olmadığı görüşüne varılmıştır (Barton, 2000).

Gothenburg, DSÖ Sağlıklı Şehir Planlaması Şehir Eylem Grubuna katılarak, Şehir Planlama Ofisi kurmuştur. Planlama ve inşaat faaliyetlerinin sağlık açısından ele alınarak iyileştirilmesi için bir sağlık grubu görevlendirmiştir. Grup farklı disiplinlerde olan kişilerden oluşur ve planlama yapı denetim ve inşaat ile ilgilenir. Farklı planları ve yapıları inceleyerek sağlıklı şehir planlaması için çalışmalar yapmaktadır. Şehirde oluşan güvenlik ve emniyet sorunu ile de bu grup ilgilenmiştir. Gothenburg, sağlık konularını daha geniş bir anlamda planlamaya entegre etmek için önemli çalışmalar yapmaktadır (WHO, 2003). Gothenburg Daha Güvenli, Daha İyi ve Daha Emniyetli Projesi, Güvenli ve güzel bir şehir projesi geliştirilmiştir.

Gothenburg Belediyesi- Daha Güvenli, Daha İyi ve Daha Emniyetli Projesi: Şehirdeki suç oranlarının oluşturduğu endişe ve memnuniyetsizliğin azaltılması için sağlık grubu görevlendirilmiştir. Grup suçun önlenmesi konusunda farklı çalışmalar (konferans, seminer vs.) yapmaktadır. Şehir planlama kurumundan plancılar ve polis iş birliği içinde bulunarak suçları inceleyerek ortak bir veri tabanı oluşturmuştur. Suçların önlenmesine yönelik yaklaşımlar benimseyerek planlama süreçlerinde bu verilerin kullanılması sağlanmaya çalışılmıştır (WHO, 2003; Url20).

Güvenli ve güzel bir şehir projesi: Şehir konumu ve içindeki üniversiteler ile öğrenci ve ziyaretçi çekmektedir. Bu sebeple şehrin güvenli, temiz ve çekici olması için bu proje başlatılmıştır. Proje için kurum ve kuruluşlar arası iş birlikleri imzalanmıştır. Ortak amaç, kamusal alanın kalitesini artırmak ve vatandaşlar için ekonomik büyüme ve artan refah potansiyeli ile güzel, emniyetli ve güvenli bir kentsel çevre sağlamaktır. Projenin odak noktası güvenlik ve şehir güzelliğidir. Bu çerçevede şehirde aydınlatma sistemleri, çevre bakımı, bina ve yapıların tasarımı ve şehir planlarının tasarımı için çalışmalar da yapılmıştır. Amaç, insanların herhangi bir saatte herhangi bir rahatsızlık duymadan dolaşırken kendilerini daha rahat hissetmeleridir. Toplu konut alanlarını toplu taşıma duraklarına bağlayan ana yollar ve caddelere özel dikkat gösterilmektedir. Bu proje, Şehir Planlama Kurumu, Trafik ve Toplu Taşıma Kurumu, il ilçe yönetimleri ve mülk sahiplerini ortak bir çaba içinde gerçekleştirilmiştir (WHO,2003).

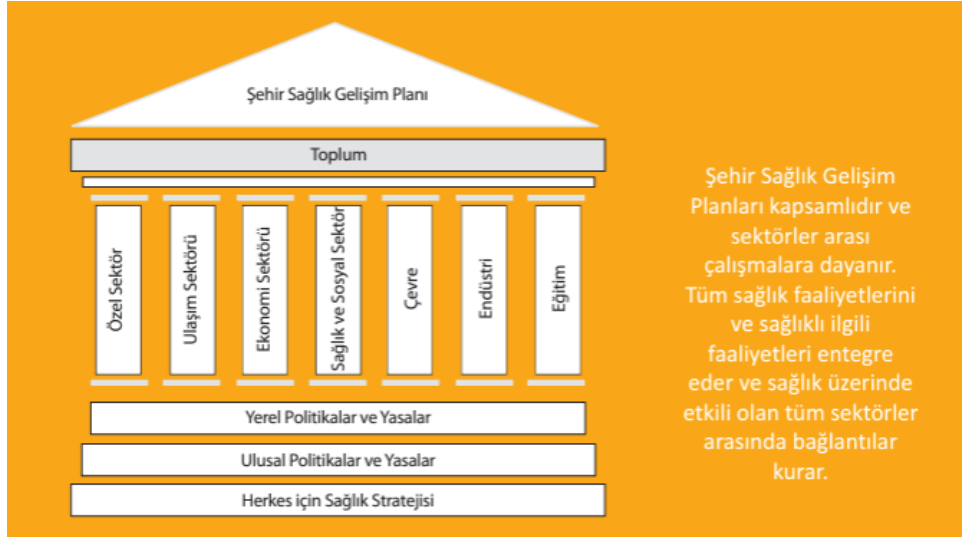
2.6.3. Bursa

Kent profili:

Bursa ili 2021 yılı TÜİK verilerine göre 3.139.744 milyon nüfusa sahip, çok farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmış, Türkiye'nin en büyük ve kalabalık dördüncü şehridir. Şehir zengin bitki örtüsüne, termal kaynaklara, kış turizmi için dağlık alana ve 4 farklı akarsuya sahip Bursa yeşil alanları sayesinde adı Yeşil Bursa olarak anılmaktadır. Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlıya ev sahipliği yapan şehir kültürel açıdan da çeşitli miraslara sahiptir. Bu durum turistik açıdan da dikkat çekmektedir. Aynı zamanda Bursa ekonomik kazancını tarıma dayalı sanayi, turizm ve ticaretten kazanmaktadır. İş dünyasının ve ekonominin nabzını tutan ABD merkezli Forbes dergisinin Türkiye için 94 veri setinden oluşan "İş Yapmak ve Yaşamak İçin En İyi Kentler" araştırmasında Bursa 8. Sırada yer almıştır. Türkiye genelinde sosyoekonomik gelişmişlik sıralamasında ise 5. Sırada yer almaktadır (Bursa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü; Url21). Sağlıklı Kentler Birliği'nin kurucusu olması ve sağlıklı kent planlaması matrisine göre dört açıdan da projeler yapmış olmasından dolayı Bursa şehri örnek şehir seçilmiştir.

Kent planlaması;

Bursa çevre düzeni planı ile 2020 yılını hedef alarak sürdürülebilir, kimliğini koruyan, yaşanabilirliği yüksek, kalkınma politikalarıyla uyumlu sağlıklı büyümeyi ve gelişmeyi hedeflemiştir. Buna ek olarak HİS Hedefleri doğrultusunda Sağlıklı Gelişim Planı (Şekil 2.9) oluşturulmuştur. Bu plan Bursa'nın mevcut durumu göz önüne alınarak ilgili kurumların planlarına uyum sağlamasına özen gösterilerek hazırlanmıştır. Planın amacı şehir sağlığını ön planda tutmak, iklim değişikliği ile mücadele, istihdam, güvenlik, ticaret, erişebilirlik, konut alım gücü ve eğitimde teknolojik ilerleme konularında ilerleme ve başarı sağlamaktır (Bursa Şehir Sağlık Gelişim Planı Raporu, 2021-2025).

Şekil 2.9. Bursa şehir sağlık gelişim planı (Bursa şehir sağlık gelişim planı raporu, 2021-2025)

Bursa Şehir Sağlık Gelişim Planı tüm sektörlerin sağlık ve yaşam kalitesi konularına odaklanmasını sağlamaya çalışarak ortak bir noktada toplamaya çalışmaktadır.

Sağlıklı kent planlaması proje ve uygulamaları:

1994 yılında sağlıklı kentleşme çalışmalarına başlayan Bursa Büyükşehir Belediyesi, DSÖ Sağlıklı Şehirler Ağına 2000 yılında 3. Fazda dâhil olmuştur. Sağlıklı Şehirler konulu toplantılara da katılan belediye, şehirde daha sağlıklı bir süreç için parametreler, standartlar üretmiştir. Denetim ve yeterlilik açısından şehri 17 bölgeye ayırmıştır. Sürecin devamında DSÖ'nün sağlıklı gelişim planlarından yararlanarak şehirdeki nüfus artışı, çevre kirliliği, düzensiz ve kaçak yapılaşma, güvenlik ve barınma sorunu gibi birçok sorunu ve sorunlara üretilecek çözümler için Şehir Sağlık Uygulama Planı hazırlanmıştır (Bursa B.B, 2005). Bu plan 5 yıllıktır ve DSÖ'nün şehir gelişim planına dâhil edilmiştir. Planın amacı; sağlık konusunu etkileyen sektörlerin belirli bir çerçevede rol almasını sağlamaktır. Bursa şehri aynı zamanda Türkiye Sağlıklı Kentler Birliğinin kurulması sürecinde de çalışmalar yapmış ve birliğin kurucularından birisi olmuştur (WHO, 1995). Bursa, 2000 yılından beri çalışmalarını sürdürerek birçok çalışma ve proje ile sorunları çözümlenmeye çalışmıştır. Bu projelerin sonucunda;

- Eşitsizlik
- Dezavantajlı grupların yaşadığı sorunlar
- Sağlık ve aile içi konular
- Çevre kirliliği

- Doğal alanların korunması
- Kaynakların tüketimi
- Ulaşım
- Erişebilirlik
- Sürdürülebilirlik
- Trafik
- Tarihi ve kültürel alanlarda koruma ve iyileştirme
- Gönüllü hizmet
- Afete hazırlık
- Yoksullukla mücadele
- Sosyal yardımlaşma; gibi konularda yaşanan sorunlara yönelik çözümler üretilmesi amaçlanmıştır (Bursa Şehir Sağlık Gelişim Planı Raporu, 2021-2025).

Bursa şehrinin sağlıklı bir kent olmak için koyduğu hedefler genel olarak toplanacak olursa;

- Yüksek yaşam kalitesine sahip temiz ve güvenli ortamlar,
- Sürdürülebilir çevre ve doğal kaynakların korunması,
- Halk katılımı ve demokratik süreç,
- Günlük temel ihtiyaçların karşılanabilmesi,
- Kültürel ve tarihi mirasın korunması,
- Sağlık hizmetlerinin eşit tutulması; olarak özetlenebilir (Url16).

Bursa, 2018 Türkiye Sağlıklı Kentler Birliğinin düzenlediği Sağlıklı Şehirler En İyi Uygulama Yarışmasında ödüller almıştır (Tablo 2.7)(Url17).

Tablo 2.7. Ödül alan projelerin kategorileri (Yazar tarafında hazırlanmıştır.)

KATEGORİ	PROJE
<i>Sağlıklı çevre</i>	1.Sokak Hayvanları Beslenme Odağı (Mudanya B.) 2.Nilüfer Ölçüyor (Nilüfer B.) 3.Hafriyat Yönetim Sistemi (Bursa B.B.) 4.Bursa Sürdürülebilir Enerji ve İklim Uyum Eylem Planı (BUSECAP) (Bursa B.B.)
<i>Sağlıklı Yaşam</i>	1.Gençlik ve Aile Destek Merkezi (Bursa B.B.) 2.Nilüfer Uluslararası Spor Şenlikleri (Nilüfer B.)
<i>Sosyal sorumluluk</i>	1.Sevgi Çipi (Bursa B.B.) 2.Bursa Sağlık Tarihi Müzesi (Bursa B.B.) 3.Uğur Böceği (Mudanya B.) 4.Bisikletli Kartallar (Nilüfer B.) 5. Sağlıklı Kentler İçin Yenilikçi Yaklaşımlar: Nilüfer İnovasyon Merkezi (Nilüfer B.)

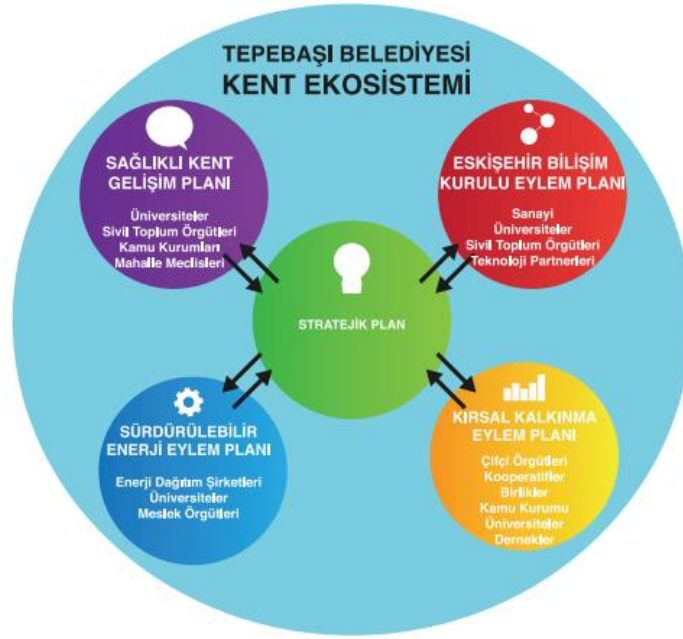
2.6.4. Eskişehir-Tepebaşı

Kent profili:

Eskişehir 2022 yılı TÜİK verilerine göre 898.369 bin nüfusa sahip, milattan öncesinden günümüze kadar çeşitleri kültürleri içerisinde barındırmış Türkiye'nin en kalabalık 25. şehridir. Sanayileşme, eğitim ve erişebilirlik açısından konumu sayesinde ilgi gören şehirler arasında bulunmaktadır. Sahip olduğu Friglerden kalan miraslar, Sakarya nehri ve Porsuk çayı ile de ünlü bir şehirdir. Şehrin ekonomisi sırasıyla hizmet, sanayi ve tarıma dayalıdır. Sahip olduğu 3 üniversitesi ile de aynı zamanda bir öğrenci şehridir. Konumu itibari ile de geçiş noktası olmasından dolayı çok fazla ziyaret edilen şehirlerden birisidir. İş dünyasının ve ekonominin nabzını tutan ABD merkezli Forbes dergisinin 2021 yılında Türkiye için 94 veri setinden oluşan "İş Yapmak ve Yaşamak İçin En İyi Kentler" araştırmasında Eskişehir 9. Sırada yer almıştır (Url21). Sağlıklı Kentler Birliğinin kurucu üyelerinden olması, ilçe belediye olarak sürece ayak uydurmaya çalışması ve 2017 yılında CNBC-E Business ve Forbes dergilerinin yaptığı araştırmalar sonucu paylaştığı en yaşanabilir kentler sıralamasında 2. olmasından dolayı örnek kent olarak seçilmiştir. Sıralama 6 kategori dikkate alınarak yapılmıştır. Bunlar; sağlık, eğitim, kent hayatı, güvenlik, sanat ve ekonomidir (Url22; Tepebaşı Bel. Stratejik Planı, 2020-2024). Örnek şehir olarak seçilen Eskişehir'in Tepebaşı Belediyesi çerçevesinde yaptığı çalışmalar dikkate alınmıştır.

Kent planlaması;

Tepebaşı Belediyesi 2020-2024 yıllarını kapsayan stratejik planı yayınlamıştır (Şekil 2.10). Vizyonunu ise saygılı, yaşam kalitesi yüksek, sürdürülebilir, ulusal ve uluslararası örnek bir yerleşim alanı olmak olarak belirlemiştir. Plan geniş katılımlı olarak hazırlanmıştır. Yenilikçi, sürdürülebilir, sağlıklı, erişilebilir, sosyo-kültürel, akıllı ve dijital projeler üretmek hedeflenmiştir. Bu plan ile birlikte iş birliğinin teşviki için katılımlı yerel yönetim modeli de oluşturulması amaçlanmıştır. Ayrıca 11. Kalkınma planı Sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin 17 küresel boyutunun da sürece dâhil edilmesi için çalışmalar yapılmıştır (Tepebaşı Bel. Stratejik Planı, 2020-2024).

Şekil 2.10. Tepebaşı Belediyesi stratejik planı ve paydaşları (Tepebaşı Bel. Stratejik planı 2020-2024)

Sağlıklı Kent Planlaması proje ve uygulamaları:

Eskişehir Tepebaşı Belediyesi 2000 yılında DSÖ sağlıklı şehirler ağına katılmak için başvuruda bulunmuş ve Bursa’da gerçekleşen toplantıya davet edilerek, 2001 yılında DSÖ Şehirler Ağına 3. Fazda dâhil olmuştur (Tepebaşı Belediyesi Sağlıklı Şehir Hareketi Proje Ofisi, 2020-2024)

Fiziksel açıdan, fiziksel ve sosyal aktivite alanları, hava ve su kalitesini, afet yönetimi, atık yönetimi ve iklim değişikliği ile mücadele konularında projeler yapılmıştır. Çevresel ve ekonomik açıdan sürdürülebilir, teknolojik gelişmeleri takip eden, ekonomik yaşam alanları sunan, istihdam ve yatırım olanakları sağlayan, toplu taşımaya yönlendiren projeler yapılmıştır. Kültürel açıdan ise hizmetlere erişebilirlik, hastalıklar, sağlık hizmetleri ve planlaması, fırsat eşitliği sağlanması, zararlı alışkanlıkları önleme, trafik eğitimi ve halkın bilinçlendirilmesine yönelik projeler yapılmıştır (Tepebaşı Bel. Stratejik Planı 2020-2024). Bu projelerin sonucunda;

- Öğrenmenin devamlılığını sağlamak
- Eşit fırsatlar sunulması
- İş hayatına hazırlık yapılması
- Teşvik edici sosyal aktivite alanlarının oluşturulması
- Kadına yönelik şiddetin en aza indirilmesi ve ortadan kaldırılmasına yönelik farkındalık çalışmaları

- Trafik yönetimi faaliyetleri
- Zararlı alışkanlıkları bırakma
- Atık yönetimi
- Afet yönetim planları hazırlanmış
- Toplu taşıma ve yürünebilirlik
- İstihdam
- Tarımsal faaliyetlerinin artırılması; gibi konularda başarı sağlanması hedeflenmektedir.

Eskişehir, 2018 Türkiye Sağlıklı Kentler Birliğinin düzenlediği Sağlıklı Şehirler En İyi Uygulama Yarışmasında sosyal sorumluluk alanında ödüller almıştır (Tablo 2.8; Url17).

Tablo 2.8. Ödül alan projelerin kategorileri (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

KATEGORİ	PROJE
<i>Sosyal sorumluluk</i>	1. İki Elin Sesi Var Çocuk Senfoni Orkestrası 2. Mustafa Kemal Atatürk Su Sporları Merkezi

Örnek olarak incelenen dört şehrin uyguladığı projeler bakımından sağlıklı kent planlama parametrelerine göre karşılaştırılmıştır (Tablo 2.9). Dört şehir de fiziksel açıdan sağlıklı olma yolunda ortak adım atarken diğer açılardan farklılıklar göstermiştir.

Tablo 2.9. Örnek şehirlerin sahip olduğu parametrelere göre değerlendirme (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

PARAMETRELER	SANDNES	GOTHENBURG	BURSA	ESKİŞEHİR
<i>Sağlıklı çevre ve sürdürülebilirlik</i>	+	+	+	+
<i>Eğitim</i>	+		+	+
<i>Güvenlik</i>	+	+	+	
<i>Ulaşım ve erişebilirlik</i>	+		+	+
<i>Halk katılımı ve iş birliği</i>	+	+	+	
<i>Sosyal refah, gelir ve istihdam</i>	+	+	+	+
<i>Konut</i>		+		
<i>Fiziksel, sosyal ve kültürel aktive</i>	+		+	+

Sandnes' da geliştirilen projelere bakıldığında sağlıklı kent planlaması parametrelerinden sağlıklı çevre ve sürdürülebilirlik, eğitim, güvenlik, ulaşım ve erişebilirlik, halk katılımı ve iş birliği, sosyal refah, gelir ve istihdam ve fiziksel, sosyal ve kültürel aktive başlıklarında uygulamalara ağırlık verdiği belirlenmiştir.

Göteborg’ da geliştirilen projelere bakıldığında sağlıklı kent planlaması parametrelerinden sağlıklı çevre ve sürdürülebilirlik, güvenlik, halk katılımı ve iş birliği, sosyal refah, gelir ve istihdam ve konut başlıklarında uygulamalara ağırlık verdiği belirlenmiştir.

Bursa’da geliştirilen projelere bakıldığında sağlıklı kent planlaması parametrelerinden sağlıklı çevre ve sürdürülebilirlik, eğitim, güvenlik, ulaşım ve erişebilirlik, halk katılımı ve iş birliği, sosyal refah, gelir ve istihdam ve fiziksel, sosyal ve kültürel aktive başlıklarında uygulamalara ağırlık verdiği belirlenmiştir.

Eskişehir’de geliştirilen projelere bakıldığında sağlıklı kent planlaması parametrelerinden sağlıklı çevre ve sürdürülebilirlik, eğitim, ulaşım ve erişebilirlik, sosyal refah, gelir ve istihdam ve fiziksel, sosyal ve kültürel aktive başlıklarında uygulamalara ağırlık verdiği belirlenmiştir.

Tablo 2.10. Sağlıklı kent planlaması kavram matrisine göre değerlendirme (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

	SANDNES	GOTHENBURG	BURSA	ESKİŞEHİR
<i>Fiziksel açıdan sağlıklı kent</i>	*Çocuk Parkurları Projesi *Sandnes Bisiklet Şehri Projesi:	*Daha Güvenli, Daha İyi ve Daha Emniyetli Projesi *Güvenli ve güzel bir şehir projesi	*Demir gibi Türkiye projesi *Sokak hayvanlarını kısırlaştırma projesi *Gezici sağlık aracı projesi *Afet bilgi bankası projesi *AKOM (afet koordinasyon merkezi) *İtfaiyenin reorganizasyonu projesi *Bursa itfaiyesi istasyonlarının durumu *Afet eğitimleri projesi	*Sosyal aktivite alanlarının artırılması *Su deposu ve su kaynağı kontrolleri yapılması *Hava kalitesine yönelik projeler *Afet yönetimine uygun projeler *Gürültü kirliliğine yönelik projeler *Gıda güvenliği çalışmaları *Atık yönetimi projeleri *İklim değişikliği ile mücadele
<i>Çevresel ve ekonomik açıdan sağlıklı kent</i>			*Çevre koruma projeleri *Çevre eğitim projeleri *Sağlıklı şehir planlaması *Kentsel yenileme ve dönüşüm projeleri *Tarihi ve kültürel mirasın değerlendirilmesi projeleri	*Ekonomik barınma ortamlarının oluşturulması *Yeni iş ve yatırım olanaklarının sağlanması *Teknolojik gelişmelerin takibi ve uyum sağlanması *Sanayi-egitim ilişkisi *Turizm faaliyetlerinin artırılması *Toplu taşımanın teşvik edilmesi *Fiziksel aktivite alanları oluşturmak *Yürünebilirliği

				arttırmak *Sürdürülebilir tarımsal üretim
Sosyal ve teknolojik açıdan sağlıklı kent	*Çocukların Kent Konseyi Projesi *Çocuk Parkurları Projesi		*Bursa hafif raylı sistem projesi (Bursa ray) *Toplu taşıma entegrasyonu projesi (doğu bölgesi) *Kentsel trafik yönetimi projesi *Engelli ve yaşlılar için ulaşımı kolaylaştırma projesi *Yaya ve bisiklet yolları projesi *Kavşak düzenleme projeleri	
Kültürel açıdan sağlıklı kent	*Çocuk Parkurları Projesi *Çocukların Kent Konseyi Projesi:		*Etlerin sağlıklı tüketiminin sağlanması projesi *Kent gönüllüleri evleri *Yaşlı sağlığı *Gıda işletmelerinde "beyaz zambak" projesi *Sağlık eğitim projesi *Aile planlaması projesi *Rehabilitasyon projeleri *Sosyal yardımlaşma ve yoksullukla mücadele projesi *Engellilere yönelik projeler *Çocuklara yönelik projeler *Kadınlara yönelik projeler	*Eğitimde fırsat eşitliği sağlamak *Kız çocuklarının örgün eğitimine katılımını sağlamak *Öğrenmenin okul haricinde de devamlılığının sağlanması *Okul-iş hayatı iş birliğine destek verilmesi *Anne adaylarına destek sağlanması ve bilgilendirilmesi *Sağlık tarama çalışmalarının artırılması *Sağlık bilinci oluşturacak farkındalık çalışmaları yapılması *Ağız ve diş sağlığı konusunda farkındalık çalışmaları *Madde kullanımını ve bağımlılığına yönelik çalışmalar yapılması *Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve şiddeti engelleme yöntemleri *Trafik yönetimi ve eğitimi

Sağlıklı kent planlaması kavram matrisine göre (fiziksel açıdan, çevresel ve ekonomik açıdan, sosyal ve teknolojik açıdan ve kültürel açıdan sağlıklı kent) geliştirilen projeler Tablo 2.10 de yer almaktadır. Buna göre Sandnes’de fiziksel, kültürel ve sosyal-teknolojik açıdan sağlıklı kent planlamasına odaklanıldığı

söylenbilir. Göteborg'da fiziksel açıdan sağlıklı kent planlamasına odaklanıldığı, söylenbilir. Bursa şehrinde 4 açıdan da sağlıklı kent planlamasına odaklanıldığı söylenbilir. Eskişehir Tepebaşı Belediyesinde ise fiziksel, çevresel ve ekonomik ve kültürel açıdan sağlıklı kent planlamasına odaklanıldığı, sosyal ve teknolojik açıdan sağlıklı kent planlamasına yönelik proje ve uygulamaların geliştirilmesi gerektiği söylenbilir.

2.7. Bölüm Sonucu

Kentsel dönüşüm alanlarının sağlıklı mahalle tasarımı ilkeleri bağlamında değerlendirilmesi amacıyla birçok kaynak ve çalışma incelenmiştir. Özellikle sağlıklı mahalle, sağlıklı tasarım, sağlıklı kent planlaması ve yaşam kalitesinin artırılmasına yönelik yapılan araştırmalar ve çalışmalara öncelik verilmiştir. Bu sebeple DSÖ, Sağlıklı Kentler Birliği, Kentsel Yaşam Kalitesi Göstergeleri, Avrupa Kentsel Şartı, OECD ve TÜİK' in belirlediği sağlıklı mahalle parametreleri ve göstergeleri incelenmiştir. Türkiye'de sağlıklı mahalle tasarımına yönelik bir süreç yürütülmemesi ve kentsel dönüşüm süreçlerinin belirli ihtiyaç ve beklentileri karşılama konusunda ne düzeyde olduğunun tespit edilmesi amacıyla da kaynaklar dikkate alınarak öncelikle Sağlıklı Kent Parametreleri (Tablo 2.3) tablosu hazırlanmıştır. Tablo dikkate alınarak uygulama örneği olarak seçilen Bursa, Eskişehir, Gothenburg ve Sandnes şehirleri, planlama süreçleri ve örnek projeleri bağlamında parametrelere göre değerlendirilmiştir.

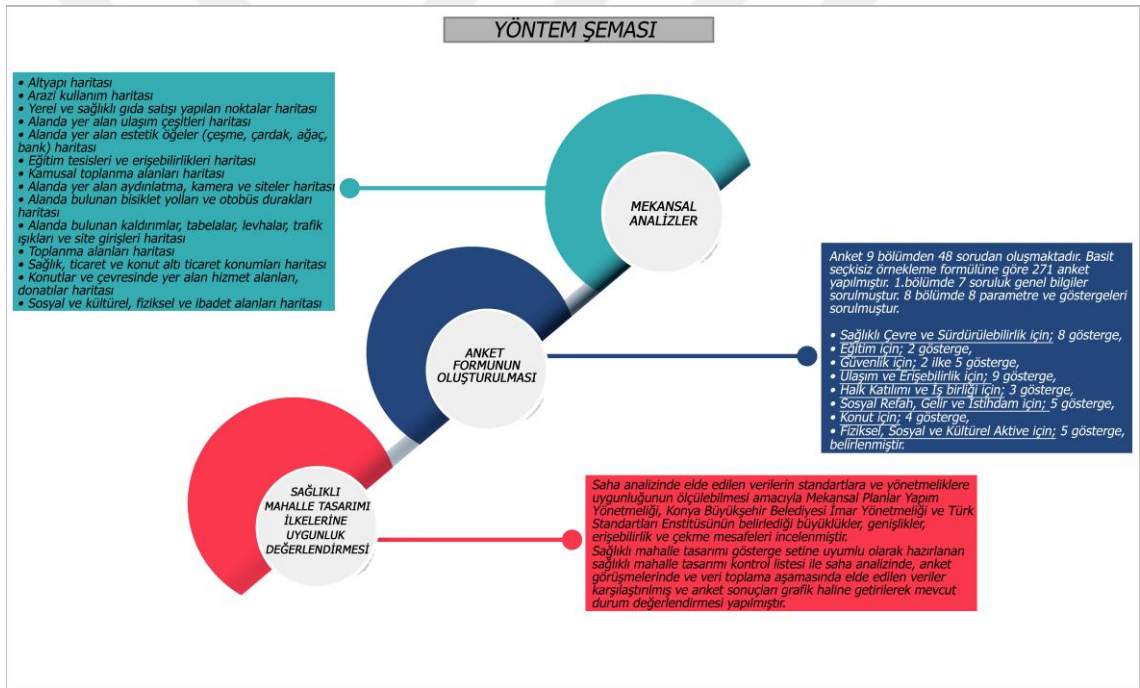
Tez kapsamında örnek olarak seçilen Konya Meram Altın Hamle Kentsel Dönüşüm Projesinin de sağlıklı mahalle tasarım kriterlerine uygunluğu ve kullanıcı memnuniyetinin ölçülebilmesi amacıyla Tablo 2.6. Sağlıklı Mahalle Tasarımı Gösterge Seti hazırlanmıştır. Bu tablo sağlıklı kent parametrelerine (Tablo 2.3) uygun olarak hazırlanmıştır. Ayrıca Nsw Department of Health, Urban Land Institute, Centers for Disease Control and Prevention ve International Journal of Hygiene and Environmental Health gibi sağlıklı tasarım konusunda önemli çalışmalar yapmış kaynaklarda gösterge setini yönlendirici unsunlar olmuştur. Sonuç olarak sağlıklı mahalle tasarım ilkeleri sağlıklı çevre ve sürdürülebilirlik, eğitim, güvenlik, ulaşım ve erişebilirlik, halk katılımı ve iş birliği, sosyal refah, gelir ve istihdam, konut ve fiziksel, sosyal ve kültürel aktive olmak üzere 8 başlıkta ele alınarak kentsel dönüşüm projelerinin irdelenebileceği belirlenmiştir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Çalışmanın Materyalleri

Çalışma alanı olarak Konya-Meram Altın Hamle Kentsel Dönüşüm Projesi seçilmiştir. Alanda yapılacak anket ve kontrol listesi için kaynak araştırması yapılarak bir gösterge seti oluşturulmuştur. Oluşturulan gösterge seti yönlendirici bir kılavuz olarak kullanılmıştır. Çalışmanın materyalleri, anket, kontrol listesi, projeye ilişkin veriler ve fotoğraflardır.

3.2. Çalışmanın Yöntemi

Şekil 3.1. Yöntem şeması (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Tez çalışması, literatür araştırması ve alan çalışması olmak üzere iki kısımdan oluşacaktır. Çalışmanın literatür araştırması bölümünde; makale ve tez çalışmaları, kitaplar, raporlar, internet kaynakları, yazılı kaynaklardan faydalanılmıştır. Literatür araştırmasının kapsamını, kentsel dönüşüm, sağlıklı kent planlaması kavramı ve tarihsel gelişimi, sağlıklı kent planlaması parametreleri, sağlıklı mahalle tasarımı kavramı, ilkeleri ve parametreleri, sağlıklı mahalle tasarımına ilişkin uygulama deneyimleri oluşturmaktadır.

Alan çalışması kapsamında resmî kurumlardan (Meram Belediyesi Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü, Meram Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü) edinilen belgeler, haritalar, imar planları, raporlar, alandan elde edilecek fotoğraflar, uzman ve kullanıcılarla gerçekleştirilen anket çalışmasından faydalanılmıştır.

Kaynak araştırmasından elde edilen veriler çerçevesinde sağlıklı mahalle tasarımı gösterge kontrol listesi oluşturulmuştur. Bu kontrol listesi dönüşüm uygulanan alanın sağlıklı mahalle ilkeleri bağlamında uygunluğunu değerlendirerek eksikliklerin belirlenmesinde kolaylık sağlayacaktır. Konya’da kent merkezindeki kentsel dönüşüm uygulamalarından seçilen örnek alan Meram Altın Hamle Kentsel Dönüşüm Projesi, oluşturulan kontrol listesine yönelik mekânsal analizler ve anket görüşmeleri ile değerlendirilmiştir. Altın Hamle Kentsel Dönüşüm Alanı, kent merkezine yakın olması, karma kullanımlı bir alan olması, 50 hektardan büyük bir alanda bütüncül olarak planlanması, farklı kullanıcı kitlelerine yaşam alanı sunması ve yakın zamanda dönüşüm süreci geçirmesinden kaynaklı olarak örnek alan seçilmiştir.

Bu kapsamda alan çalışması üç aşamadan oluşmaktadır.

1. Sağlıklı mahalle tasarımı kontrol listesine ilişkin mekânsal analizlerin yapılması
2. Kentsel dönüşüm alanının sağlıklı mahalle tasarımı kapsamında değerlendirilmesine yönelik uzman ve kullanıcılarla gerçekleştirilecek anket formunun oluşturulması
3. Anket ve mekânsal analizler sonucu proje alanının sağlıklı mahalle tasarımı ilkeleri ve kontrol listesine dayalı olarak değerlendirilmesi

Çalışmanın aşamalı ve sistemli olarak ilerlemesi, farklı açılardan ele alınması ve analizler dikkate alınarak değerlendirme yapılması çalışmanın özgünlüğünü ve kalitesini arttırmaktadır. Sadece literatür araştırmasına bağlı kalmadan alan çalışması ile araştırma ve analiz sürecini desteklemek daha kesin sonuçlara ulaşmayı kolaylaştıracaktır.

3.2.1. Göstergeler ve ölçüm yöntemleri

Bu çalışmada ölçüm yapılması amacıyla toplamda 41 gösterge belirlenmiştir. Göstergeler belirtilen veri kaynaklarına dayalı olarak ölçümlenmiştir

Tablo 3.1. Sağlıklı mahalle ilkeleri gösterge seti ve veri kaynağı ölçüm yöntemleri (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

	GÖSTERGELER	VERİ KAYNAĞI	GÖSTERGE KAYNAĞI
Sağlıklı ve doğal sürdürülebilir çevre koşullarına sahip, karma kullanımlı bir tasarım sunulması	Sağlıklı gıda satış noktalarına toplu taşıma veya güvenli yürünebilir rotaların varlığı (Ev yemekleri ve organik gıda satış noktaları, fırın, manav vs.)	Arazi kullanım haritası, anket	OECD, 2015 Bird ve ark., 2018 ULI,2013 ULI,2015 Nsw Department Of Health, 2009 TÜİK, 2016 (Tablo 3-Tablo 4) CDC,2013 CDC,1999 Story vd.,2018 Gallagher, 2007
	Yerel marketler (bakkal vs.) bulunması	Arazi kullanım haritası, anket	
	Boş arazilerin, ortak kullanım alanlarının ve konut bahçelerinin tarımsal üretim yapılacak şekilde tasarlanması	Arazi kullanım haritası, anket	
	Yağmur suyunun peyzaja entegre edilmesi (çatı-oluk sistemi, drenaj boruları)	Anket	
	Çevre maliyetlerini azaltan çeşitli ulaşım seçeneklerinin varlığı	Altyapı haritası, anket	
	Gürültü ve hava kirliliğine karşı akustik olarak tasarlanmış duvarlar, çift camlı pencereler, iyi kapatılmış kapılar, sessiz asfalt kaplamalar, toprak zemin, yeşil çatılar ve yeşil duvarların kullanımı	Anket	
	Estetik, sanatsal öğelerin kullanımı (Ağaç, su, bank ve kuş evi gibi)	Altyapı haritası, anket	
	Kümelenmiş tesislerin bulunması (mağazalar, parklar, okullar ve diğer aktivite merkezleri)	Arazi kullanım haritası, anket	
Eğitim tesislerinin yakınlığı ve meslek eğitimlerinin verilmesi	Yaşam alanlarına yürünebilir mesafede eğitim ve öğretim tesisleri bulunması	Arazi kullanım haritası, Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği ek-2, anket	TÜİK, 2016 (Tablo 3-Tablo 4) Sağlıklı Kentler Birliği 2020-2024 Stratejik Planı Gür,2016
	Halk eğitim merkezi, gençlik merkezleri vb. özel kurumların varlığı	Arazi kullanım haritası, Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği ek-2, anket	
Yapılı çevrenin konfor ve güvenliğinin sağlanması	Doğal afet veya başka bir tehlike durumunda tahliye yolları ve güvenli toplanma alanlarının varlığı	Arazi kullanım haritası, anket	OECD, 2015 Bird ve ark., 2018 ULI,2013 ULI,2015 Nsw Department Of Health, 2009 TÜİK, 2016 (Tablo 3-Tablo 4) CDC,2013
	Güvenlik kameralarının varlığı	Altyapı haritası, anket	
	Aydınlatma sağlanmış kamusal alanlar ve yolların varlığı	Altyapı haritası, anket	
	Güvenli ve davetkâr sokakların varlığı	Anket	
	Binaların zemin kat kullanımları	Arazi kullanım haritası, anket	
Aktif ulaşımın (yaya, bisiklet) ve bağlantılı ulaşım altyapısının geliştirilmesi	Yürüyüş için çeşitli rota seçeneklerinin varlığı	Altyapı haritası, anket	Nsw Department Of Health, 2009 SKB,2010 Barton,2003 CDC,2013 CDC,1999 Story vd.,2008 Bird ve ark., 2018 ULI,2013 ULI,2015 Nsw Department Of Health, 2009
	Şeritler, cadde otoparkları ve bordürler ile trafikten korunan bisiklet yollarının varlığı	Altyapı haritası, anket	
	İyi tanımlanmış rotalar ve yönlendirme levhaları bulunması	Altyapı haritası, anket	
	Yürüme mesafesinde toplu taşıma durakları olması	Altyapı haritası, anket	
	Engelli olanlar için rampaların varlığı (150*150 cm manevra alanı, en az 90 cm geçiş genişliği bırakılması)	TSE, anket	
	Sinyalizasyon sisteminin varlığı (trafik lambası)	Altyapı haritası, anket	
	Kaldırımların genişliğinin standartlara uygun olması	Yazıcıoğlu halu (2010), altyapı haritası	
	Toplu taşıma sisteminin bulunması	Altyapı haritası, anket	
	Sokak bağlantıları, sokak manzarası ve yol tasarımı sağlanması (yokuşlara paralel, tenteli, ızgara sokak modelleri)	Altyapı haritası, anket	

Sosyal etkileşim ve topluluk katılım düzeyinin yüksekliği	Halka açık toplanma alanları, mahalle meydanı varlığı	Arazi kullanım haritası, anket	CDC,1999 CDC,2013 Bird ve ark., 2018
	Projelerde fikir belirtme durumu (proje öncesi-süresinde veya sonrasında katılım sağlanmış mı?)	Anket	
	Ortak kamusal hizmetlere katkıda bulunma (bahçe temizliği, yeşil alan bakımı, vs.)	Anket	
Hizmetlerin eşit olarak karşılanması, kaliteli altyapı ve istihdam fırsatı	Komşuluk ilişkilerinin varlığı	Anket	Nsw Department Of Health, 2009 TÜİK, 2016 (Tablo 3-Tablo 4) Sağlıklı Kentler Birliği 2020-2024 Stratejik Planı Gür,2016 CDC,2013
	Yürünebilir ortamlardaki sağlık hizmet alanlarının varlığı	Arazi kullanım haritası, Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği Ek-2, Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği, anket	
	Yüksek hızlı internet erişimi varlığı	Anket	
	Kaliteli iş çeşitliliğine fırsat sunan hizmet alanlarının varlığı	Anket	
	Mahalle sakinlerinin yaşam kalitesinden memnuniyeti	Anket	
Yaşanabilir konut seçeneklerinin sunulduğu yerleşimlerin oluşturulması	Hizmet alanlarına yakın konutların varlığı	Arazi kullanım haritası, Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği, anket	CDC,2013 Bird ve ark., 2018 ULI,2013 Nsw Department Of Health, 2009 TÜİK, 2016 (Tablo 3-Tablo 4)
	Konutlar arası mesafenin büyüklüğü (Mahremiyet sağlanması açısından)	Konya Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği, anket	
	Düşük kirali konutların varlığı	Anket	
	Kaliteli ve çeşitli konut seçenekleri sunulması	Anket	
Fiziksel aktivitenin günlük yaşama dâhil edildiği, sosyal uyum ve sosyal bağlantı için fırsatlar	Kompakt, yürünebilir mahalle sistemi	Altyapı haritası, anket	Nsw Department Of Health, 2009 SKB,2010 Barton,2003 CDC,2013 CDC,1999 Story vd.,2008 Bird ve ark., 2018 ULI,2013 ULI,2015 Nsw Department Of Health, 2009
	Sosyal ve kültürel tesislerin varlığı ve büyüklüğü (sinema, avm, müze, kongre merkezi, fuar alanı vs.)	Arazi kullanım haritası, Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği Ek-2, anket	
	Fiziksel aktivite alanlarının varlığı (spor tesisleri ve alanları, havuz, park vs.)	Arazi kullanım haritası, anket	
	Açık ve yeşil alanların varlığı ve yeterliliği	Arazi kullanım haritası, Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği Ek-2, anket	
	İbadet yerlerinin varlığı ve yeterliliği	Arazi kullanım haritası, Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği Ek-2, anket	

Kullanılan veri kaynaklarında asgari büyüklükler aşağıda aktarılmıştır.

Southworth'a göre (2005), günlük ihtiyaçları karşılamak için gerekli alanlar yürünebilir olmalıdır. Kullanıcılar sahip olduğu kapasite yapısına göre maksimum 20 dakika içerisinde 800 metre uzaktaki donatılara rahatlıkla yetişmelidir. Buna ek olarak Yazıcıoğlu Halu (2010) da ortalama fiziki özelliklere sahip bireylerin ayakta dururken 45-60 cm, yürürken ise 90-120 cm yer kapladığını belirterek iki kullanıcının engelsiz bir şekilde yürüyebilmeleri için kaldırımların en az 150 cm genişliğe ihtiyaç duyulduğunu aktarmıştır.

Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği Ek-2 de, farklı nüfus gruplarında asgari sosyal ve teknik altyapı alanlarına ilişkin standartlar ve asgari alan büyüklükleri tablosuna göre 501.000 + nüfusa sahip alanlarda asgari büyüklükler;

- Eğitim tesisleri için; 2,00 m²/kişi (anaokulu, ilkokul, lise, özel eğitim, rehberlik merkezi, halk eğitim merkezi gibi),
- Açık ve yeşil alanlar için; 10,00 m²/kişi (çocuk bahçesi, park, meydan, spor alanı, rekreasyon, mesire yeri, fuar-panayır-festival alanı, botanik parkı gibi),
- Sağlık tesisleri alanı için; 1,60 m²/kişi (aile sağlığı merkezi, hastahaneler, sağlık kampüsleri, bakım evleri gibi),
- Sosyal ve kültürel tesisler alanı için; 1,50 m²/kişi,
- İbadet yeri için; 0,75 m²/kişi,
- Teknik altyapı (yol ve otopark hariç) için; 2,00 m²/kişi, olarak belirlenmiştir.

Örnek olarak seçilen proje alanının nüfus yoğunluğu TÜİK ortalama hane halkı büyüklüğüne göre hesaplanmıştır. Ortalama nüfus yoğunluğuna göre mevcut durum analiz edilerek asgari büyüklerle karşılaştırılıp değerlendirilmiştir. Ayrıca konut sayısı, daire sayısı ve konut taban alanları dikkate alınarak ortalama konut büyüklüğü hesaplanarak bu doğrultuda değerlendirme yapılmıştır.

Konya Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı İmar Yönetmeliği, üçüncü bölüm, madde 32'da verilen asgari yol genişliklerine göre seçilen örnek proje alanında mevcut durum değerlendirilmiştir. Yönetmelikte yer alan yol genişlikleri Tablo 3.2 de verilmiştir.

Tablo 3.2. Konya büyükşehir belediyesi imar yönetmeliğine göre yol genişlikleri

İmar Planına göre Yol genişliği (metre)	En Çok Kat Adedi (Bodrum Hariç)
Yol Genişliği ≤ 7.00	2
7.00 < Yol G. ≤ 9.50	3
9.5 < Yol G. ≤ 12.00	4
12.00 < Yol G. ≤ 15.50	5
14.50 < Yol G. ≤ 17.00	6
17.00 < Yol G. ≤ 19.50	7
19.50 < Yol G.	8

Konya Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı İmar Yönetmeliği, üçüncü bölüm arsa ve yapılarla ilgili hükümler, madde 21 de parsel genişlikleri verilmiştir. Buna göre uygulama imar planında, aksine bir hüküm bulunmadığı durumlarda parsel genişlikleri;

- 4 kata kadar (4 kat dâhil) inşaatı müsait yerlerde bitişik nizamda 6 metreden; ayrık nizamda yan bahçe mesafeleri toplamı + 6 metreden az olamaz.

- 9 kata kadar (9 kat dâhil) inşaata müsait yerlerde bitişik nizamda 9 metreden; ayrık nizamda yan bahçe mesafeleri toplamı + 9 metreden az olamaz.
- 10 ve daha fazla katlı inşaata müsait yerlerde bitişik nizamda 12 metreden; ayrık nizamda yan bahçe mesafeleri toplamı + 12 metreden az olamaz.

Konya Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı İmar Yönetmeliği, üçüncü bölüm arsa ve yapılarla ilgili hükümler, madde 22’de asgari ön, arka ve yan bahçe mesafeleri verilmiştir. Buna göre uygulama imar planında, aksine bir hüküm bulunmadığı durumlarda bahçe mesafeleri;

- Ön bahçe mesafeleri en az 5.00 metre,
- Yan bahçe mesafesi en az 3.00 metre,
- Arka bahçe mesafesi en az 3.50 metredir.
- Yan ve arka bahçe mesafeleri dörtten fazla katlı binalarda 4 katın üzerindeki her kat için 0.50 metre, 11 ila 13 kat (13.kat dâhil) olan binalarda ise 6 metreye her kat için 1.50 metre ilave yapılmalıdır.

Mekânsal planlar yapım yönetmeliği, dördüncü bölüm, mekânsal planların yapımına dair esaslar, yürüme mesafeleri, madde 12’ye göre imar planlarında belirtilen yürüme mesafeleri ise;

- Çocuk oyun alanları, parklar, sağlık tesisleri, kreş, anaokulu ve ilkokul; 500 metre
- Ortaokul; 1000 metre
- Lise; 2500 metre
- Dini tesis alanı; 400 metre olarak belirlenmiştir.

TSE (Türk Standartları Enstitüsü) erişebilirlik standartlarına göre; tekerlekli sandalyeli kişiler için kapı ve benzeri yerlerden rahat geçiş için en az 90 cm genişlik ve 150*150 manevra alanı gerekmektedir.

TSE (Türk Standartları Enstitüsü), Şehir İçi Yollar-Otobüs Durakları Yer Seçimi Kuralları tasarısına göre iki durak arası mesafe ise en az 400 m olmalıdır. Yolların derecesine göre mesafe 600m ye çıkartılabilir ya da yoğunluğun fazla olmasından dolayı mesafe 300m ye düşürülebilir.

3.2.2. Sağlıklı mahalle tasarımı kontrol listesine ilişkin mekânsal analizlerin yapılması

Çalışmada sağlıklı mahalle tasarımı ilkelerinin parametreleri ve göstergeleri örnek çalışmalarla desteklenerek Tablo 2.4 ve Tablo 2.5 de verilmiştir.

Tablo 3.1 de sağlıklı mahalle tasarımı ilkeleri göstergelerinin veri kaynakları, gösterge kaynakları ve mahalleye katkı yönleri yer almaktadır. Göstergelerin neredeyse tamamı mekânsal olarak belirlenmiştir. Bu göstergeler için saha analizi aşamasından sonra gereken durumlarda Meram Belediyesi'nin oluşturduğu coğrafi bilgi sistemi kullanılarak Adobe photoshop, paint 3D ve Autocad programları üzerinden analiz haritaları üretilmiştir. Bu ilkelerin uygulanma durumunun ölçülebilmesi için de sahada göstergelerin varlığı ve büyüklüğü analiz edilmiştir. Bu analizin kanıta dayalı değerlendirilebilmesi için saha analizi haricinde haritalar oluşturulmuştur. Ayrıca mevcut büyüklük ve erişebilirliklerin, asgari büyüklüklerle karşılaştırılabilmesi için Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği Ek-2, Mekânsal planlar yapım yönetmeliği, TSE ve Konya Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği dikkate alınmıştır. İlkelerin çalışma alanında varlıklarının tespiti için anketleri de desteklemesi amacıyla arazi kullanım ve altyapı haritaları hazırlanmıştır. Bu haritalar haricinde daha anlaşılabilir noktasal gösterimler için anket değerlendirmeleri bölümünde ilkelere ve göstergelere özel olarak uydu görüntüsü üzerine haritalar hazırlanmış ve yorumlanmıştır. Bu haritalar;

- Yerel ve sağlıklı gıda satışı yapılan noktalar haritası
- Alanda yer alan ulaşım çeşitleri haritası
- Alanda yer alan estetik öğeler (çeşme, çardak, ağaç, bank) haritası
- Eğitim tesisleri ve erişebilirlikleri haritası
- Kamusal toplanma alanları haritası
- Alanda yer alan aydınlatma, kamera ve siteler haritası
- Alanda bulunan bisiklet yolları ve otobüs durakları haritası
- Alanda bulunan kaldırımlar, tabelalar, levhalar, trafik ışıkları ve site girişleri haritası
- Toplanma alanları haritası
- Sağlık, ticaret ve konut altı ticaret konumları haritası
- Konutlar ve çevresinde yer alan hizmet alanları, donatılar haritası
- Sosyal ve kültürel, fiziksel ve ibadet alanları haritasıdır.

3.2.3. Uzman ve kullanıcılarla gerçekleştirilen anket formunun oluşturulması

Anket çalışmasının amacı; kentsel dönüşüm alanlarının sağlıklı mahalle tasarımı ilkelerine uyumlu olarak gerçekleşip gerçekleşmediğinin değerlendirilmesidir. Her boyutta daha iyi bir yaşam alanı sunulması, problemlerin çözüme kavuşması, kullanıcıların beklentilerinin karşılanması vb. etkiler kentsel dönüşümün sağlıklı bir mahalle oluşması için olanak sağladığını göstermektedir. Bu kapsamda Meram Altın Hamle Kentsel Dönüşüm alanında uzman ve kullanıcılarla konuya ilişkin memnuniyet ve beklenti düzeylerini tespit etmek amaçlanmıştır.

Anket çalışmasında katılımcılardan kişisel bilgiler istenmemiştir. Sağlıklı mahalle tasarımı gösterge setinde belirtilen göstergelerin ölçülebilmesi için yapılan mekânsal analizlere ek olarak mekânsal olarak ölçülemeyecek göstergelere anket görüşmeleri ile cevaplar aranmıştır. Mekânsal olarak ölçülemeyecek göstergeler;

- Güvenlik parametresi; Güvenli ve davetkâr sokakların varlığı göstergesi
- Halk katılımı ve iş birliği parametresi; Projelerde fikir belirtme durumu (proje öncesi-süresinde veya sonrasında katılım sağlanmış mı?) göstergesi ve ortak kamusal hizmetlere katkıda bulunma (bahçe temizliği, yeşil alan bakımı, vs.) göstergesi
- Sosyal refah, gelir ve istihdam parametresi; Komşuluk ilişkilerinin varlığı göstergesi ve mahalle sakinlerinin yaşam kalitesinden memnuniyeti göstergesi
- Konut parametresi; düşük kirali konutların varlığı göstergesidir.

Anket 9 bölümden oluşmaktadır. 1. Bölüm katılımcıların demografik özelliklerini ortaya koyacak genel sorular içermektedir. Diğer 8 bölüm gösterge seti ile bağlantılı olarak göstergelerin ölçümüne yönelik hazırlanmıştır (Ek-1). Toplam 48 sorudan oluşmaktadır. 5li likert ölçeğine uygun olarak hazırlanmıştır. Uzmanlarla ve kullanıcılarla yapılacak anket sayıları örneklem büyüklüğü belirleme istatistikî araçlarından faydalanılarak hesaplanmıştır. Anket excel ile değerlendirilerek frekans dağılımları üzerinden istatistikî sonuçlar tartışılmıştır.

Örneklem hesaplamasına dikkat edilen iki endeks vardır bunlar güven ve hata endeksleridir. Örneklem hata oranı bilimsel çalışmalarda %1 ile %5 aralığında kabul görmektedir. Yapılması planlanan anketin bulunduğu evreni temsil kabiliyetinin olabilmesi için güven aralığı %80 üzeri olması beklenmektedir (Kılıç, 2012).

Konya-Meram Altın Hamle Kentsel Dönüşüm Alanında evren büyüklüğü olarak dönüşümü tamamlanan alanda yer alan konut sayısı tespit edilmiş (2742 daire) TÜİK'in belirlediği 3,23 ortalama hane halkı büyüklüğü ile çarpılmış ve 8856 kişi olarak belirlenmiştir. Proje alanı için örneklem sayısının Altın Hamle Kentsel Dönüşüm Alanını temsil edebilmesi için basit seçkisiz örnekleme formülüne göre en az 264 anket olarak belirlenmiştir.

Örneklem sayısı (n)

Evrendeki kişi sayısı (N) = 8.856

Yanılma payı (t) = 1,65 (%10)

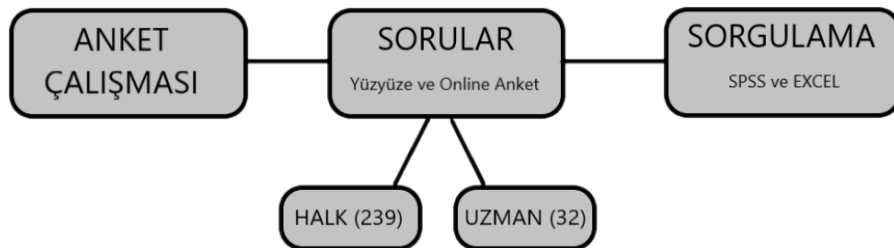
İncelenecek olayın görülüş sıklığı (p) = 0,5

İncelenecek olayın görülmeyiş sıklığı (q) = 0,5

Örnekleme hatası (d) = 0,05

“ $n = Nt^2pq / d^2(N-1)+t^2pq = 6027,615 / 22,818125 = 264,15$ ”

Anketler online (Google Forms) ve yüz yüze olarak 20.03.2023- 27.03.2023 tarihleri arasında yapılmıştır. Yapılan anket çalışmasına toplam 271 kişi katılmıştır bu anketlerin %18'i (49 adet) online ortamda gerçekleşmiştir. Ankete verilen cevaplar detaylı olarak şema haline getirilmiştir. Anket çalışmasının akış şeması aşağıdaki Şekil 3.2 de gösterilmiştir.

Şekil 3.2. Anket çalışması akış şeması (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Anket katılımcıları, uzman (32) ve halk (239) olarak ayrılmaktadır. Uzman katılımcı sayısı için özel olarak bir sayı belirlenmemiştir. Anketler gönüllülük esasına dayanması ve belirlenmiş çalışma alanında Meram Belediyesi bulunması sebebiyle ankete katılmayı kabul eden uzmanların görüşleri halkın görüşlerinden farklılık gösterebilir düşüncesiyle anket sonuçlarında ayrı olarak belirtilmiştir.

3.2.4. Anket ve mekânsal analizler sonucu proje alanının sağlıklı mahalle tasarımı ilkeleri ve kontrol listesine dayalı olarak değerlendirilmesi

Anketi ve saha analizini desteklemesi için hazırlanan Sağlıklı Mahalle Tasarımı Gösterge Kontrol Listesi de kullanıcılarla ve süreç hakkında bilgisi olan uzmanlarla paylaşılarak göstergelerin mahalledeki durumu hakkında genel değerlendirme yapılmıştır. Sağlıklı mahalle tasarımına ilişkin göstergeler bölümünde hazırlanan Sağlıklı Mahalle Tasarımı Gösterge Seti ve ölçüm yöntemleri dikkate alınarak Tablo 3.3 de yer alan kontrol listesi hazırlanmıştır. Kontrol kriterlerine göre var olan göstergeler (+) var olmayan göstergeler (-) olarak işaretlenmiştir.

Tablo 3.3. Sağlıklı mahalle tasarımı gösterge kontrol listesi (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

1. SAĞLIKLI ÇEVRE VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK		
Sağlıklı gıda satış noktalarına toplu taşıma veya güvenli yürünebilir rotaları var mı?	[+]	Duraklar en fazla 400m, satış noktaları en fazla 800m yürüme mesafesinde
Hobi bahçeleri, yerel marketler (bakkal vs.) bulunuyor mu?	[+]	En fazla 800 m yürüme mesafesinde
Boş arazilerin, ortak kullanım alanlarının ve konut bahçelerinin tarımsal üretim yapılacak şekilde tasarlanmış mı?	[+]	Ön bahçe için en 5m, arka ve yan bahçe için en az 3m mesafe
Yağmur-kar suyunun peyzaja entegre edilmesi için sistem oluşturulmuş mu?	[+]	Çatı-oluk sistemi, drenaj boruları
Çevre maliyetlerini azaltan çeşitli ulaşım seçenekleri var mı?	[+]	Otobüs, dolmuş, tramvay, bisiklet
Yapılar, gürültü ve hava kirliliğine karşı tasarlanmış mı?	[+]	Akustik duvarlar, çift camlı pencereler, sessiz asfalt kaplamalar, toprak zemin, yeşil çatılar ve yeşil duvarlar
Estetik, sanatsal öğeler kullanılmış mı?	[+]	Ağaç, su, bank, kuş evi, konut kaplaması, heykel, çeşme vs.
Farklı kullanımlar bir arada bulunuyor mu?	[+]	Ticaret alanları, parklar, okullar, resmi kurumlar, ibadet alanları
2. EĞİTİM		
Yürünebilir konumda yeterli büyüklükte eğitim tesisi var mı?	[+]	Kişi başı 2 m2 büyüklükte ve 500m yürüme mesafesinde
Yürünebilir konumda yeterli büyüklükte halk eğitim merkezi, gençlik merkezleri vb. özel kurumlar var mı?	[+]	Kişi başı 2 m2 büyüklükte ve 2500m mesafede
3. GÜVENLİK		
Doğal afet veya başka bir tehlike durumunda tahliye yolları ve güvenli toplanma alanları mevcut mu?	[+]	Mahalle meydanı, kapanlı yollar, yangın merdiveni, parklar
Mahallede güvenlik kameraları var mı?	[+]	Güvenlik kameraları
Kamusal alanlar ve yollar aydınlatılmış mı?	[+]	Sokak lambaları, spot ışıkları, yeşil alan aydınlatma sistemleri
Sokaklar güvenli ve davetkâr mı?	[+]	Anket
Binaların zemin katları farklı nitelikte kullanılıyor mu?	[+]	Eğitim, kültürel, sosyal, resmi, ticaret, depo

4. ULAŞIM VE ERİŞEBİLİRLİK		
Yürüyüş için çeşitli rota seçenekleri var mı?	☐	Yürüyüş yolları, yeşil koridorlar, kaldırımlar
Trafikten korunan bisiklet yolları ve bisiklet geçitleri mevcut mu?	☐	Şeritler, cadde otoparkları ve bordürler
İyi tanımlanmış rotalar ve yönlendirme levhaları bulunuyor mu?	☐	Yönlendirme levhaları, yol şeritleri, kaldırımlar
Yürüme mesafesinde toplu taşıma durakları var mı?	☐	Duraklar, istasyonlar
Engelli olanlar için rampalar mevcut mu?	☐	150 cm manevra alanı, en az 90 cm geçiş genişliği
Aktif sinyalizasyon sistemi var mı?	☐	Trafik lambası
Kaldırımların genişliği yeterli mi?	☐	En az 150 cm genişliğinde kaldırım
Toplu taşıma sistemi var mı?	☐	400m aralıklarla durakların varlığı, güzergâhlar
Sokak düzeni, bağlantısı, manzarası ve yol tasarımı kullanıcıya kolaylık sağlıyor mu?	☐	Yokuşlara paralel, tenteli, ızgara sokak modelleri
Yürüme mesafesinde toplu taşıma durakları var mı?	☐	400-600 m mesafede duraklar
5. HALK KATILIMI VE İŞBİRLİĞİ		
Halka açık toplanma alanları, mahalle meydanı var mı?	☐	Kişi başı 10 m ² büyüklükte açık ve yeşil alanlar
Kullanıcılar proje sürecinde aktif katılım sağladı mı?	☐	Anket
Ortak kamusal hizmetlere katkıda bulunuluyor mu?	☐	Anket
6. SOSYAL REFAH, GELİR VE İSTİHDAM		
Komşuluk ilişkileri mevcut mu?	☐	Anket
Yürünebilir ortamlardaki sağlık hizmet alanları var mı?	☐	Kişi başı 1,5 m ² büyüklükte ve 1000m erişim alanında
Yüksek hızlı internet erişimi var mı?	☐	Mobil kule, fiber altyapı
Kaliteli iş çeşitliliğine fırsat sunan hizmet alanları var mı?	☐	Resmi kurumlar, ticari mağaza ve dükkânlar, eğitim tesisleri, sağlık tesisleri
Mahalle sakinleri yaşam kalitesinden memnun mu?	☐	Anket
7. KONUT		
Konutlar hizmet alanlarına yakın mı?	☐	En fazla 800m yürüme mesafesinde
Konutlar arası mesafenin büyüklüğü yeterli mi? (Mahremiyet sağlanması açısından)	☐	Her konut için ön bahçe için en 5m, arka ve yan bahçe için en az 3m mesafe, bina kat sayısına göre $7 \leq \text{yol genişliği} \leq 50$
Düşük kirali konutlar mevcut mu?	☐	Anket
Kaliteli ve çeşitli konut seçenekleri sunulmuş mu?	☐	Anket
8. FİZİKSEL, SOSYAL VE KÜLTÜREL AKTİVE		
Kompakt, yürünebilir mahalle sistemi oluşturulmuş mu?	☐	Diğer göstergelerin asgari büyüklüklere uygunluğu
Yürünebilir ortamlardaki sosyal ve kültürel alanları var mı?	☐	Kişi başı 1,60 m ² büyüklükte, en fazla 800m yürüme mesafesinde

Fiziksel aktivite alanları mevcut mu?	+	<i>Kişi başı 10 m2 büyüklükte, parklar, spor alanları, rekreasyon alanları vs.</i>
Açık ve yeşil alanların varlığı ve büyüklüğü yeterli mi?	+	<i>Kişi başı 10 m2 büyüklükte, parklar, spor alanları, rekreasyon alanları vs.</i>
Yürünebilir ortamlardaki ibadet alanları var mı?	+	<i>Kişi başı 0,75 m2 büyüklükte, en fazla 500m yürüme mesafesinde</i>

4. SAĞLIKLI MAHALLE TASARIM KRİTERLERİ ÇERÇEVESİNDE ALTIN HAMLE KENTSEL DÖNÜŞÜM ALANININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde Konya’da dönüşüm süreci ve projeler kısaca aktarılmıştır. Altın Hamle Kentsel Dönüşüm Projesi hakkında bilgiler aktarılmış ardından, sağlıklı mahalle tasarımı ilkeleri çerçevesinde değerlendirme yapılmıştır. Son olarak parametreler genel olarak değerlendirildiğinde projenin sağlıklı mahalle tasarımı ilkelerine uygun olmasına yönelik öneriler getirilmiştir.

4.1. Konya Kenti Kentsel Dönüşüm Süreci ve Projeler Hakkında Bilgiler

Konya kenti M.Ö. 7 bin yılından beri farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmış tarihi, kültürel, ekonomik, dini, siyasi ve konumu itibariyle çok önemli değere sahip bir kenttir (Konya Tic. Odası). 2022 yılı verilerine göre 30 ilçeden oluşmaktadır. 41.001 km² büyüklüğünde 56 kişi/km² yoğunluğa ve 2.294.095 kişilik nüfusa sahiptir. Meram, Selçuklu ve Karatay ilçeleri şehrin merkez ilçeleridir (Url24).

Konya kentinin ilk imar planlarında kentin Alaaddin Tepesi ve çevresinde şekillendiği görülmektedir. 1946, 1954, 1966, 1983 ve 1999 yıllarında hazırlanan Konya Nazım imar planları modern kent görüntüsü oluşturmak, yeni yaşam alanları açmak, sanayi kenti olma yolunda işlevsel alanlar yaratmak, üniversite alanları oluşturmak, barınma-konut sorununu ortadan kaldırmak gibi hedefler koyularak uygulanmıştır. 2000 yılı ve sonrasında ise kent içerisinde atıl durumda bulunan, işlevini yitirmiş ve ekonomik ömrünü tamamlamış alanların, kaçak yapılaşmış alanların, niteliksiz mekânların konut, ticaret ve kamusal olarak tekrar hayata kazandırılması amacıyla kentsel dönüşüm projeleri önem kazanmıştır (Yenice,2012; Serdaroğlu Sağ vd. 2020). Konya kentinde 2000 yılı ve sonrasında yapılan 26 kentsel dönüşüm projesi incelenerek projelerin büyüklükleri ve işlevsel değişiklikleri için bir tipoloji tablosu (Tablo 4.1) oluşturulmuştur.

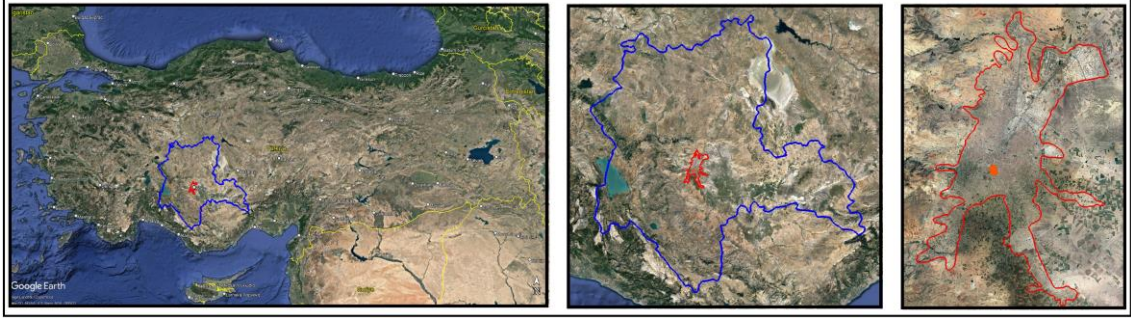
Tablo 4.1. Konya kenti dönüşüm alanları (Konya Büyükşehir Bld, 2022; Selçuklu Bld., 2022; Meram Bld., 2022; Karatay Bld., 2022; Serdaroğlu Sağ, 2011)

DÖNÜŞÜM ALANI	PROJE YILI	ALAN	PROJE DURUMU	ESKİ HALİ	YENİ HALİ
<i>Kipa</i>	2000	2,5 ha	Tamamlandı	Konut	Ticaret
<i>Kule Site ve Çevresi (Eski Otogar)</i>	2001	11 ha	Tamamlandı	Otogar alanı	Ticaret-konut
<i>Sekiz Mahalle</i>	2003	317 ha	Tamamlandı	Konut	Konut
<i>Dedeman</i>	2004	1,4 ha	Tamamlandı	Konut	Otel-teşhir ticaret
<i>Yeni Yol Konakları</i>	2005	2,5 ha	Tamamlandı	Askeri Alan	Konut
<i>Altın Hamle Yenice Kentsel Dönüşümü</i>	2005	56 ha	Tamamlandı	Resmi Kurum-Konut	Resmi Kurum-Konut-Ticaret
<i>Yeni Adliye ve Çevresi</i>	2005	96 ha	Tamamlandı	Fidanlık (Hazineye Ait)	Konut-Resmi, Kurum-Sağlık Ün.Tic
<i>Çaybaşı Kentsel Dönüşümü</i>	2006	17 ha	Tamamlandı	Konut	Konut
<i>Eski Sanayi Alanı</i>	2006	100 ha	Tamamlandı	Sanayi	Otel-Sağlık-Residence-Ticaret
<i>Karatay Kent Merkezi ve Eski Garaj</i>	2006	10 ha	Tamamlandı	Ticaret-Otogar	Belediye- Ticaret-Kırsal otogar
<i>Selçuklu Kipa</i>	2007	1,6 ha	Tamamlandı	Akaryakıt istasyonu	Konut-Ticaret
<i>İtfaiye Alanı</i>	2007	3,2 ha	Tamamlandı	İtfaiye	Konut-ticaret-Otel
<i>Hacısadık</i>	2007	2,5 ha	Tamamlandı	Konut	Konut
<i>Sarnıç</i>	2007	4 ha	Tamamlandı	Konut	Konut
<i>Gazi Osman Paşa Mahallesi</i>	2008	13 ha	Tamamlandı	Konut	Konut
<i>Eski Adliye ve Çevresi</i>	2009	5 ha	Tamamlandı	Resmi Kurum	Kültür-Ticaret
<i>Mevlana Kültür Merkezi ve İstiklal Harbi Şehitliği Çevresi</i>	2009	8,2 ha	Tamamlandı	Konut	Kültür- ticaret
<i>Şeyh Ulema Recepoğa</i>	2009	5 ha	Tamamlandı	Konut	Konut
<i>Aymanas Kentsel Dönüşümü</i>	2011	14 ha	Devam ediyor	Konut	Konut-ticaret-sosyal
<i>Aksinne Kentsel Dönüşümü</i>	2014	7 ha	Devam ediyor	Konut	Konut-ticaret-sosyal
<i>Şükran Kentsel Dönüşümü</i>	2015	16,5 ha	Devam ediyor	Konut-ticaret	Konut-ticaret-sosyal
<i>Ulurmak Kentsel Dönüşümü</i>	2015	27 ha	Devam ediyor	Konut	Konut
<i>Turgutreis Kentsel Dönüşümü</i>	2015	53 ha	Devam ediyor	Konut	Konut-ticaret
<i>Fahrunnisa Mah Kentsel Dönüşüm</i>	2021	59 ha	Devam ediyor	Konut	Konut-ticaret-sosyal
<i>Pirireis Evleri Kentsel Dönüşüm</i>	2022	56,5 ha	Devam ediyor	Konut	Konut-ticaret-sosyal
<i>Oruçreis Evleri Kentsel Dönüşüm</i>	2022	74 ha	Devam ediyor	Konut	Konut-ticaret-sosyal

Dönüşüm alanlarının büyüklüklerine bakıldığında 15 tanesi 10 ha ve üzerinde 11 tanesi ise 10 ha daha küçük alanlarda uygulandığı, projelerin çoğunluğunun küçük alanlarda gerçekleştiği ve birbiri ile ilişkisinin zayıf olduğu söylenebilir. Altın Hamle

Kentsel Dönüşüm Alanı, kent merkezine yakın, karma kullanımlı bir alan olması, 50 hektardan büyük bir alanda bütüncül olarak planlanması, farklı kullanıcı kitlelerine yaşam alanı sunması ve yakın zamanda dönüşüm süreci geçirip tamamlanmış olmasından kaynaklı olarak örnek alan seçilmiştir.

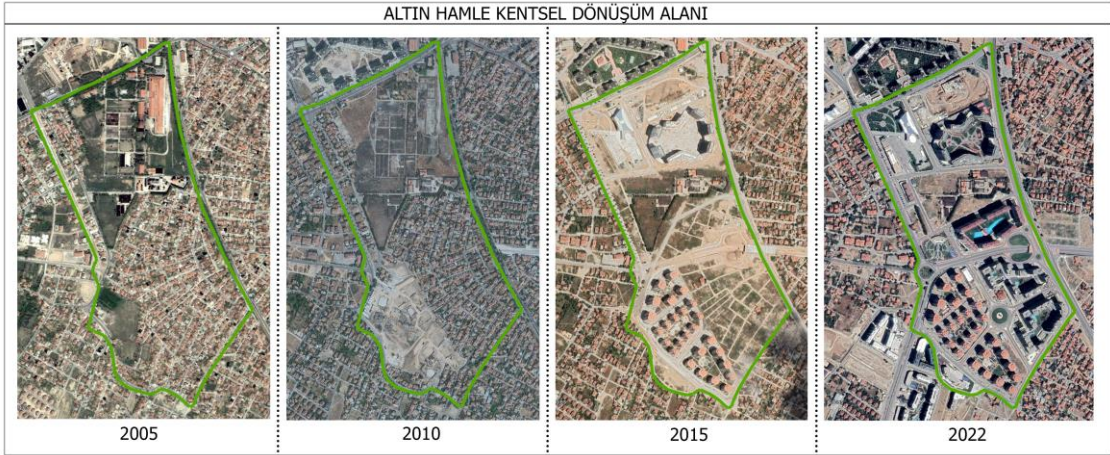
4.2. Altın Hamle Kentsel Dönüşüm Projesi

Şekil 4.1. Proje alanının konumu (Yazar tarafından Google Earth görüntülerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.)

Altın Hamle Kentsel Dönüşüm Projesi, Meram Belediye Meclisi tarafından 08.07.2005 tarihli 132 sayılı kararla 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 69. ve 73. Maddelerine dayanılarak kentsel dönüşüm sahası olarak ilan edilmiştir (Serdaroğlu Sağ, 2011; Aldur,2020). 2006-2010 yıllarında gerçekleşen proje alanı Yenice Mahallesi, Hacı İsa Efendi Mahallesi, Geçit Mahallesi ve Et balık Kurumu ve Yem Sanayi arazisini kapsamaktadır. Dönüşüm alanı Meram Et Kombinası ve çevresi olarak da bilinmektedir. 60 ha büyüklükte olan proje alanının kuzeyinde Azerbaycan Caddesi, doğusunda Devlet Demir yolları, güneyinde Umurbey sokak ve Aslanyüreği sokak batısında Gazze Caddesi alan sınırlarını oluşturmaktadır. Projenin tamamlanmasının ardından proje alanı ve çevresi Yenişehir Mahallesi olarak adlandırılmıştır (Url25; Aldur,2020). Kentsel dönüşüm alanındaki toplam malik ile (1012) %100 anlaşma sağlanmış bu sebeple proje kapsamında tapu devir oranı da %100 olarak gerçekleşmiştir. Alanda dönüşüm öncesi toplamda 780 parsel ve 1186 bina tespit edilmiştir (Url26; Damgacı,2020).

Projede yerinde dönüşüm kararıyla gerçekleştirilmiştir (Kentsel Dönüşüm Projeleri, www.meram.bel.tr, 2010:15). Altın Hamle Kentsel Dönüşüm Projesinde öncelikle boş araziler dönüştürülmüş sonrasında yıkımı yapılacak evlerde yaşayanlar yeni yapılan konutlara yerleştirilmiştir. (Damgacı,2020).

Şekil 4.2. Altın hamle kentsel dönüşüm alanı gelişimi (Google earth'den yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Dönüşüm alanı kent merkezine yakınlığı, dönüşüm öncesinde alanın büyük bir kısmının kamuya ait olması ve gelişmeye açık olması sebebiyle önemli bir konumdadır. Dönüşüm öncesinde alanda Et-balık Kurumu, yem sanayi, bahçeli ve müstakil orta durumda konutlar, ticari ve kamusal kullanımlar yer almaktadır. Dönüşüm sonrası alanda Meram Belediye Hizmet binası, parklar, camiler, sosyal tesisler, ticari dükkânlar, birisi TOKİ tarafından yapılmış 5 site (63 konut) ve ortaokul bulunmaktadır. Alanda yaklaşık 2742 daire bulunmaktadır. TÜİK' in belirlediği 3,23 ortalama hane halkı büyüklüğüne göre alanın nüfusu 8856 kişi olarak hesaplanmıştır. Proje ile ilgili temel özellikler Tablo 4.2 de aktarılmıştır.

Tablo 4.2. Altın Hamle Kentsel Dönüşüm Projesi temel özellikler (Serdaroğlu Sağ,2011)

Proje alanı	600.000 m² (60 ha)	
Uygulanan yöntem	Kat karşılığı, belediye- TOKİ anlaşması	
Önerilen kullanımlar		
Konut	190.000 m ²	
Resmi kurum	15.000 m ²	
Ticaret alanları	93.000 m ² (E=1,50, Hmax serbest)	
Sosyo-kültürel tesis	5.000 m ²	
Dini tesis	13.000 m ²	
Sanayi tesisi	59.000 m ²	
Dönüşüm Öncesi	Mevcut	Öneri
Nüfus	5.000	13.130
Konut Sayısı	1.256	2.624
Konuta ayrılan alan	250.000 m ²	190.000 m ²
Yeşil alan miktarı	-	30.000 m ²
Toplam açık alan miktarı (Yollar ve otoparklar dâhil)	290.000 m ²	195.000 m ²
Yoğunluk/yapılaşma düzeni	-	Hmax=serbest E=1,20

Alanda yapılan analizler de dikkate alınarak mevcut durum ve proje sonucunda alanda yaşanacak değişimler üzerine bir kent karakter tablosu (Tablo 4.3) oluşturulmuştur.

Tablo 4.3. Kent karakter tablosu (Yazar tarafından oluşturulmuştur.)

KENT KARAKTER TABLOSU						
DONATI ALANLARI		ASGARİ ALAN BÜYÜKLÜKLERİ M²/KİŞİ	MEVCUT		PLANLANAN	
			MEVCUT ALAN (M²)	MEVCUT M²/KİŞİ	PLANLANAN ALAN (M²)	PLANLANAN ALAN İLE BİRLİKTE M²/KİŞİ
EĞİTİM	ANAOKULU	2,00	9.165	1,03	0	1,03
	İLKOKUL	2,00		1,03	9265	10,21
	ORTAOKUL	2,00		1,03	0	1,03
DİNİ TESİS		0,75	6.418	0,72	0	0,72
SAĞLIK TESİSİ		1,60	2.280	0,25	0	0,25
YEŞİL ALAN		10,00	22.000	2,48	7315	3,31
OTOPARK		0,50	12.350	1,39	0	1,39
SOSYAL VE KÜLTÜREL TESİS ALANI		1,50	4.435	0,50	0	0,50
Hane sayısı: 2742						
Hane halkı büyüklüğü: 3,23						
Çalışma alanı nüfusu: 8856 kişi						

Çalışma alanının yakın çevresinde bulunan önemli noktalara uzaklıkları Şekil 4.3'te verilmiştir.

Şekil 4.3. Proje alanının önemli alanlara uzaklıkları (Google earth'den yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

4.3. Sağlıklı Mahalle Tasarım İlkeleri Çerçevesinde Değerlendirme

Sahada yapılan analizler ve anket verileri dikkate alınarak sağlıklı mahalle tasarım ilkeleri değerlendirilmiştir. 9 bölümden oluşan anketin birinci bölümünde kullanıcıların demografik özellikleri içeren genel bilgiler değerlendirilerek kullanıcı profili analiz edilmek istenmiştir. Anketin ilk bölümünde katılımcılar uzman grup ve kullanıcı olarak ayrılmamıştır.

Ankete katılanların %53,5'ü kadın, %46,5'si ise erkektir. Katılımcıların yaş grupları incelendiğinde en fazla %36,53 oranıyla 31-40 yaş grubu, en az ise %6,64 oranıyla 50 yaş ve üzeri yaş grubu alanda yaşamaktadır. Sırasıyla diğer yaş gruplarının oranları ise 18-30 (%28) ve 41-50 (%28,7) şeklindedir (Tablo 4.4).

Katılımcıların eğitim duruma bakıldığında %4,7'si ilkokul, %5,1'i ortaokul, %24,3'ü lise ve %65,6'sı ise üniversite ve üstü mezundur. Buna göre eğitim düzeyinin yüksek olduğu söylenebilir (Tablo 4.4).

Katılımcılar uzman grup (şehir plancısı, mimar, harita mühendisi, inşaat mühendisi, harita teknikeri olmak üzere karma ve rastgele seçilmiştir) meslek gruplarına

göre ayrılmamıştır. Anketler alanda çalışan esnaf, işçi, sağlık ve eğitim çalışanları, öğrenci ve ev hanımlarıyla yapılmıştır. Uzman grup toplam katılımcılar içerisinde %11,8 oranındadır. Katılımcıların tamamının çalışma durumlarına bakıldığında %74,5 oranıyla çalışıyorum cevabı alınmıştır. Ev hanımı oranı %12,5, emekli ve çalışmıyorum cevabı verenlerin oranı %2,5 ve son olarak öğrencilerin oranı ise %8,1'dir (Tablo 4.4).

Katılımcıların hane halkı sayısına bakıldığında en fazla %34,3 oranıyla 4 kişilik ailelerin olduğu saptanmıştır. 4 kişi ve altında kişi sayısı olan ailelerin oranı ise %47,97'dir. En düşük hane halkı sayısı ise %0,3 oranıyla tek kişi yaşayanlardır. Alanda baskın hane yapısı çekirdek aile tipindedir (Tablo 4.4).

Katılımcıların gelir durumları asgari ücretten az, asgari ücret ve asgari ücretten fazla olarak gruplandırılmıştır. Kullanıcıların asgari ücretten az alanlar %2,5, asgari ücret alanlar %11,8 ve asgari ücretten fazla alanlar ise %64,5 olarak dağılım göstermektedir. Buna göre gelir durumları orta ve üst düzeydedir (Tablo 4.4).

Katılımcıların konut sahibi olma veya kira ödeme durumuna bakıldığında %53,5'ünün ev sahibi olduğu görülmüştür. Kira fiyatlarına yönelik soru genel olarak kullanıcılar tarafından cevaplanmıştır. Uzmanlardan bu bölgede kiracı olanların sayısı oldukça düşüktür. Kiracılar genel olarak TOKİ konutlarında 5000 TL ve altında kira ödemektedirler. Diğer sitelerde konutların ve iş yerlerinin kiralari alanın gelir seviyesi de göz önüne alındığında 10.000 TL'nin üzerindedir (Tablo 4.4).

Tablo 4.4. Çalışma alanında anket yapılan katılımcıların genel profilleri (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Genel Bilgiler		Kişi sayısı	%
Cinsiyet	Kadın	145	53,5
	Erkek	126	46,5
Yaş Aralığı	18-30	76	28,0
	31-40	99	36,5
	41-50	78	28,7
	50+	18	6,6
Eğitim Durumu	İlkokul	13	4,7
	Ortaokul	14	5,1
	Lise	66	24,0
	Üniversite ve üstü	178	65,6
Çalışma Durumu	Öğrenci	22	8,1
	Ev hanımı	34	12,5
	Emekli	6	2,2
	Çalışıyorum	202	74,5
	Çalışmıyorum	7	2,5
Hanehalkı Sayısı	1	1	0,3
	2	47	17,3
	3	82	30,2

	4	93	34,3
	5 ve üzeri	48	17,7
Gelir Durumu	Asgari ücretten az	7	2,5
	Asgari ücret	32	11,8
	Asgari ücretten fazla	175	64,5
Ev Sahibi ve Kira Durumu	Ev sahibi	145	53,5
	0-3000	47	17,3
	3001-4000	32	11,8
	4001-5000	16	5,9
	5000 üzeri	31	11,4

4.3.1. Sağlıklı çevre ve sürdürülebilirlik

Sağlıklı çevre ve sürdürülebilirlik ilkesi altında katılımcılara 8 soru sorulmuştur. Uzmanların ve kullanıcıların alanda sağlıklı gıda satışı yapan (manav, ev yemekleri yapan dükkânlar ve şarküteri vb.) alanlara yürüyerek ya da toplu taşıma ile ulaşabilme durumları incelendiğinde yerel halkın %83,6'sı uzmanların da %62,5'i evet ve kesinlikle evet cevabı vermişlerdir. Bu durum alanın sağlıklı gıda ürünlerine erişiminin iyi düzeyde olduğunu göstermektedir (Şekil 4.4). Anket sonuçları grafiği Şekil 4.5'te verilmiştir (a).

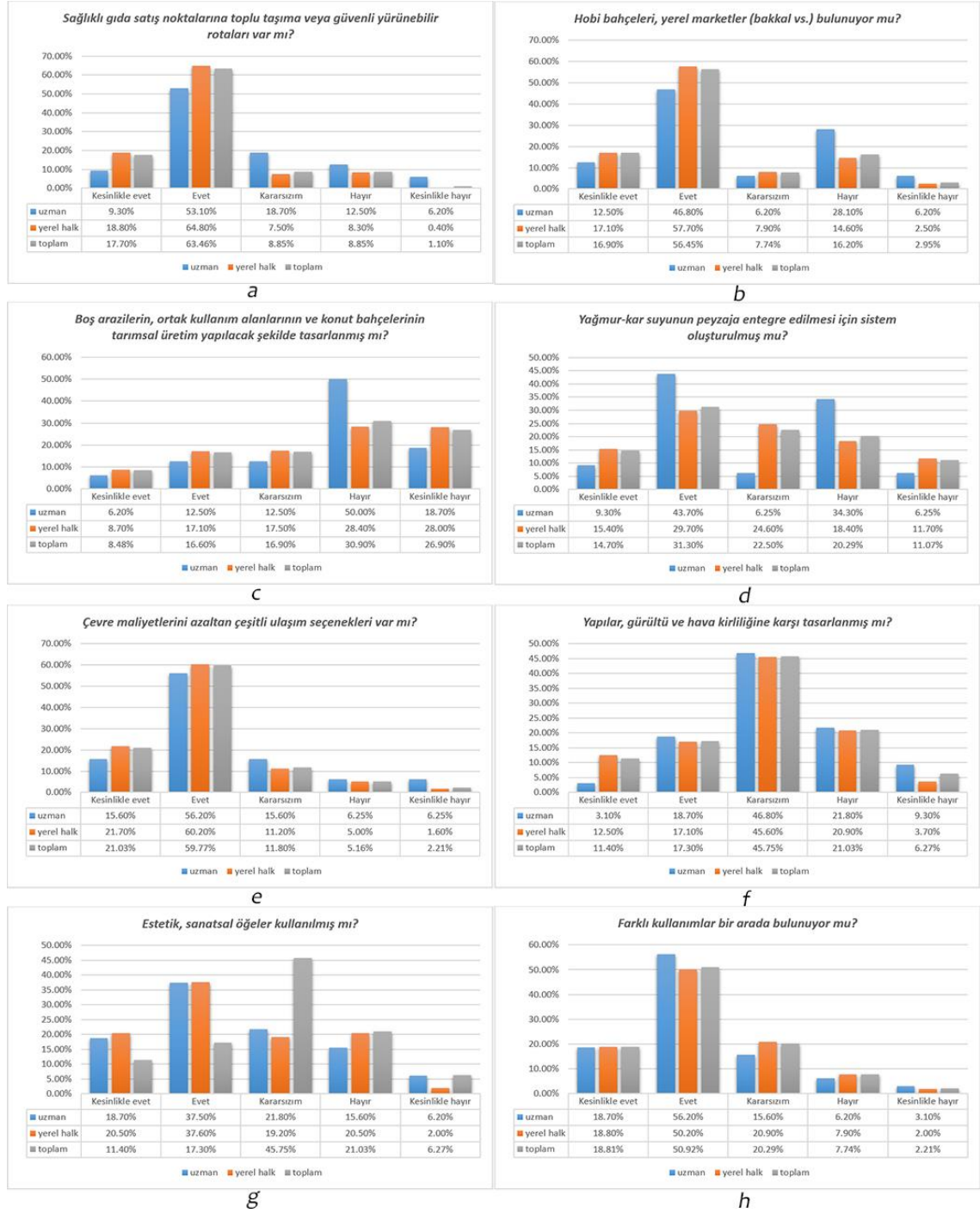
Geleneksel mahallelerde büyük marketler ve toptancılar yerine daha küçük ve yerel marketler bulunmaktadır. Saha analizi aşamasında özellikle alanın güneyinde kalan TOKİ konutlarının bulunduğu bölgede daha fazla kullanıldığı ayrıca yol kenarlarında seyyar kuruyemiş, sebze, meyve, atıştırmalık ürünler ve bazı kahvaltılık ürünlerinin (yumurta, zeytin, salça vs.) satıldığı tespit edilmiştir. Yerel marketlerin varlığına ilişkin soruya uzmanların %59,3'i yerel halkın %74,8'i evet ve kesinlikle evet cevabı vermiştir (Şekil 4.4). Anket sonuçları grafiği Şekil 4.5'te verilmiştir (b).

Şekil 4.4. Yerel ve sağlıklı gıda satışı yapılan noktalar (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Kullanıcı ve uzmanlara yöneltilen *Boş araziler, ortak kullanım alanları ve konut bahçeleri tarımsal üretim yapılacak şekilde tasarlanmış mı?* Sorusuna yerel halkın %56,4'ü, uzmanların da %68,7'si hayır ve kesinlikle hayır cevabını vermişlerdir. Bahçeli müstakil evlere sahip insanların apartmanda yaşayanlara kıyasla daha fazla

sahiplenmesinden kaynaklı yaşadığı yeri güzelleştirme ve küçük üretimler (biber, domates, meyve ağaçları vs.) yapma eğilimi bulunmaktadır (CDC,2013). Alanda kullanıcıları teşvik edecek, tarımsal üretim ve bahçecilik yapılacak şekilde bir düzenleme olmadığı tespit edilmiştir. Anket sonuçları grafiği Şekil 4.5'te verilmiştir (c).

Şekil 4.5. Anket sonuçları grafikleri (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

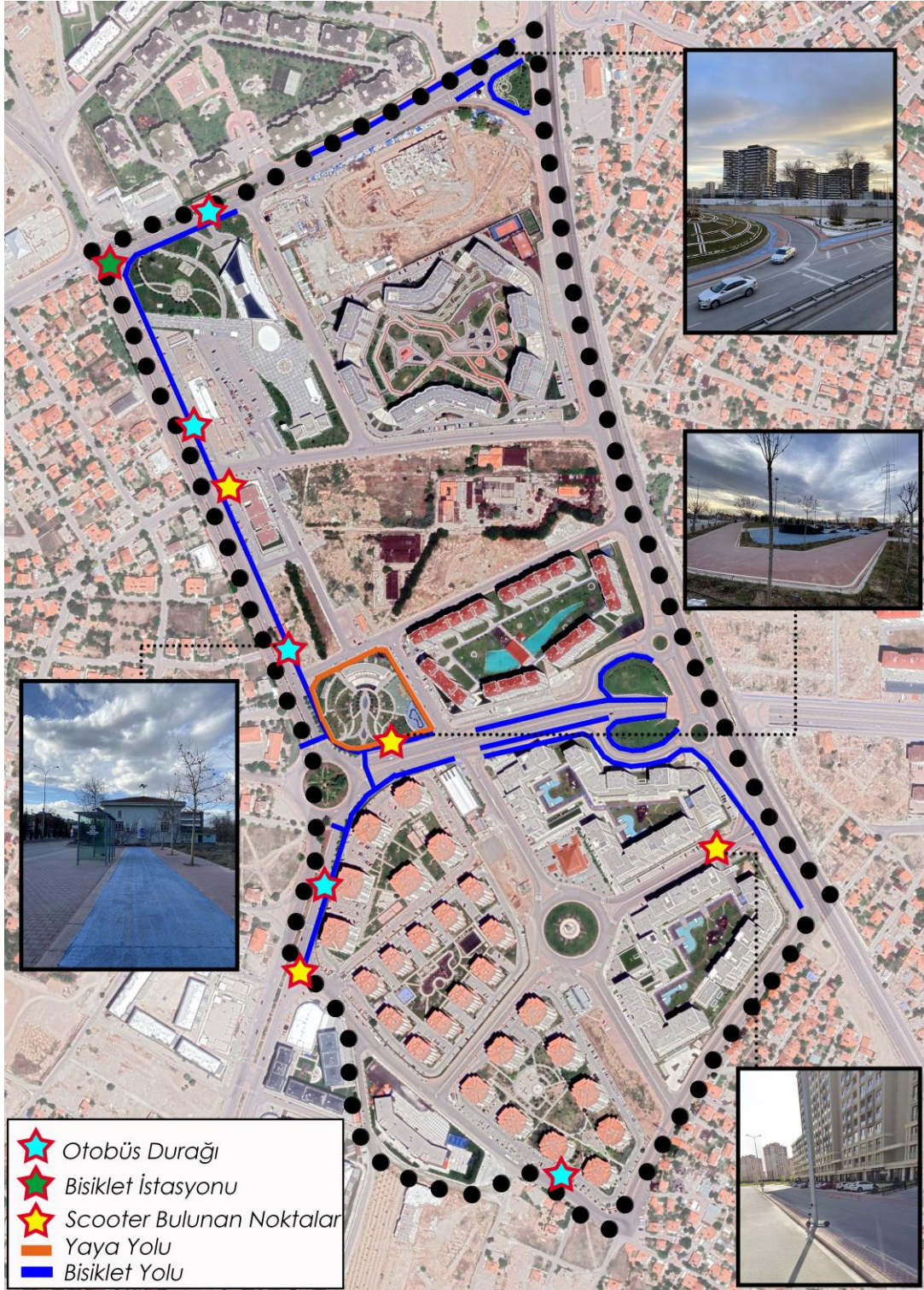
Tablo 4.5. Sağlıklı çevre ve sürdürülebilirlik analizi anket sonuçları tablosu (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Sağlıklı Çevre ve Sürdürülebilirlik	Yöntem Tablosuna Göre Göstergelerin Veri Kaynağı	Sağlıklı Mahalle Tasarımı Göstergelere Göre Ölçüm Yöntemleri	Likert Ölçeği	Anket Sonuçları İçin %	
				Uzman (32 kişi)	Kullanıcı (239 kişi)
<i>Sağlıklı gıda satış noktalarına toplu taşıma veya güvenli yürünebilir rotaları var mı?</i>	Arazi kullanım haritasında ticaret alanları, duraklar belirtilmiştir.	Duraklar ortalama 400m mesafeyle konulmuştur ve satış noktaları ortalama 500m yürüme mesafesindedir.	Kesinlikle evet	9,3	18,8
			Evet	53,1	64,8
			Kararsızım	18,7	7,5
			Hayır	12,5	8,3
			Kesinlikle hayır	6,2	0,4
<i>Alanda yerel marketler (bakkal, market, büfe vs.) bulunuyor mu?</i>	Arazi kullanım haritasında ticaret alanları belirtilmiştir.	Marketler ortalama 500m yürüme mesafesindedir.	Kesinlikle evet	12,5	17,1
			Evet	46,8	57,7
			Kararsızım	6,2	7,9
			Hayır	28,1	14,6
			Kesinlikle hayır	6,2	2,5
<i>Boş araziler, ortak kullanım alanları ve konut bahçeleri tarımsal üretim yapılacak şekilde tasarlanmış mı?</i>	Arazi kullanım haritasında gösterilememiştir.	Binalarda ön bahçe için en az 5m, arka ve yan bahçe için en az 3m mesafe sağlanmıştır fakat üretime elverişli değildir.	Kesinlikle evet	6,2	8,7
			Evet	12,5	17,1
			Kararsızım	12,5	17,5
			Hayır	50,0	28,4
			Kesinlikle hayır	18,7	28,0
<i>Yağmur-kar suyunun peyzaja entegre edilmesi için sistem oluşturulmuş mu?</i>	Anket görüşmeleri ve saha gezisi sırasında gözlemlenmiştir.	Binalarda çatı-oluk sistemi vardır. Altyapı aşamasında su birikintilerini önlemek için drenaj boruları yerleştirilmiştir.	Kesinlikle evet	9,3	15,4
			Evet	43,7	29,7
			Kararsızım	6,25	24,6
			Hayır	34,3	18,4
			Kesinlikle hayır	6,25	11,7
<i>Çevre maliyetlerini azaltan çeşitli ulaşım seçenekleri var mı?</i>	Altyapı haritasında otobüs durakları, yaya yolları ve bisiklet yolları belirtilmiştir.	Alanda otobüs, bisiklet ve elektrikli scooter kullanılmaktadır.	Kesinlikle evet	15,6	21,7
			Evet	56,2	60,2
			Kararsızım	15,6	11,2
			Hayır	6,2	5,0
			Kesinlikle hayır	6,2	1,6
<i>Yapılar, gürültü ve hava kirliliğine karşı tasarlanmış mı?</i>	Anket görüşmeleri ve saha gezisi sırasında gözlemlenmiştir.	Binalarda çift camlı pencereler, toprak zemin ve bir binada yeşil çatı kullanılmıştır.	Kesinlikle evet	3,1	12,5
			Evet	18,7	17,1
			Kararsızım	46,8	45,6
			Hayır	21,8	20,9
			Kesinlikle hayır	9,3	3,7
<i>Estetik, sanatsal öğeler kullanılmış mı?</i>	Altyapı haritasında ağaç, aydınlatma ve çeşme belirtilmiştir.	Alanda farklı noktalarda ağaç, çeşme, havuz, bank, kuş evi ve saksılar bulunmaktadır.	Kesinlikle evet	18,7	20,5
			Evet	37,5	37,6
			Kararsızım	21,8	19,2
			Hayır	15,6	20,5
			Kesinlikle hayır	6,2	2,0

Farklı kullanımlar bir arada bulunuyor mu?	Arazi kullanım haritasında yapılar ticaret, konut, konut-ticaret, eğitim, dini tesis, sağlık tesisi, park ve otopark olarak belirtilmiştir.	Ticaret alanları, parklar, okullar, resmi kurumlar, ibadet alanları ve konutlar bir aradadır.	Kesinlikle evet	18,7	18,8
			Evet	56,2	50,2
			Kararsızım	15,6	20,9
			Hayır	6,2	7,9
			Kesinlikle hayır	3,1	2,0

Binalarda çatı-oluk sistemlerinin varlığı ve yağmur, kar gibi temiz suların çevreyi sulamak için kullanılacak şekilde tasarlanması konusunda bilgi edinmek amacıyla *Yağmur-kar suyunun peyzaja entegre edilmesi için sistem oluşturulmuş mu?* Sorusu sorulmuştur. Yerel halkın tamamının %45,1'i evet ve kesinlikle evet derken %22,5'si ise kararsız olduğunu belirtmiştir. Uzmanların ise %53,1'i evet ve kesinlikle evet cevabı vermişlerdir. Saha analizleri ve anket sonuçlarına göre alanda çatı-oluk sistemlerinin kurulduğu fakat yağmur-kar suyunun peyzaja entegre edildiği bir sistemin olmadığı ya da buna yönelik bir bilgi düzeyinin olmadığı tespit edilmiştir. Anket sonuçları grafiği Şekil 4.5'te verilmiştir (d).

Katılımcılara *Çevre maliyetlerini azaltan çeşitli ulaşım seçeneklerinin varlığı* sorulduğunda uzmanların %71,8'i yerel halkın ise %82'si evet ve kesinlikle evet cevabı vermişlerdir. Yürüme, bisiklet kullanımı, elektrikli araçlar (scooter vs), toplu taşıma ve özel araçlar çevre maliyetini azaltan ulaşım seçenekleri arasındadır. Çevreye en faydalı olanı yürüyüş, bisiklet kullanımı ve elektrikli araçlar olsa da ulaşılabilecek mesafe arttıkça motorlu araçlar kullanılmaktadır. Bu durumlarda da toplu taşıma araçlarının kullanımı ile özel araç kullanımının azaltılması çevre için daha sağlıklıdır. Alanda bazı noktalarda devamlılığı kesintiye uğrasa da bisiklet yollarının, elektrikli scooterların ve otobüs duraklarının bulunduğu tespit edilmiştir. Fakat alanda kaldırımlar haricinde yayaların yürüyüş yapmasını arttıracak yürüyüş yolları bulunmamaktadır (Şekil 4.6). Anket sonuçları grafiği Şekil 4.5'te verilmiştir (e).

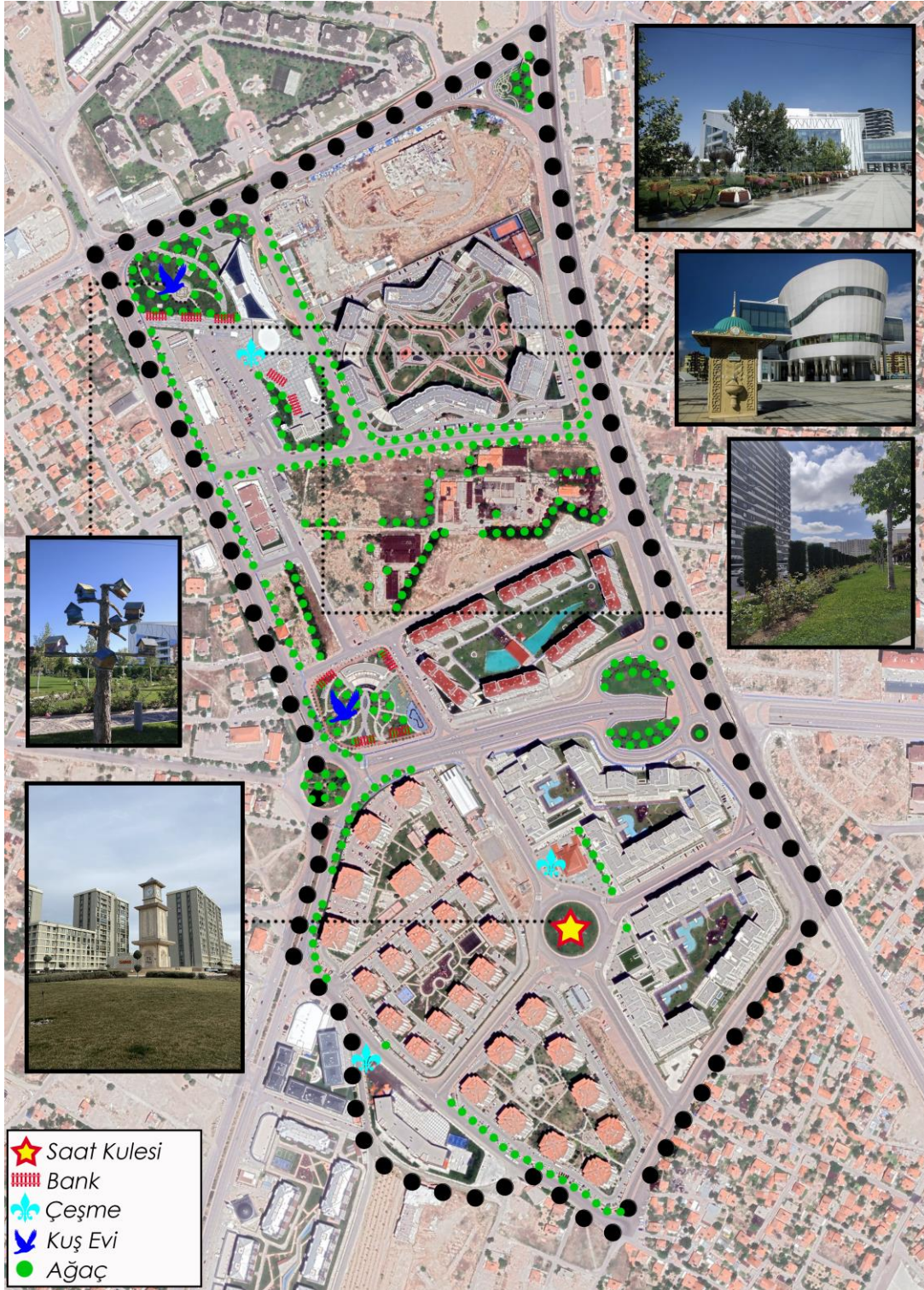

Şekil 4.6. Alanda yer alan ulaşım çeşitleri (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Binalar arasında hava koridorlarının oluşacağı boşluklar oluşturmak, ses yalıtımlı malzemeler kullanmak, emici yüzeyleri arttırmak ve yeşil çatıların varlığı gürültü ve hava kirliliğini minimuma indiren tasarım detaylarıdır (Önder,2010). Katılımcıların bu tasarım kriterlerinin alanda varlığına ilişkin düşüncelerini öğrenmek

amacıyla *yapılar, gürültü ve hava kirliliğine karşı tasarlanmış mı?* Sorusu yöneltilmiştir. Yerel halkın %45,6'sı, uzmanların %46,8'si kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Alanda sadece temaşehir sitesinin yeşil çatı sistemiyle tasarlandığı, binaların hava boşlukları oluşturduğu fakat ses yalıtımı konusunda yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Anket sonuçları grafiği Şekil 4.5'te verilmiştir (f).

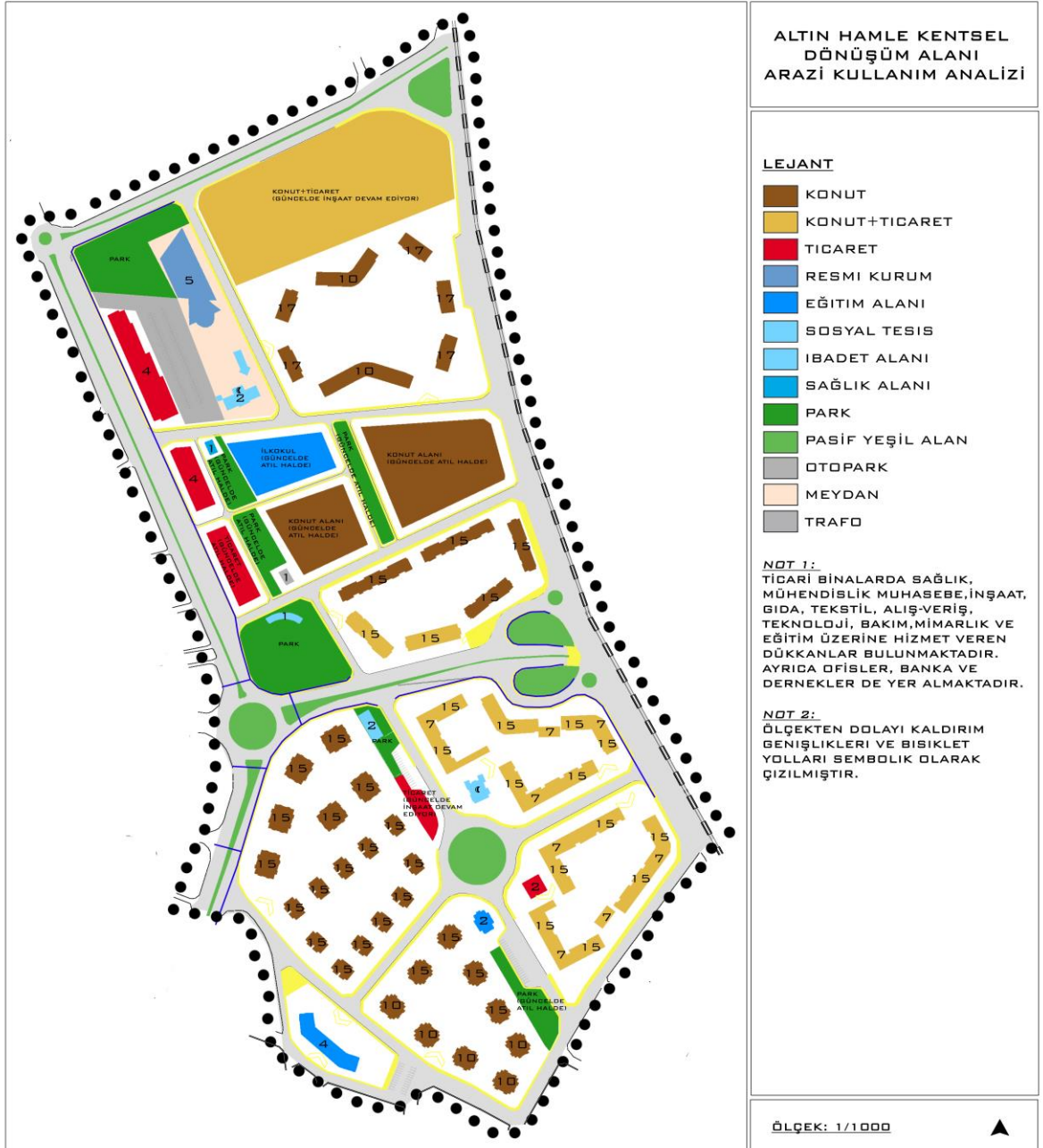
Çeşme, ağaç, bank, kuş evleri ve heykeller alana estetik bir hava katmaktadır. Aynı zamanda kullanıcıların ilgisini çekerek kamusal mekânların kullanımını arttırmaktadır (Özbek,2004). Alanda da bu gibi öğelerin kullanım durum konusunda fikir edinmek için *Estetik, sanatsal öğeler kullanılmış mı?* Sorusu yöneltilmiştir. Yerel halkın %58,1'i uzmanların da %56,2'si soruya evet ve kesinlikle evet cevabı vererek pasif ve aktif alanların görsel açıdan da daha ilgi çekici olduğunu ifade etmişlerdir. Saha analizi ile de alanda tatlı su çeşmeleri, ağaçlandırma, bank ve kuş evleri olduğu tespit edilmiş harita üzerinde işaretlenmiştir (Şekil 4.7). Anket sonuçları grafiği Şekil 4.5'te verilmiştir (g).

Şekil 4.7. Alanda yer alan estetik öğeler (çeşme, çardak, ağaç, bank) (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Karma kullanım alanları hem tasarım açısından hem kullanım açısından hem de güvenlik açısından daha sağlıklı yaşam alanları sunmaktadır. *Farklı kullanımlar bir arada bulunuyor mu?* Sorusu ile alandaki karma kullanım durumu değerlendirilmiştir. Yerel halkın %69'u, uzmanların da %75'i evet ve kesinlikle evet cevabı vererek alanın

karma kullanım sağladığını ifade etmiştir. Saha analizi ve anketler sonucunda alanın, konut alanları, ticaret alanları, sağlık alanları, ibadet alanları, eğitim alanları, sosyal ve kültürel alanlar ile çeşitlendirilmiş karma kullanım alanlarına sahip olduğu tespit edilmiş ve arazi kullanım haritasında gösterilmiştir. Anket sonuçları grafiği Şekil 4.5'te verilmiştir (h).

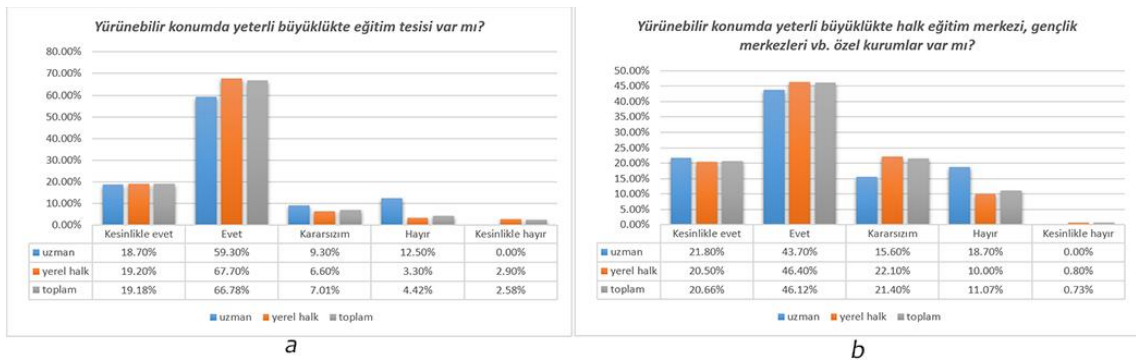
Şekil 4.8. Arazi kullanım haritası (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Altın hamle kentsel dönüşüm alanı arazi kullanım haritasında alanda yer alan konutların kullanım şekilleri ve katsayıları, diğer binaların kat sayıları, atıl durumda bulunan alanların proje kararları, yeşil alanlar, resmi kurumlar, eğitim kurumları, ibadet tesisleri, ticari yapılar, sosyal yapılar, meydan ve otoparklar gösterilmiştir. Ticari olarak

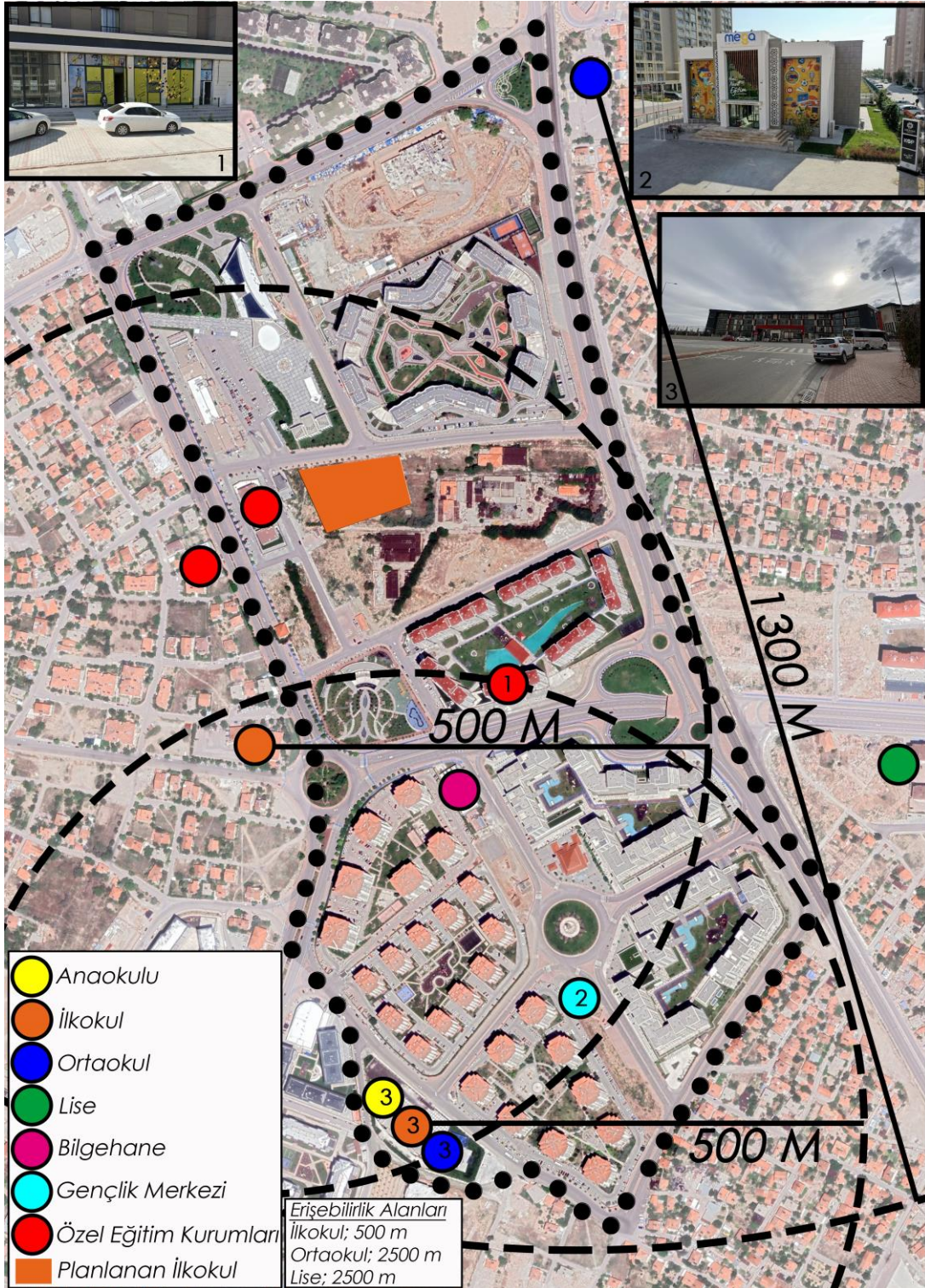
kullanılan yapıların altında tekstil, giyim, sağlık, gıda, alışveriş, hizmet, beyaz eşya ve elektronik satışı yapan mağazalar, özel eğitim kurumu, market, restoran, eczane vb. yerler bulunmaktadır. Ayrıca mühendislik, mimarlık, muhasebe ve inşaat üzerine ofisler de bulunmaktadır. Alanda yer alan ibadet alanları, eğitim alanları, sağlık alanları, yeşil alanlar ve sosyal ve kültürel alanların erişebilirlik alanlarına bakıldığında da alanda erişebilirlik açısından bir problem gözlemlenmemiştir.

4.3.2. Eğitim

Eğitim ilkesi altında katılımcılara 2 soru sorulmuştur. *Yürünebilir konumda yeterli büyüklükte eğitim öğretim tesisleri var mı?* Sorusuna yerel halkın %87'si, uzmanların %78,1'i evet ve kesinlikle evet cevabı vermiştir. Alanda ve alana çok yakın konumlarda anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca henüz yapılaşmamış bir ilkokul alanı planlanmıştır (Şekil 4.10). Alanda bulunan anaokulu, ortaokul ve lise büyüklükleri standartları karşılamamaktadır fakat alanın yakın çevresinde 500 metrelik yürüme mesafesinde anaokulu, ortaokul ve lise bulunmaktadır. Anket görüşmeleri esnasında katılımcılara bu donatı alanlarının büyüklükleri ve erişebilirlikleri konusunda memnuniyet ve kullanım durumu sorulmuş, erişilebilir ve yeterli olduğu cevabı alınmıştır. Anket sonuçları grafiği Şekil 4.9'da verilmiştir (a).

Şekil 4.9. Anket sonuçları grafikleri (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Şekil 4.10. Eğitim tesisleri ve erişebilirlikleri (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Kullanıcıların kişisel gelişiminin ve sosyal katılımın artırılması için gençlik merkezleri ve halk eğitim merkezleri büyük önem taşımaktadır. *Yürünebilir konumda yeterli büyüklükte halk eğitim merkezi, gençlik merkezleri vb. özel kurumlar var mı?* Sorusuna yerel halkın %66,9'u, uzmanların %65,6'sı evet ve kesinlikle evet cevabı

vermişlerdir. Saha analizi sırasında da alanda özel ve kamusal olarak gençlik merkezi, özel eğitim kurumları (ehliyet, yabancı dil vs.) olduğu fakat yetişkinlerin de kullanabileceği eğitim merkezleri olmadığı tespit edilmiştir (Şekil 4.10). Anket sonuçları grafiği Şekil 4.9'da verilmiştir (b).

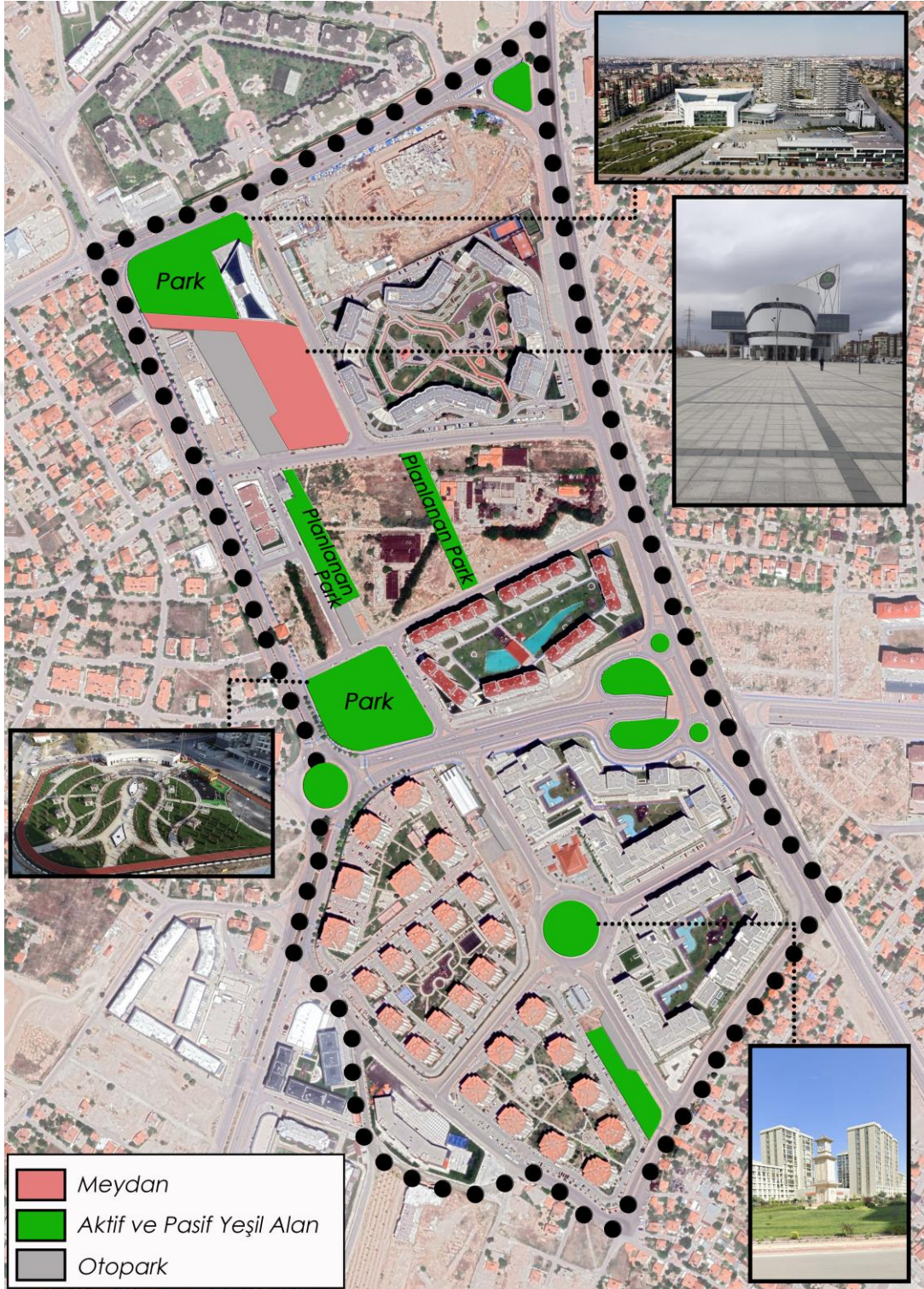
Tablo 4.6. Eğitim analizi anket sonuçları tablosu (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Eğitim	Yöntem Tablosuna Göre Göstergelerin Veri Kaynağı	Sağlıklı Mahalle Tasarımı Göstergeler Kontrol Listesine Göre Ölçüm Yöntemleri	Likert Ölçeği	Anket Sonuçları İçin %	
				Uzman (32 kişi)	Kullanıcı (239 kişi)
<i>Yürünebilir konumda yeterli büyüklükte eğitim öğretim tesisleri var mı?</i>	Arazi kullanım haritasında eğitim alanları belirtilmiştir.	<i>Kişi başı 1,03 m² büyüklükte ve 500m yürüme mesafesinde eğitim alanları bulunmaktadır. Mevcut durum yönetmelikteki standartlara göre 0,97 m² yetersizdir.</i>	Kesinlikle evet	18,7	19,2
			Evet	59,3	67,7
			Kararsızım	9,3	6,6
			Hayır	12,5	3,3
			Kesinlikle hayır	0	2,9
<i>Yürünebilir konumda yeterli büyüklükte halk eğitim merkezi, gençlik merkezleri vb. özel kurumlar var mı?</i>	Arazi kullanım haritasında sosyal ve kültürel tesis alanı belirtilmiştir.	<i>Kişi başı 0,5 m² büyüklükte ve 2500m yürüme mesafesindedir. Mevcut durum yönetmelikteki standartlara göre 0,25 m² yetersizdir.</i>	Kesinlikle evet	21,8	20,5
			Evet	43,7	46,4
			Kararsızım	15,6	22,1
			Hayır	18,7	10,0
			Kesinlikle hayır	0	0,8

4.3.3. Güvenlik

Güvenlik ilkesi altında katılımcılara 5 soru sorulmuştur. AFAD acil durumlarda geçici barınma alanlarının oluşturulması için gerekli olan süre içerisinde konut alanlarına yakın ama dış etkenlerden etkilenmeyen, engebeli olmayan, ulaşılabilir, temel ihtiyaçları karşılayacak alanlara yakın ve kamuya ait alanların toplanma alanları olarak seçilebileceğini belirtmiştir. Bu doğrultuda ortak kamusal alanlar özellikle meydanlar, parklar, otoparklar gibi büyük alanlar doğal afet ve benzeri tehlikeli durumlarda korunaklı ve güvenli toplanma alanları olarak kullanılabilir. Bu sebeple katılımcılara *Doğal afet veya başka bir tehlike durumunda tahliye yolları ve güvenli toplanma alanları mevcut mu?* Sorusu sorulmuştur. Bu soruya yerel halkın %33,8'i kararsız cevabı verirken %43,5'i evet ve kesinlikle evet cevabı; uzmanların ise %34,3'ü kararsızım cevabı vermiştir. Saha analizi ve anket görüşmeleri sonucu alanda meydan, park ve otopark olduğu fakat bir afet durumunda kullanıcıların kullanabileceği

seçeneklerin bulunmadığı tespit edilmiştir (Şekil 4.11). Anket sonuçları grafiğı Şekil 4.13'te verilmiştir (a).

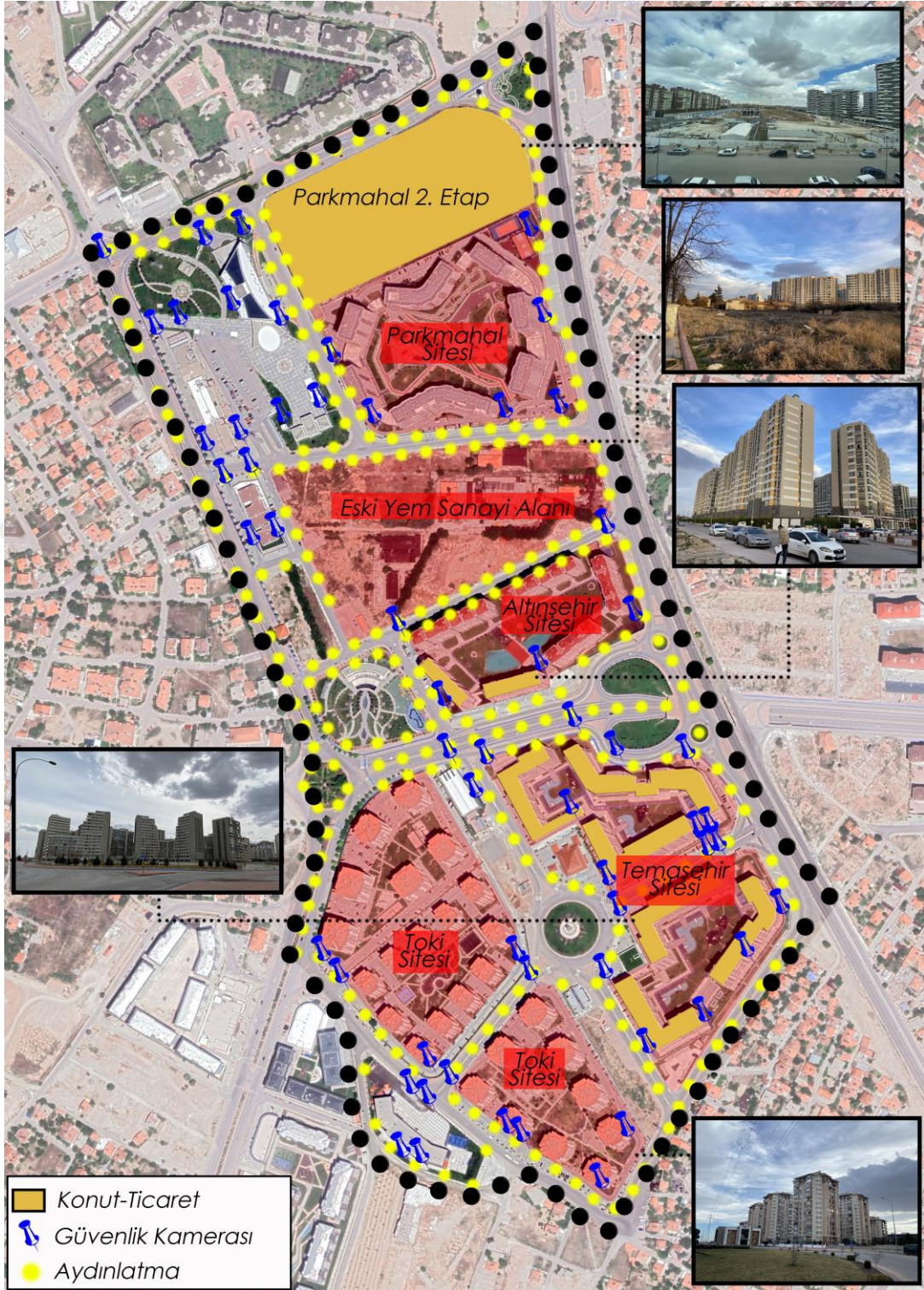

Şekil 4.11. Kamusal toplanma alanları (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Yaşam alanlarında kamera, güvenlik kulübeleri, ışıklandırma gibi etkenler kullanıcılara kendini daha güvende hissettirir ve suç işleyecek olanlar için caydırıcı birer engeldir (Nsw,2009; ULI,2015). Bu sebeple alanda mahallede yaşanacak herhangi bir olayın tespiti ve kullanıcıların günün her saatinde mahalleyi aktif kullanması açısından katılımcılara *Mahallede güvenlik kameraları var mı?* Sorusu yöneltilmiştir. Yerel halkın %74,4'ü toplam olarak evet ve kesinlikle evet; uzmanların %53,1'i evet ve kesinlikle evet %28,1'i kararsızım cevabı vermiş ve mahallede yeterli sayıda kamera olduğunu ifade etmiştir. Saha analizi ile de durum tespiti yapılmıştır (Şekil 4.12). Anket sonuçları grafiği Şekil 4.13'te verilmiştir (b).

Alanda kameraların varlığı kadar aydınlatmaların varlığı da suçları önleyici ve kullanıcı kullanımını arttıran bir etkidir (Nsw,2009; ULI,2015). Güvenlik haricinde görsel ve estetik açıdan da katkı sağlamaktadır. *Kamusal alanlar ve yollar aydınlatılmış mı?* Sorusu ile çalışma alanının aydınlatma konusundaki yeterliliği tespit edilmek istenmiştir. yerel halk %87,8 oranıyla evet ve kesinlikle evet, uzmanların ise %96,8'i evet ve kesinlikle evet cevabı vererek katılımcıların aydınlatma konusunda hiçbir sorun yaşamadığı tespit edilmiştir (Şekil 4.12). Anket sonuçları grafiği Şekil 4.13'te verilmiştir (c).

Karma kullanım alanları, güvenlik tedbirleri, aydınlatmalar, bitişik nizamdaki konut alanları, sokak tasarımları ve yoğunluk gibi etmenler sokakların güvenliğini ve kullanımını arttırmaktadır. Katılımcılara *Sokakları güvenli ve davetkâr buluyor musunuz?* Sorusu yöneltilmiştir. Yerel halkın %51,4'ü soruya evet ve kesinlikle evet cevabı verirken %22,5'i kararsız olduğunu, uzmanların %68,7'si evet ve kesinlikle evet derken %28'i kararsız olduğunu belirtmiştir. Anket görüşmelerine dayalı olarak alanda yer alan sokakların tasarım açısından yeterli olduğu görülmüştür. Fakat alanda henüz proje uygulaması yapılmamış boş alanların varlığı, güvenli büyük sitelerin bulunması ve Tema şehir sitesinin henüz tamamının dolmaması nedeniyle sokakların boş olması ve başıboş köpeklerin fazlalığı gibi bazı kullanıcılarda tedirginlik oluşturan durumların olduğu tespit edilmiştir (Şekil 4.12). Anket sonuçları grafiği Şekil 4.13'te verilmiştir (d).

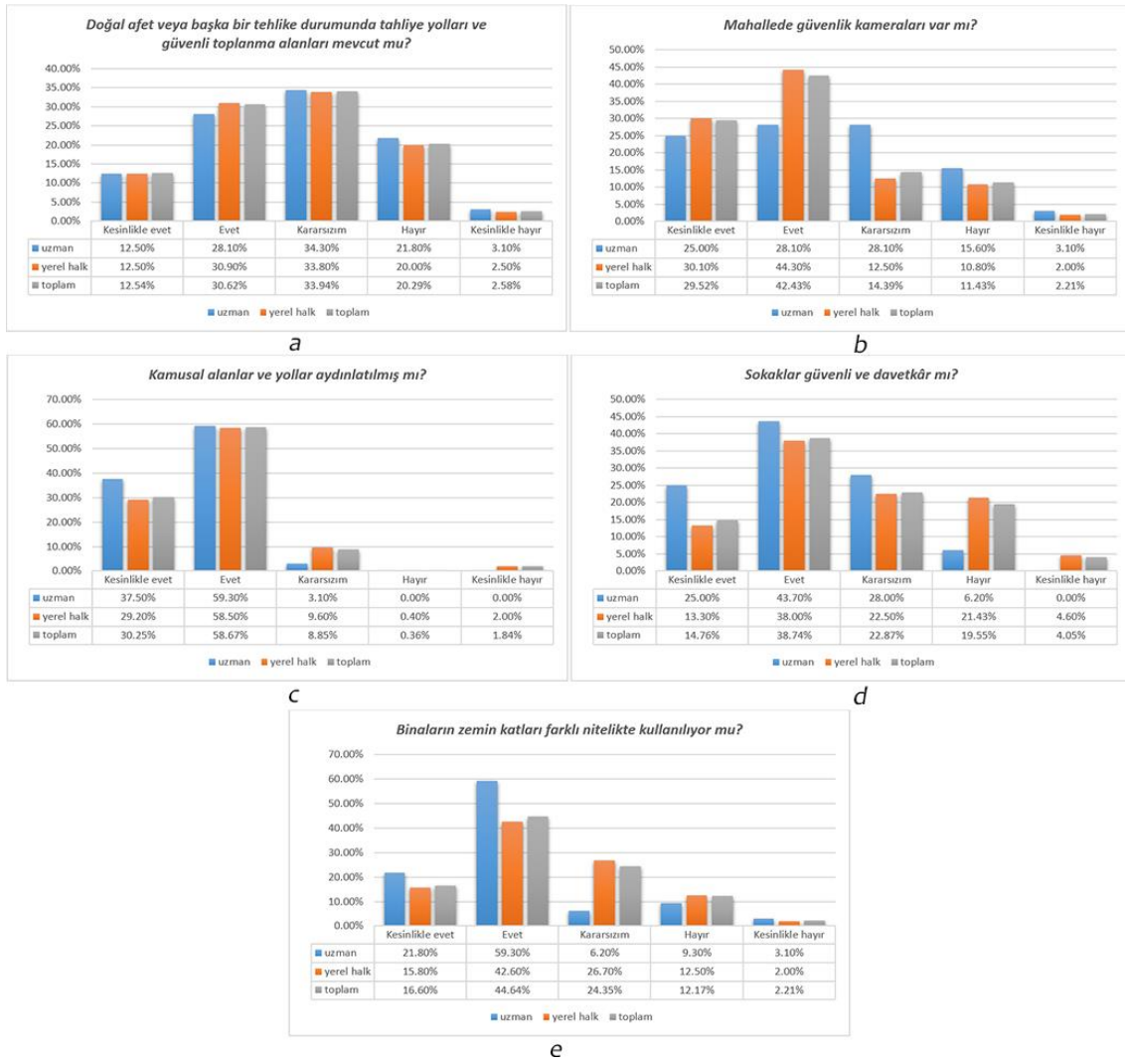
Şekil 4.12. Alanda yer alan aydınlatma, kamera ve siteler (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Binalar konut, konut-ticaret ve konut-hizmet olarak kullanılabilir. Binaların zemin katlarının farklı niteliklerde kullanılması mahalledeki hareketliliği ve insan ilişkilerini arttırmakta aynı zamanda ulaşılabilir hizmet alanları oluşmasını sağlamaktadır (Nsw,2009; ULI,2015). Çalışma alanında bu açıdan tasarım çeşitliliğinin

varlığını sorgulamak amacıyla katılımcılara *Binaların zemin katları farklı nitelikte kullanılıyor mu?* Sorusu yöneltilmiştir. Yerel halk %58,5'i, uzmanlar %81,2'i evet ve kesinlikle evet cevabı vermiştir. Saha analizi sırasında Parkmahal sitesinin 2. Etapı olarak devam eden inşaat alanının konut-ticaret olarak planlandığı ayrıca Temaşehir ve Altınşehir sitelerinin konut altı ticaret olarak faaliyet gösterdiği tespit edilmiştir (Şekil 4.12). Anket sonuçları grafiği Şekil 4.13'te verilmiştir (e).

Tablo 4.7. Güvenlik analizi anket sonuçları tablosu (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Güvenlik	Yöntem Tablosuna Göre Göstergelerin Veri Kaynağı	Sağlıklı Mahalle Tasarımı Göstergelerine Göre Ölçüm Yöntemleri	Likert Ölçeği	Anket Sonuçları İçin %	
				Uzman (32 kişi)	Kullanıcı (239 kişi)
<i>Doğal afet veya başka bir tehlike durumunda tahliye yolları ve güvenli toplanma alanları mevcut mu?</i>	Arazi kullanım haritasında meydan, otopark ve parklar belirtilmiştir.	Mahalle meydanı olarak belediye binası önü ve saat kulesi, park olarak ise belediye binası yanında bulunan park ve yenice parkı bulunmaktadır.	Kesinlikle evet	12,5	12,5
			Evet	28,1	30,9
			Kararsızım	34,3	33,8
			Hayır	21,8	20,0
			Kesinlikle hayır	3,1	2,5
<i>Mahallede güvenlik kameraları var mı?</i>	Altyapı haritasında güvenlik kameraları belirtilmiştir.	Site girişlerinde ve köşelerinde, ticari dükkan önlerinde ve kavşakta güvenlik kamerası bulunmaktadır.	Kesinlikle evet	25	30,1
			Evet	28,1	44,3
			Kararsızım	28,1	12,5
			Hayır	15,6	10,8
			Kesinlikle hayır	3,1	2,0
<i>Kamusal alanlar ve yollar aydınlatılmış mı?</i>	Altyapı haritasında aydınlatmalar belirtilmiştir.	Sokak lambaları, spot ışıkları, yeşil alan aydınlatma sistemleri alana yerleştirilmiştir.	Kesinlikle evet	37,5	29,2
			Evet	59,3	58,5
			Kararsızım	3,1	9,6
			Hayır	0	0,4
			Kesinlikle hayır	0	2,0
<i>Sokakları güvenli ve davetkâr buluyor musunuz?</i>	Anket görüşmeleri ve saha gezisi sırasında gözlemlenmiştir.	Anket görüşmeleriyle kullanıcılara sorulmuştur.	Kesinlikle evet	25	13,3
			Evet	43,7	38,0
			Kararsızım	28	22,5
			Hayır	6,2	21,3
			Kesinlikle hayır	0	4,6
<i>Binaların zemin katları farklı nitelikte kullanılıyor mu?</i>	Arazi kullanım haritasında konut, konut+ticaret, ticaret, eğitim, sağlık, ibadet, sosyal ve kültürel yapılar belirtilmiştir.	Alanda bina zemin katları eğitim, kültürel, sosyal, resmi, ticaret, depo olarak kullanılmaktadır.	Kesinlikle evet	21,8	15,8
			Evet	59,3	42,6
			Kararsızım	6,2	26,7
			Hayır	9,3	12,5
			Kesinlikle hayır	3,1	2,0

Şekil 4.13. Anket sonuçları grafikleri (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

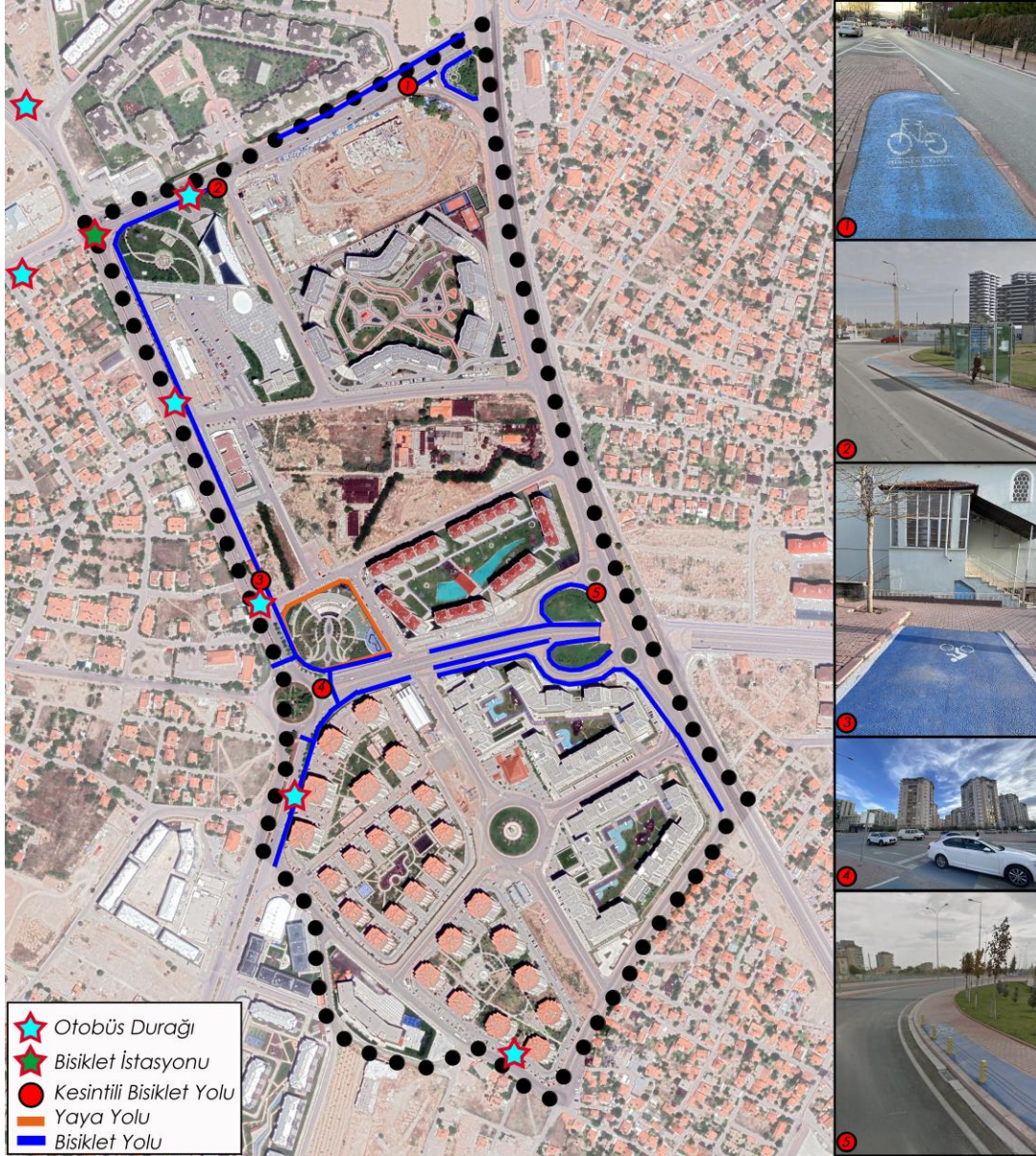
4.3.4. Ulaşım ve erişebilirlik

Ulaşım ve erişebilirlik ilkesi altında katılımcılara 9 soru sorulmuştur.

Katılımcılara *Yürüyüş için çeşitli rota seçenekleri var mı?* Sorusu yöneltilmiştir. Yerel halkın %59,3'ü, uzmanların %74,8'i evet ve kesinlikle evet cevabı vermiştir. Alan içerisindeki hizmet alanlarına yürüyerek ulaşıldığı fakat çevredeki hizmetlere ulaşım için otobüs ve özel araç kullanıldığı ayrıca kaldırım haricinde yürüyüş yolu olmadığı tespit edilmiştir (Şekil 4.15). Anket sonuçları grafiği Şekil 4.16'da verilmiştir (a).

Sağlıklı çevre ve fiziksel aktivite için bisiklet kullanımına olanak sağlayan güvenli bisiklet yolları ve kullanımı hakkında bilgi edinmek amacıyla katılımcılara *Trafikten korunan bisiklet yolları mevcut mu?* Sorusu yöneltilmiştir. Uzmanların %84,3'ü yerel halkın %86,1'i evet ve kesinlikle evet cevabı vermiştir. Saha analizi ile alanda kesintiye uğrayan kısımlar olsa da ana caddeler üzerinde 2 m genişliğinde

bisiklet yolları olduğu ve kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca alan içerisinde bir adet bisiklet tamir istasyonu bulunmaktadır fakat bisiklet yolları trafikten korunaklı değildir (Şekil 4.14). Anket sonuçları grafiği Şekil 4.16'da verilmiştir (b).

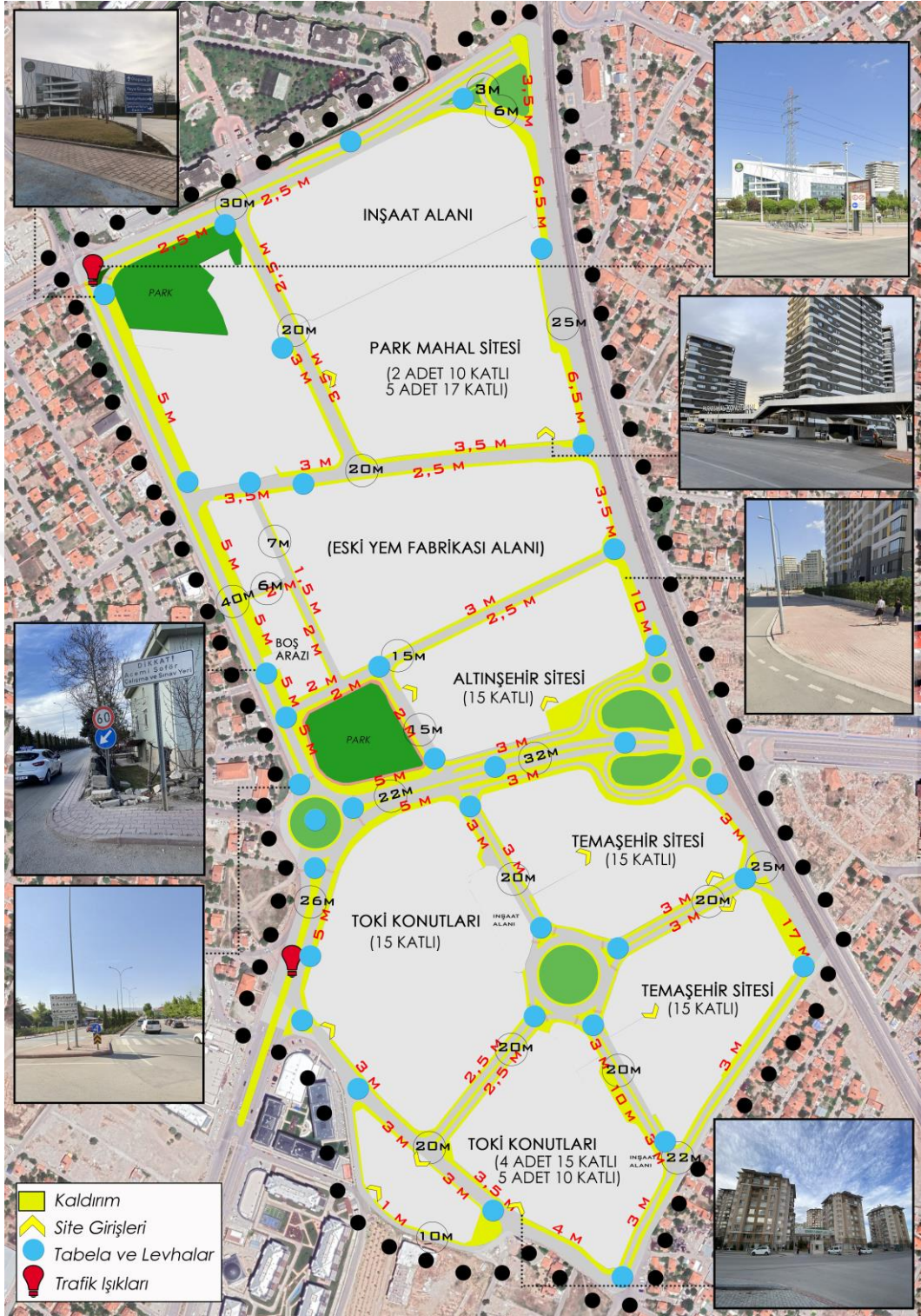

Yayaların ve sürücülerin, bireysel ve karşılıklı olarak en az zarara uğrayacağı doğru rotaların varlığı ve yönlendirme levhalarının etkisini belirlemek amacıyla katılımcılara *İyi tanımlanmış rotalar ve yönlendirme levhaları bulunuyor mu?* Sorusu yöneltilmiştir. Yerel halk %87,4, uzmanlar %81,2 oranında evet ve kesinlikle evet cevabı vermiştir. Saha analizi sırasında da alanda yeterli levha bulunduğu ve yolların sürücülerini yönlendirecek şekilde tasarlandığı tespit edilmiştir. Ayrıca alan içerisinde

sürücü kursuna ait direksiyon eğitim alanı da bulunmaktadır (Şekil 4.15). Anket sonuçları grafiği Şekil 4.16'da verilmiştir (c).

Alanın yoğunluğuna ve yolların kullanım derecelerine göre 400-600 metre aralıklarla durakların bulunması kullanıcılar açısından toplu taşıma kullanımını arttırmakta ve özel araç kullanımının azaltılmasına yardımcı olmaktadır (TSE). Mekânsal analizlerde durak yerleri işaretlenmiştir. Alanda 5 adet durak olduğu ve duraklardan belirli aralıklarla çeşitli güzergâhları kullanan otobüslerin geçtiği ayrıca ATUS uygulamasından aktif olarak toplu taşıma araçlarının takip edilebildiği tespit edilmiştir. Katılımcıların duraklara erişebilirlikleri ve kullanımlarını tespit etmek için *Yürüme mesafesinde toplu taşıma durakları var mı?* Sorusu yöneltilmiştir. Yerel halkın %85,7'si, uzmanların %90,6'sı evet ve kesinlikle evet cevabı vermiştir (Şekil 4.14). Anket sonuçları grafiği Şekil 4.16'da verilmiştir (d).

Özellikle sağlıklı mahalle tasarımı açısından herkes için kullanılabilir ortamlar oluşturulması büyük önem taşımaktadır. Engelli sandalyesi kullananların rahat hareket etmesi için 90*90 genişliklerinde alan kullanması gerekmektedir (TSE). Saha araştırmasında bazı kaldırımların özellikle köşe kısımları engeli bulunanların kullanımını kolaylaştırabilecek şekilde eğimli olduğu gözlemlenmiştir. Site girişleri araç ve engeli bulunanların kullandığı araçların girebileceği düzlüğe sahiptir. Bu sebeple alanda rampalar ve eğimli kaldırımlar hakkında bilgi edinmek için katılımcılara *Engelli, yaşlı, hasta vb. kişilere yönelik rampalar mevcut mu?* Sorusu yöneltilmiştir. Uzmanların %50'si evet ve kesinlikle evet %34,3'ü kararsız cevabı verirken yerel halkın %54,3'ü evet ve kesinlikle evet %28,8'i kararsız olduğunu ifade etmiştir (Şekil 4.15). Anket sonuçları grafiği Şekil 4.16'da verilmiştir (e).

Şekil 4.15. Alanda bulunan kaldırımlar, tabelalar, levhalar, trafik ışıkları ve site girişleri (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

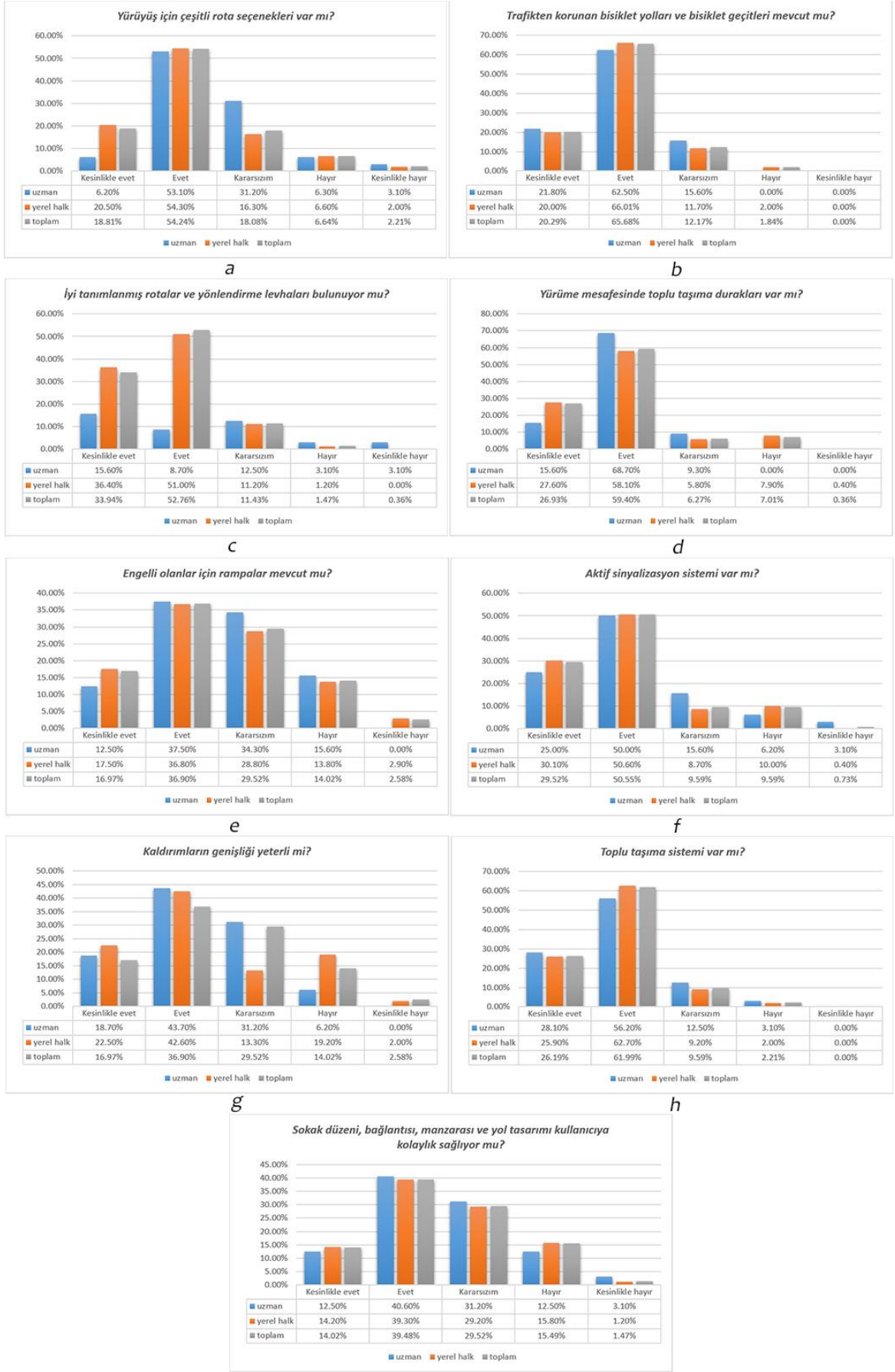
Alanda 2 farklı noktada sinyalizasyon sistemi bulunduğu tespit edilmiştir. Sistemin olmadığı yerlerde tehlikeli durumlar oluşabilmektedir. *Aktif sinyalizasyon sistemi var mı?* Sorusu ile alanda araçların hızlarını sınırlandıracak ve yayaların daha rahat erişim sağlamasına olacak verecek sinyalizasyon sisteminin varlığı tespit edilmek

istenmiştir. Yerel halkın %80,7'si uzmanların %75'i aktif sinyalizasyon sisteminin varlığına evet ve kesinlikle evet cevabı vermiştir (Şekil 4.15). Anket sonuçları grafiği Şekil 4.16'da verilmiştir (f).

Kaldırım genişlikleri en uygun kullanım için minimum 150 cm olmalıdır (Yazıcıoğlu Halu, 2010). Genel olarak alanda yapılan analizlere göre iki noktada aktif inşaat faaliyetleri sebebiyle kaldırımlar kesintiye uğramıştır fakat alanının tamamında minimum 1,5 m genişliğinde kaldırımların var olduğu tespit edilmiştir. Alanda yürüyüş amacıyla da kullanılan kaldırımların genişlikleri ve kullanıcıların memnuniyet durumu ölçülmek istenmiştir. *Kaldırımların genişliği yeterli mi?* Sorusuna yerel halkın %65,2'si uzmanların %62,5'i evet ve kesinlikle evet cevabı vermiştir (Şekil 4.15). Anket sonuçları grafiği Şekil 4.16'da verilmiştir (g).

Alanda 400-600 metre mesafelerle durakların bulunmasının yanı sıra toplu taşıma araçlarının alan dışındaki önemli noktalarla erişimi arttırmak amacıyla gün içerisinde belirli aralıklarla düzenli olarak hizmet vermesi gerekmektedir. Alanda 5 adet durak olduğu ve duraklardan belirli aralıklarla çeşitli güzergâhları kullanan otobüslerin geçtiği ayrıca ATUS uygulamasından aktif olarak toplu taşıma araçlarının takip edilebildiği tespit edilmiştir. Bu sebeple katılımcılara *Toplu taşıma sistemi var mı?* Sorusu sorulmuştur. Uzmanların %84,3'ü, yerel halkın %88,7'si evet ve kesinlikle evet cevabı vermiştir (Şekil 4.14). Anket sonuçları grafiği Şekil 4.16'da verilmiştir (h).

Katılımcıların mahalle kullanımı yürüyüşe teşvik edecek tasarıma sahip yolların varlığını öğrenmek amacıyla *Sokak bağlantıları, sokak manzarası ve yol tasarımı kullanıcıya kolaylık sağlıyor mu?* Sorulmuştur. Yerel halkın % 39,3'ü evet %29,2'si kararsızım, uzmanların %40,6'sı evet %31,2'si kararsızım cevabını vermiştir. Anket görüşmelerine göre sitelerin büyük alanlar kaplaması ve ortalama 15 katlı olmasından kaynaklı manzarayı kapatması, sokak bağlantılarını azaltması sebebiyle olumsuz bir bakış açısı oluşturmuştur. Ayrıca Konya Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliğine göre yol genişlikleri incelendiğinde yol genişlikleri standartlara uygundur. Anket sonuçları grafiği Şekil 4.16'da verilmiştir (i).

Şekil 4.16. Anket sonuçları grafikleri (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Tablo 4.8. Ulaşım ve erişebilirlik analizi anket sonuçları tablosu (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

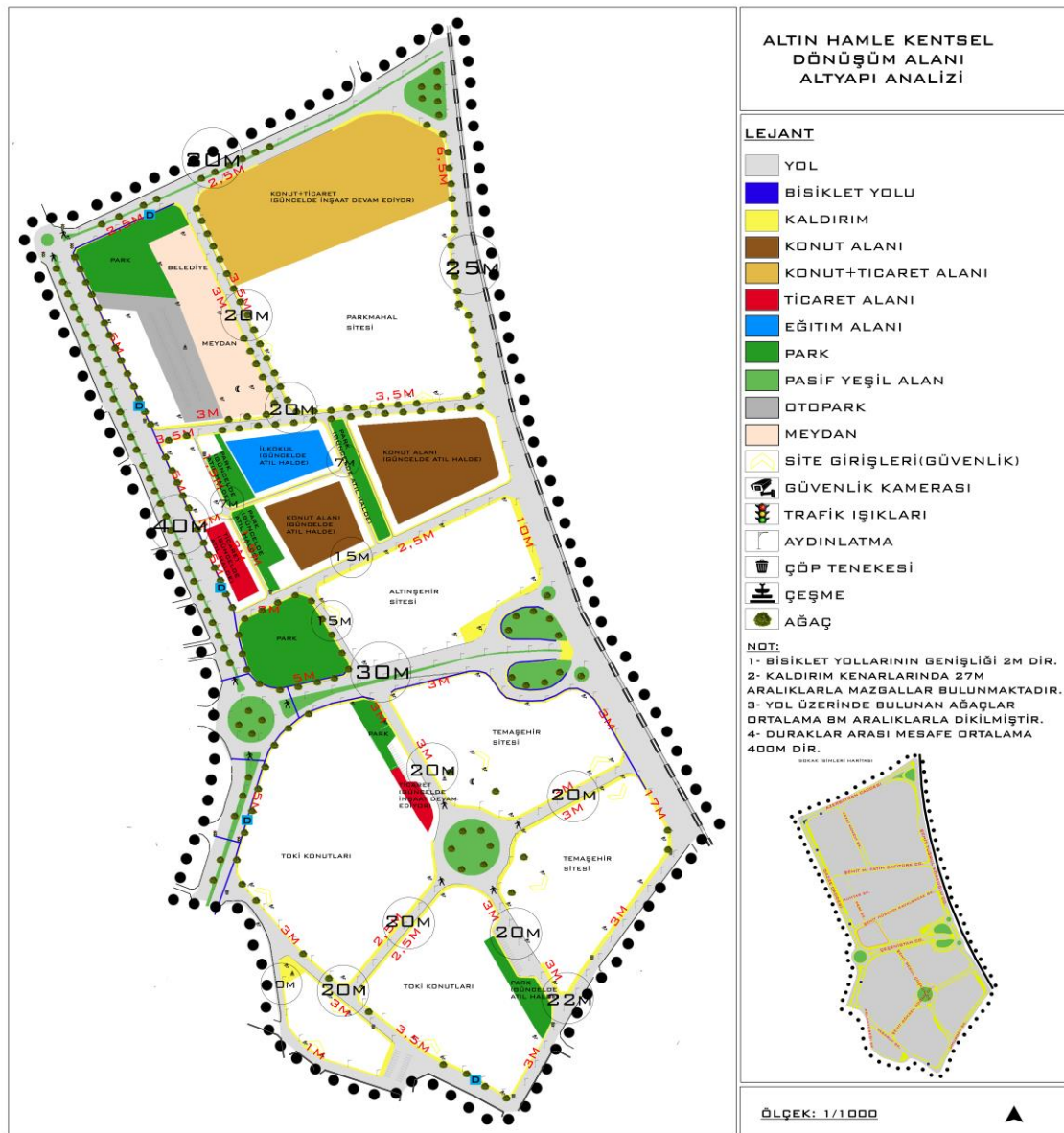
Ulaşım ve Erişebilirlik	Yöntem Tablosuna Göre Göstergelerin Veri Kaynağı	Sağlıklı Mahalle Tasarımı Gösterge Kontrol Listesine Göre Ölçüm Yöntemleri	Likert Ölçeği	Anket Sonuçları İçin %	
				Uzman (32 kişi)	Kullanıcı (239 kişi)
<i>Yürüyüş için çeşitli rota seçenekleri var mı?</i>	Altyapı haritasında kaldırımlar ve parklar belirtilmiştir.	Yürüyüş için kaldırımlar vardır. Yenice parkı içerisinde yaya yolu bulunmaktadır.	Kesinlikle evet	6,2	20,5
			Evet	53,1	54,3
			Kararsızım	31,2	16,3
			Hayır	6,2	6,6
			Kesinlikle hayır	3,1	2,0
<i>Trafikten korunan bisiklet yolları mevcut mu?</i>	Altyapı haritasında bisiklet yolları belirtilmiştir.	Kaldırma bağlı bisiklet yolları oluşturulmuştur.	Kesinlikle evet	21,8	20,0
			Evet	62,5	66,1
			Kararsızım	15,6	11,7
			Hayır	0	2,0
			Kesinlikle hayır	0	0
<i>İyi tanımlanmış rotalar ve yönlendirme levhaları bulunuyor mu?</i>	Altyapı haritasında kaldırımlar belirtilmiştir.	Alanda farklı noktalarda yönlendirme levhaları, yol şeritleri ve devamlı kaldırımlar yerleştirilmiştir.	Kesinlikle evet	15,6	36,4
			Evet	8,7	51,0
			Kararsızım	12,5	11,2
			Hayır	3,1	1,2
			Kesinlikle hayır	3,1	0
<i>Yürüme mesafesinde toplu taşıma durakları var mı?</i>	Altyapı haritasında duraklar belirtilmiştir.	Duraklar ortalama 400m mesafeyle konulmuştur.	Kesinlikle evet	15,6	27,6
			Evet	68,7	58,1
			Kararsızım	9,3	5,8
			Hayır	0	7,9
			Kesinlikle hayır	0	0,4
<i>Engelli olanlar için rampalar mevcut mu?</i>	Anket görüşmeleri ve saha gezisi sırasında gözlemlenmiştir.	Engellilere özel olarak alanlar oluşturulmamış köşe başı kaldırımlar eğimli tasarlanmıştır. Ada girişleri düz zemindir.	Kesinlikle evet	12,5	17,5
			Evet	37,5	36,8
			Kararsızım	34,3	28,8
			Hayır	15,6	13,8
			Kesinlikle hayır	0	2,9
<i>Aktif sinyalizasyon sistemi var mı?</i>	Altyapı haritasında trafik lambaları belirtilmiştir.	İki noktaya trafik ışıkları yerleştirilmiştir.	Kesinlikle evet	25	30,1
			Evet	50	50,6
			Kararsızım	15,6	8,7
			Hayır	6,2	10,0
			Kesinlikle hayır	3,1	0,4
<i>Kaldırımların genişliği yeterli mi?</i>	Altyapı haritasında kaldırımlar ve kaldırım genişlikleri belirtilmiştir.	En az 150 cm genişliğinde olacak şekilde kaldırımlar döşenmiştir.	Kesinlikle evet	18,7	22,5
			Evet	43,7	42,6
			Kararsızım	31,2	13,3
			Hayır	6,2	19,2

			Kesinlikle hayır	0	2,0
Toplu taşıma sistemi var mı?	Altyapı haritasında duraklar belirtilmiştir.	Duraklar ortalama 400m mesafeyle konulmuştur. Konya Atus uygulamasında takip edilecek şekilde devamlı günlük seferler düzenlenmektedir.	Kesinlikle evet	28,1	25,9
			Evet	56,2	62,7
			Kararsızım	12,5	9,2
			Hayır	3,1	2,0
			Kesinlikle hayır	0	0
Sokak bağlantıları, sokak manzarası ve yol tasarımı kullanıcıya kolaylık sağlıyor mu?	Altyapı haritasında sokak genişlikleri ve sokaklarda bulunan ağaç ve aydınlatmalar belirtilmiştir.	Sokaklar bağlantılı fakat sitelerin duvarları sebebiyle kesintisizdir. Ağaçlar ve aydınlatmalar ile sokaklar estetik hale getirilmiştir.	Kesinlikle evet	12,5	14,2
			Evet	40,6	39,3
			Kararsızım	31,2	29,2
			Hayır	12,5	15,8
			Kesinlikle hayır	3,1	1,2

Altın hamle kentsel dönüşüm alanında altyapı analizi yapılmıştır. Altyapı analizinde adaların kullanım durumu, duraklar, çeşmeler, çöp tenekeleri, aydınlatmalar, trafik ışıkları, yaya geçitleri, güvenlik kameraları, ağaçlar, refüjler, site girişleri, aktif ve yeşil alanlar, meydan ve otoparklar gösterilmiştir. Ayrıca araç yolları, bisiklet yolları, kaldırımlar, yol genişlikleri ve kaldırım genişlikleri belirtilmiştir. Çalışma alanının orta noktası Altın şehir sitesi kabul edildiği takdirde 500 metrelik erişebilirlik mesafesinde ortalama 12 dk. içerisinde alanın alt ve üst sınır noktalarına yürüyerek ulaşılabilir. 1/1000 ölçekli haritada bazı uzunlukların boyaması gözükmediği için sembolik olarak daha belirgin çizilmiştir. Altyapı analizi haritasının oluşturulma amacı mevcutta var olan nesnelere, yapıların ve mesafelerin görsel olarak anlatılmaya çalışılmasıdır.

- Mevcutta alanda yer alan ağaçlar arası mesafe saha analizi aşamasında ortalama 8 metre olarak ölçülmüştür.
- Mevcutta alanda yer alan mazgallar arası mesafe saha analizi aşamasında ortalama 50 metre olarak ölçülmüştür.
- Mevcutta alanda yer alan duraklar arası mesafe saha analizi aşamasında ortalama 400 metre olarak ölçülmüştür.
- Mevcutta alanda yer alan bisiklet yolları genişliği saha analizi aşamasında ortalama 2 metre olarak ölçülmüştür.
- Mevcutta alanda yer alan sokak aydınlatmaları arası mesafe saha analizi aşamasında ortalama 30 metre olarak ölçülmüştür.

- Mevcutta alanda kaldırım harici yaya yolu bulunmamaktadır. Alan içerisinde yer alan yenice parkı içerisinde kullanıma sunulan yaya yolu ise 1,5 metre olarak ölçülmüştür.

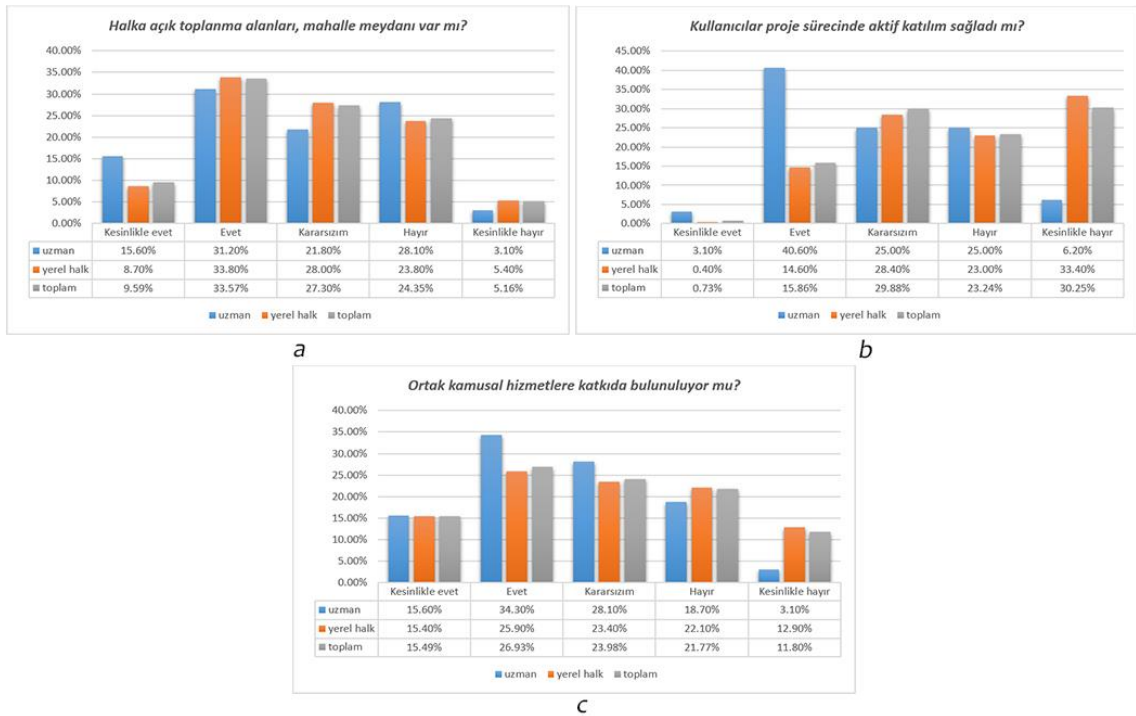
Şekil 4.17. Altyapı haritası (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

4.3.5. Halk katılımı ve iş birliği

Halk katılımı ve iş birliği ilkesi altında katılımcılara 3 soru sorulmuştur.

Mahalle ortamında komşuluk ilişkilerinin artırılması, sosyal iletişimlerin kurulması ve tehlike durumlarında toplanılması için kamusal toplanma alanları, meydanlar önemlidir (Özbek, 2004). Çalışma alanında bu alanlar mevcut mu tespit

etmek amacıyla katılımcılara *Halka açık toplanma alanları, mahalle meydanı var mı?* Sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların verdiği cevaplar birbirine yakın oranlar taşımaktadır. Uzmanların %46,8'i evet ve kesinlikle evet %31,2'si hayır ve kesinlikle hayır, yerel halkın %42,6'sı evet ve kesinlikle evet %28'i kararsızım cevabı vermiştir. Alanda Meram Yenice Parkı ve Meram Belediyesi önünde yer alan meydan haricinde toplanma alanı bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu sebeple kullanıcılar tarafından yetersiz bulunmaktadır (Şekil 4.19). Anket sonuçları grafiği Şekil 4.18'de verilmiştir (a).

Şekil 4.18. Anket sonuçları grafikleri (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Altın Hamle Kentsel Dönüşüm Proje alanı öncesinde Et- Balık Kurumu ve yem fabrikası olarak kullanılmaktaydı. Alan çevresinde de alanda çalışan işçilerin çoğunluğu ikamet ettiği için özellikle TOKİ konutlarında proje sürecini bilen kişilerin yerleştiği görülmüştür. Katılımcılara katılım durumunu değerlendirebilmek için *Kullanıcılar*

proje sürecinde aktif katılım sağladı mı? Sorusu yöneltilmiştir. Yerel halkın %33,4'ü kesinlikle hayır derken %28,4'ü kararsızım cevabını vermiştir. Uzmanların ise %40,6'sı evet derken %25 oranında kararsız ve %25 oranında hayır cevapları da alınmıştır. Anket görüşmelerine göre alanda yaşayanların çoğunluğunun dönüşüm projesinden haberdar olduğu fakat süreç boyunca herhangi bir katılım sağlamadığı ve bu konuda bir imkân sunulmadığı tespit edilmiştir. Anket sonuçları grafiği Şekil 4.18'de verilmiştir (b).

Ortak kamusal hizmetlere katkıda bulunuluyor mu? Sorusu ile ortak kullanım alanlarının düzenli bakımının, düzenlenmesinin ve temizliğinin yapılması, kullanıcılar için daha sağlıklı çevreler sunulması için çalışmalar yapılmasına yönelik mahalle sakinlerinin yardımları konusunda fikir alınmak istenmiştir. Katılımcıların toplamının cevaplarına bakıldığında %26,9 oranında evet cevabı verilse de diğer cevaplarda yakın oranlar taşımaktadır. %15,4 kesinlikle evet, %23,9 kararsızım, %21,7 hayır ve %11,8 oranında ise kesinlikle hayır cevabı verilmiştir. Kullanıcıların hizmetlerden memnuniyet ve yardımcı olma konusunda hemfikir olmadığı, anket görüşmelerine göre yeterli kamusal hizmetin sağlandığı fakat halkın yardım konusunda çok destekçi olmadığı tespit edilmiştir. Anket sonuçları grafiği Şekil 4.18'de verilmiştir (c).

Tablo 4.9. Halk katılımı ve iş birliği analizi anket sonuçları tablosu (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Halk Katılımı ve İşbirliği	Yöntem Tablosuna Göre Göstergelerin Veri Kaynağı	Sağlıklı Mahalle Tasarımı Gösterge Kontrol Listesine Göre Ölçüm Yöntemleri	Likert Ölçeğine Göre Anket Sonuçları	Anket Sonuçları İçin %	
				Uzman (32 kişi)	Kullanıcı (239 kişi)
<i>Halka açık toplanma alanları, mahalle meydanı var mı?</i>	Arazi kullanım haritasında aktif ve pasif yeşil alanlar, meydan, otoparklar ve yollar belirtilmiştir.	Kişi başı 2,48 m ² büyüklükte yeşil alan, kişi başı 1,39 m ² büyüklükte otopark bulunmaktadır. Açık alan olarak da meydan ve yollar mevcuttur.	Kesinlikle evet	15,6	8,7
			Evet	31,2	33,8
			Kararsızım	21,8	28,0
			Hayır	28,1	23,8
			Kesinlikle hayır	3,1	5,4
<i>Kullanıcılar proje sürecinde aktif katılım sağladı mı?</i>	Anket görüşmeleri ve saha gezisi sırasında gözlemlenmiştir.	Anket görüşmeleri aşamasında kullanıcı yorumları alınmıştır.	Kesinlikle evet	3,1	0,4
			Evet	40,6	14,6
			Kararsızım	25	28,4
			Hayır	25	23,0
			Kesinlikle hayır	6,2	33,4
<i>Ortak kamusal hizmetlere katkıda bulunuluyor mu?</i>	Anket görüşmeleri ve saha gezisi sırasında gözlemlenmiştir.	Anket görüşmeleri aşamasında kullanıcı yorumları alınmıştır.	Kesinlikle evet	15,6	15,4
			Evet	34,3	25,9
			Kararsızım	28,1	23,4
			Hayır	18,7	22,1
			Kesinlikle hayır	3,1	12,9

4.3.6. Sosyal refah, gelir ve istihdam

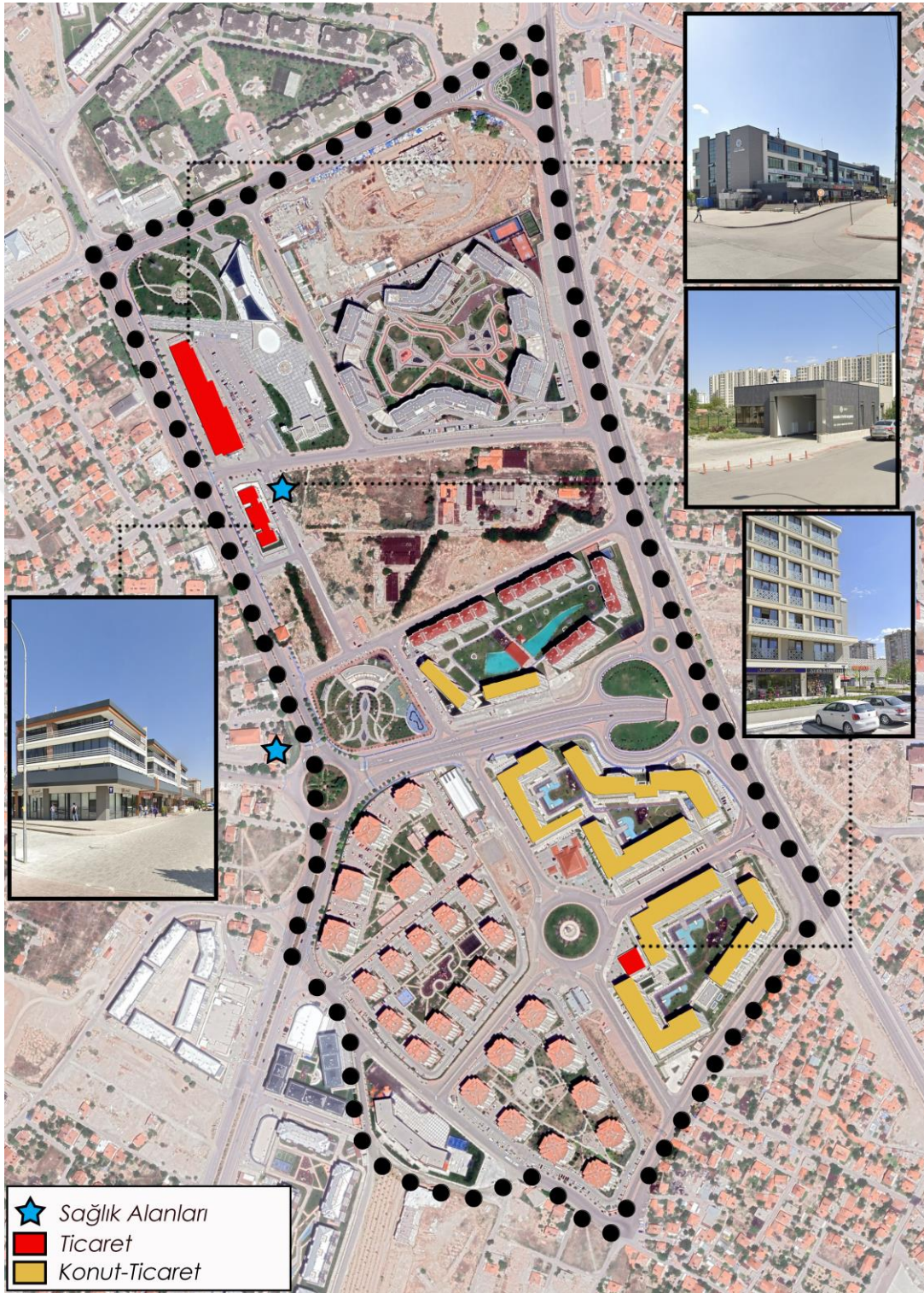
Sosyal refah, gelir ve istihdam ilkesi altında katılımcılara 5 soru sorulmuştur.

Mahalle olgusunun en önemli kriterlerinden birisi de komşuluk ilişkilerinin varlığıdır. Bu durum kullanıcıların mahalleyi samimi bulmasına ve sahiplenmesine yardımcı olmaktadır. *Komşuluk ilişkileri mevcut mu?* Sorusu ile mahallede komşuluk ilişkilerinin varlığı hakkında tespit yapılmaya çalışılmıştır. Yerel halkın %41,4'ü evet ve kesinlikle evet %39,3'ü hayır ve kesinlikle hayır cevabı vermiştir. Uzmanların ise %46,8'i kararsızım %28,1'i evet cevabı vermiştir. Anket görüşleri dikkate alındığında TOKİ konutlarında komşuluk ilişkilerinin var olduğu diğer sitelerde komşuluk ilişkilerinin zayıf olduğu tespit edilmiştir. Komşuluk ilişkilerinin siteler içerisinde kısmen var olduğu, farklı sitelerdeki kullanıcıların birbirleriyle çok fazla iletişim halinde olmadığı da katılımcılar tarafından aktarılmıştır. Anket sonuçları grafiği Şekil 4.21'de verilmiştir (a).

Çalışma alanı içerisinde ve alana yürüme mesafesinde sağlık hizmet alanlarının varlığını değerlendirmek için katılımcılara *yürünebilir ortamlarda sağlık hizmet alanları var mı?* Sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların tamamına bakıldığında %59'u evet cevabı vermiştir. Alan içerisinde bir adet acil sağlık hizmetleri istasyonu ve alana çok yakın konumda sağlık ocağı bulunmaktadır. Ayrıca özel sağlık kabini(1), dişçi(4), diyetisyen(3), eczane(3), optik(1) ve psikolojik danışman(1) olduğu tespit edilmiştir. Anket sonuçları grafiği Şekil 4.21'de verilmiştir (b).

Günümüzde teknoloji çağında olmamızdan dolayı her türlü işimizi internet üzerinden halledebilmekte ve diğer kişilerle iletişim kurabilmekteyiz. Alanda internet konusunda bir problem yaşanıp yaşanmadığı öğrenmek için katılımcılara *Yüksek hızlı internet erişimi var mı?* Sorusu yöneltilmiştir. Yerel halkın %80,7'si uzmanların %68,7'si kesinlikle evet ve evet cevabı vererek internete erişim sağladıklarını belirtmişlerdir. İnternet altyapısı konusunda alanda sıkıntı yaşanmadığı tespit edilmiştir (Şekil 4.20). Anket sonuçları grafiği Şekil 4.21'de verilmiştir (c).

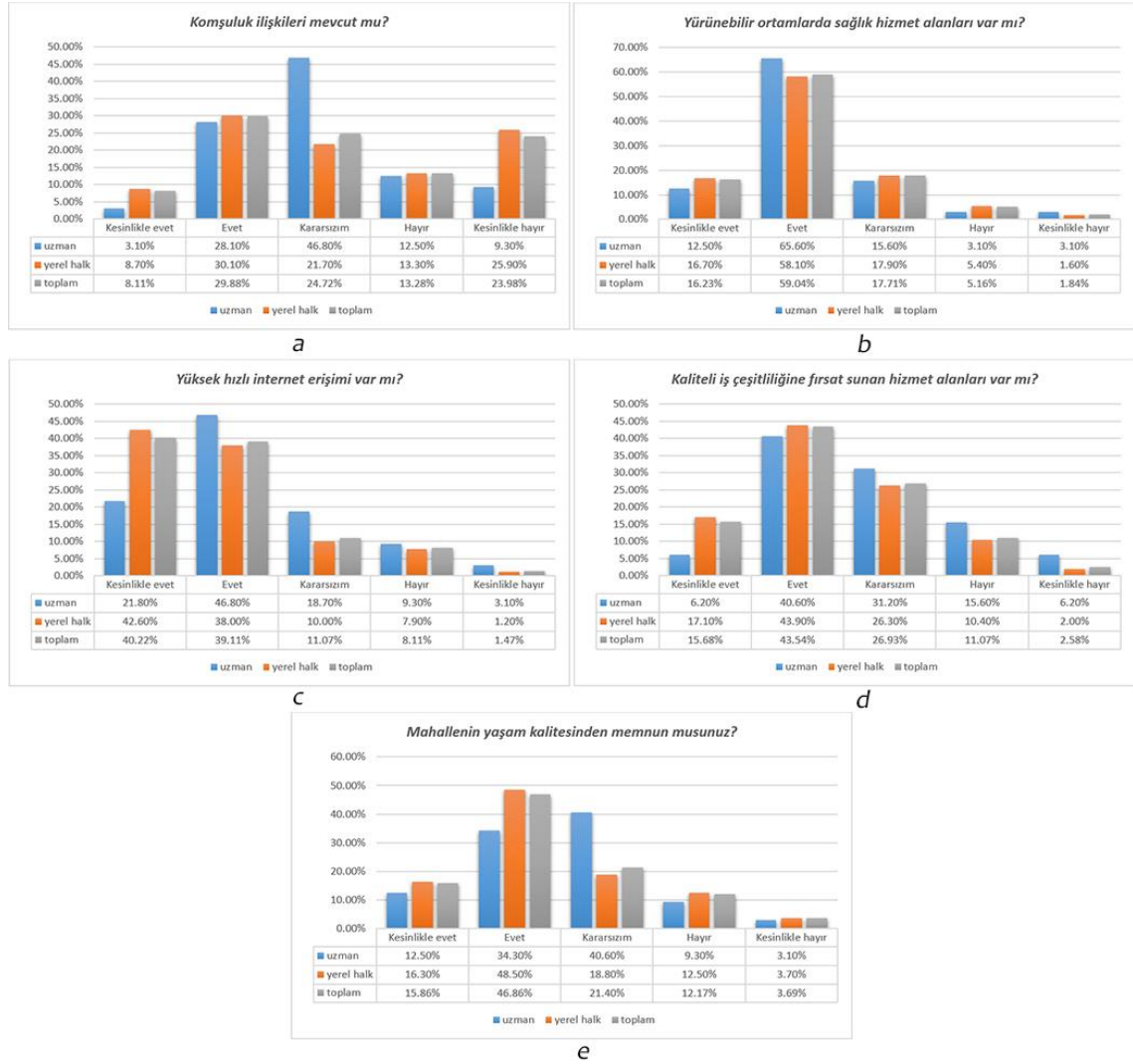
Farklı sektörlerin ve sürekli çalışmaya fırsat sunan iş olanaklarının varlığını değerlendirmek için katılımcılara *Kaliteli iş çeşitliliğine fırsat sunan hizmet alanları var mı?* Sorusu yöneltilmiştir. Uzmanların %46,8'i yerel halkın %61'i evet ve kesinlikle evet cevabı vererek alanda ve yakın çevresinde hizmet, ticaret, eğitim, sağlık gibi çeşitli sektörlerin olmasından dolayı farklı ve kaliteli iş imkânları olduğunu belirtmiştir (Şekil 4.20). Anket sonuçları grafiği Şekil 4.21'de verilmiştir (d).

Şekil 4.20. Sağlık, ticaret ve konut altı ticaret konumları (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Mahalleden memnuniyetlerini tespit etmek için katılımcılara *Mahallenin yaşam kalitesinden memnun musunuz?* Sorusu yöneltilmiştir. Yerel halkın %64,8'i kesinlikle evet ve evet uzmanların %40,6'sı kararsızım cevabını vermiştir. Anket görüşmelerine

dayalı olarak meram belediyesinin konumu, çevresinde oluşturduğu ticari ve sosyal yapı kullanıcılarına güven duygusu vermektedir. Aynı zamanda çalışma alanının kent merkezinde bulunması ve çevredeki önemli konumlarla toplu ulaşım ve özel araçla erişim sağlaması, konutların çevresine göre kaliteli olması kullanıcıların memnuniyet seviyesini arttırmaktadır. Anket sonuçları grafiği Şekil 4.21’de verilmiştir (e).

Şekil 4.21. Anket sonuçları grafikleri (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Tablo 4.10. Sosyal refah, gelir ve istihdam analizi anket sonuçları tablosu (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Sosyal Refah, Gelir ve İstihdam	Yöntem Tablosuna Göre Göstergelerin Veri Kaynağı	Sağlıklı Mahalle Tasarımı Gösterge Kontrol Listesine Göre Ölçüm Yöntemleri	Likert Ölçeği	Anket Sonuçları İçin %	
				Uzman (32 kişi)	Kullanıcı (239 kişi)
Komşuluk ilişkileri mevcut mu?	Anket görüşmeleri ve saha gezisi sırasında gözlemlenmiştir.	Anket görüşmeleri aşamasında kullanıcı yorumları alınmıştır.	Kesinlikle evet	3,1	8,7
			Evet	28,1	30,1
			Kararsızım	46,8	21,7
			Hayır	12,5	13,3
			Kesinlikle hayır	9,3	25,9
Yürünebilir ortamlarda sağlık hizmet alanları var mı?	Arazi kullanım haritasında sağlık hizmet alanı belirtilmiştir.	Alanda kişi başı 0,25 m2 büyüklüğünde sağlık hizmet alanı yerleştirilmiş ve 1000m erişim çemberinde alana hizmet vermektedir. Çevresinde yer alan sağlık hizmet binalarının da erişim çemberine girmektedir.	Kesinlikle evet	12,5	16,7
			Evet	65,6	58,1
			Kararsızım	15,6	17,9
			Hayır	3,1	5,4
			Kesinlikle hayır	3,1	1,6
Yüksek hızlı internet erişimi var mı?	Uzman kişilerle yapılan anket görüşmeleri sırasında belediyeden bilgi edinilmiştir.	Alanda fiber altyapı olduğu bilgisi belediyeden alınmıştır.	Kesinlikle evet	21,8	42,6
			Evet	46,8	38,0
			Kararsızım	18,7	10,0
			Hayır	9,3	7,9
			Kesinlikle hayır	3,1	1,2
Kaliteli iş çeşitliliğine fırsat sunan hizmet alanları var mı?	Arazi kullanım haritasında resmi kurumlar, ticari mağaza ve dükkânlar, eğitim tesisleri, sağlık tesisleri ve eğitim tesisleri belirtilmiştir.	Alanda yer alan resmi kurumlar, ticari mağaza ve dükkânlar, eğitim tesisleri, sağlık tesisleri iç çeşitliliği sunmaktadır.	Kesinlikle evet	6,2	17,1
			Evet	40,6	43,9
			Kararsızım	31,2	26,3
			Hayır	15,6	10,4
			Kesinlikle hayır	6,2	2,0
Mahallenin yaşam kalitesinden memnun musunuz?	Anket görüşmeleri ve saha gezisi sırasında gözlemlenmiştir.	Anket görüşmeleri aşamasında kullanıcı yorumları alınmıştır.	Kesinlikle evet	12,5	16,3
			Evet	34,3	48,5
			Kararsızım	40,6	18,8
			Hayır	9,3	12,5
			Kesinlikle hayır	3,1	3,7

4.3.7. Konut

Konut ilkesi altında katılımcılara 4 soru sorulmuştur. Çalışma alanında yer alan konutların günlük ihtiyaçlarını ve gereksinimlerini giderebileceği, destek alabileceği hizmet alanlarının yakınlığı hakkında tespit yapılmak için katılımcılara *Konutlar hizmet alanlarına yakın mı?* Sorusu yöneltilmiştir. Yerel halkın %70,2'si uzmanların %81,2'si

evet ve kesinlikle evet cevabı vererek konutların hizmet alanlarına yakın olduğunu, ihtiyaçlarını giderebildiklerini ifade etmiştir. Alanın karma kullanımlı olması ve belediye çevresinde ticari fonksiyonların çeşitli olması sebebiyle konutların hizmet alanlarına yakın olduğu tespit edilmiştir (Şekil 4.22). Anket sonuçları grafiği Şekil 4.23'te verilmiştir (a).

Yönetmeliklere göre her bina tipine ve kat sayısına göre ön-arka-yan bahçe çekme mesafesi bırakmak zorundadır. Aynı şekilde bina kat sayısına göre yol genişlikleri de belirlenmektedir. Alanda yer alan konutların bu kurallar dikkate alınarak konumlandırılması ve mahremiyet sağlanması durumu hakkında katılımcılardan görüş alınmak istenmiş ve *Konutlar arası mesafenin büyüklüğü yeterli mi?* Sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya verilen cevapların oranları yakınlık göstermektedir. Yerel halkın %27,3'i evet, %23'ü kararsızım, %25,5'i hayır, uzmanların ise 31,2'si evet, 28,1'i kararsızım cevabı vermiştir (Şekil 4.22). Anket sonuçları grafiği Şekil 4.23'te verilmiştir (b).

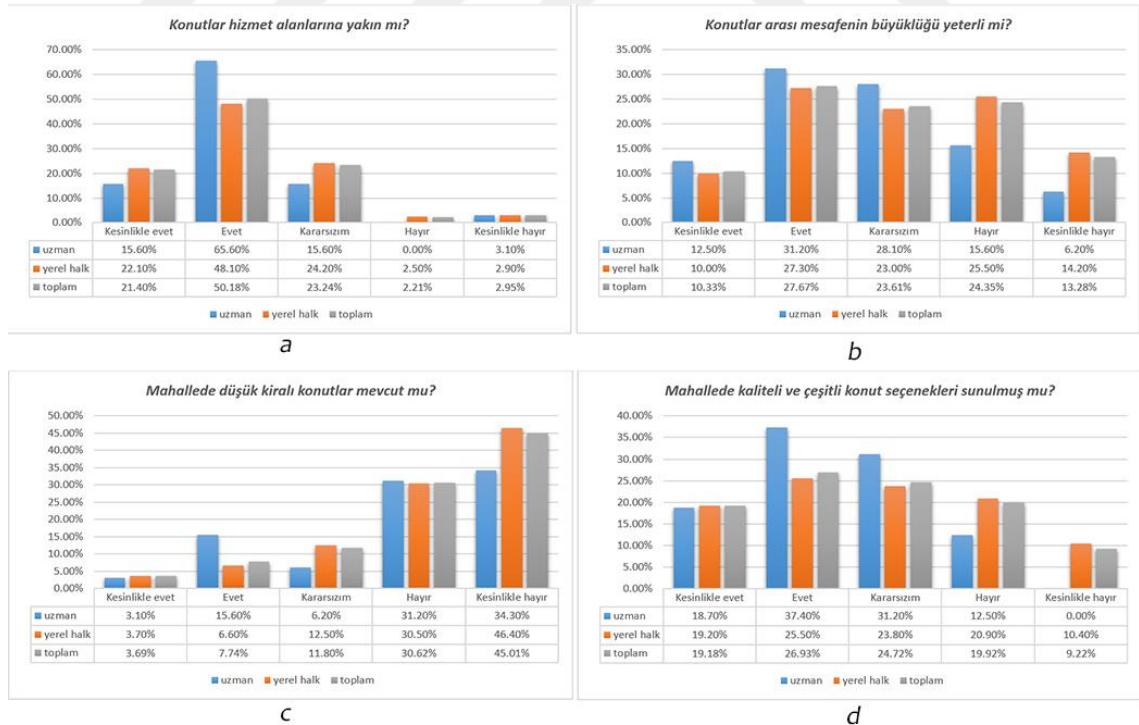

Şekil 4.22. Konutlar ve çevresinde yer alan hizmet alanları, donatılar (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Anket görüşmeleri ve saha analizleri sonucu bazı kullanıcıların binalar arası mesafeyi yetersiz bulduğu, konutların tipolojilerinin değişiklik göstermesinden kaynaklı site içerisinde bazı noktalarda balkon ve pencerelerin birbirini görecek şekilde tasarlanması ve daire sayılarının fazla olması sebebiyle tam anlamıyla mahremiyet duygusunun hissedilmediği tespit edilmiştir (Şekil 4.22).

Sağlıklı mahalle tasarımı sağlanması için mahallede her kesimden kullanıcıya hitap edecek konutların bulunması önem taşımaktadır. Bu sınıfsal ayrımları azaltacak ve kullanıcı memnuniyetini arttıracak bir fırsat sunmaktadır (CDC,2013; Bird ve ark. 2018; ULI,2013). *Mahallede düşük kirali konutlar mevcut mu?* Sorusu ile mahallede yer alan konutların hitap ettiği kullanıcı kesimlerini tespit etmek amaçlanmıştır. Yerel halkın %76,9'u, uzmanların %65,6'sı hayır ve kesinlikle hayır cevabı vermiştir. Konutların yeni olması ve lüks sitelerin bulunması, belediye faktörünün konumun değerini arttırması sebebiyle kira oranlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Anket sonuçları grafiği Şekil 4.23'te verilmiştir (c).

Mahallede her kesimden kullanıcıya hitap eden ve kaliteli konutların varlığı tespit edilmek ve katılımcıların görüşlerini öğrenmek için *Mahallede kaliteli ve çeşitli konut seçenekleri sunulmuş mu?* Sorusu yöneltilmiştir. Yerel halkın %25,5'i evet, %23,8'i kararsızım, %20,9'u hayır cevabı verirken uzmanların %37,4'ü evet, %31,2'si kararsızım cevabı vermiştir. Anket görüşmeleri dikkate alındığında konutların bir kısmının orta gelir grubuna hitap ettiği görülse de çoğunluğunun yüksek gelir gruplarına hitap ettiği gözlemlenmiştir. Anket sonuçları grafiği Şekil 4.23'te verilmiştir (d).

Şekil 4.23. Anket sonuçları grafikleri (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Tablo 4.11. Konut analizi anket sonuçları tablosu (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Konut	Yöntem Tablosuna Göre Göstergelerin Veri Kaynağı	Sağlıklı Mahalle Tasarımı Göstergelerine Göre Ölçüm Yöntemleri	Likert Ölçeği	Anket Sonuçları İçin %	
				Uzman (32 kişi)	Kullanıcı (239 kişi)
<i>Konutlar hizmet alanlarına yakın mı?</i>	Arazi kullanım haritasında konutlar ve hizmet alanları belirtilmiştir.	Konutlar, hizmet alanlarına en fazla 800m yürüme mesafesinde olacak şekilde yerleştirilmiştir.	Kesinlikle evet	15,6	22,1
			Evet	65,6	48,1
			Kararsızım	15,6	24,2
			Hayır	0	2,5
			Kesinlikle hayır	3,1	2,9
<i>Konutlar arası mesafenin büyüklüğü yeterli mi?</i>	Altyapı haritasında yol ve kaldırım genişlikleri ve siteler belirtilmiştir.	Konutlar site içerisinde olması sebebiyle ön-arka-yan bahçe mesafelerine sahiptir ve bina kat sayısına göre 7≤yol genişliği≤50 olacak şekilde düzenlenmiştir.	Kesinlikle evet	12,5	10,0
			Evet	31,2	27,3
			Kararsızım	28,1	23,0
			Hayır	15,6	25,5
			Kesinlikle hayır	6,2	14,2
<i>Mahallede düşük kirali konutlar mevcut mu?</i>	Anket görüşmeleri ve saha gezisi sırasında gözlemlenmiştir.	Anket görüşmeleri aşamasında kullanıcı yorumları alınmıştır.	Kesinlikle evet	3,1	3,7
			Evet	15,6	6,6
			Kararsızım	6,2	12,5
			Hayır	31,2	30,5
			Kesinlikle hayır	34,3	46,4
<i>Mahallede kaliteli ve çeşitli konut seçenekleri sunulmuş mu?</i>	Anket görüşmeleri ve saha gezisi sırasında gözlemlenmiştir.	Anket görüşmeleri aşamasında kullanıcı yorumları alınmıştır.	Kesinlikle evet	18,7	19,2
			Evet	37,4	25,5
			Kararsızım	31,2	23,8
			Hayır	12,5	20,9
			Kesinlikle hayır	0	10,4

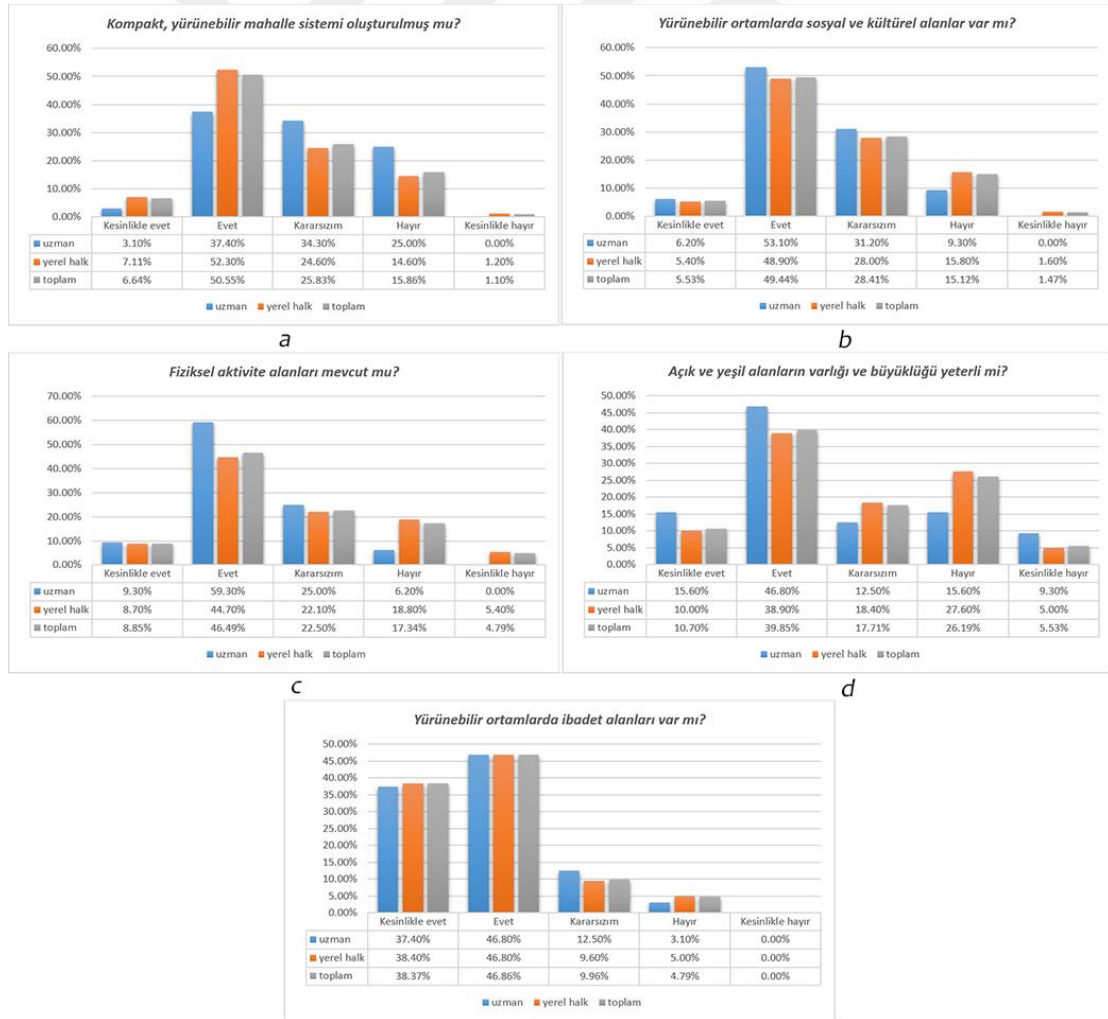
4.3.8. Fiziksel, sosyal ve kültürel aktive

Fiziksel, sosyal ve kültürel aktive ilkesi altında katılımcılara 5 soru sorulmuştur.

Mahallelerin yürünebilir bir sistem içerisinde tasarlanması hem kullanışlı hem de sağlıklı mahalleler oluşmasını sağlamaktadır. Çalışma alanının bu açıdan ne durumda olduğu tespit edilmesi için katılımcılara *Kompakt, yürünebilir mahalle sistemi oluşturulmuş mu?* Sorusu yöneltilmiştir. Yerel halkın %52,3'ü, uzmanların %37,4'ü, katılımcıların %50,5'si evet cevabı vermiştir. Alanda çeşitli kullanım fonksiyonlarının bulunması ve erişilebilir konumda olmalarında dolayı yürünebilir bir sistem oluşturulduğu tespit edilmiştir (Şekil 4.25). Anket sonuçları grafiği Şekil 4.24'de verilmiştir (a).

Yürünebilir ortamlarda sosyal ve kültürel alanlar var mı? Sorusu ile alanda kullanıcıların yürüme mesafesinde kullanabileceği ve sosyalleşebileceği, sosyal ve kültürel alanlara sahip mi öğrenilmek istenmiştir. Uzmanların %59,3'ü, yerel halkın %54,3'ü evet ve kesinlikle evet cevabı vermiştir. Alanda bulunan parklar, bilgehane, kafem ve özel ofisler, sosyal ve kültürel faaliyetlerin yapılmasına imkân sunmaktadır (Şekil 4.25). Anket sonuçları grafiği Şekil 4.24'de verilmiştir (b).

Sağlık açısından da önem taşıyan fiziksel aktivitenin sağlanabilmesi ve kullanıcıların günlük hareketinin artırılmasını sağlayacak fiziksel aktivite alanlarının varlığını değerlendirmek için katılımcılara *Fiziksel aktivite alanları mevcut mu?* Sorusu yöneltilmiştir. Yerel halk %53,5, uzmanlar %68,7 oranında evet ve kesinlikle evet cevabı vermiştir. Alanda yer alan parklarda bulunan spor aletleri, spor salonları, yüzme havuzu ve bisiklet yolları gibi etmenlerin fiziksel aktiviteye zemin oluşturduğu tespit edilmiştir (Şekil 4.25). Anket sonuçları grafiği Şekil 4.24'de verilmiştir (c).

Şekil 4.24. Anket sonuçları grafikleri (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Şekil 4.25. Sosyal ve kültürel, fiziksel ve ibadet alanları (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Sosyalleşme, fiziksel aktivite ve kentsel hava koridorlarını oluşturan açık ve yeşil alanların varlığını değerlendirmek için katılımcılara *Açık ve yeşil alanların varlığı ve büyüklüğü yeterli mi?* Sorusu yöneltilmiştir. Uzmanların %62,5'i kesinlikle evet ve evet, yerel halkın %48,9'u kesinlikle evet ve evet %32,6'sı hayır ve kesinlikle hayır cevabı vermiştir. Alanda bulunan park ve meydana ilave olarak planda 3 adet park alanı

bulunmaktadır. Kullanıcıların mevcut durumdan memnun olduğu ve yeşil alanların artırılarak daha fazla sosyalleşme ve fiziksel aktiviteye fırsat sunan alanlar oluşturulacağı tespit edilmiştir (Şekil 4.25). Anket sonuçları grafiği Şekil 4.24’de verilmiştir (d).

İbadet alanlarının varlığını değerlendirmek için katılımcılara *yürünebilir mesafede ibadet alanları var mı?* Sorusu yöneltilmiştir. Yerel halkın %85,3’ü uzmanların %84,3’ü evet ve kesinlikle evet cevabı vererek alanda yeterli ibadet alanı bulunduğunu ifade etmiştir. Anket görüşmeleri ve saha analizi sonucu alanda 3 adet cami bulunduğu ilerleyen süreçlerde camilerden birisinin kaldırılacağı, ibadet alanlarının yürünebilir alanda olduğu tespit edilmiştir (Şekil 4.25). Anket sonuçları grafiği Şekil 4.24’de verilmiştir (e).

Tablo 4.12. Fiziksel, sosyal ve kültürel aktive analizi anket sonuçları tablosu (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Fiziksel, Sosyal ve Kültürel Aktive	Yöntem Tablosuna Göre Göstergelerin Veri Kaynağı	Sağlıklı Mahalle Tasarımı Göstergelerine Göre Ölçüm Yöntemleri	Likert Ölçeği	Anket Sonuçları İçin %	
				Uzman (32 kişi)	Kullanıcı (239 kişi)
Kompakt, yürünebilir mahalle sistemi oluşturulmuş mu?	Anket görüşmeleri ve imar yönetmeliğinin belirlediği standartlar dikkate alınmıştır ve arazi kullanım haritasında donatı alanları belirtilmiştir.	Donatı alanlarının asgari büyüklüklere uygunluğu ve erişebilirlikleri dikkate alınmıştır.	Kesinlikle evet	3,1	7,11
			Evet	37,4	52,3
			Kararsızım	34,3	24,6
			Hayır	25	14,6
			Kesinlikle hayır	0	1,2
Yürünebilir ortamlarda sosyal ve kültürel alanlar var mı?	Arazi kullanım haritasında sosyal ve kültürel alanlar belirtilmiştir.	Kişi başı 0,50 m2 büyüklükte, en fazla 800m yürüme mesafesinde sosyal ve kültürel alanlar mevcuttur. Kişi başı 0,25 m2 yetersizdir.	Kesinlikle evet	6,2	5,4
			Evet	53,1	48,9
			Kararsızım	31,2	28,0
			Hayır	9,3	15,8
			Kesinlikle hayır	0	1,6
Fiziksel aktivite alanları mevcut mu?	Arazi kullanım haritasında aktif yeşil alanlar ve ticari binalar belirtilmiştir.	Kişi başı 2,48 m2 büyüklükte parklar ve spor salonu bulunmaktadır. Kişi başı 7,52 m2 yetersizdir.	Kesinlikle evet	9,3	8,7
			Evet	59,3	44,7
			Kararsızım	25	22,1
			Hayır	6,2	18,8
			Kesinlikle hayır	0	5,4
Açık ve yeşil alanların varlığı ve büyüklüğü yeterli mi?	Arazi kullanım haritasında aktif ve pasif yeşil alanlar, otoparklar ve meydan belirtilmiştir.	Kişi başı 2,48 m2 büyüklükte parklar haricinde meydan, otopark ve pasif yeşil alanlar bulunmaktadır. Kişi başı 7,52 m2 yeşil	Kesinlikle evet	15,6	10,0
			Evet	46,8	38,9
			Kararsızım	12,5	18,4
			Hayır	15,6	27,6
			Kesinlikle	9,3	5,0

		alan yetersizdir.	hayır		
Yürünebilir ortamda ibadet alanları var mı?	Arazi kullanım haritasında ibadet alanları belirtilmiştir.	Kişi başı 0,72 m2 büyüklükte, en fazla 500m yürüme mesafesinde ibadet alanları yer almaktadır. Kişi başı 0,22 m2 fazla ibadet alanı bulunmaktadır.	Kesinlikle evet	37,4	38,4
			Evet	46,8	46,8
			Kararsızım	12,5	9,6
			Hayır	3,1	5,0
			Kesinlikle hayır	0	0

4.4. Anket ve Mekânsal Analizler Sonucu Proje Alanının Sağlıklı Mahalle Tasarımı İlkeleri ve Kontrol Listesine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi

Altın Hamle Kentsel Dönüşüm Projesinin sağlıklı mahalle tasarım ilkeleri bağlamında değerlendirilmesi amacıyla saha çalışması, mekânsal analizler ve anket görüşmeleri üzerine yapılmıştır. Anketi ve saha analizini desteklemesi için hazırlanan sağlıklı mahalle tasarımı gösterge kontrol listesi de kullanıcılarla ve süreç hakkında bilgisi olan uzmanlarla paylaşılarak göstergelerin mahalledeki durumu hakkında değerlendirme yapılmıştır.

Alanda yer alan donatı alanlarının erişebilirlik alanlarına ve asgari alan büyüklüklerine bakıldığında yakın çevresindeki donatı alanları da dikkate alındığında erişebilirlik açısından bir problem gözlemlenmemiştir. Konya ilinin 500.000 üzerinde nüfusa sahip olmasından kaynaklı belirlenen asgari alan büyüklükleri dikkate alındığında ise yeni yapılacak donatı alanları da hesaplanarak anaokulu, ortaokul, sağlık tesisi, yeşil alan, otopark ve sosyal ve kültürel alanların 60 hektarlık çalışma alanı içerisinde yetersiz kaldığı ilkokulun ve ibadet alanlarının yeterli olduğu tespit edilmiştir. Southworth'a (2005) maksimum 20 dakika içerisinde 800 metre uzaktaki donatılara rahatlıkla yetişmek gerektiğini belirtmiştir bu doğrultuda çalışma alanının orta noktasında durulduğu varsayıldığında en uzak noktalara ulaşmak için maksimum 500 metre yürümesi gerektiği tespit edilmiştir. Yazıcıoğlu Halu (2010) ise rahat geçiş sağlanması için kaldırımların en az 150 cm genişliğe ihtiyaç duyulduğunu ifade etmiştir bu doğrultuda çalışma alanında güneybatıda bulunan Emlak Konut Temaşehir Ortaokulu'nun arka kapısının bulunduğu kaldırım ve alanın batısında yer alan caminin önündeki kaldırım 100 cm genişliğindedir bunlar haricinde kaldırım genişlikleri standartların üzerindedir. Konutlar site içerisinde bulunması sebebiyle bahçe çekme mesafeleri konusunda bir problem tespit edilmemiştir fakat binalar arasındaki mesafenin TOKİ siteleri haricinde yönetmeliğe göre yetersiz kaldığı tespit edilmiştir. Türk

Standartları Enstitüsüne göre de duraklar arası mesafe ortalama 400 metre olmalıdır alanda da bu mesafeye uyum sağlanmıştır.

Çalışma kapsamında kentsel dönüşüm alanı yukarıda bahsedilen ölçüm yöntemleri haricinde altyapı ve arazi kullanım haritaları, saha analizi, anket görüşmeleri ve göstergelerin varlığını noktasal olarak analiz etmek amacıyla hazırlanan haritalar ile sentezlenerek sağlıklı mahalle tasarımı kapsamında analiz edilmiştir. Bu analizler sonucu sağlıklı çevre ve sürdürülebilirlik, güvenlik, halk katılımı ve iş birliği ve konut parametrelerine ait göstergelerin tamamının alanda uygulanmaması nedeniyle yetersiz olduğu eğitim, ulaşım ve erişebilirlik, sosyal refah, gelir ve istihdam ve fiziksel, sosyal ve kültürel aktive parametrelerinin yeterli olduğu tespit edilmiştir.

Arazi kullanım ve altyapı haritası ile sağlıklı mahalle tasarım ilkelerine ait göstergelerin hangilerinin tespiti yapıldığı Tablo 4.13 de belirtilmiştir. Tespiti yapılamayan göstergeler anket görüşmeleri ve saha analizi sonucu değerlendirilmiştir.

Tablo 4.13. Çalışma alanında tespit edilen göstergeler (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

SAĞLIKLI MAHALLE TASARIMI İLKELERİ	SAĞLIKLI MAHALLE TASARIMI GÖSTERGELERİ
<i>Sağlıklı çevre ve sürdürülebilirlik</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Sağlıklı gıda satış noktalarına toplu taşıma veya güvenli yürünebilir rotaların varlığı (Ev yemekleri ve organik gıda satış noktaları, fırın, manav vs.) ➤ Yerel marketler (bakkal vs.) bulunması ➤ Boş arazilerin, ortak kullanım alanlarının ve konut bahçelerinin tarımsal üretim yapılacak şekilde tasarlanması ➤ Kümelenmiş tesislerin bulunması (mağazalar, parklar, okullar ve diğer aktivite merkezleri)
<i>Eğitim</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Yaşam alanlarına yürünebilir mesafede eğitim ve öğretim tesisleri bulunması ➤ Halk eğitim merkezi, gençlik merkezleri vb. tesislerin varlığı
<i>Güvenlik</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Doğal afet veya başka bir tehlike durumunda tahliye yolları ve güvenli toplanma alanlarının varlığı ➤ Binaların zemin kat hizmet kullanımları
<i>Ulaşım ve erişebilirlik</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Bisiklet yollarının varlığı ➤ İyi tanımlanmış rotalar ve yönlendirme levhalarının varlığı ➤ Toplu taşıma duraklarının varlığı ve konumları ➤ Trafik ışıklarının varlığı ve konumları ➤ Kaldırımların genişlikleri
<i>Halk katılımı ve iş birliği</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Halka açık toplanma alanları, mahalle meydanı varlığı
<i>Sosyal refah, gelir ve istihdam</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Yürünebilir ortamlardaki sağlık hizmet alanlarının varlığı
<i>Konut</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Hizmet alanlarına yakın konutların varlığı
<i>Fiziksel, sosyal ve kültürel aktive</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kompakt, yürünebilir mahalle sistemi ➤ Sosyal ve kültürel alanların varlığı (sinema, avm, müze, kongre merkezi, fuar alanı vs.) ➤ Fiziksel aktivite alanlarının varlığı (spor tesisleri ve alanları, havuz, park vs.) ➤ Açık ve yeşil alanların varlığı ve yeterliliği ➤ İbadet yerlerinin varlığı ve yeterliliği

Anket görüşmelerinde uzmanların ve kullanıcıların verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında sağlıklı çevre ve sürdürülebilirlik, eğitim, ulaşım ve erişebilirlik, konut ve fiziksel, sosyal ve kültürel aktive parametresi kapsamında sorulan göstergelere ait sorular için çoğunluğun verdiği cevaplar farklılık göstermemektedir. Güvenlik parametresi, “Mahallede güvenlik kameraları var mı?” sorusuna uzmanlar aynı oranda evet ve kararsızım cevabı verirken kullanıcıların çoğunluğu evet cevabı vermiştir. Diğer dört soru için verilen cevaplar aynıdır. Halk katılımı ve iş birliği parametresi, “Kullanıcılar proje sürecinde aktif katılım sağladı mı?” sorusuna uzmanlar kararsızım cevabı verirken kullanıcılar kesinlikle hayır cevabı vermiştir. Diğer iki soru için verilen cevaplar aynıdır. Sosyal refah, gelir ve istihdam, “Komşuluk ilişkileri mevcut mu?” sorusuna uzmanlar kararsızım cevabı verirken kullanıcılar evet cevabı vermiştir. “Yüksek hızlı internet erişimi var mı?” sorusuna uzmanlar evet cevabı verirken kullanıcılar kesinlikle evet cevabı vermiştir. “Mahallenin yaşam kalitesinden memnun musunuz?” sorusuna uzmanlar kararsızım cevabı verirken kullanıcılar evet cevabı vermiştir. Diğer iki soru için verilen cevaplar aynıdır.

Sağlıklı mahalle tasarımına ilişkin göstergeler bölümünde hazırlanan sağlıklı mahalle tasarımı gösterge seti ve ölçüm yöntemleri dikkate alınarak Tablo 4.14 de yer alan kontrol listesi hazırlanmıştır.

Tablo 4.14. Sağlıklı mahalle tasarımı gösterge kontrol listesi (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

GÖSTERGELER	ÖLÇÜM YÖNTEMİ	TEST EDİLEN YER	SAHA DEĞERLENDİRMESİ	ANKET DEĞERLENDİRMESİ
1. SAĞLIKLI ÇEVRE VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK				
Sağlıklı gıda satış noktalarına toplu taşıma veya güvenli yürünebilir rotaları var mı?	Duraklar en fazla 400m, satış noktaları en fazla 800m yürüme mesafesinde	Alanın tamamında	Alanda çeşitli noktalarda ticari noktalar ve ortalama 400 metre arayla 5 durak bulunmaktadır. Erişebilirlik açısından standartlara uygundur.	Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında % 81,18'i evet, %9,96'sı hayır, %8,85'i kararsızım cevabı vermiştir.
Yerel marketler (bakkal vs.) bulunuyor mu?	En fazla 800 m yürüme mesafesinde	Ticari ve konut altı ticaret olan binalarda	Arazi kullanım ve anket değerlendirme haritalarında ticari noktalar gösterilmiştir. Erişebilirlik açısından standartlara uygundur.	Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında % 73,06'sı evet, %19,18'i hayır, %7,74'ü kararsızım cevabı vermiştir.
Boş arazilerin, ortak kullanım alanlarının ve konut bahçelerinin tarımsal üretim yapılacak şekilde tasarlanmış mı?	Ön bahçe için en 5m, arka ve yan bahçe için en az 3m mesafe	Yapıların tamamında	TOKİ konutları haricinde yönetmeliğe göre konutlar arası mesafe standartların altındadır ve alanın genelinde tarımsal üretim amaçlı kullanılan bir alan bulunmamaktadır.	Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında % 25,09'u evet, %57,93'ü hayır, %16,97'si kararsızım cevabı vermiştir.
Yağmur-kar suyunun peyzaja	Çatı-oluk sistemi, drenaj	Yapıların tamamında	Alanda yer alan tüm yapılarda çatı-oluk sistemi	Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara

entegre edilmesi için sistem oluşturulmuş mu?	<i>boruları</i>		<i>mevcuttur fakat peyzaja entegre edilmemiştir.</i>	<i>bakıldığında %46,12'si evet, %31,36'sı hayır, %22,50'si kararsızım cevabı vermiştir.</i>
Çevre maliyetlerini azaltan çeşitli ulaşım seçenekleri var mı?	<i>Otobüs, dolmuş, tramvay, bisiklet</i>	Ana cadde ve sokaklarda	<i>Alana hizmet eden otobüs ve dolmuş sistemi vardır. Bisiklet yolu ve bisiklet tamir istasyonu mevcuttur. Ayrıca alanda elektrikli scooter da kullanılmaktadır.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %80,81'i evet, %7,38'i hayır, %11,8'i kararsızım cevabı vermiştir.</i>
Yapılar, gürültü ve hava kirliliğine karşı tasarlanmış mı?	<i>Akustik duvarlar, çift camlı pencereler, sessiz asfalt kaplamalar, toprak zemin, yeşil çatılar ve yeşil duvarlar</i>	Yapıların tamamında	<i>Yapılar hava koridorları oluşturacak şekilde konumlanmıştır. Temeşehir sitesi yeşil çatı sistemine sahiptir. Kullanıcı yorumlarına göre gürültü tam olarak engellenememiştir..</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %28,78'i evet, %25,46'sı hayır, %45,75'i kararsızım cevabı vermiştir.</i>
Estetik, sanatsal öğeler kullanılmış mı?	<i>Ağaç, su, bank, kuş evi, konut kaplaması, heykel, çeşme vs.</i>	Alanın tamamında	<i>Alanda genelinde çeşmeler, ağaçlandırma ve aydınlatma mevcuttur. Parklarda kuş evleri, havuz, bank, heykel yer almaktadır. Konutlar yeni olması sebebiyle görsel olarak kullanıcıya hitap etmektedir.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %57,93'ü evet, %22,50'si hayır, %19,55'i kararsızım cevabı vermiştir.</i>
Farklı kullanımlar bir arada bulunuyor mu?	<i>Ticaret alanları, parklar, okullar, resmi kurumlar, ibadet alanları</i>	Alanın tamamında	<i>Dönüşüm alanı karma kullanımlı olarak tasarlanmıştır. Her türlü donatı alanı erişilebilir mesafededir.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %69,74'ü evet, %9,96'sı hayır, %20,29'u kararsızım cevabı vermiştir.</i>
2. EĞİTİM				
Yürünebilir konumda yeterli büyüklükte eğitim tesisi var mı?	<i>Kişi başı 2 m2 büyüklükte ve 500m yürüme mesafesinde</i>	Alanın güney batısında	<i>Yönetmeliğe göre eğitim alanları ilkokul haricinde yetersizdir fakat erişilebilir konumda bulunmaktadır.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %85,97'si evet, %7,01'i hayır, %7,01'i kararsızım cevabı vermiştir.</i>
Yürünebilir konumda yeterli büyüklükte halk eğitim merkezi, gençlik merkezleri vb. özel kurumlar var mı?	<i>Kişi başı 2 m2 büyüklükte ve 2500m mesafede</i>	Alanın güneyinde	<i>Yönetmeliğe göre sosyal ve kültürel faaliyet alanları yetersizdir fakat erişilebilir konumda bulunmaktadır.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %66,78'i evet, %13,65'i hayır, %11,80'i kararsızım cevabı vermiştir.</i>
3. GÜVENLİK				
Doğal afet veya başka bir tehlike durumunda tahliye yolları ve güvenli toplanma alanları mevcut mu?	<i>Mahalle meydanı, kapanlı yollar, yangın merdiveni, parklar</i>	Meydan, otopark, aktif ve yeşil alanlar	<i>Belediye önünde yer alan meydan, parklar, otoparklar ve refujlar toplanma alanları olarak kullanılmaktadır.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %43,17'si evet, %22,87'si hayır, %33,94'ü kararsızım cevabı vermiştir.</i>
Mahallede güvenlik kameraları var mı?	<i>Güvenlik kameraları</i>	Alanın tamamında	<i>Site girişlerinde, ticari tapıların çevresinde ve belediye etrafında kameralar mevcuttur. Ayrıca alanda bir adet mobese de bulunmaktadır.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %71,95 evet, %13,65'i hayır, %14,39'u kararsızım cevabı vermiştir.</i>
Kamusal alanlar ve yollar aydınlatılmış mı?	<i>Sokak lambaları, spot ışıkları, yeşil alan aydınlatma</i>	Yollar, parklar ve meydan	<i>Alanın tamamı aydınlatılmıştır.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %88,92'si evet, %2,21'i hayır, %8,85'i kararsızım cevabı</i>

	<i>sistemleri</i>			<i>vermiştir.</i>
Sokaklar güvenli ve davetkâr mı?	<i>Anket</i>	Anket görüşmeleri	<i>Sitelerin ve yem sanayi alanının büyüklüğü ve başıboş köpeklerin varlığı tedirginlik oluşturmaktadır. Genel anlamda kullanıcılar sokaklardan memnundur.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %53,50'si evet, %23,61'i hayır, %22,87'si kararsızım cevabı vermiştir.</i>
Binaların zemin katları farklı nitelikte kullanılıyor mu?	<i>Eğitim, kültürel, sosyal, resmi, ticaret, depo</i>	Temaşehir ve Altınşehir sitesi	<i>Parkmahal 2. Etap, Altınşehir ve Temaşehir sitesi konut altı ticaret olarak tasarlanmıştır. Diğer yapılar sadece konut ve donatı alanı olarak kullanılmaktadır.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %61,25'i evet, %24,35'i hayır, %14,39'u kararsızım cevabı vermiştir.</i>
4. ULAŞIM VE ERİŞİBİLİRLİK				
Yürüyüş için çeşitli rota seçenekleri var mı?	<i>Yürüyüş yolları, yeşil koridorlar, kaldırımlar</i>	Yenice parkı	<i>Yenice parkı içerisinde yer alan yürüyüş yolu ve kaldırımlar haricinde yürüyüş yolu bulunmamaktadır.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %73,06'sı evet, %8,85'i hayır, %18,08'i kararsızım cevabı vermiştir.</i>
Trafikten korunan bisiklet yolları ve bisiklet geçitleri mevcut mu?	<i>Şeritler, cadde otoparkları ve bordürler</i>	Alanın tamamında	<i>Alandaki bisiklet yollarının bazıları kaldırımda yer almaktadır bu sebeple tam olarak trafikten korunmamaktadır.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %85,97'si evet, %1,84'ü hayır, %12,17'si kararsızım cevabı vermiştir.</i>
İyi tanımlanmış rotalar ve yönlendirme levhaları bulunuyor mu?	<i>Yönlendirme levhaları, yol şeritleri, kaldırımlar</i>	Alanın tamamında	<i>Alanın tamamında gerekli görülen noktalara yönlendirme ve uyarı levhaları yerleştirilmiştir.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %86,71'i evet, %1,84'ü hayır, %11,43'ü kararsızım cevabı vermiştir.</i>
Yürüme mesafesinde toplu taşıma durakları var mı?	<i>Duraklar, istasyonlar</i>	Ana cadde ve sokaklarda	<i>Duraklar ortalama 400 metre mesafelerle konumlandırılmıştır ve yürüme mesafesindedir.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %86,34'ü evet, %7,38'i hayır, %6,27'si kararsızım cevabı vermiştir.</i>
Engelli olanlar için rampalar mevcut mu?	<i>150 cm manevra alanı, en az 90 cm geçiş genişliği</i>	Ana cadde ve sokaklarda	<i>Site girişleri ve kaldırım köşeleri engelliler için eğimli tasarlanmıştır. Kaldırımlar engelli sandalyeleri için uygun genişliktedir. Belediye çevresinde rampada mevcuttur.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %53,87'si evet, %16,60'ı hayır, %29,52'si kararsızım cevabı vermiştir.</i>
Aktif sinyalizasyon sistemi var mı?	<i>Trafik lambası</i>	Ana cadde ve sokaklarda	<i>Alanda iki noktada sinyalizasyon noktası vardır.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %80,07'si evet, %10,33'ü hayır, %9,59'u kararsızım cevabı vermiştir.</i>
Kaldırımların genişliği yeterli mi?	<i>En az 150 cm genişliğinde kaldırım</i>	Ana cadde ve sokaklarda	<i>Alandaki eğitim alanının arka çıkış kaldırımı haricinde kaldırımlar standartlara uygundur.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %64,94'ü evet, %19,55'i hayır, %15,49'u kararsızım cevabı vermiştir.</i>
Toplu taşıma sistemi var mı?	<i>400m aralıklarla durakların varlığı, güzergâhlar</i>	Ana cadde ve sokaklarda	<i>Konya Büyükşehir Belediyesinin hazırladığı ATUS uygulaması ile sistemli bir toplu taşıma sistemi kurulmuştur.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %88,19'u evet, %2,21'i hayır, %9,59'u kararsızım cevabı vermiştir.</i>

Sokak düzeni, bağlantısı, manzarası ve yol tasarımı kullanıcıya kolaylık sağlıyor mu?	<i>Yokuşlara paralel, tenteli, ızgara sokak modelleri</i>	Ana cadde ve sokaklarda	<i>Sokaklar refüj, ağaçlandırma ve ışıklandırma ile estetik hale getirilmiştir. Sokaklar birbirleri ile bağlantılıdır.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %53,50'si evet, %29,52'si hayır, %16,97'si kararsızım cevabı vermiştir.</i>
5. HALK KATILIMI VE İŞBİRLİĞİ				
Halka açık toplanma alanları, mahalle meydanı var mı?	<i>Kişi başı 10 m2 büyüklükte açık ve yeşil alanlar</i>	Meydan, otopark, aktif ve yeşil alanlar	<i>Standartlara göre açık ve yeşil alanlar yetersizdir fakat erişebilirlik açısından sorun yoktur. Belediye önünde yer alan meydan, parklar, otoparklar ve refüjler toplanma alanları olarak kullanılmaktadır.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %43,17'si evet, %29,52'si hayır, %27,30'u kararsızım cevabı vermiştir.</i>
Kullanıcılar proje sürecinde aktif katılım sağladı mı?	<i>Anket</i>	Anket görüşmeleri	<i>Proje sürecinde katılım sağlayan kullanıcılar toki sitesinde yaşamaktadır. Fikir belirtilmiştir fakat aktif olarak bir katılım sağlanmamıştır.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %16,60'ı evet, %53,50'si hayır, %29,88'si kararsızım cevabı vermiştir.</i>
Ortak kamusal hizmetlere katkıda bulunuluyor mu?	<i>Anket</i>	Anket görüşmeleri	<i>Kullanıcılar kamusal hizmetlere katkı sağlamamaktadır.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %42,43'ü evet, %33,57'si hayır, %23,98'i kararsızım cevabı vermiştir.</i>
6. SOSYAL REFAH, GELİR VE İSTİHDAM				
Komşuluk ilişkileri mevcut mu?	<i>Anket</i>	Anket görüşmeleri	<i>TOKİ sitesinde komşuluk ilişkisi mevcuttur fakat alan genelinde aynı ilişki kurulamamıştır.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %38'i evet, %37,26'sı hayır, %24,72'si kararsızım cevabı vermiştir.</i>
Yürünebilir ortamlardaki sağlık hizmet alanları var mı?	<i>Kişi başı 1,6 m2 büyüklükte ve 1000m erişim alanında</i>	Belediye binası çevresinde	<i>Alan içerisinde sağlık kabini, eczane, diyetisyen, dişçi vs. gibi sağlık hizmet noktaları vardır. Alanın yakın çevresinde de sağlık merkezi yer almaktadır. Standartlara göre yeterli değildir.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %75,27'si evet, %7,01'i hayır, %17,71'i kararsızım cevabı vermiştir.</i>
Yüksek hızlı internet erişimi var mı?	<i>Anket, Mobil kule, fiber altyapı</i>	Anket görüşmeleri	<i>Yüksek hızlı internet erişimi alan genelinde mevcuttur.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %79,33'ü evet, %9,59'u hayır, %11,07'si kararsızım cevabı vermiştir.</i>
Kaliteli iş çeşitliliğine fırsat sunan hizmet alanları var mı?	<i>Resmi kurumlar, ticari mağaza ve dükkânlar, eğitim tesisleri, sağlık tesisleri</i>	Belediye binası, ticaret merkezleri, konut altı ticaret olan yapılar	<i>Alanda çalışma alanı olarak resmi kurumlar, ticari mağaza ve dükkânlar, eğitim tesisleri, sağlık tesisleri mevcuttur. Kaliteli iş çeşitliliği sunulmuştur.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %59,40'ı evet, %13,65'i hayır, %26,93'ü kararsızım cevabı vermiştir.</i>
Mahalle sakinleri yaşam kalitesinden memnun mu?	<i>Anket</i>	Anket görüşmeleri	<i>Anket görüşmelerine göre mahalle sakinleri yaşam kalitesinden memnundur.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %62,73'ü evet, %15,86'sı hayır, %21,40'ı kararsızım cevabı vermiştir.</i>
7. KONUT				
Konutlar hizmet alanlarına yakın mı?	<i>En fazla 800m yürüme mesafesinde</i>	Konutların tamamında	<i>Konutlar ortalama 500 metre yürüyerek çeşitli donatı alanlarına</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %71,58'i</i>

			<i>erişebilmektedir.</i>	<i>evet, %5,16'sı hayır, %23,24'ü kararsızım cevabı vermiştir.</i>
Konutlar arası mesafenin büyüklüğü yeterli mi? (Mahremiyet sağlanması açısından)	<i>Her konut için ön bahçe için en 5m, arka ve yan bahçe için en az 3m mesafe, bina kat sayısına göre 7≤yol genişliği≤50</i>	Konutların tamamında	<i>TOKİ konutları haricinde yönetmeliğe göre konutlar arası mesafe standartların altındadır. Yol genişlikleri standartlara uygundur.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %38'i evet, %36,53'ü hayır, %23,61'i kararsızım cevabı vermiştir.</i>
Düşük kirali konutlar mevcut mu?	<i>Anket</i>	Anket görüşmeleri	<i>Alanda düşük kirali konut bulunmamaktadır. Konutlar orta ve üst sınıf kullanıcılara hitap etmektedir.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %11,43'ü evet, %75,64'ü hayır, %11,80'i kararsızım cevabı vermiştir.</i>
Kaliteli ve çeşitli konut seçenekleri sunulmuş mu?	<i>Anket</i>	Anket görüşmeleri	<i>Alanda yer alan konutlar kaliteli ve çeşitlidir.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %46,12'si evet, %29,15'i hayır, %24,72'si kararsızım cevabı vermiştir.</i>
8. FİZİKSEL, SOSYAL VE KÜLTÜREL AKTİVE				
Kompakt, yürünebilir mahalle sistemi oluşturulmuş mu?	<i>Diğer göstergelerin asgari büyüklüklere uygunluğu</i>	Alanın tamamında	<i>Alanın karma kullanımlı olması ve kaldırım genişliklerinin standartlara uygun olması sebebiyle yürünebilir bir mahalle sistemi oluşturulmuştur.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %57,19'u evet, %16,97'si hayır, %25,83'ü kararsızım cevabı vermiştir.</i>
Yürünebilir ortamlardaki sosyal ve kültürel alanları var mı?	<i>Kişi başı 1,50 m2 büyüklükte, en fazla 800m yürüme mesafesinde</i>	Yenice Parkı, Bilgehane	<i>Sosyal ve kültürel alanlar yönetmelikteki standartların altındadır fakat erişebilirlik açısından sorun yaşanmamaktadır.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %54,98'i evet, %16,60'ı hayır, %28,41'i kararsızım cevabı vermiştir.</i>
Fiziksel aktivite alanları mevcut mu?	<i>Kişi başı 10 m2 büyüklükte, parklar, spor alanları, rekreasyon alanları vs.</i>	Ticaret merkezleri, parklar	<i>Fiziksel aktivite alanları yönetmelikteki standartların altındadır fakat erişebilirlik açısından sorun yaşanmamaktadır.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %55,35'i evet, %22,14'ü hayır, %22,50'si kararsızım cevabı vermiştir.</i>
Açık ve yeşil alanların varlığı ve büyüklüğü yeterli mi?	<i>Kişi başı 10 m2 büyüklükte, parklar, spor alanları, rekreasyon alanları vs.</i>	Aktif ve pasif yeşil alanlar	<i>Açık ve yeşil alanlar yönetmelikteki standartların altındadır fakat erişebilirlik açısından sorun yaşanmamaktadır.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %50,55'i evet, %31,73'ü hayır, %17,71'i kararsızım cevabı vermiştir.</i>
Yürünebilir ortamlardaki ibadet alanları var mı?	<i>Kişi başı 0,75 m2 büyüklükte, en fazla 500m yürüme mesafesinde</i>	Alanın tamamında	<i>İbadet alanları yönetmelikteki standartlara uygundur ve erişebilir konumlarda yer almaktadır.</i>	<i>Katılımcıların tamamının verdiği cevaplara bakıldığında %85,23'ü evet, %4,79'u hayır, %9,96'sı kararsızım cevabı vermiştir.</i>

Sağlıklı mahalle tasarımı gösterge kontrol listesi, saha gezisi ve anket görüşmeleri dikkate alındığında:

Sağlıklı çevre ve sürdürülebilirlik ilkesi kapsamında; Alanda sağlıklı gıdaya erişim sağlanması, yerel marketlerin bulunması, çeşitli ulaşım seçenekleri sunulması ve

estetik sanatsal öğeler kullanımını çevrenin güzelleştirilerek kamusal alan kullanımının artırılması açısından sağlıklı çevre ve sürdürülebilirlik ilkesi uygulanmıştır. Bahçecilik ve tarımsal üretim için imkânların oluşturulmaması, yaya yollarının sistemli olmaması, bisiklet yollarının kesintiye uğraması, otobüs duraklarının alanın içinden değil çevresindeki ana caddelerden geçmesi, yağmur-kar suyunun peyzaj için kullanılmaması ve ses yalıtımı konusunda yeterli izolasyonun sağlanamaması alanda geliştirilmesi gereken yönler olarak belirtilebilir.

Eğitim ilkesi kapsamında; Alanda yürünebilir konumda ve yeterli büyüklüklerde eğitim alanları, gençlik merkezleri olması açısından eğitim ilkesi uygulanmıştır. Fakat yetişkinler için meslek edindirme ve kişisel gelişim konusunda hizmet veren alanların olmaması geliştirilmesi gereken bir yön olarak değerlendirilmiştir.

Güvenlik ilkesi kapsamında; Alanda tehlike durumunda toplanılacak kamusal alanların bulunması, güvenlik kameraları ve aydınlatmaların fazlalığı, sokak tasarımları ve binaların zeminlerinin farklı niteliklerde kullanılması güvenlik ilkesinin alanda uygulandığını göstermektedir. Doğal afet ve tehlikeli durumlar karşısında halkın bilinçlendirilmemesi, atıl durumda çok büyük alanların bulunması ve başıboş köpekler için çözüm üretilmemesi geliştirilmesi gereken yönler olarak tespit edilmiştir.

Ulaşım ve erişebilirlik ilkesi kapsamında; Yürüyüş için çeşitli yolların kullanılabilmesi, bisiklet yollarının bulunması, yönlendirme levhalarının ve tanımlanmış rotaların bulunması, sinyalizasyon sisteminin varlığı, kaldırımların ortalama ve üstünde genişliğe sahip olması, toplu taşıma duraklarının varlığı ve sistemli ulaşım imkânının sunulması ulaşım ve erişebilirlik ilkesinin uygulandığını göstermektedir. Kesintiye uğrayan bisiklet yolları, görme engelliler için yeterli önlemlerin alınmaması, sokak manzarasının yetersiz olması geliştirilmesi gereken yönleri olarak belirtilebilir.

Halk katılımı ve iş birliği ilkesi kapsamında; Mahalle meydanı sayılabilecek noktaların ve parkların varlığı, kamusal hizmetlerin sağlanması konusunda halk katılımı ve iş birliği ilkesinin uygulandığını göstermektedir. Fakat ortak kamusal alanların az olması, mahallelinin mahalleyi güzelleştirme konusunda çok istekli olmaması ve dönüşüm sürecinde aktif katılım sağlamayıp fikir belirtmemelerinden dolayı ilkenin tam anlamıyla alanda tasarıma yansıtıldığı söylenemez.

Sosyal refah, gelir ve istihdam ilkesi kapsamında; Alanda sağlık hizmet alanları bulunması, yüksek hızlı internete erişim sağlanması, kaliteli iş çeşitliliği sunan alanlar bulunması ve yaşam kalitesinden memnuniyet duyulması sosyal refah, gelir ve istihdam ilkesinin alanda uygulandığını göstermektedir. Komşuluk ilişkileri alanın bazı

kısımlarında görülse de tamamına bakıldığında tam anlamıyla bir komşuluk bağı kurulmadığı görülmekte ve geliştirilmesi gerekmektedir.

Konut ilkesi kapsamında; Konutların çevresinde yürünebilir konumda hizmet alanlarının bulunması, konutların 2+1 ve 6+1 arasında çeşitli büyüklüklere sahip olması ve yol genişliklerinin konut yükseklikleri dikkate alınarak tasarlanması alanda konut ilkesinin uygulandığını göstermektedir. Fakat kullanıcıların tam olarak mahremiyet duygusunu yaşayamaması, konutların orta ve yüksek gelir grubuna hitap etmesi, görsel açıdan lüks ve kaliteli duran konutların kat sayısının yüksek olması ve zemin genişliklerinin uzun olmasında dolayı doğal afetlere dayanıklılık konusunda kullanıcıları şüpheye düşürmesi açısından alanda tam anlamıyla konut ilkesi uygulanamamıştır.

Fiziksel, Sosyal ve Kültürel Aktive ilkesi kapsamında; Çalışma alanı içerisinde çeşitli fonksiyonların (sosyal-kültürel-fiziksel alan, resmi kurum, dini tesis, ticari alan vs.) bulunması ve yürünebilir konumda olması kullanıcılar için büyük avantaj sağlamaktadır. İlerleyen süreçte atıl durumda bulunan adaların yeniden değerlendirilerek konut, ticaret, eğitim alanı olarak kente kazandırılacak olması da fiziksel, sosyal ve kültürel aktivite ilkesinin alanda başarılı bir şekilde uygulandığını göstermektedir.

Tablo 4.15. Sağlıklı mahalle tasarım ilkelerinin alanda varlıklarının karşılaştırılması (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

SAĞLIKLI MAHALLE TASARIMI İLKELERİ	TOPLAM GÖSTERGE SAYISI	İNCELENEN GÖSTERGE SAYISI	GELİŞTİRİLMESİ İÇİN GEREKENLER	ALTIN HAMLE PROJESİNİN İLKELERE UYGUNLUĞU
<i>Sağlıklı çevre ve sürdürülebilirlik</i>	8	6	<ul style="list-style-type: none"> Bahçecilik ve küçük ölçekli tarımsal üretim için uygun alanlar oluşturulması Yürüyüş yollarının oluşturulması Kesintiye uğrayan bisiklet yollarının düzenlenmesi Yağmur-kar suyunu peyzaja entegre edecek sistemler kurulması Binalarda ses yalıtımı için teşvik ve öneriler getirilmesi 	Uygun, geliştirilmeye ihtiyacı var.
<i>Eğitim</i>	2	2	<ul style="list-style-type: none"> Yetişkinler için meslek edindirme ve kişisel gelişim için merkezler açılması 	Uygun
<i>Güvenlik</i>	5	4	<ul style="list-style-type: none"> Halkın doğal afet ve tehlikeli durumlar karşısında bilinçlendirilmesi için çalışmalar yapılması Boş adaların işlevlendirilmesi Başboş köpekler için düzenli kontrol yapılması 	Uygun, geliştirilmeye ihtiyacı var.
<i>Ulaşım ve erişebilirlik</i>	9	9	<ul style="list-style-type: none"> Kesintiye uğrayan bisiklet yollarının düzenlenmesi Engeli bulunanlar için noktalı ve fitilli 	Uygun

			kabartma yolların yapılması • Sokak düzenlenmelerinin artırılması	
<i>Halk katılımı ve iş birliği</i>	3	2	• Kamusal alanların artırılması • Kullanıcıların mahalleyi benimsemelerini sağlayacak etkinlikler düzenlenmesi	Uygun, geliştirilmeye ihtiyacı var.
<i>Sosyal refah, gelir ve istihdam</i>	5	5	• Komşuluk ilişkilerinin güçlendirilmesi için faaliyet ve etkinlikler düzenlemek	Uygun
<i>Konut</i>	4	3	• Düşük gelir durumuna sahip kişiler için konutlar sağlanması • Kat yüksekliklerinin kontrollü ve uyumlu olması	Uygun, geliştirilmeye ihtiyacı var.
<i>Fiziksel, sosyal ve kültürel aktive</i>	5	5		Uygun

Genel olarak ilkelerin göstergelerinin uygulanma durumu ve geliştirilmesi gereken yönler yukarıdaki tabloda aktarılmıştır. Tablo 4.15'e göre eğitim, ulaşım ve erişebilirlik, sosyal refah, gelir ve istihdam ve fiziksel, sosyal ve kültürel aktive ilkelerinin göstergelerinin tamamı alanda varlığını göstermektedir. Bu ilkelerin geliştirilmesi gereken yönleri dikkate alınarak geliştirilmeleriyle daha iyi sonuçlar alınabileceği düşünülmektedir. Sağlıklı çevre ve sürdürülebilirlik, güvenlik, halk katılımı ve iş birliği ve konut ilkelerinin göstergelerinin çoğunluğu alanda varlığını gösterse de eksik olduğu yönler de bulunmaktadır. Bu göstergelerin uygulanması ile ilkeler tam anlamıyla alanda etkili olabilecektir. Altın hamle kentsel dönüşüm projesinde ilkelere ait göstergelerin varlığı ile 8 ilkenin de alanda etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Bu analizler sonucu sağlıklı çevre ve sürdürülebilirlik, güvenlik, halk katılımı ve iş birliği ve konut parametrelerine ait göstergelerin tamamının alanda uygulanmaması nedeniyle yetersiz olduğu eğitim, ulaşım ve erişebilirlik, sosyal refah, gelir ve istihdam ve fiziksel, sosyal ve kültürel aktive parametrelerinin yeterli olduğu tespit edilmiştir. Sağlıklı çevre ve sürdürülebilirlik, güvenlik, halk katılımı ve iş birliği ve konut parametreleri kapsamında altın hamle kentsel dönüşüm projesi için öneriler belirlenmiştir.

- Sağlıklı mahallelerde bireysel küçük üretimlerin yapılması sağlıklı gıdaya ve çevreci tutuma özendirici olması sebebiyle önemlidir. Çalışma alanı içerisinde yeşil alanlarda ve site bahçelerinde, bahçecilik ve küçük ölçekli tarımsal üretim için uygun alanlar oluşturulmasıyla ortak kullanım alanlarının daha çok kullanılması ve sağlıklı gıdanın özendirilmesi sağlanabilir. Çalışma alanında yer alan konutların siteler halinde ve çok katlı olması aidiyetlik hissiyatını

azaltmakla birlikte bahçecilik ve üretim gibi toprakla iç içe zaman geçirme olanaklarını en aza indirmektedir.

- Ulaşım çeşitleri de çevreye etki etmektedir. Çevreye verilen zararın en aza indirilmesi için daha çevreci olan yürüyüş yolları, bisiklet yolları ve toplu taşıma sistemleri kullanılmalıdır.
- Son yıllarda dünya genelinde yaşanan su krizi de dikkate alınarak alanda yer alan binaların çatı- oluk sistemleri rögarlara değil de peyzaj alanlarına yönlendirilebilir.
- Eğitim kurumlarının yanı sıra halk eğitim merkezi ve meslek edindirme kursları açılarak alanda istihdam edilmek üzere gençlere fırsat sunulabilir ve sosyal-kültürel faaliyet alanları artırılarak sosyalleşme ortamları sağlanabilir.
- Halkın doğal afet ve tehlikeli durumlar karşısında bilinçlendirilmesi için kısa süreli eğitimler verilebilir ve toplanma alanları oluşturularak kullanıcılara sunulabilir.
- Atıl durumda bulunan adalarda yapılması planlanan konut projelerinde kamu-özel iş birliği kurularak düşük gelir grubuna sahip kişiler içinde konutlar üretilebilir.
- Sokakların daha güvenilir ve estetik olması için renkli aydınlatmalar, çiçekler, ağaçlar vb. öğeler kullanılabilir ve günün belirli saatlerinde zabıta kontrolleri sağlanabilir.
- Alanda var olan bisiklet yollarının kesintiye uğradığı noktalarda altyapı çalışmaları yapılması ve kaldırımlar haricinde kullanıcılar için yaya yolları tasarlanması sağlık açısından da kullanıcılara fayda sağlayabilir.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Sağlıklı mahalle tasarımının hedefi, geleneksel planlama kavramlarını sağlık temalarıyla bütünleştirerek herkes için daha mutlu ve sağlıklı ortam sağlamaktır. Sağlıklı mahalle tasarım süreçleri planlama süreciyle birlikte ilerleyen bir süreç olmasından dolayı belirlenen alanlarda planlama çalışması yapılırken alanı kullanan ve kullanacak olan kullanıcı profillerinin, isteklerinin ve ihtiyaçların göz önünde bulundurulması hatta halkın sürece dâhil edilmesi gerekmektedir. Tez kapsamında sağlıklı kent parametreleri ve sağlıklı mahalle tasarımının önemine değinilmiş, sağlıklı kent parametreleri üzerine Dünya ve Türkiye örnekleri incelenmiş ve sentezlenerek ortak bir parametre listesi oluşturulmuştur. Örnekler incelendiğinde sağlıklı mahalle kavramının karma kullanımlı, kompakt, esnek tasarım kriterlerine sahip, erişebilirliği yüksek, sosyal ve kültürel gelişme ve kaynaşma ortamları sunan, yüksek aidiyet hissine sahip, ekonomik açıdan da isteklerin karşılanmasından dolayı sürdürülebilir mekânlar üzerine odaklandığı görülmüştür. .

Kentsel dönüşüm projeleri kentlerde problemlili yaşam alanlarının dayanıklı, sağlıklı ve sürdürülebilir olmasını sağlamada en önemli müdahale araçlarından biridir. Bu kapsamda kentsel dönüşüm alanlarının sağlıklı mahalle tasarımı ilkelerine ne denli uyumlu olduğuna yönelik araştırma sorusu ile başlayan tezin kentsel dönüşüm sürecine eleştirel bir katkı sunacağı beklenmektedir. Tezin saha çalışması Konya ili Meram ilçesinde yer alan Altın Hamle Kentsel Dönüşüm alanında gerçekleştirilmiştir. Bu kentsel dönüşüm projesinin sağlıklı mahalle tasarımı ilkelerine uygunluğunu tespit ederek çıkarımlarda bulunmak ve öneriler getirmek amacıyla Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği, TSE, Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği, Konya Büyükşehir İmar Yönetmeliği, saha analizi, anket görüşmeleri, altyapı ve arazi kullanım haritaları ve göstergelere yönelik mekânsal analizler ile değerlendirme yapılmıştır.

Altın Hamle Kentsel Dönüşüm alanının sağlıklı mahalle tasarımı ilkelerine uygunluğunu tespit etmeyi hedefleyen bu çalışmanın varsayım ve araştırma sorularına verdiği yanıtlar aşağıda yer almaktadır.

“Konya’da gerçekleşen kentsel dönüşüm projelerinde sağlıklı mahalle tasarım ilkeleri tam anlamıyla dikkate alınmaktadır.” varsayımı alanda yapılan anket görüşmeleri, sağlıklı mahalle tasarımı gösterge kontrol listesi ve analiz haritaları sonucu değerlendirilmiştir. Eğitim, ulaşım ve erişebilirlik, sosyal refah, gelir ve istihdam ve

fiziksel, sosyal ve kültürel aktive parametrelerine ait göstergelerin tamamının alanda uygulanması açısından varsayım doğrulanmıştır. Sağlıklı çevre ve sürdürülebilirlik, güvenlik, halk katılımı ve iş birliği ve konut parametrelerine ait göstergelerin tamamının alanda uygulanmaması sebebiyle varsayım doğrulanmamıştır.

Araştırma soruları 1: *Sağlıklı mahalleler oluşturabilmek için gerekli tasarım ilkeleri nelerdir?*

- Sağlıklı ve doğal sürdürülebilir çevre koşullarına sahip, karma kullanımlı bir tasarım sunulması
- Eğitim tesislerinin yakınlığı ve meslek eğitimlerinin verilmesi
- Yapılı çevrenin konfor ve güvenliğinin sağlanması
- Aktif ulaşımın (yaya, bisiklet) ve bağlantılı ulaşım altyapısının geliştirilmesi
- Sosyal etkileşim ve topluluk katılım düzeyinin yüksekliği
- Hizmetlerin eşit olarak karşılanması, kaliteli altyapı ve istihdam fırsatı
- Yaşanabilir konut seçeneklerinin sunulduğu yerleşimlerin oluşturulması
- Fiziksel aktivitenin günlük yaşama dâhil edildiği, sosyal uyum ve sosyal bağlantı için fırsatlar sunulması;

Olarak sıralanabilir.

Araştırma soruları 2: *Sağlıklı kent göstergeleri nelerdir?*

Kentlerin sağlıklı olduğunu yansıtan pek çok gösterge bulunmaktadır. Bu göstergeler konu olan alanın konumuna, kullanıcılarının istek, ihtiyaç ve beklentilerine, planlama süreçlerine, karar verici uzman kişilere ve arazi yapısına göre değişiklik gösterebilmektedir. Dünya genelinde en çok dikkat edilen sağlıklı kent göstergeleri ise;

- İnsan odaklı, şeffaf ve toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı
- Güçlü toplum katılımı
- Başarılı kent yönetimi ve kent planlaması
- Katılımcı ve yenilikçi
- Sürdürülebilirliğe duyarlı
- Kent güvenliğinin sağlanması ve suçların önlenmesi
- Yerleşimlerde kültürlerarası kaynaşma
- Karma kullanım alanları sunulması
- Sorumluluk sahibi ve sorumlulukları kolaylaştırıcı

- Donatı ve hizmet alanlarına eşit ve kolay erişim
- Herkes için eşit ve erişebilir haklar;

Olarak sıralanabilir.

Araştırma soruları 3: *Altın Hamle kentsel dönüşüm projesi ile dönüşen alan sağlıklı mahalle tasarım ilkelerine ne kadar uyum sağlamaktadır?*

Alanda yapılan analizlerden elde edilen veriler doğrultusunda sağlıklı çevre ve sürdürülebilirlik, güvenlik, halk katılımı ve iş birliği ve konut ilkeleri kapsamında geliştirilmesi gereken bazı göstergeler konusunda verilen önerilerin dikkate alınarak uygulanması halinde alanda tam anlamıyla sağlıklı mahalle tasarım ilkeleri sağlanmış olacaktır.

Araştırma soruları 4: *Yaşayanların ve uzmanların bu kentsel dönüşüm projesinde sağlıklı mahalle tasarım ilkelerine ilişkin memnuniyet düzeyi ne durumdadır?*

Çalışma alanında yapılan anket görüşmeleri sırasında yaşayanların ve uzmanların görüşlerinin paralel olduğu gözlemlenmiştir. Donatı, konut ve hizmet alanlarının yeterliliği ve erişebilirliği, güvenlik, alan içerisinde belediye hizmet alanının bulunması ve çalışma alanının konumu açısından memnuniyet sağlanmıştır. Komşuluk ilişkileri, yeşil sistem, bahçecilik, konutların her gelir grubuna hitap etmemesi ve yükseklikleri konusunda memnuniyet sağlanamamıştır.

Genel olarak sağlıklı mahalle tasarımına yönelik özellikle yurtdışında bu konuya verilen önem sebebiyle topluluk planları, mahalle planları, yönlendirici kılavuzlar, kontrol listeleri, tasarım politikaları ve yönergeleri hazırlanmaktadır. Türkiye genelinde bakıldığında bu konuda bir çalışma bulunmamaktadır. Mahalle ve topluluk tasarımları kentsel dönüşüm projeleri aracılığı ile tasarlanmaktadır. Dönüşüm projeleri, tasarım projeleri ve imar planları, tasarım ve planlama süreçlerini şekillendiren kılavuzlardır. Bu kılavuzlarda yönetmelikler aracılığı ile belirli bir düzen sağlamaktadır.

Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği ve Büyükşehir Belediyeleri İmar Yönetmelikleri incelendiğinde çevre, eğitim, ulaşım, erişebilirlik, konut ve fiziksel, sosyal ve kültürel aktive parametrelerine yönelik standartlar, erişebilirlik büyüklükleri, yürüme mesafeleri, bahçe ve yol mesafeleri ve tasarım kriterleri belirtilmiştir. Altın Hamle Kentsel Dönüşüm Projesine bakıldığında da sağlıklı çevre ve sürdürülebilirlik, güvenlik, halk katılımı ve iş birliği ve konut parametrelerine ait göstergelerin tamamının

alanda uygulanmaması nedeniyle yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Genel olarak bakıldığında yönetmelikte zorunlu tutulmayan, belirtilmeyen kriter ve ilkeler için alan tasarımlarında herhangi bir uygulama yapılmamıştır. Yönetmeliklerde sürdürülebilirlik, halk katılımı ve iş birliği ve sosyal refah, gelir ve istihdam parametreleri için belirtilen ilke ve göstergelere yönelik bir standart ya da yönlendirme bulunmamaktadır bu sebeple bakanlıkların ve belediyelerin bu parametrelere yönelik kriterler oluşturması önerilebilir. Mevcut önerilerin proje bazlı özelleştirilmesi için esnek tasarım kriterlerine müsaade edilebilir.

Kentsel dönüşüm alanlarının ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel olarak ele alınmasının yanı sıra sağlıklı tasarım bağlamında ele alınması ve dönüşüm sonrası alanı kullanan kullanıcı ve uzmanlarla anket yapılarak sağlıklı tasarım göstergelerinin varlığının ölçülmesi bu çalışmanın özgün değeridir. Bu çalışma, tasarım ve planlama süreçlerine çeşitli karar almak ve müdahale stratejileri sunmak ve büyük ölçekli değişim sunan kentsel dönüşüm projelerinin sağlıklı mahalle tasarımı açısından önemini tartışmak açısından da önemlidir.

Bu çalışmanın, kentsel dönüşüm projelerinin sağlıklı mahalle tasarımı analizleri yapılırken fikirsel anlamda yol gösterici olması ve daha kaliteli, sağlıklı mekânların oluşması açısından katkı sağladığı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akçakaya, M., 2006, Yönetimsiz Yönetişim Mi? Kamu Yönetimini Yeniden Düşünmek, *Türk İdare Dergisi*, S.452, Ankara, S.96.
- Akkar, M., 2006, Kentsel Dönüşüm Üzerine Batı'daki Kavramlar, Tanımlar, Süreçler ve Türkiye, *Tmmob Şehir Plancıları Odası Planlama Dergisi*, Sayı: 2006/2, S. 29-38.
- Altuntaş, A., 2012, Sürdürülebilir Toplumlar ve Metropollerin Baskılarından Kurtulmak İçin Alternatif Bir Yol: Sürdürülebilir Kentler. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(17), 135-148.
- Arabulan, S., 2015, Kentsel Dönüşüm Kapsamında Kimliğin Yeniden Kazanımı: Edirne Karaağaç Örneği, *Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Edirne.
- Aydın, S., Metin, B., 1997, Sağlık Alanında Dış İlişkiler Kitabı, Ankara.
- Aytaç, D.Ö. ve Vural Arslan, T., 2018, Sağlıklı Kentler Bağlamında Sağlıklı Mahalle Tasarımı ve Performans Değerlendirme Modeli Önerisi.
- Barton H, Tsourou C., 2000, Healthy Urban Planning – A Who Guide To Planning For People, *E&Fn Spon*, London.
- Barton H., Tsourou C., 2003, Sağlıklı Kent Planlaması, *Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği Yayını*, Bursa, S.34.
- Başaran, İ., 2007, Sağlıklı Kentler Kavramının Gelişiminde Sağlıklı Kentler Projesi, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 9, Sayı: 3.
- Başaran, İ., 2008, Sağlıklı Kent Planlaması Açısından Isparta, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Doktora Tezi.
- Bayram, A. M., 2006, Kentsel Dönüşüm Tartışmaları, *Tmmob Mimarlar Odası Ankara Şubesi Bülteni*, Sayı: 40, S. 7-11.
- Bird, E. L., Ige, J. O., Pilkington, P., Pinto, A., Petrokofsky, C. ve Burgess-Allen, J., 2018, Built and Natural Environment Planning Principle S For Promoting Health: An Umbrella Review, *BMC Public Health*, 18:930. (DOI: <https://doi.org/10.1186/s12889-018-5870-2>)
- Cao, H. Vd., 2013, A Maslow's Hierarchy Of Needs Analysis Of Social Networking Services Continuance, *Journal Of Service Management*, Vol. 24, No.2, Ss.171-172.
- Costa, S. & Serrano-Garcia, I., 1983, Needs Assessment and Community Development: An İdeological Perspective. *Prevention İn Human Services*, Summer: 75–88.

- Donnison, D., 1993, Trickle Down on Bubble Up?, Agenda for the Future, Campell McConnell (der.) *London Community Development Foundation*.
- Dünya Sağlık Örgütü, 2018, Dsö Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı Faz VII (2019-2024) İçin Uygulama Çerçevesi: Hedefler, Gereksinimler ve Stratejik Yaklaşımlar.
- Duhl, L., 1995, The Social Entrepreneurship Of Change, Pace University, New York.
- Duhl, L., Sanchez, A., 1999, Healthy Cities And The City Planning Process – A Background Document On Links Between Health and Urban Planning. Who Regional Office For Europe, Copenhagen.
- Durğun, S., 2013, Amartya Sen: Adalet Küresel Bir Bakış, Ethos: Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar, Ocak/January, C. 6, S.95-123, S.102.
- Fingerhut, L.A. & Kleinman, J.C., 1990, International and İnterstate Comparisons of Homicide Among Young.
- Gallagher, M., 2007, Examining the Impact of Food Deserts on Public Health in Detroit.
- Geray, C., 1998, Kentsel Yaşam Kalitesi ve Belediyeler, *Türk İdare Dergisi*, Ss. 323-345.
- Gürel, Z. ve Üçer A., 2009, Kentsel Yaşam Kalitesinin Belediye Hizmetleri Kapsamında Belirlenmesine ve Geliştirilmesine Yönelik Bir Yaklaşım: Orta Ölçekli Kent Örnekleri, *Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Güvenç, Ü., 1998, A Multi Dimensional Approach To Urban Quality Of Life: The Case Of İstanbul, *İtü Bilim ve Teknoloji Enstitüsü*, İstanbul, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, S.60.
- Hall, P., 1996, Cities Of Tomorrow. Malden, Ma, and Oxford, Blackwell Publishers.
- İlkme, M., 2008, Kentsel Dönüşüm ve Bursa Raporu, Bursa, Tmmob Şehir Plancıları Odası Bursa Şubesi.
- İnan, Ö. ve Sönmez, N., 2019, Kentsel Yaşam Kalitesi Ölçüm Yöntemlerinin Geliştirilmesi, *International Journal Of Economics, Politics, Humanities & Social Sciences*, Vol: 2 Issue: 3.
- Jaysawal N. ve Saha S. 2014, Urbanization İn India: An İmpact Assessment, *International Journal Of Applied Sociology*, 4(2), 60-65.
- Kahraman, T., 2006, İstanbul Kentinde Kentsel Dönüşüm Projeleri ve Planlama Süreçleri, *Tmmob Şehir Plancıları Odası Planlama Dergisi*, Sayı: 2006/2, S. 93-101.

- Karakurt Tosun, E., 2013, Sürdürülebilir Kentsel Gelişim Sürecinde Kompakt Kent Modelinin Analizi, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 15, Sayı: 1, S. 103-120.
- Karkış, Ö. İ., 2015, Kentsel Toplumsal Hareketlerde Cinsiyete Dayalı Dinamikler: Kentsel Dönüşüm Sürecinde Başbüyük ve Gülsuyu-Gülensu Mahalleleri, *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul: Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Kartal, B., 2013, Kentsel Dönüşüm ve Kentlilik Bilinci, *Kocaeli Barosu Bülteni*, Sayı: 2013/2, S. 3.
- Kaypak, Ş., 2010, Kentsel Dönüşüm Faaliyetlerine Etik ve Sosyal Sorumluluk Temelli Bir Yaklaşım, *Niğde Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 2, S. 84-105.
- Keleş, R., 2004, Kentsel Dönüşümün Tüzel Altyapısı, *Tmmob Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi Mimarist Dergisi*, Yıl: 4, Sayı: 12, S. 73-75.
- Kıvanç, M., 2015, Evrensel Sağlık Bildirgeleri ve Türkiye’de Sağlık Reformları, *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, S.3 Cilt.2.
- Koesel, K., 2004, Does Democracy Influence The Quality Of Life?, *Src Graduate Retreat*, University Of California San Diegomay 14-15.
- Kula, S. ve Çakar, B., 2015, Maslow İhtiyaçlar Hiyerarşisi Bağlamında Toplumda Bireylerin Güvenlik Algısı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki, *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, C.6, S.12, S.194.
- Lawlor, D., 2003, The Challenges Of Evaluating Environmental Interventions To Increase Population Levels Of Physical Activity: The Case Of The Uk National Cycle Network. *Journal Of Epidemiology And Community Health*, 2003, 57:96–101.
- Lindheim, R., Syme, L., 1983, Environments, People and Health. *Annual Review Of Public Health*, 4: 335– 359.
- Madureira, N., “Getting Started: The Experience Of Seixal, Portugal”, Healthy Urban Planning İn Practice: Experience Of European Cities.Males. *Journal Of The American Medical Association*, 263: 2210–2211.
- Mccarthy, M., 1999, Transport And Health. In: Marmot M, Wilkinson, R, Eds. Social Determinants Of Health. Oxford, Oxford University Press.
- Metin, B., Aydın, S., 1997, Dünya Sağlık Örgütü ve Türkiye İle İlişkileri Kitabı, Sağlık Bakanlığı Matbaası, Ankara.
- Nsw Department Of Health, 2009, Healthy Urban Development Checklist: A Guide For Health Services When Commenting On Development Policies, Plans and Proposals.

- Önder, S. ve Gülgün, B., 2010, Gürültü Kirliliği ve Alınması Gereken Önlemler: Bitkisel Gürültü Perdeleri, Ziraat Mühendisliği, Sayı 355.
- Özbek, M., 2004, Kamusal Alan, *Hil Yayınları*, İstanbul.
- Özden, P.P., 2015, Kentsel Dönüşümde Toplumsal Boyut, Sorunlar ve Çözüm Arayışları, *Balıkesir Ticaret Odası Seminer*, Balıkesir.
- Polat, S. ve Dostoğlu, N., 2007, Kentsel Dönüşüm Kavramı Üzerine: Bursa'da Kükürtlü ve Mudanya Örnekleri, *Uludağ Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, Cilt: 12, Sayı 1, S. 61-76.
- Price, C., Dubé, C., 1997, Sustainable Development and Health: Concepts, Principles And Framework For Action For European Cities And Towns. Copenhagen, Who Regional Office For Europe.
- Selim, E., 2011, Kentsel Dönüşüm Projelerinin Sosyoekonomik Boyutlarının İncelenmesi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Konya: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Serdaroğlu Sağ, N., Osmanlı, N. ve Koçer, K., 2020, Kentsel Dönüşüm Sürecine Yönelik Anahtar Bir Çerçeve ve Konya Deneyimi. Araştırma Makalesi, *Baun Fen Bil. Enst. Dergisi*, 22(2), 507-533. (Doi:10.25092/Baunfbed.718183)
- Serdaroğlu Sağ, N., 2011, Dönüşüme Bağlı Kentsel Gelişmenin Yönetilmesinde Bir Araç Olarak Akıllı Büyüme; Konya Kenti Örneği, Doktora Tezi.
- Sezik, M., 2019, Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Yaşanabilir Kent Oluşturma Politikaları, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16 (2), 703-716.
- Southworth, M., 2005, Yürünebilir Kentin Tasarlanması, *Kent Planlama ve Geliştirme Dergisi*, 131, 246-257.
- Story, M., Kaphingst, K., Robinson-O'Brien, R., Glanz, K., 2008, Sağlıklı Gıda ve Yeme Ortamları Yaratmak: Politika ve Çevresel Yaklaşımlar, *Annu Rev Halk Sağlığı*, Cilt 29:253-72. (DOI: 10.1146/annurev.publhealth.29.020907.090926)
- Şahin, Y., 2018, Kentleşme Politikası, Ekin Yayınevi, Bursa.
- Şenyol Kocaer, Ö., Bal, Ö. H., 2013, Kentsel Dönüşüm Gerçeği ve İzmir Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme, *Tmmob 2. İzmir Kent Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, S. 445-452.
- Şişman, A. ve Kibaroglu, D., 2009, Dünyada ve Türkiye'de Kentsel Dönüşüm Uygulamaları, *Tmmob Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 12. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı*, S. 1-9.
- Şolt, H., 2021, Sağlıklı Kent Planlamasında Kentlilik Bilincinin Yeri ve Önemi, *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, Zonguldak.

- Tatar, M., Tatar, F., 1998, Yerel Yönetimler ve Sağlık, *Türk Belediyecilik Derneği Yayını*, Ankara, S.60.
- Tekeli, İ., 2010, Gündelik Yaşam, Yaşam Kalitesi ve Yerellik Yazıları, *Tarih Vakfı Yurt Yayınları*, İstanbul, Ss. 79-215.
- Toprak, İ.,Vd., 2002, Ulusal Sağlıklı Şehirler Ağı, *Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayını*, Ankara, S.17.
- Tsourus, A.D., 2017, City Leadership For Health and Sustainable Development. *Ministry Of Health*, Kuwait.
- Tüik, 2015, Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni, 2015 Yılı Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, Sayı: 21584, Ankara.
- Tüik, 2016, Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni, İllerde Yaşam Endeksi 2015, Yayın No: 24561, Ankara.
- Urban Land Institute, 2013, Eitler, T., McMahan, E. and Thoerig, T. Ten Principles for Building Healthy Places. Washington.
- Urban Land Institute, 2015, Building Healthy Places Toolkit: Strategies for Enhancing Health in the Built Environment. Washington, DC: *Urban Land Institute*. (ISBN: 978-0-87420-357-8)
- Yaman, M., 2014, Türkiye’de Kentsel Dönüşüm Uygulamaları Kapsamında Kütahya Kenti Osmangazi Kentsel Dönüşüm Uygulamasına Bir Bakış, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Kütahya Özel Sayısı*, S. 13-20.
- Yazıcıoğlu Halu, Z., 2010, Kentsel Mekân Olarak Caddelerin Mekânsal Karakterinin Yürünebilirlik Bağlamında İrdelenmesi, Bağdat Caddesi Örneği, Doktora Tezi, İtü, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Yenice, M. S., 2012, Konya Kentinin Planlama Tarihi ve Mekânsal Gelişimi, *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 28(4):343-350.
- Yenice, M. S., 2014, Türkiye’nin Kentsel Dönüşüm Deneyiminin Tarihsel Analizi, *Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 16, Sayı: 1, S. 76-88.
- Yılmaz, M., 2002, İnsani Kalkınma Politikaları ve Türkiye Üzerine Bir Deneme, Doktora Tezi, *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, S.2.
- Zanussi, M., Sağlık Entegreli Uzaysal Planlama: Sandnes Deneyimi, Norveç, Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Uygulamalı Sağlıklı Kent Planlaması Avrupa Şehirleri Deneyimleri.
- Wallace, D., 1990, Smaller Increases In Life Expectancy For Blacks and Whites Between The 1970s And 1980s. *American Journal Of Public Health*, 85: 875–876.

Who Healthy Cities Project Office, 1995, City Health Planning: The Framework.

Who Regional Office For Europe, 1997, Twenty Steps For Developing A Healthy Cities Project, 3rd Ed. Copenhagen.

Who Regional Office For Europe, 1999, Healthy Urban Planning: Report Of A Who Seminar. Copenhagen.

Who Regional Office For Europe, 2003, Healthy Urban Planning İn Practice: Experience Of European Cities, Report Of The Who City Action Group On Healthy Urban Planning. Edited By: Hugh Barton, Claire Mitcham And Catherine Tsourou.

World Health Organization Europe, 2015, Sağlık Etki Değerlendirmesi Şehirler için Araç Kitleri Belge 3, *Sağlık Etki Değerlendirmesinin Karar Alma Konusunda Nasıl Destek Sağlayabileceği Hakkında Broşür*, EUR/05/5048991.

Elektronik Kaynaklar ve Web Siteleri

Aktan, C., (2017). Dünya Sağlık Örgütü: Herkes İçin Sağlık 21 Hedef.

Erişim Adresi: <https://www.slideshare.net/Coskuncanaktan/Dnya-Salk-Rgt-Herkes-İn-Salk-21-Hedef-70675822> [Ziyaret Tarihi: 12 Mayıs 2022].

BC Sağlıklı Topluluklar Derneği (2010). Sağlıklı Mahalle Tasarımı.

Erişim Adresi: <https://planh.ca/take-action/healthy-environments/built-environments/page/healthy-neighbourhood-design> [Ziyaret Tarihi:12 Kasım 2022].

BC Sağlıklı Topluluklar Derneği (2012). PlanH nedir?.

Erişim Adresi: <https://planh.ca/about/what-planh> [Ziyaret Tarihi:12 Kasım 2022].

Bursa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

Erişim Adresi: <https://Bursa.Ktb.Gov.Tr/Tr-70229/Cografya.Html> [Ziyaret Tarihi: 17 Mayıs 2022]

Bursa Şehir Sağlık Gelişim Planı 2021-2025

Erişim Adresi: Chrome-

Extension://Efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.skb.gov.tr/wp-content/uploads/2021/08/Bbb-Sehir-Saglik-Gelisim-Plani-2021-2025-Kitabi-.Pdf [Ziyaret Tarihi: 17 Mayıs 2022]

Design for Health (DFH), 2006-2012, Sağlık için Tasarım.

Erişim Adresi: <http://designforhealth.net/> [Ziyaret Tarihi: 17 Mayıs 2022]

Eskişehir Tepebaşı Belediyesi Sağlıklı Şehir Hareketi Proje Ofisi, Eskişehir Sağlıklı Kent Profili.

Erişim Adresi: Chrome-

Extension://Efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.skb.gov.tr/wp-

Content/Uploads/2017/01/Tepebasi-Sehir-Saglik-Profil.Pdf [Ziyaret Tarihi: 12 Mayıs 2022]

Eskişehir Tepebaşı Belediyesi Stratejik Planı 2020-2024.

Erişim Adresi:

[Http://Www.Sp.Gov.Tr/Upload/Xspstratejikplan/Files/Lqnzı+Stratejik_Plan_2020-2024_1_.Pdf](http://Www.Sp.Gov.Tr/Upload/Xspstratejikplan/Files/Lqnzı+Stratejik_Plan_2020-2024_1_.Pdf) [Ziyaret Tarihi: 12 Mayıs 2022]

Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri (CDC), 2013, Sağlıklı Topluluk Tasarımı Kontrol Listesi Araç Seti.

Erişim Adresi: <https://www.cdc.gov/healthyplaces/toolkit/>

Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri (CDC), 1999, Fiziksel Aktivite ve Sağlık: Genel Cerrahin Raporu.

Erişim Adresi: <https://www.cdc.gov/nccdphp/sgr/index.htm>

Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri (CDC), 2013, Sağlıklı Topluluk Tasarımı Kontrol Listesi.

Erişim Adresi: chrome-

extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.cdc.gov/healthyplaces/toolkit/Healthy_Community_Design_Checklist.pdf

Karatay Belediyesi, 2022.

Erişim adresi: <https://karatay.bel.tr/haberdetay/2507/mev1%C3%82na-alani-kentsel-donusum-calismalari-hizlandi>

Konya Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı İmar Yönetmeliği

Erişim adresi: https://docplayer.biz.tr/402332-Konya-buyuksehir-belediyesi-imar-ve-sehircilik-daire-baskanligi-imar-yonetmeli.html#show_full_text

Konya Ticaret Odası, Konya'nın tarihi.

Erişim adresi: kto.org.tr/bilgi-bankasi/konya/konya-tarih

Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği. Erişim Adresi:

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=19788&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>

Meram Belediyesi, Projeler, Turgutreis Mah. Kentsel Dönüşüm Kat Karşılığı Konut Yapımı.

Erişim Adresi: meram.bel.tr/proje/turgutreis-mah-kentsel-donusum-kat-karsiligi-konut-yapimi

NHS London Healthy Urban Development Unit, 2017, HUDU Planning for Health, Healthy Urban Planning Checklist.

Erişim Adresi: chrome-

extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/<https://www.healthyurbandevelopment.nhs.uk/wp-content/uploads/2013/12/HUDU-Rapid-HIA-Tool-Jan-2013-Final.pdf>

Oecd, 2015, How's Life İn Turkey?, Oecd Publishing. [Ziyaret Tarihi: 17 Nisan 2022]

Oecd, 2017, How's Life In Turkey? The Oecd Better Life Initiative Report.
Erişim Adresi: [Http://Www.Oecd.Org/Statistics/B1%202014%20turkEy%20country%20report.Pdf](http://www.Oecd.Org/Statistics/B1%202014%20turkEy%20country%20report.Pdf) [Ziyaret Tarihi: 16 Mayıs 2022].

Sağlıklı Kentler Birliği, 2010, Sağlıklı Şehir Yaklaşımı.

Erişim Adresi:

https://www.skb.gov.tr/wpcontent/uploads/2010/06/Saglikli_Sehir_Planlamasi.pdf

Sağlıklı Kentler Birliği 2020-2024 Stratejik Planı [Ziyaret Tarihi:12 Mayıs 2022].

Türkiye İstatistik Kurumu, 2016, Tablo 3-Tablo 4

Erişim Adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?P=Illerde-Yasam-Endeksi-2015-24561>

Türk Standartları Enstitüsü, Ts 9111, Özürlüler ve Kısıtlılığı Hareket Bulunan Kişiler İçin Binalarda Ulaşılabilirlik Gereklere

Erişim Adresi: chrome-

extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://www.imarkadastro.com/usefiles/file/Dokuman/Erisilebilirlik%20Standartlar%C4%B1.pdf

Türk Standardı Tasarısı, Tst11783 Revizyon, Şehir İçi Yollar-Otobüs Durakları Yer Seçimi Kuralları, *Türk Standartları Enstitüsü*, Ankara. (Ics 93.080.30)

Who Regional Office For Europe, 1997, Who Healthy Cities Project Phase Iı: 1998–2002. The Requirements And The Designation Process For Who Project Cities, Copenhagen.

Erişim Adresi: [Http://Www.Who.Dk/Healthy-Cities/Documentation/20020617_1](http://www.Who.Dk/Healthy-Cities/Documentation/20020617_1) [Ziyaret Tarihi: 23.06.2022].

Who Regional Office For Europe, 1990; 11. [Ziyaret Tarihi: 15 Mayıs 2022].

Url1:[Http://Skpo.İzmir.Bel.Tr/Content.Asp?Mid=11#:~:Text=Sa%C4%9fl%C4%B1k%C4%B1%20kentler%20hareketi&Text=Herkes%20i%C3%A7in%20sa%C4%9fl%C4%B1k%20temeline%20oturtularak,1400%20kent%20ve%20kasabaya%20ula%C5%9fm%C4%B1%C5%9ft%C4%B1r](http://Skpo.İzmir.Bel.Tr/Content.Asp?Mid=11#:~:Text=Sa%C4%9fl%C4%B1k%C4%B1%20kentler%20hareketi&Text=Herkes%20i%C3%A7in%20sa%C4%9fl%C4%B1k%20temeline%20oturtularak,1400%20kent%20ve%20kasabaya%20ula%C5%9fm%C4%B1%C5%9ft%C4%B1r). [Ziyaret Tarihi: 11 Mayıs 2022]

Url2:[Https://Www.Mfa.Gov.Tr/Who.Tr.Mfa#:~:Text=D%C3%BCnya%20sa%C4%9fl%C4%B1k%20te%C5%9fkilat%C4%B1%20anayasas%C4%B1%2c%2022,1948%20tarihinde%20dst%20resmen%20kurulmu%C5%9ftur](https://www.Mfa.Gov.Tr/Who.Tr.Mfa#:~:Text=D%C3%BCnya%20sa%C4%9fl%C4%B1k%20te%C5%9fkilat%C4%B1%20anayasas%C4%B1%2c%2022,1948%20tarihinde%20dst%20resmen%20kurulmu%C5%9ftur) [Ziyaret Tarihi: 21 Mayıs 2022]

Url3:[Https://Www.Who.İnt/About](https://www.Who.İnt/About) [Ziyaret Tarihi: 1 Haziran 2022]

Url4:[Http://Www.Healthycitiesbursa2005.Com/Pdf/Vizyon_Ve_Planlarimiz_Trk_02aralik2005.Pdf?Sub=3](http://www.Healthycitiesbursa2005.Com/Pdf/Vizyon_Ve_Planlarimiz_Trk_02aralik2005.Pdf?Sub=3) [Ziyaret Tarihi: 10 Mayıs 2022]

Url5:[Https://Www.Euro.Who.İnt/En/Health-Topics/Environment-And-Health/Urban-Health/Who-European-Healthy-Cities-Network](https://www.Euro.Who.İnt/En/Health-Topics/Environment-And-Health/Urban-Health/Who-European-Healthy-Cities-Network) [Ziyaret Tarihi: 21 Mayıs 2022]

Url6:Ankara Üniversitesi Açık Ders, Kentsel Politikalar ve Kentsel Haklar, Ankara.
Erişim Adresi:
<https://Acikders.Ankara.Edu.Tr/Mod/Resource/View.Php?Id=38388> [Ziyaret Tarihi: 24 Haziran 2022]

Url7:<https://Www.Healthworldnews.Net/Tarihce/> [Ziyaret Tarihi: 1 Haziran 2022]

Url8:<https://Www.Healthworldnews.Net/Dso-Anayasasi-Hedefleri-Ve-Bildirgeleri/>
[Ziyaret Tarihi: 1 Mayıs 2022]

Url9:<https://Www.Skb.Gov.Tr/Birlik-Hakkinda/Uyelerimiz/> [Ziyaret Tarihi: 28 Mayıs 2022]

Url10:Going Beyond Gdp – The Oecd’s Better Life Index, 2015,
<https://Www.Jstor.Org/Stable/24440393> [Ziyaret Tarihi: 1 Haziran 2022]

Url11: <https://Www.Oecdbetterlifeindex.Org/#/1111111111> [Ziyaret Tarihi: 1 Haziran 2022]

Url12:<https://Www.Weforum.Org/Agenda/2016/11/These-Oecd-Countries-Have-The-Best-Quality-Of-Life/#:~:Text=1.,An%20average%20of%2082%20years.>
[Ziyaret Tarihi: 3 Haziran 2022]

Url13:<https://Www.Milliyet.Com.Tr/Molatik/Diger/Tuik-Nedir-Tuik-Gorevleri-Ve-Tarihcesi-79572> [Ziyaret Tarihi: 4 Haziran 2022]

Url14:<https://Data.Tuik.Gov.Tr/Bulten/Index?P=Illerde-Yasam-Endeksi-2015-24561>
[Ziyaret Tarihi: 4 Haziran 2022]

Url15:<https://Businessht.Bloomberght.Com/Grafik/Haber/1184844-Infografik-Turkiyenin-En-Yasanabilir-Sehirleri> [Ziyaret Tarihi: 10 Haziran 2022]

Url16:Center Of Excellence For Sustainable Development. Erişim Adresi:
<https://Sdgs.Un.Org/Partnerships> [Ziyaret Tarihi: 3 Haziran 2022]

Url17:Türkiye Sağlıklı Kentler Birliğinin Sağlıklı Şehirler En İyi Uygulama Yarışması.
Erişim Adresi: <file:///C:/Users/Esra%20ayg%C3%Bczer/Downloads/2018-Saglikli-Sehirler-En-Iyi-Uygulama-Yarisma-Kitabi.Pdf> [Ziyaret Tarihi: 7 Haziran 2022]

Url18:<https://9lib.Net/Article/Sandnes-Deneyimi-Norve%C3%A7-Uluslararası-Boyutlar-Bar%C4%B1%20Sa%C4%9flık-%20Uygulama-Kitabı>
[Ziyaret Tarihi: 11 Haziran 2022]

Url19: <https://Goteborg.Se/> [Ziyaret Tarihi: 12 Haziran 2022]

Url20:<https://9lib.Net/Article/Gothenburg-Deneyimi-%20Uluslararası-Boyutlar-Bar%C4%B1%20Sa%C4%9flık-%20Uygulama-Kitabı>
[Ziyaret Tarihi: 6 Haziran 2022]

Url21: <https://www.gazetevatan.com/galeri/turkiyenin-en-iyi-sehirleri-belli-oldu-rapor-ortaya-cikti-is-yapmak-ve-en-yasanabilir-sehirler-2006193/1> [Ziyaret Tarihi: 23 Haziran 2022]

Url22: <https://www.esgazete.com/eskisehir-en-yasanabilir-2-sehir-secildi> [Ziyaret Tarihi: 23 Haziran 2022]

Url23: <https://turkish.aawsat.com/home/article/2131111/avrupan-en-yasanabilir-sehirleri-ankara-izmir-antalya> [Ziyaret Tarihi: 24 Haziran 2022]

Url24: <https://www.nufusu.com/il/konya-nufusu#:~:text=Konya%20N%C3%BCfusu%202022,art%C4%B1%C5%9F%20h%C4%B1zlar%C4%B1na%20g%C3%B6re%20tahmini%20hesaplanm%C4%B1%C5%9F%C4%B1r.>

Url25: <https://www.yenihaberden.com/konyada-mahalle-isimleri-degisti-iste-o-mahallelerin-yeni-isimleri-433467h.htm>

Url26: Uğur Kentsel Dönüşüm, Konya Meram Altın Hamle Kentsel Dönüşüm Projesi, <http://www.ugurkentseldonusum.com.tr/tr/1344/Konya-Meram-Altin-Hamle-Kentsel-Donusum-Projesi>

EKLER

Ek-1: Anket Formu

Sayın katılımcı,

Konya Teknik Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Programı, Doç. Dr. Neslihan SERDAROĞLU SAĞ danışmanlığında, **Kentsel Dönüşüm Alanlarının Sağlıklı Mahalle Tasarımı İlkeleri Bağlamında Değerlendirilmesi: Konya Örneği** adlı tez çalışması yürütmekteyim.

Cevaplandıracağınız bu anket kentsel dönüşüm alanlarının sağlıklı mahalle tasarımı ilkeleri bağlamında değerlendirilmesini amaçlayan bir bilimsel çalışmada kullanılacak olup, kişisel bilgileriniz talep edilmemekle birlikte başka bir amaç için de kullanılmayacaktır. Her soruyu okuduktan sonra sizin için doğru olan seçeneği işaretleyiniz. Çalışmanın başarıya ulaşabilmesi için samimi cevaplar vermeniz büyük önem taşımaktadır. Bilimsel bir araştırmaya katkı sağladığınız ve görüşlerinizi benimle paylaştığınız için teşekkür ederim. Saygılarımla.

Esra AYGÜZER

Genel Bilgiler

Aşağıdaki soruları size uygun olan cevaba göre işaretleyiniz. Seçtiğiniz cevabın üzerine X işareti koyunuz.

<i>Cinsiyet?</i>	Erkek		Kadın		
<i>Yaşınız?</i>	18-30		31-40	41-50	50+
<i>Eğitim Durumunuz?</i>	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite ve üstü	Hiçbiri
<i>Mesleğiniz?</i>	Öğrenci	Ev hanımı	Emekli	Çalışıyorum	Çalışmıyorum
<i>Hane halkı sayısı?</i>	1	2	3	4	5+
<i>Gelir durumunuz?</i>	Asgari ücretten az		Asgari ücret		Asgari ücretten fazla
<i>Kiracıysanız ne kadar kira veriyorsunuz?</i>	Ev sahibiyim	0-3000	3001-4000	4001-5000	5000+

Yenişehir Mahallesinde yaşanan Altın Hamle kentsel dönüşümüne ilişkin aşağıdaki soruları kişisel deneyimlerinize göre değerlendiriniz. Seçtiğiniz cevaba denk gelen boşluğa X işareti koyunuz.	Kesinlikle evet	Evet	Kararsızım	Hayır	Kesinlikle Hayır
Sağlıklı Çevre ve Sürdürülebilirlik					
<i>Sağlıklı gıda satış noktalarına toplu taşıma veya güvenli yürünebilir rotalar var mı?</i>					
<i>Hobi bahçeleri, yerel marketler (bakkal vs.) bulunuyor mu?</i>					
<i>Boş araziler, ortak kullanım alanları ve konut bahçeleri tarımsal üretim yapılacak şekilde tasarlanmış mı?</i>					
<i>Yağmur-kar suyunun peyzaja entegre edilmesi için sistem oluşturulmuş mu? (çatı-oluk sistemi, drenaj boruları)</i>					
<i>Çevre maliyetlerini azaltan çeşitli ulaşım seçenekleri var mı? (otobüs, dolmuş, tramvay, bisiklet, elektrikli scooter vs.)</i>					
<i>Yapılar, gürültü ve hava kirliliğine karşı uygun tasarlanmış mı?</i>					
<i>Estetik, sanatsal öğeler kullanılmış mı? (Ağaç, su, bank ve kuş</i>					

<i>evi gibi)</i>					
<i>Farklı kullanımlar bir arada bulunuyor mu?</i>					
Eğitim					
<i>Yürünebilir konumda yeterli büyüklükte eğitim öğretim tesisleri var mı?</i>					
<i>Yürünebilir konumda yeterli büyüklükte halk eğitim merkezi, gençlik merkezleri vb. özel kurumlar var mı?</i>					
Güvenlik					
<i>Doğal afet veya başka bir tehlike durumunda tahliye yolları ve güvenli toplanma alanları mevcut mu?</i>					
<i>Mahallede güvenlik kameraları var mı?</i>					
<i>Kamusal alanlar ve yollar aydınlatılmış mı?</i>					
<i>Sokakları güvenli ve davetkâr buluyor musunuz?</i>					
<i>Binaların zemin katları farklı nitelikte kullanılıyor mu? (resmi, sosyal, ticari vs.)</i>					
Ulaşım ve Erişebilirlik					
<i>Yürüyüş için çeşitli rota seçenekleri var mı?</i>					
<i>Trafikten korunan bisiklet yolları mevcut mu?</i>					
<i>İyi tanımlanmış rotalar ve yönlendirme levhaları bulunuyor mu?</i>					
<i>Yürüme mesafesinde toplu taşıma durakları var mı?</i>					
<i>Engelli olanlar için rampalar mevcut mu?</i>					
<i>Aktif sinyalizasyon sistemi var mı?</i>					
<i>Kaldırımların genişliği yeterli mi?</i>					
<i>Toplu taşıma sistemi var mı?</i>					
<i>Sokak bağlantıları, sokak manzarası ve yol tasarımı kullanıcıya kolaylık sağlıyor mu?</i>					
Halk Katılımı ve İşbirliği					
<i>Halka açık toplanma alanları, mahalle meydanı var mı?</i>					
<i>Kullanıcılar proje sürecinde aktif katılım sağladı mı?</i>					
<i>Ortak kamusal hizmetlere katkıda bulunuluyor mu?</i>					
Sosyal Refah, Gelir ve İstihdam					
<i>Komşuluk ilişkileri mevcut mu?</i>					
<i>Yürünebilir ortamlarda sağlık hizmet alanları var mı?</i>					
<i>Yüksek hızlı internet erişimi var mı?</i>					
<i>Kaliteli iş çeşitliliğine fırsat sunan hizmet alanları var mı?</i>					
<i>Mahallenin yaşam kalitesinden memnun musunuz?</i>					
Konut					
<i>Konutlar hizmet alanlarına yakın mı?</i>					
<i>Konutlar arası mesafenin büyüklüğü yeterli mi? (Mahremiyet sağlanması açısından)</i>					
<i>Mahallede düşük kirali konutlar mevcut mu?</i>					
<i>Mahallede kaliteli ve çeşitli konut seçenekleri sunulmuş mu?</i>					
Fiziksel, Sosyal ve Kültürel Aktive					
<i>Kompakt, yürünebilir mahalle sistemi oluşturulmuş mu?</i>					
<i>Yürünebilir ortamlarda sosyal ve kültürel alanlar var mı?</i>					
<i>Fiziksel aktivite alanları mevcut mu?</i>					
<i>Açık ve yeşil alanların varlığı ve büyüklüğü yeterli mi?</i>					
<i>Yürünebilir ortamlarda ibadet alanları var mı?</i>					